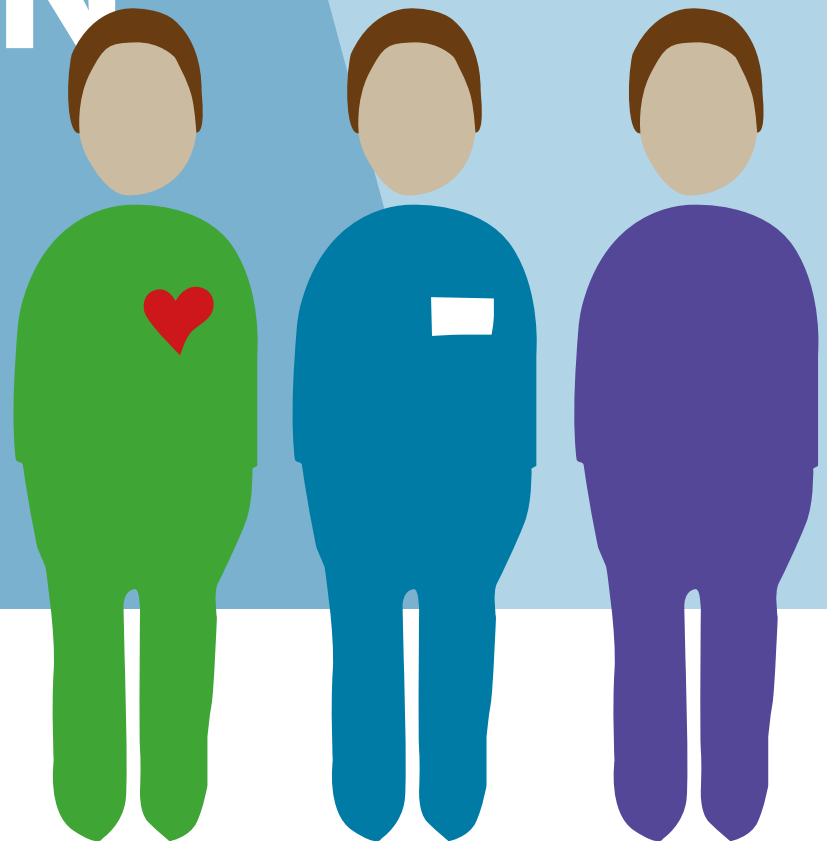

(Laagdrempelig)
ONTMOETEN
in Oss

VOORWOORD

De rekenkamercommissie Oss heeft in de tweede helft van 2019 een onderzoek gedaan naar (laagdrempeilig) ontmoeten in Oss. Voor dit onderwerp hebben we gekozen, omdat het breed leeft onder de raadsfracties in Oss. Het onderwerp sluit ook aan bij de gesprekken met de wijk- en dorpsraden die we de afgelopen jaren hebben gevoerd. Het thema leefbaarheid is in deze gesprekken veelvuldig genoemd als grootste zorg van met name de dorpsraden.

De term 'ontmoeten' is de laatste tien jaar in Oss gebruikt voor met name activiteiten in gemeenschapshuizen. Laagdrempeilig ontmoeten is een begrip dat recenter wordt gebruikt. Laagdrempeilig staat voor het wegnemen van drempels voor ontmoeten, zoals de kosten van lidmaatschap en bereikbaarheid. Het wil ook zeggen dat mensen zich welkom voelen, ongeacht afkomst, beperking of andere persoonlijke kenmerken of ervaringen. De decentralisaties in het sociale domein spelen een rol bij laagdrempeilig ontmoeten, omdat ze ertoe hebben geleid dat de doelgroep van (laagdrempeilig) ontmoeten groter is geworden; er zijn meer kwetsbare inwoners waar de gemeente een verantwoordelijkheid voor heeft. Ook gaat het om inwoners met meer en/of zwaardere problemen.

Het begrip laagdrempeilig ontmoeten is in Oss in ontwikkeling. Het college werkt aan een visie over laagdrempeilig ontmoeten. De gemeenteraad heeft hierom gevraagd. Ook aanverwante onderwerpen, zoals maatschappelijke vastgoed, het subsidiebeleid en onderdelen van de Wmo zijn in ontwikkeling. Van belang daarbij is dat deze onderwerpen op zichzelf al vrij complex zijn. We zien bijvoorbeeld dat ze in Oss al geruime tijd spelen, waarbij enkele veranderingen ook al eerder zijn aangekondigd. Wezenlijke veranderingen zijn echter tot nu toe niet tot stand gekomen. Bij de huidige aangekondigde veranderingen is er enerzijds een grotere noodzaak om daadwerkelijk tot veranderingen te komen. Anderzijds is de samenhang tussen de onderwerpen nog belangrijker geworden, waardoor de complexiteit is toegenomen.

Om deze redenen willen wij de gemeenteraad inzicht bieden in (laagdrempeilig) ontmoeten en de onderwerpen die daarbij van belang zijn. Wij hebben daarom zoveel mogelijk in kaart gebracht: Wat is het doel van (laagdrempeilig) ontmoeten? Wie organiseert er wat? Wie komt er dan? En wie (nog) niet? Wat kost het? En zover bekend: bespaart het kosten en/of kan het kosten besparen?

Het onderzoek hebben we in drie onderdelen ingedeeld:

- het bevindingenrapport: dit rapport bevat een overzicht van wat we hebben geïnventariseerd aan gemeenschapshuizen, activiteiten en nieuwe initiatieven. Dit heeft onder andere tot diverse overzichtstabellen geleid (in de bijlagen ziet u een overzicht van de tabellen).
- in het bestuurlijk rapport beantwoorden we de onderzoeksvragen, zoals: Wat is het doel? Wat zijn de ontwikkelingen van de afgelopen jaren? Wat zijn de kosten? Vanuit de antwoorden op deze vragen geven we elf aanbevelingen.
- gezien de omvang van het bevindingenrapport en ook het bestuurlijk rapport hebben we een compactere publieksversie gemaakt. Deze kunt u downloaden vanaf onze website.

Voor het onderzoek hebben we veel gesprekken gevoerd: met de besturen van de beheerstichtingen, de wijkstichtingen, burgerinitiatieven, Ons Welzijn en andere organisaties en de gemeente. Wij willen iedereen bedanken voor het gesprek en de medewerking. Ook willen wij iedereen bedanken voor het aanleveren van documenten en andere gegevens en het invullen van vragenlijsten.

Wij hopen met dit onderzoek en de aanbevelingen de gemeenteraad inzicht te bieden en zo besluitvorming te ondersteunen.

Astrid van de Klift
Voorzitter rekenkamercommissie Oss

VOORWOORD

BESTUURLIJK RAPPORT

BEVINDINGENRAPPORT

BIJLAGEN

INLEIDING

A. BEANTWOORDING
DEELVRAGEN

B. BEANTWOORDING
ONDERZOEKSVRAAG

C. AANBEVELINGEN

LEGENDA

BESTUURLIJK RAPPORT

INLEIDING BESTUURLIJK RAPPORT

Onderzoeksvraag

De rekenkamercommissie van de gemeente Oss heeft onderzoek gedaan naar (laagdrenpelig) ontmoeten in Oss. De onderzoeksvraag is:

Wat is gemeentebreed de efficiëntie en effectiviteit van het beleid van de gemeente Oss voor (laagdrenpelig) ontmoeten?

Voor het onderzoek hebben we de volgende deelvragen geformuleerd:

1) Wat is het beleid voor (laagdrenpelig) ontmoeten in Oss?

- 1a) Wat is het doel van het beleid voor (laagdrenpelig) ontmoeten? Wat wil de gemeente bereiken?
- 1b) Wie wordt er gefaciliteerd om welke activiteiten te ontwikkelen en uit te voeren?
- 1c) Wat is het financiële kader?
- 1d) Welke aangekondigde beleidsontwikkelingen zijn er?

Vervolgens kijken we naar de praktijk. Dat doen we parallel aan de deelvragen voor het beleid, waarbij de deelvragen 1a en 1b zijn omgedraaid.

2) Wie organiseert er welk type activiteiten?

3) Wie wordt er bereikt? Wie wordt er niet bereikt?

4) Wat kost het?

Voor het onderzoek naar (laagdrenpelig) ontmoeten hebben we gekozen, omdat het breed leeft onder de raadsfracties in Oss. Vragen vanuit de *raadsfracties* waren onder andere:

- Wat is de bezetting van de gemeenschapshuizen?
- Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties? Bij effecten kan bijvoorbeeld worden gedacht aan meer mensen die deelnemen of het bereiken van mensen die nu nog niet deelnemen.
- Wat zijn de effecten van ontmoeten? Leidt het tot meer participatie? Minder zorgvragen? Minder inzet van middelen?
- Wat zijn de kosten van de activiteiten? Bijvoorbeeld per inwoner?

In de onderzoeksvraag gebruiken we een aantal *termen*. Met deze termen bedoelen we kort samengevat het volgende:

- **Ontmoeten**: activiteiten waardoor inwoners in contact komen met andere inwoners. Ontmoeten vindt plaats in de gemeenschapshuizen¹, maar ontmoeten kan ook ergens anders plaatsvinden, zoals in een zorgcentrum, café of sportkantine.
- **Laagdrenpelig** ontmoeten: er zijn geen drempels die mensen weerhouden om te ontmoeten. Drempels kunnen zijn: kosten, het tijdstip, ontoegankelijkheid van de activiteiten of het gebouw, de reisafstand of een verplicht lidmaatschap. Laagdrenpelig wil ook zeggen dat mensen zich welkom voelen, ongeacht afkomst, beperking of andere persoonlijke

kenmerken of ervaringen. Laagdrenpelig ontmoeten heeft een relatie met onder andere de Wmo, omdat laagdrempelig ontmoeten stimuleert dat inwoners een netwerk kunnen opbouwen en een invulling aan hun dag kunnen geven. Het is een term die sterk samenhangt met de decentralisaties.

- **Efficiënt**: zoveel mogelijk activiteiten voor zo min mogelijk gemeentelijke middelen.
- **Effectief**: de mate waarin beoogde maatschappelijk effecten worden bereikt.
- **Gemeentebreed**: met gemeentebreed bedoelen we alle gemeentelijke activiteiten en beleid die te maken hebben met (laagdrenpelig) ontmoeten meenemen in het onderzoek. We nemen dus niet de invalshoek van alleen de gebouwen of alleen het sociaal domein. Bij de kosten kijken we bijvoorbeeld naar de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen van de gemeente, naar de exploitatie en beheerkosten van de gemeenschapshuizen zelf, evenals de subsidies voor de verenigingen en de kosten van bijvoorbeeld Oss innoveert. Ook kijken we naar mogelijkheden voor kostenbesparingen in het sociaal domein door laagdrempelig ontmoeten. Bij de doelen gaat het om de doelen van ontmoeten, maar ook om participatie van bewoners, vrijwilligersbeleid en ander relevant gemeentelijk beleid.

¹ Met gemeenschapshuizen bedoelen we dorps huizen, wijkcentra en buurthuizen.

Focus op het gemeentelijk beleid

Als rekenkamercommissie focussen we op het gemeentelijk beleid. Het doel van (laagdrempelig) ontmoeten is kort samengevat om zoveel mogelijk mensen te bereiken die daar behoefte aan hebben. Dit beleid bestaat uit een aantal onderdelen. Op hoofdlijnen gaat het om de gebouwen en om de organisatoren van het (laagdrempelig) ontmoeten.

In het onderzoek hebben we de volgende focus aangebracht:

- **Gebouwen:** we beperken ons tot de gemeenschapshuizen, omdat veel verenigingen een ruimte in een gemeenschapshuis huren. Ook de nieuwe vormen van laagdrempelig ontmoeten vinden grotendeels plaats in de gemeenschapshuizen. Als (laagdrempelig) ontmoeten buiten de gemeenschapshuizen plaats vindt hebben we het wel zoveel mogelijk proberen te inventariseren. Daarnaast hebben we ook naar de omgeving van gemeenschapshuizen gekeken, met name vanuit de vraag of de activiteiten in de omgeving aanvullend of concurrerend zijn met de activiteiten in de gemeenschapshuizen.
- **Organisatoren:** door de focus op de gemeenschapshuizen spelen de besturen van de beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen een belangrijke rol, evenals vrijwilligers en professionals die (laagdrempelig) ontmoeten organiseren in met name de gemeenschapshuizen. De partijen die een rol spelen bij (laagdrempelig) ontmoeten en die we meenemen in het onderzoek zijn:
 - *Vrijwilligersorganisaties:*
 - de besturen van de beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen
 - verenigingen spelen ook een rol, deze nemen we met name mee vanuit het gebruik dat ze maken van de gemeenschapshuizen en niet vanuit hun maatschappelijke rol
 - de wijkstichtingen in de stad Oss
 - de wijk- en dorpsraden, in zoverre zij een rol hebben bij ontmoeten. We kijken dus niet naar de adviserende rol van de raden.

- burgerinitiatieven voor laagdrempelig ontmoeten
- vrijwilligers in het algemeen
- *Professionals:*
 - met name de professionals van Ons Welzijn, omdat zij expliciet een rol hebben bij het voorliggend veld/algemene voorzieningen.
 - naar andere professionals kijken we als we ze ‘tegenkomen’ als het bijvoorbeeld gaat om samenwerken. We hebben ze niet afzonderlijk onderzocht.
 - de gemeente: zowel beleidsmatig als stimulerend en faciliterend.

Behoeftte aan (laagdrempelig) ontmoeten

Ideaal gesproken richt het onderzoek zich op iedereen die behoefte heeft aan (laagdrempelig) ontmoeten. Alle behoeften van inwoners in kaart brengen is in dit onderzoek niet mogelijk. We hebben daarom onderzocht wie wordt bereikt en wie nog niet. Dit hebben we op de volgende manier gedaan:

Wie wordt bereikt?

Brengen we in beeld door:

- te inventariseren welke activiteiten er in de gemeenschapshuizen zijn en welke doelgroepen worden bereikt.
- de ontwikkelingen rond nieuwe vormen van ontmoeten - het laagdrempelig ontmoeten te inventariseren Dit geeft een indicatie van mensen die recenter zijn bereikt en die dus kennelijk een behoefte aan ontmoeten hebben.

Wie wordt nog niet bereikt?

Hier hebben we een indicatie van gekregen door:

- aan vrijwel alle geïnterviewden te vragen wie wordt bereikt en wie (nog) niet wordt bereikt, maar wie wel een vraag zou kunnen hebben.
- in te zoomen op twee groepen met een andere culturele achtergrond. Dit omdat mensen met een andere culturele achtergrond tot nu toe beperkt deelnemen. We focussen in het onderzoek op mensen met een Turkse of Poolse achtergrond. Het doel daarbij was het krijgen van een indicatie of bij deze groepen wel of niet een behoefte is aan (laagdrem-

pelig) ontmoeten. Voor deze twee groepen is gekozen, omdat het de grootste groepen zijn in Oss en omdat ze veel van elkaar verschillen.

Beleid in ontwikkeling

(Laagdrempelig) ontmoeten in Oss is in ontwikkeling. Er zijn veel beleidsontwikkelingen aangekondigd. Hier houden we in het onderzoek rekening mee.

Opzet bestuurlijke rapportage

Beantwoording vragen, conclusies en aanbevelingen In deze bestuurlijke rapportage gaan we in op:

- A) beantwoording van de deelvragen en vragen van de raadsfacties
- B) beantwoording van de onderzoeksvraag
- C) aanbevelingen voor het beleid

Bevindingenrapport

Een uitgebreide onderbouwing van de beantwoording van de deelvragen is in het bevindingenrapport opgenomen.

In deze bestuurlijke rapportage gaan we alleen in op de antwoorden. In het bevindingenrapport (in hoofdstuk 1) gaan we ook verder in op de aanleiding van het onderzoek, de verdere uitwerking van de vraagstelling en de uiteenzetting van de onderzoeksmethode.

Illustraties In het bestuurlijke en bevindingenrapport gebruiken we illustraties om aan te geven over wie we het hebben bij welk stuk tekst; door kleine figuren (iconen) geven we aan over welke vrijwilligers, professionals of burgers we het hebben. De reden hiervoor is dat het om veel betrokkenen gaat. Bij de conclusies geven we aan hoe de verhouding tussen de diverse partijen is met behulp van dezelfde iconen. Ook bij de aanbevelingen gebruiken we de iconen. In de **legenda** geven we een overzicht van de gebruikte iconen en hun betekenis.

A) BEANTWOORDING VAN DE DEELVRAGEN EN VRAGEN VAN DE RAADSFRACTIES

In dit deel beantwoorden we de deelvragen en de vragen van de raadsfracties. De volgorde waarin we de vragen beantwoorden is:

Wat is (laagdrempelig) ontmoeten in Oss?

Wie organiseert er welk type activiteiten?

Wat is het beleid en wat is de praktijk?

Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties?

Wie wordt er bereikt? Wie wordt er niet bereikt?

Wat is het beleid en wat is de praktijk?

Wat is de bezetting van de gemeenschapshuizen?

Wat kost het?

Wat is het beleid en wat is de praktijk?

Wat zijn de effecten van ontmoeten? Leidt het tot meer participatie? Minder zorgvragen? Minder inzet van middelen?

Wat zijn de kosten van de activiteiten? Bijvoorbeeld per inwoner?

Bij de vraag wat (laagdrempelig) ontmoeten in Oss is staan we stil bij het doel van het gemeentelijk beleid. Dit omdat het bepalend is voor de beantwoording van de andere vragen. Op de effectiviteit en efficiëntie van het beleid gaan we in onderdeel B) beantwoording van de onderzoeksvraag verder in.

Bij de vragen: wie organiseert er welk type activiteiten? Wie wordt bereikt? Wie wordt er niet bereikt? en Wat kost het? gaan we telkens eerst kort in op het beleid en vervolgens kijken we naar de praktijk. Daarbij wordt de volgorde aangehouden die we voor de praktijk gebruiken (deelvraag 2 tot en met 4).

Wat is (laagdrempelig) ontmoeten in Oss?

Ontmoeten In het document 'Integraal Voorzieningenbeleid Oss' (IVB) van 2009 wordt voor het eerst gesproken over ontmoeten. In het IVB worden vijf domeinen onderscheiden: onderwijs & kinderopvang, cultuur, sport, ontmoeting en recreatie en zorg. Bij ontmoeting (en recreatie) gaat het dan met name om de gemeenschapshuizen. Daar werd eerder naar verwezen als sociaal-culturele accommodaties of als 'welzijn'. Ontmoeten is voor iedereen. Het accent van het beleid ligt op de mensen die anders niet zouden ontmoeten.

Sinds de decentralisatie is de doelgroep groter geworden. Dit komt omdat er voor een deel van de inwoners voorzieningen

waren bij verzorgingshuizen, GGZ-instellingen en dergelijke. De groep 'kwetsbare burgers' waar de gemeente en de gemeenschap verantwoordelijk voor is, is groter geworden. Bovendien kunnen de problemen zwaarder zijn.

Laagdrempelig ontmoeten gaat met name over mogelijkheden van ontmoeten voor 'kwetsbare burgers', dat wil zeggen, inwoners met één of meerdere vraagstukken die ze niet zelf kunnen oplossen. Het kan gaan om mensen met een klein sociaal netwerk, analfabeten, een andere culturele achtergrond, armoede enzovoorts.

Andere burgers zijn daarbij nodig, als netwerk, ondersteuning, initiatiefnemers en vrijwilligers. Ook is preventie een doel: nu meedoen betekent straks een netwerk hebben. Tot slot kan het zo zijn dat kwetsbare burgers gaan participeren via bijvoorbeeld vrijwilligerswerk en zo zowel doelgroep als vrijwilliger zijn.

Maatschappelijke en financiële doelen laagdrempelig ontmoeten De doelen van ontmoeten, maar ook van laagdrempelig ontmoeten, zijn in de eerste plaats maatschappelijk, dat wil zeggen het bevorderen van contacten, saamhorigheid en/of een hoger niveau van welzijn.

In de tweede plaats is een doel dat taken die eerder door diver-

se maatschappelijke organisaties werden gedaan meer door burens, inwoners, en vrijwilligers worden gedaan. Daarmee zijn de doelen van laagdrempelig ontmoeten ook financieel. Het gaat om vervanging van duurdere alternatieven, zoals, hulp bij klussen, boodschappen en specialistische dagopvang. De decentralisaties maken het financiële doel zwaarwegender.

Randvoorwaarden financiële doelen Laagdrempelig ontmoeten is relatief goedkoper wanneer het wordt georganiseerd in bestaande gebouwen en als veel activiteiten door vrijwilligers wordt gedaan. Laagdrempelig ontmoeten levert besparingen op als het duurdere hulp vervangt. Wanneer mensen worden bereikt die anders geen ondersteuning zouden krijgen is het duurder tot het moment dat deze inwoners zonder het nieuwe netwerk in duurdere zorg terecht zouden komen. Als meer mensen worden bereikt en eenzaamheid wordt tegengegaan is laagdrempelig ontmoeten effectief ten aanzien van de beleidsdoelen in het sociale domein. Dit ongeacht of kosten worden bespaart of niet.

Wie organiseert er welk type activiteiten?

De vraag wie organiseert welke activiteiten beantwoorden we als volgt. Eerst kijken we naar de activiteiten die plaats vinden in de gemeenschapshuizen. Daarbij beantwoorden we ook de vraag welk type gemeenschapshuis tot meer effecten, in de zin van activiteiten, leidt. Vervolgens kijken we naar de verschillende organisaties die activiteiten organiseren.

Activiteiten in de gemeenschapshuizen

Beleid

Het gemeentelijk beleid houdt kort samengevat in dat:

- Gemeenschapshuizen zorgen voor *ontmoeten in de wijk*
- *Verenigingen* krijgen een subsidie voor activiteiten met als doel 'ondersteuning van de sociale infrastructuur, het stimuleren dat kwetsbare burgers meedoen en de verantwoordelijkheid van burgers stimuleren'. Een deel van de verenigingen huurt een ruimte in de gemeenschapshuizen.
- Activiteiten met een *doelgroep breder* dan de wijk mogen wel, zolang het de activiteiten voor de wijk/dorp niet belemmert.
- Sinds een aantal jaren wordt uitgedragen dat *laagdrempelig ontmoeten* een doel is. Er is echter (nog) geen duiding van wat er dan wordt verwacht en wie wat betaalt.
- Ook wordt verwacht dat gemeenschapshuizen *zelf activiteiten* organiseren.

Praktijk

Ontmoeten voor de wijk/dorp of regio Veel van de activiteiten in de gemeenschapshuizen in de kernen zijn gericht op de kernen en worden georganiseerd door verenigingen. Een aantal gemeenschapshuizen in de kernen heeft ook een programma meer gericht op de regio (zie tabel 5 (hoofdstuk 3) en tabel 12 (hoofdstuk 4) in het bevindingenrapport).

In de stad Oss zijn minder verenigingen. Veel activiteiten in de stad Oss zijn niet specifiek wijkgericht (zie tabel 6 (hoofdstuk 3) en tabel 13 (hoofdstuk 4) in het bevindingenrapport). Er komen wel mensen uit de wijk, maar ook uit de stad of verder weg. Wel is er bij een paar gemeenschapshuizen in de stad Oss een beweging naar meer activiteiten voor de wijk. Het gaat dan om een combinatie van activiteiten voor een groter gebied (de stad) vanwege het verkrijgen van inkomsten en van activiteiten voor de wijk of buurt. In de kernen speelt de horecafunctie een grotere rol bij het verwerven van inkomsten. Anders gezegd: alle gemeenschapshuizen hebben naast activiteiten van verenigingen andere activiteiten om de exploitatie rond te krijgen:

- In de stad zijn meer maatschappelijke huurders.
- In de kernen speelt de horecafunctie van een gemeenschapshuis een belangrijkere rol.

Deze activiteiten zijn van belang voor het genereren van inkomsten. Ze kunnen ook een rol hebben bij (laagdrempelig) ontmoeten. Zo komen er door maatschappelijke huurders mensen naar het gemeenschapshuis en dat geeft een bekendheid.

Omgeving gemeenschapshuis: concurrentie of aanvullend Voor de mogelijkheden voor ontmoeten is ook de concurrentie van andere locaties relevant.

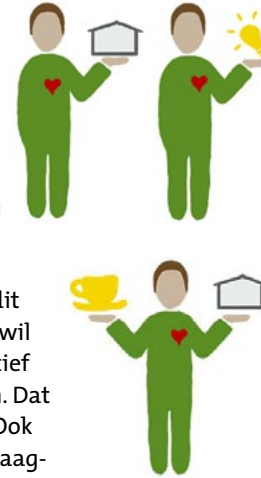
In sommige kernen zijn er behalve het gemeenschapshuis weinig voorzieningen (zie tabel 5, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). Bijvoorbeeld in Lithoijen is er behalve het gemeen-

schapshuis een school, een bakkerij en een café. Het gemeenschapshuis vervult daarom een belangrijke rol. Sporten gebeurt in het gemeenschapshuis. In andere kernen zijn er meer voorzieningen, waardoor verenigingen kunnen kiezen waar ze huren. Het gaat dan om gemeentelijke voorzieningen voor bijvoorbeeld sport en scouting, maar ook om niet-gemeentelijke voorzieningen. Een zekere mate van concurrentie kan dan ontstaan, zoals in Berghem. Er kan ook sprake zijn van afbakening van doelgroepen. Dit lijkt bijvoorbeeld in Geffen het geval te zijn. Het Oude klooster richt zich op ouderen, de Koppellinck op de leeftijdsgroep 20 -65 jaar. Jongeren nemen deel aan scouting of de jongerenvereniging met ieder hun eigen gebouw. In het algemeen zien we dat er in de grotere kernen sprake is van enige mate van concurrentie of van afbakening is van doelgroepen. In de kleine kernen (tot circa 1.000 inwoners) is in het algemeen minder concurrentie, maar ook daar ervaren enkele gemeenschapshuizen concurrentie van andere locaties.

In de stad Oss is een ruim aanbod van sport, waardoor de gemeenschapshuizen zich daar niet op richten (zie tabel 6, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). Ook is er relatief weinig horeca in de gemeenschapshuizen, omdat er sneller concurrentie is met de horeca gelegenheden in met name het centrum. Tussen de gemeenschapshuizen in Oss is enige onderlinge concurrentie. Dit is met name het geval sinds de Meteor en het wijkcentrum Schadewijk zijn gestart in hun nieuwe locaties. De concurrentie gaat daarbij enerzijds om huurders en anderzijds om vrijwilligers. Deze concurrentie is het gevolg van het kostendekkend proberen te maken van de gemeenschapshuizen. De gemeenschapshuizen D'n Iemhof, de Bonte Hoef en de Hille hebben het minste last van concurrentie, omdat deze gemeenschapshuizen al decennia lang functioneren en relatief veel huurders hebben. Iets vergelijkbaars geldt voor Kortfoort, zij het dat Kortfoort relatief weinig huurders heeft. De Binnenstad en het Zuidergebouw hebben het meeste last van concurrentie, onder andere omdat zij geen zekerheid aan hun toekomstige huurders kunnen geven over de lengte van de huurperiode.

Laagdrempelig ontmoeten Laagdrempelig ontmoeten wordt in diverse gemeenschapshuizen georganiseerd of opgepakt. Dit gebeurt vooral als er andere organisaties, zoals dorpscoöperaties, zijn die het oppakken. Ook de gemeenschapshuizen zelf ontwikkelen activiteiten voor laagdrempelig ontmoeten (zie tabel 8 en 10, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). Vaak is dit aanvullend aan wat er al gebeurt. Dat wil zeggen als er geen dorpscoöperatie actief is gaat de beheerstichting ontwikkelen. Dat is bijvoorbeeld bij de Hoeve in Lith zo. Ook in de stad is er een beweging richting laagdrempelig ontmoeten, bijvoorbeeld in de Meteor en in wijkcentrum Schadewijk (zie tabel 8 en 9, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). De meeste beheerstichtingen helpen startende organisaties (zie dezelfde tabellen). Daar waar minder georganiseerd wordt aan laagdrempelig ontmoeten, komt dit doordat:

- Er een gebrek aan vrijwilligers is, met name aan vrijwilligers die kunnen organiseren of in een bestuur kunnen deelnemen.
- Er minder wordt samengewerkt. De diverse organisaties zijn met de eigen taken bezig. Ook dit levert een gebrek aan menskracht op.
- Er financiële druk is om de exploitatie rond te krijgen. De exploitatie rond krijgen heeft bij de meeste beheerstichtingen voorrang op laagdrempelig ontmoeten.
- Het gebouw zich er minder voor leent.
- De taak nog in ontwikkeling is. Het trekken van buurtbewoners is niet altijd eenvoudig.

Door sommigen wordt verwacht dat beheerstichtingen een eigen programma hebben. De verwachting dat beheerstichtingen een eigen programma ontwikkelen is vrij nieuw en volgt niet direct uit beleid. De taak wordt overigens wel door een aantal beheerstichtingen opgepakt. Door andere (nog) niet. Een reden hiervoor is niet voldoende capaciteit (vrijwilligers). Een andere reden is dat er al veel activiteiten zijn en dat het accent bij faciliteren ligt en/of het vinden van huurders.

We concluderen dat de gemeenschapshuizen in lijn met de beleidsdoelen voor de gemeenschapshuizen handelen. Ook als dat beleid nog grotendeels informeel is, zoals bij laagdrempelig ontmoeten. Wel lijkt een verdere ontwikkeling te stagneren, omdat er een aantal knelpunten is.

Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties?

Een vraag vanuit de raad was: Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties? Het antwoord op deze vraag hebben we op de volgende manier onderzocht:

- Is er een kruisbestuiving tussen het gemeenschapshuis en de andere functies bij een multifunctionele accommodatie (MFA)?
- Is er een relatie tussen de ambitie van een gemeenschapshuis en de activiteiten?

Het gaat bij deze vragen niet alleen om de activiteiten, maar ook om het bereik. Bij de beantwoording van de deelvraag over het bereik gaan we daar op in. Hier beperken we ons tot de activiteiten.

MFA's in Oss Een MFA is in Oss een gebouw dat voor meerdere domeinen een rol speelt. De domeinen zijn: ontmoeten (gemeenschapshuizen), sport en onderwijs. Bij een MFA zijn er activiteiten van twee (of drie) domeinen in een gebouw. Het gaat bij de gemeenschapshuizen om de combinatie van ontmoeten en sport of ontmoeten en onderwijs. Het gemeenschapshuis is daarbij niet verantwoordelijk voor de activiteiten in het domein onderwijs of sport.

Er zijn vier MFA's in de kernen: de Koppellinck, 't Hart van Oijen, de Hoeve, Onder d'n Plag² De Meteor is het enige gemeenschapshuis dat tevens een MFA is in de stad Oss. Het doel van een MFA is om kruisbestuiving tussen verschillende domeinen te krijgen door elkaars ruimte te benutten en door samen te werken. In de praktijk is dat niet altijd eenvoudig. De combinatie van activiteiten in de Koppellinck is complex vanwege geluidsoverlast die snel ontstaat in het gebouw. Zo kan de beheerstichting de foyer niet gebruiken tijdens schooltijden. Het gebruik van het gebouw is daarom niet optimaal.

2 De situatie van Acropolis is specifiek. Het gebouw is in eigendom van Mooiland. Mooiland verhuurt het gebouw aan een bakkerij, de toeristeninformatie en Acropolis. Het is geen MFA in de zin dat sport of onderwijs wordt gecombineerd met het gemeenschapshuis. Het is wel een MFA in de zin dat het gebouw meerdere huurders heeft.

Geluid is overigens een breder probleem bij de Koppellinck; ook muziek maken geeft geluidsoverlast.

De Hoeve en 't Hart van Oijen zijn vrij nieuw. Samenwerken met de school is in ontwikkeling. In 't Hart van Oijen worden sommige ruimtes door de school en door andere huurders gebruikt. Ook heeft 't Hart van Oijen een gymzaal waar de school gebruik van maakt. De gymzaal heeft tevens een podium en kan voor feesten en partijen (carnaval) worden gebruikt. De Hoeve is pas vanaf 1 januari 2019 op de huidige locatie. Het streven van de Hoeve is om ook activiteiten voor kinderen te gaan ontwikkelen. Ook streeft De Hoeve naar een beter gebruik van de ruimtes, van bijvoorbeeld de school.

Bij Onder d'n Plag huurt de sportvereniging de binnenruimtes van de beheerstichting. In deze combinatie wordt relatief veel samengewerkt. Onder d'n Plag verzorgt de horeca. Het onderhoud dat een groep vrijwilligers voor de sportvereniging doet wordt geleidelijk aan ook meer voor de beheerstichting gedaan. De Meteor is een combinatie van gemeenschapshuis en twee scholen. De twee scholen die bij de Meteor gehuisvest zijn, zijn de Vrije school en de Islamitische school. Beide scholen zijn niet op de buurt gericht, maar op heel Oss of breder. Er is daarom weinig interactie tussen de scholen en de Meteor, ondanks dat De Meteor zich richt op gezinnen met kinderen. De combinatie met de scholen levert, gezien de doelgroep van de scholen, geen toegevoegde waarde op.

Tot nu toe is er beperkt sprake van een inhoudelijke kruisbestuiving tussen domeinen in een MFA. De meeste wisselwerking is er tussen Onder d'n Plag en de sportvereniging. De interactie tussen de functies kan bij de Hoeve en 't Hart van Oijen kan nog groeien. Dat het niet eenvoudig is tot een goed gebruik van de ruimtes te komen wil niet zeggen dat het niet kan. Het zegt met name dat niet alle combinaties handig zijn. Een goed functioneerde MFA vergt zorgvuldige afstemming. Ook kunnen er bij

MFA's effecten zijn voor de eigenaarskosten van de gemeente of voor de bedrijfsvoering. Dit hebben we niet onderzocht.

Bredere definitie van MFA's De definitie van een MFA in Oss is vrij specifiek. In veel gemeenten is het gebruikelijk breder naar de activiteiten in een gebouw te kijken. Het combineren van verschillende activiteiten, zoals een bibliotheek, kinderopvang met/in een gemeenschapshuis wordt dan ook als een MFA gezien.

Hiervoor zijn we kort ingegaan op de maatschappelijke huurders. De meeste gemeenschapshuizen in de wijken en kernen hebben een of meerdere maatschappelijke huurders, zoals kinderopvang, fysiotherapie of een pinautomaat (zie ook tabel 5 en 6, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). Deze functies zorgen voor inkomsten en aanloop. Vaak huren ze een vaste ruimte. Dit kan er voor zorgen dan de beheerstichting minder flexibel is in het gebruik van de ruimtes. Dat geldt overigens voor alle vaste huurders met een eigen ruimte. Daarbij zijn er wel verschillen tussen gemeenschapshuizen in hoe ze omgaan met de eigen ruimtes.

Een deel van de geïnterviewden vindt de maatschappelijke huurders minder op hun plaats in een gemeenschapshuis. We zien niet dat specifiek deze huurders andere activiteiten verdringen. Wel zien we dat het streven naar kostendekkendheid laagdrempelig (gratis) ontmoeten kan verhinderen.

Ambitieniveau gemeenschapshuis Gemeenschapshuizen die in of na 2010 zijn gebouwd of gerenoveerd zijn: De Berchplaets, de Koppellinck, Acropolis, De Haar, De Hoeve, 't Hart van Oijen, Onder d'n Plag, de Meteor en Schadewijk (zie ook tabel 18, hoofdstuk 5, in het bevindingenrapport). Deze gemeenschapshuizen hebben relatief vaker een eigen programma en ontwikkeling van activiteiten voor laagdrempelig ontmoeten.

In de kernen genereren de Berchplaets, Acropolis, de Haar en Onder d'n Plag relatief veel inkomsten (zie tabel 21, hoofdstuk 5, in het bevindingenrapport). Van de Hoeve en 't Hart van Oijen is dat nog niet bekend. Van deze gemeenschapshuizen zijn de Berchplaets en Acropolis niet kostendekkend. De redenen hiervoor zijn met name de concurrentie tussen locaties in deze kernen. Ook zijn deze twee gemeenschapshuizen relatief groot. Bij Acropolis speelt mee dat een grote vaste huurder een paar jaar geleden is vertrokken. Het is nog niet gelukt een nieuwe huurder te vinden. Op de afhankelijkheid van grote huurders gaan we in bij de deelvraag: wat kost het?

De Meteor en het wijkcentrum Schadewijk waren in 2017 niet kostendekkend. Inmiddels zijn ze dat, zover tijdens het onderzoek bekend, wel. Daarbij zijn ze actief in zowel huurders zoeken als het ontwikkelen van eigen activiteiten. Daar hoort de kanttekening bij dat het zoeken van huurders effecten heeft op een aantal andere gemeenschapshuizen in de stad; zij ervaren enige mate van concurrentie.

De oudere gemeenschapshuizen hebben deels een vaste bezetting via de verenigingen die ruimtes huren. Dat is met name bij Avanti, 't Slotje, het Oude Klooster, d'n Iemhof, De Bonte Hoef en de Hille zo. Er worden in de oudere gebouwen wat minder eigen activiteiten ontwikkeld. Alleen de Hille heeft eigen activiteiten. In 't Slotje en het Oude Klooster zijn laagdrempelige activiteiten georganiseerd door vrijwilligers ('t Land van Herpen en de Ontmoeting). Een deel van de besturen van de oudere gemeenschapshuizen geeft aan dat de ruimtes niet altijd geschikt zijn voor laagdrempelig ontmoeten. Deze gebouwen hebben vaak wat minder raamoppervlakte en ogen minder open. Ook zijn soms de ruimtes niet handig ingericht voor nieuwe wensen en speelt beperkte geluidsisolatie een rol.

De Binnenstad en het Zuidergebouw zouden wel meer zelf willen organiseren, maar geven aan daarvoor te weinig vrijwilligers te hebben. Het gebrek aan vrijwilligers heeft het Zuidergebouw doen besluiten dat de huurders zelf voor de koffie en dergelijke moeten zorgen. Ook vinden deze gemeenschapshuizen het lastig huurders te vinden, omdat ze beide in onzeker-

heid zitten over de toekomst van hun gebouw.

De oudere gemeenschapshuizen zijn kostendekkend, met vermoedelijk de uitzondering van het Zuidergebouw in 2019 (zie verder bij de beantwoording van de deelvraag: wat kost het?).

We concluderen dat de belangrijkste factoren voor het 'succes' van een gemeenschapshuizen zijn:

- concurrentie van andere locaties
- gebrek aan vrijwilligers
- omvang van het gemeenschapshuis in relatie tot de grootte van de kern
- enkele specifieke factoren

Of een gebouw een MFA is of oud of nieuw speelt in zijn algemeenschapshuis een minder grote rol. Ook dan spelen specifieke factoren een rol. Passen bijvoorbeeld de school en het gemeenschapshuis bij elkaar? Kunnen ruimtes worden gedeeld?

De specifieke kenmerken hebben gevolgen voor de kostendekkendheid van een gemeenschapshuis. De kostendekkendheid kan ertoe leiden dat een gemeenschapshuis zelf activiteiten gaat ontwikkelen om meer inkomsten te krijgen. Het kan er echter ook toe leiden dat laagdrempelig ontmoeten minder de voorkeur heeft.

Tot slot merken we op dat of een gebouw nieuw of oud is een rol speelt in zoverre dat een nieuw gebouw vaak wat opener is en de ruimtes wat gemakkelijker toegankelijk. Daarbij zijn de eigenaarskosten van de gemeente van een nieuwer gebouw per definitie hoger dan van een ouder gebouw (zie verder de beantwoording van de deelvraag: wat kost het?).

Rollen van vrijwilligersorganisaties en professionals

Beleid

Het gemeentelijk beleid houdt kort samengevat in dat:

- *Beheerstichtingen* van de gemeenschapshuizen: faciliteren ontmoeten, dragen bij aan laagdrempelig ontmoeten, organiseren activiteiten.
- *Wijkstichtingen*: mensen laten ontmoeten in de wijk om de leefbaarheid te vergroten.
- *Wijk- en dorpsraden*: vergroten van de leefbaarheid, veiligheid en sociaal-culturele activiteiten (via een budget ter ondersteuning van deze activiteiten).
- *Burgerinitiatieven*: meer zorgen voor elkaar, de sociale contacten en leefbaarheid in de wijk en buurt verbeteren, onder andere door ontmoeten en activiteiten in de wijk.
- *Vrijwilligers*: zie onder burgerinitiatieven
- *Ons Welzijn*: zorg dragen voor: algemene voorzieningen voor ontmoeten, talentontwikkeling, dagbesteding, ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers. Ook ondersteunt Ons Welzijn de wijkstichtingen.
- *De gemeente*:
 - beleid maken (hier gaan we in onderdeel B) beantwoording van de onderzoeksvraag verder op in).
 - een aantal uitvoerende taken, zoals subsidieverstrekking aan verenigingen en facilitering van de beheerstichtingen (afdeling maatschappelijk vastgoed) en wijk- en dorpsraden (wijkcoördinatoren).

Een deel van de hierboven genoemde doelen betreft informeel beleid, dat wil zeggen het beleid is niet vastgelegd. Zo zijn de doelen van wijkstichtingen niet vastgelegd.

Een algemeen beleidsdoel is een verschuiving van taken uitgevoerd door bijvoorbeeld Ons Welzijn naar burgerinitiatieven en vrijwilligers. Ook is een verschuiving van specialistische voorzie-

ningen (met indicatie) naar collectieve voorzieningen (zonder indicatie) een doel.

Naast het algemene beleid voor bijvoorbeeld vrijwilligers, gemeenschapshuizen en subsidies zijn er enkele programma's gericht op andere manieren van werken. Het gaat dan om de proeftuin Ruwaard en de samenwerkwijze, zoals die in de diverse wijken wordt uitgedragen, en het programma Schadewijk. Ook zijn er enkele trajecten rond bewegen en ontmoeten. Deze programma's staan niet centraal in het onderzoek, maar spelen wel een rol. We hebben ze daarom meegenomen in zoverre we ze tegenkwamen in gesprekken voor het onderzoek, in de gemeenschapshuizen en dergelijke.

Praktijk

De wijkstichtingen in de stad Oss organiseren diverse activiteiten, zoals voor nieuwjaar, kerst, of een evenement. Daarnaast steunt een aantal wijkstichtingende buurtverenigingen. De wijkstichting van CKM (Stolp) kent de meeste buurtverenigingen. Enkele wijkstichtingen dragen zorg voor de wijkkrant. Drie van de vijf wijkstichtingen hebben activiteiten voor jongeren. Dit is een afzonderlijke subsidie. Voor een overzicht van de activiteiten zie tabel 7, hoofdstuk 3, in het bevindingsrapport. De wijkstichtingen doen vergelijkbare activiteiten, maar waar het belangrijkste aandachtspunt ligt verschilt. Hoe actief een wijkstichting is varieert. Van belang daarbij is met name de bezetting van de besturen; enkele wijkstichtingen hebben geen volledig bezet bestuur.

De ondersteuning van de wijkstichtingen sluit niet goed aan bij de behoefte, omdat deze ondersteuning is gericht op contact tussen de wijkstichtingen. De wijkstichtingen ervaren echter dat ze allemaal anders zijn. De focus van de wijkstichtingen is op de wijk. Daarom werken de wijkstichtingen in meer of min-

der mate samen met de wijkraad.

De wijk- en dorpsraden hebben we beperkt meegenomen in het onderzoek. De dorpsraden ondersteunen buurtverenigingen en andere verenigingen met een bedrag. Ook organiseren ze zelf activiteiten. In de wijken kunnen buurtverenigingen ook een aanvraag voor een bedrag indienen bij de wijkraad. Enkele wijken hebben een scheiding afgesproken tussen wat de wijkraad subsidieert en wat de wijkstichting. Dit houdt in dat de wijkstichting activiteiten organiseert en de wijkraad zich meer richt op de openbare ruimte. In andere wijken wordt soms in samenwerking wat georganiseerd met een budget van zowel de wijkraad als de wijkstichting.

Er zijn diverse *initiatieven voor laagdrempelig ontmoeten*. In de kernen zijn vier dorpscoöperaties³ (Herpen, Geffen, Ravenstein, Berghem). Zij organiseren een huiskamerfunctie, eetactiviteiten en regelen diensten voor anderen (zie tabel 9, hoofdstuk 3, in het bevindingsrapport). Ze werven vrijwilligers/actieve leden en organiseren alles zelf. Daarnaast zijn er enkele, wat informelere, initiatieven zoals in Macharen en de Ontmoeting in Geffen. In de stad Oss is Ons huis van de wijk een belangrijk initiatief voor laagdrempelig ontmoeten (zie verder de beantwoording van de deelvraag: wie wordt bereikt?).

3 De initiatieven voor laagdrempelig ontmoeten in de kernen hebben verschillende juridische vormen en verschillende activiteiten. Voor de leesbaarheid verwijzen we naar de formelere vormen met de term dorpscoöperatie.

Er zijn veel **vrijwilligers** actief. Het gaat dan om vrijwilligers voor het beheer, voor onderhoud, gastheren/gastvrouwen/barmedewerkers en schoonmaak in de gemeenschapshuizen. De wijkkrant rondbrengen, helpen opbouwen en opruimen bij evenementen van bijvoorbeeld de wijkstichting. Koffie inschenken en klussen uitvoeren bij de dorpscoöperaties. Daarnaast zijn ook de leden van de diverse besturen vrijwilligers.

Op diverse plekken is er geen gebrek aan vrijwilligers, op andere plekken wel. Bepalend daarbij lijkt te zijn of er een bepaalde dynamiek is op een plek. Ook kan een te hoge belasting afschrikken. Het gaat bij dat laatste vooral om de besturen en/of het organiseren van activiteiten.

Ons Welzijn organiseert diverse activiteiten waar burgers aan mee kunnen doen. Ook worden burgerinitiatieven ondersteund in het Talentcentrum. Het antwoord op de vraag of Ons Welzijn zorgt voor collectieve voorzieningen en uitstel van beroep op specialistische voorzieningen is afhankelijk van wat er precies onder wordt verstaan. In zekere zin kunnen alle activiteiten waar geen indicatie voor nodig is als algemene voorziening worden beschouwd. Als collectieve voorzieningen worden opgevat als dagbesteding (dus meer dan een activiteit van een uur) dan zijn er weinig tot geen collectieve voorzieningen.

Diverse vrijwilligersorganisaties, zoals de beheerstichtingen en dorpscoöperaties, verwachten ondersteuning van Ons Welzijn. Het gaat dan vooral om meedenken, het netwerk inzetten en vrijwilligers en/of mensen die een activiteit willen volgen aandragen. Dit meedenken is nu neergelegd bij een lid van het sociaal team. Ieder sociaal team heeft een opbouwwerker. In het algemeen wordt dit ervaren als te weinig capaciteit. Meer

‘opbouwwerk’ en ‘verbinding’ wordt er verwacht. Een aantal geïnterviewden ziet dit als een onderdeel van een verdere overgang van Ons Welzijn van zelf organiseren naar ondersteuning van initiatieven.

Gemeente Wat betreft de uitvoering faciliteert de afdeling maatschappelijk vastgoed de beheerstichtingen. De wijkcoördinatoren ondersteunen de wijk- en dorpsraden. De subsidies worden verstrekt. De gemeente doet in die zin wat is afgesproken. De verwachtingen van de diverse partijen zijn echter anders. Een deel van de wijkstichtingen, beheerstichtingen en dorpscoöperaties hebben behoefte aan meer ondersteuning van de gemeente met name bij het doorontwikkelen van activiteiten. Ook wordt het ontbreken van ondersteuning van uit het sociaal domein genoemd. De gemeente wordt veelal omschreven als afstandelijk.

Andere initiatieven

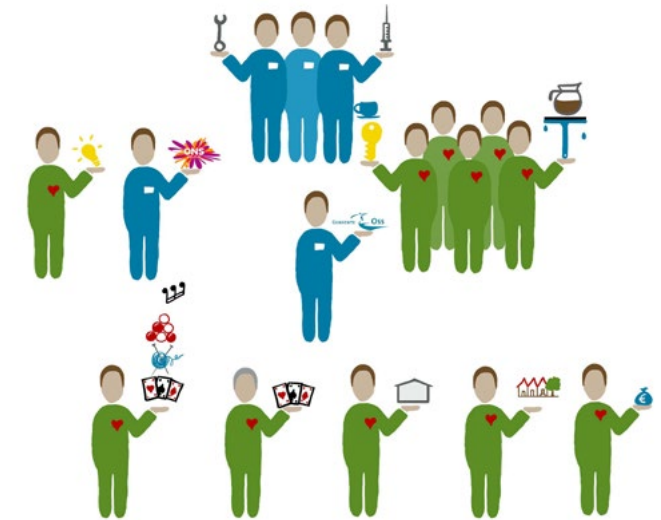
Kbo's De grootste vereniging relevant voor ontmoeten is de Kbo. In een aantal kernen/wijken organiseren de Kbo's veel activiteiten, waarbij er soms ook ruimte is voor laagdrempelig ontmoeten (lidmaatschap niet verplicht). Ook doet de Kbo diverse taken rond individuele hulpverlening (helpen met belastingaangiftes, vrijwillige ouderadviseurs, cliëntondersteuners).

In andere kernen/wijken verloopt de samenwerking minder soepel. Sommige gemeenschapshuizen hebben moeite met de onderhandelingspositie die de Kbo als grote huurder heeft. Ook het huren van een vaste ruimte wordt soms als lastig ervaren, omdat de verhuur dan minder flexibel is.

De relatie tussen de dorpscoöperaties en de Kbo's verschilt. In het algemeen wordt er wel overlegd tussen de dorpscoöperaties en de Kbo's, maar gaat ieder vervolgens zijn eigen weg. De dorpscoöperaties geven daarbij aan dat de focus van de Kbo op de eigen leden een belemmering is.

Overige Daarnaast zijn er ook activiteiten van BrabantZorg en BrabantWonen. Het gaat dan om activiteiten voor maaltijden voor inwoners die niet in een verzorghuis wonen, maar in een woning van BrabantWonen. Ook zijn er enkele eetactiviteiten georganiseerd door vrijwilligers in of buiten de gemeenschapshuizen.

We concluderen dat:

- *Er veel wordt georganiseerd en ontwikkeld door vrijwilligers. Dit was al zo voor ontmoeten. Daarnaast zijn er diverse nieuwe initiatieven voor laagdrempelig ontmoeten. Het vrijwilligerswerk van de diverse organisaties is in lijn met de bedoeling is van het beleid. Dit ongeacht dat er op sommige plekken wat wrijving is. Dit is meer persoonsgebonden dan iets dat typisch bij een bepaalde organisatie voorkomt.*
- *Professionals doen ook grotendeels wat de bedoeling is van het beleid. Met de kanttekening dat de doelen voor Ons Welzijn niet heel scherp zijn.*
- *Er wordt veel georganiseerd in Oss. Op een aantal plekken wordt samengewerkt en op een aantal plekken nog niet of minder. Diverse initiatieven staan los van elkaar. Deze initiatieven kunnen aanvullend zijn, maar er zijn soms ook een gemiste kansen door gebrek aan samenwerking:*
 - *Van gemeenschapshuizen wordt veel verwacht (faciliteren ontmoeten, laagdrempelig ontmoeten, eigen activiteiten). Daar waar meer organisaties actief zijn, zoals een dorpscoöperatie, zijn de taken verdeeld en kan meer tot stand komen.*
- *Er zijn locaties en organisaties waar minder dynamiek is. Er zijn dat te weinig vrijwilligers, waardoor de vrijwilligers die actief zijn proberen alle ballen in de lucht te houden, maar niet aan ontwikkelen toekomen. Dit geldt voor sommige wijkstichtingen en enkele beheerstichtingen.*
- *Nieuwe initiatieven (de dorpscoöperaties) ervaren nog weinig samenwerking en ondersteuning bij het verder ontwikkelen.*
- *Er is behoefte aan een andere rol van zowel Ons Welzijn als de gemeente. Die rol zou meer faciliterend moeten zijn.*
 - *Ons Welzijn organiseert activiteiten. De verwachting is dat ze meer aandacht besteden aan facilitering van initiatieven, dat wil zeggen meedenken en burgers meer activeren in de zin van dursturen naar initiatieven als vrijwilliger of om deel te nemen.*
 - *Ook van de gemeente wordt een meer verbindende rol verwacht, met name gericht op het verder ontwikkelen van laagdrempelig ontmoeten en activiteiten. Daar waar de gemeente nu vooral als 'op afstand' wordt ervaren.*

Wie wordt er bereikt? Wie wordt er niet bereikt?

De vragen wie wordt er bereikt? en wie wordt er (nog) niet bereikt? Beantwoorden we door:

- Te bekijken naar het bereik van de gemeenschapshuizen voor ontmoeten. Ook gaan we in op de bezetting van de gemeenschapshuizen.
- Vervolgens gaan we in op het bereik van laagdrempelig ontmoeten en de mogelijkheden dit bereik te vergroten.
- Tot slot staan we stil bij het bereik van mensen met een andere culturele achtergrond.

Wat is het bereik van de gemeenschapshuizen?

Bereik ontmoeten In de kernen zijn in de gemeenschapshuizen activiteiten voor alle leeftijden (zie tabel 12, hoofdstuk 4, in het bevindingenrapport). Het jeugd- en jongerenwerk, de Kbo's en verenigingen, zoals muziekverenigingen, spelen daarbij een belangrijke rol. In de stad (zie tabel 13, hoofdstuk 4, in het bevindingenrapport) zijn er beperkt activiteiten voor jongeren in de gemeenschapshuizen. De activiteiten voor jongeren worden onder andere door de wijkstichtingen georganiseerd (zie verder onder wijkstichtingen). De uitzondering hierop is het wijkcentrum Schadewijk. De reden hiervoor is dat de middelen voor jongerenactiviteiten naar het wijkcentrum gaan en niet naar de wijkstichting. Daarnaast wordt er door de Meteor ingezet op ontwikkeling van activiteiten voor jongeren. De Kbo's spelen een belangrijke rol bij de activiteiten voor ouderen in met name de kernen, maar ook in de stad. Het aantal leden van de Kbo's daalt, maar is nog steeds aanzienlijk. Een opmerking die regelmatig over de Kbo's wordt gemaakt is dat de gemiddelde leeftijd van de

leden stijgt. Dit kan effect hebben op het organisatievermogen. Verenigingen in het algemeen, zoals muziekverenigingen, toneelverenigingen en kaartclubs, spelen een rol bij activiteiten voor de leeftijdsgroep 20-65 jaar. Mensen met een andere culturele achtergrond zijn niet tot nauwelijks aanwezig in de gemeenschapshuizen.

Bezetting gemeenschapshuizen De meeste gemeenschapshuizen hebben een bezetting waarmee ze kostendekkend kunnen draaien. Dit inclusief de maatschappelijke huurders en horeca. Vooral gemeenschapshuizen met een aantal grote vaste huurders hebben een goede bezetting in de zin van een vaste aanloop. Een aantal gemeenschapshuizen heeft minder bezetting dan nodig voor kostendekkendheid. Het gaat in de kernen met name om de Berchplaets en Acropolis.

In de stad functioneren de gemeenschapshuizen D'n Iemhof, de Bonte Hoef en de Hille al decennia lang en hebben ze relatief veel huurders. Iets vergelijkbaars geldt voor Kortfoort, zij het dat Kortfoort relatief weinig huurders heeft. Het Zuidergebouw heeft minder bezetting. Dit komt doordat een aantal vaste huurders recent zijn weggegaan en door een gebrek aan vrijwilligers. Ook kan het Zuidergebouw huurders geen zekerheid geven over de lengte van de huurperiode vanwege de mogelijkheid dat het gebouw een andere bestemming krijgt.

Problemen met de bezetting van een gemeenschapshuis heeft met name te maken met specifieke factoren, zoals aangegeven bij de beantwoording van de vraag 'Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties?'

Ook als de bezettingsgraad goed is en het gemeenschapshuis kostendekkend draait zijn er vrijwel overal nog mogelijkheden voor meer activiteiten. Ook als gemeenschapshuizen vaak vol zijn, zijn er daluren bijvoorbeeld in de ochtend, waar gebruik van gemaakt kan worden.

Laagdrempelig ontmoeten Laagdrempelig ontmoeten is in ontwikkeling. In de kernen is een aantal dorpscoöperaties actief (zie tabel 9, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport). Door de activiteiten van deze dorpscoöperaties worden meer mensen bereikt. Het laat zien dat er inwoners zijn die voorheen niet werden bereikt. Vooral nog ligt het accent op ouderen. Het plan van een aantal dorpscoöperaties is om zich te richten op alle inwoners. In de stad Oss is sinds drie jaar Ons huis van de wijk actief. Ons huis van de wijk bereikt kwetsbare inwoners die daarvoor minder werden bereikt of werden bereikt door voorzieningen die er nu niet meer zijn. Wat betreft de leeftijd komen er vooral mensen van tussen de 20 – 65 jaar. Ook nemen mensen met een andere culturele achtergrond deel aan laagdrempelig ontmoeten. Het Talentcentrum richt zich oorspronkelijk op mensen die hun talent willen ontwikkelen voor met name arbeidsparticipatie. In de praktijk gaat het vooral om laagdrempelig ontmoeten via activiteiten.

Vergroting van het bereik van de activiteiten voor (laagdrempelig) ontmoeten vanuit de gemeenschapshuizen Bij beantwoording van de vraag welke activiteiten er zijn in de gemeenschapshuizen is onder laagdrempelig ontmoeten al ingegaan op de knelpunten die de gemeenschapshuizen ervaren bij het organiseren van meer laagdrempelig ontmoeten.

Vergroting van het bereik van de activiteiten voor (laagdrempelig) ontmoeten vanuit inwoners Er zijn inwoners die wel zouden willen deelnemen aan activiteiten, maar het nu niet doen. Mogelijkheden om deze inwoners te bereiken, zijn:

- Een meer divers aanbod van activiteiten. Daar waar mensen zelf organiseren (Ons huis van de wijk) is het aanbod van activiteiten groter. Daar waar georganiseerd wordt, wordt deels hetzelfde georganiseerd. Voor de kernen is dat minder een probleem, omdat de gemeenschapshuizen zich richten op de kernen zelf. In de stad zou het aanbod meer divers kun-

nen zijn, omdat inwoners relatief gemakkelijk alle gemeenschapshuizen kunnen bereiken.

- Een grotere bekendheid. Gemeenschapshuizen in de kernen die activiteiten voor de regio hebben en gemeenschapshuizen in de stad zouden meer mensen kunnen trekken als zij en de activiteiten bekender zijn. Het gaat dan enerzijds om PR en anderzijds om het doorsturen van mensen naar activiteiten door bijvoorbeeld Ons Welzijn en de gemeente.
- Meer ondersteuning voor onder andere de vrijwilligers in de gemeenschapshuizen. Het gaat dan bijvoorbeeld om ondersteuning hoe iets aan te pakken en/of opleidingen voor vrijwilligers tot gastheer/gastvrouw.

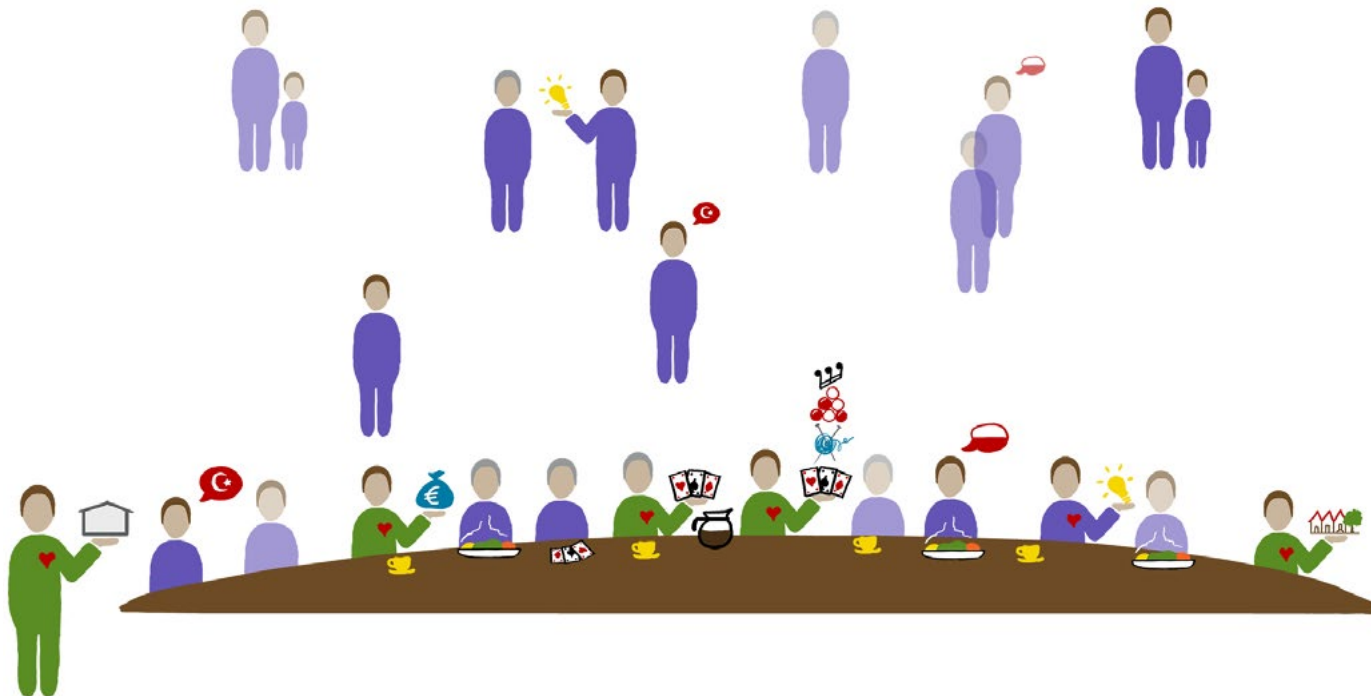
Het bereik van ouderen Bij ontmoeten worden ouderen bereikt via de verenigingen, zoals de Kbo's. De dorpscoöperaties bereiken ook een groep ouderen en hebben daarnaast plannen voor een verdere ontwikkeling, zoals het bestrijden van eenzaamheid. Er is dus een ontwikkeling naar ondersteuning van kwetsbare mensen, zoals ouderen, door vrijwilligersorganisaties. Daarnaast zijn er ook zorgen over de ondersteuning van ouderen, omdat Ons Welzijn uitvoerende taken zoals de maaltijden, alarmering en dergelijke aan het overdragen is. Dit is conform het doel van het gemeentelijk beleid. Daarnaast is het de bedoeling om ondersteuning zoveel mogelijk door vrijwilligers te

laten doen. De aandachtspunten die daarbij worden genoemd zijn:

- Monitoring van de overdracht van taken. Een plan voor het overdragen van taken wordt gemist. Hierdoor is het lastig te zien of er hiaten ontstaan of niet.
- Versnippering. Een deel van de mensen weet de weg niet. Het zou goed zijn als er in de buurten iemand is die kan verbinden en ontschot kan werken.

Andere culturen Het bereiken van mensen met een andere culturele achtergrond wordt vaak lastig gevonden. Een deel van deze mensen heeft wel behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten. Voor hen geldt in wezen hetzelfde als hierboven beschreven: een meer divers aanbod en meer bekendheid van het nieuwe aanbod zou helpen. Laagdrempelig ontmoeten in de zin van een gratis ruimte helpt sowieso, omdat dan het eigen aanbod kan worden opgezet. Omdat nieuwere organisaties niet gemakkelijk een (structurele) subsidie krijgen, gezien de opzet van het subsidiestelsel, is dat extra belangrijk (zie verder de beantwoording van de deelvraag: Wat kost het?). Daarnaast kan meer gebruik worden gemaakt van contactpersonen/vrijwilligers uit een bepaalde groep. Tot slot, is ook structurele aandacht van belang; één keer vragen en betrekken werkt niet. Dat is overigens wederzijds.

We concluderen dat:

- *Wie wordt bereikt met ontmoeten verschilt enigszins tussen de kernen en de stad Oss:

 - *In de kernen zijn veelal activiteiten voor alle leeftijden, waarbij jeugd- en jongerenwerk, de Kbo's en verenigingen, zoals muziekverenigingen een belangrijke rol spelen. In de stad spelen de wijkstichtingen een rol bij het organiseren van activiteiten voor jongeren; deze vinden beperkt plaats in gemeenschapshuizen. Ook in de stad spelen de Kbo's een rol bij de activiteiten voor ouderen en verenigingen of andere organisaties voor de leeftijdsgroep 20-65 jaar.*
 - *Daarnaast zijn veel van de activiteiten in de gemeenschapshuizen in de kernen gericht op de kernen. Met activiteiten in de stad Oss worden mensen uit de wijken bereikt, maar ook uit de stad of verder weg. Wel is er bij een paar gemeenschapshuizen een beweging naar meer activiteiten voor de wijk.*
 - *Mensen met een andere culturele achtergrond zijn niet tot nauwelijks aanwezig in de gemeenschapshuizen.**
 - *Laagdrempeilig ontmoeten is in ontwikkeling. In de kernen worden door nieuwe activiteiten meer mensen, met name ouderen bereikt. In de stad worden met name mensen van tussen de 20 – 65 jaar bereikt. Ook nemen mensen met een andere culturele achtergrond deel aan laagdrempelig ontmoeten.*
 - *Er is daarnaast nog meer behoefte aan laagdrempelig ontmoeten. Daarbij is er een aantal aandachtspunten van belang, zoals de diversiteit van de activiteiten en de bekendheid van de gemeenschapshuizen en vooral de activiteiten.*
- *Het bereiken van mensen met een andere culturele achtergrond wordt vaak lastig gevonden. Een deel van deze mensen heeft wel een behoefte aan (laagdrempeilig) ontmoeten.*
 - *Er is veelal wel ruimte in gemeenschapshuizen voor laagdrempelig ontmoeten, wel afhankelijk van de tijd en dag. Daarbij zijn enkele praktische knelpunten van belang (zie de beantwoording van de vorige deelvraag).*
 - *Naast (laagdrempeilig) ontmoeten zijn er ook activiteiten gericht op individuele ondersteuning. De dorpscoöperaties regelen veelal ook de onderlinge hulpverlening en bieden een lichte vorm van dagactiviteiten. Ons huis van de wijk en het Talentcentrum bieden vooral een vorm van ontmoeten en activiteiten. De Kbo's bieden enkele individuele diensten (ook voor niet-leden).*
 - *Er is een zorg dat er hiaten ontstaan bij de verschuiving van de ondersteuning van specialistische zorg naar Ons Welzijn en vrijwilligersorganisaties. Evenals bij de verschuiving van uitvoerende taken van Ons Welzijn naar vrijwilligersorganisaties en andere partijen. Aandacht hiervoor wordt gemist.*
 - *Er is dus een ontwikkeling naar ondersteuning van kwetsbare mensen, zoals ouderen, naar vrijwilligersorganisaties. Het lijkt er echter wel op dat die ontwikkeling wat stil komt te staan, omdat volgende stappen van gemeenschapshuizen en dorpscoöperaties meer samenwerking (zie het vorige hoofdstuk) en een ander financieel kader (zie volgend hoofdstuk) vergen.*

Wat kost het?

De vraag wat kost het? Beantwoorden we door:

- Het financiële beleidskader voor (laagdrempelig) ontmoeten in kaart te brengen. Voor het beleid en de praktijk. Het gaat om de kosten van:
 - de gemeenschapshuizen. Het gaat dan om de kosten van gemeente als van de beheerstichtingen. Daarbij zoomen we in op:
 - De kosten per inwoner
 - De kosten van oude en nieuwe gemeenschapshuizen
 - verenigingen, wijkstichtingen, wijk- en dorpsraden en laagdrempelig ontmoeten
- Na te gaan of er mogelijkheden zijn voor kostenbesparingen.

Kosten (laagdrempelig) ontmoeten

Beleid financieel kader (laagdrempelig) ontmoeten

In tabel A hebben we het financiële kader per organisatie aangegeven.

Tabel A. Financieel kader (laagdrempelig) ontmoeten

Organisatie	(Sub)doel	Financieel kader
Gemeenschapshuizen	Aantal	<ul style="list-style-type: none"> • Minimaal 1 per wijk (minimaal 11 totaal) (het hoeft geen gemeentelijke accommodatie te zijn). • Minder m² door beter gebruik.
	Kosten	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaarskosten betaalt de gemeente (huurkosten worden gecompenseerd). • De beheerstichtingen dragen zorg voor een kostendeekkende exploitatie.
	Facilitering	De gemeente faciliteert de stichtingen bijvoorbeeld ten aanzien van de dekkingsgraad met onder andere het domeinoverleg, het makelpunt en een exploitatiescan.
Verenigingen	Instandhouding	Subsidiebedrag via verdeelsleutel (bijvoorbeeld een vast bedrag en een bedrag per lid) voor verenigingen in een regeling. Bedrag voor subsidies op naam.
Wijkstichtingen	Activiteiten (zelf en/of door buurtverenigingen)	Vast subsidiebedrag per stichting.
Wijk- en dorpsraden	Activiteiten (via verenigingen)	Vast bedrag per raad.
Burgerinitiatieven (waar- onder dorpscoöperaties)	Stimulering	Enmalig bedrag Oss innoveert (totaal € 50.000 per jaar). Ons huis van de wijk via proeftuin en gemeente.
Vrijwilligers	Stimulering	Via Ons Welzijn en enkele concrete ondersteuningsmaatregelen via de gemeenten.
Professionals	Ons Welzijn	(Laagdrempelig) ontmoeten is een onderdeel van diverse taken.

Praktijk: Wat kost (laagdrempelig) ontmoeten?**Totale gemeentelijke kosten**

In tabel B. hebben we de gemeentelijke kosten voor (laagdrempelig) ontmoeten op een rij gezet, voorzover we ze weten of kunnen inschatten.

Tabel B. Gemeentelijke kosten (laagdrempelig) ontmoeten (jaarlijks)

Type kosten	Kosten
Indirecte subsidie: eigenaarskosten	€ 1.529.000
Directe subsidies beheerstichtingen (geen compensatie huur)	€ 110.000
Bijdrage aan aandachtsexploitaties	€ 100.000
Huur Zuidergebouw (niet gecompenseerd)	-€ 27.000
Totaal gemeenschapshuizen	1.712.000
Subsidie verenigingen*	€ 400.000
Wijkstichtingen	€ 58.000
Jongerenactiviteiten in de wijken van Oss**	€ 18.500
Budget wijk- en dorpsraden	€ 206.000
Totaal ontmoeten overig	682.500
Ons welzijn***	PM
Oss innoveert	PM
Ons huis van de wijk	€ 60.000
Gemeentelijke organisatie (niet de afdeling maatschappelijk vastgoed)****	PM
Totaal laagdrempelig ontmoeten	€ 60.000 plus PM
Totaal	€ 2.454.500 plus PM

* globale schatting

** waarvan € 11.000 via wijkstichtingen

*** de subsidie voor Ons Welzijn is voor alle taken van Ons Welzijn. De kosten van laagdrempelig ontmoeten zijn daarom niet goed af te leiden.

**** dit hebben we voor de volledigheid opgenomen. De lasten van de afdeling maatschappelijk vastgoed zijn in de eigenaarskosten opgenomen.

Hieronder gaan we dieper in op de kosten van de gemeenschapshuizen, verenigingen en van laagdrempelig ontmoeten. We gaan niet verder in op de kosten voor de wijkstichtingen en de budgetten van de wijk- en dorpsraden, omdat zij een vast budget krijgen. Ook gaan we niet in op de kosten van Ons Welzijn omdat deze kosten onderdeel uitmaken van het totale budget van Ons Welzijn en daarom niet goed af te leiden zijn voor (laagdrempelig) ontmoeten. Er is dus geen financieel kader voor (laagdrempelig) ontmoeten voor Ons Welzijn. Een onderzoek naar de uitgaven van Ons Welzijn op basis van hun administratie hebben we niet gedaan, omdat het accent in dit onderzoek ligt op de gemeenschapshuizen.

Gemeenschapshuizen

Aantal gemeenschapshuizen Vrijwel iedere kern van 500 inwoners of meer heeft een gemeenschapshuis (zie tabel 18, hoofdstuk 5, in het bevindingenrapport), met de kanttekening dat Demen, Deursen-Dennenburg, Dieden en Neerlangel een gemeenschapshuis delen. De gemeenschapshuizen worden door inwoners van kernen van groot belang gezien voor de leefbaarheid. Het gemeentelijke beleid is vanwege de kosten gericht op minder m² maatschappelijk vastgoed. Het streven daarbij is dat vastgoed meer wordt gedeeld voor verschillende activiteiten, dat wil zeggen meerdere functies hebben.

Wat opvalt is dat de gemeentelijke kosten van de gemeenschapshuizen niet inzichtelijk zijn. Wat een gebouw jaarlijks kost is niet transparant. Wat een gebouw zou mogen kosten (al dan niet met een marge) is ook niet duidelijk. Hetzelfde geldt voor de maatschappelijke bijdrage van een gebouw. Wat is een acceptabel aantal m²? Wat zijn aanvaardbare gemeentelijke kosten? Voor welke doelen zijn kosten aanvaardbaar?

Kosten gemeenschapshuizen: eigenaarskosten

De kosten van de gemeenschapshuizen zijn verdeeld in eigenaarskosten, betaald door de gemeente, en beheer en exploitatiekosten, betaald door de beheerstichtingen. In tabel B hebben we de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen opgenomen. Het gaat om € 1,5 miljoen per jaar.

Daarnaast wordt er nog € 110.000 aan subsidies verstrekt aan de beheerstichtingen om historische redenen. Deze subsidies zijn structureel en worden aan vijf beheerstichtingen verstrekt.⁴ De subsidies zijn niet transparant in de zin van een concrete, actuele onderbouwing. De subsidies zijn het gevolg van het subsidiestelsel (zie verder onder het kopje 'subsidies aan verenigingen en wijkstichtingen').

Tot slot, wordt er nog globaal € 100.000 bijgedragen aan aandachtexploitaties. Dit is een betaling achteraf aan beheerstichtingen met een tekort dat ze niet kunnen opvangen. Ook de wijze van omgaan met de aandachtsexploitaties en het achteraf bijdragen aan tekorten is niet transparant. Het is transparanter hier vooraf afspraken over te maken en vooraf bij te dragen.

Eigenaarskosten voor nieuwe en oudere gebouwen De eigenaarskosten variëren per jaar afhankelijk van de ontwikkeling van de kosten. Zo nemen de kapitaallasten ieder jaar een beetje af.⁵ Ook veranderen de jaarlijkse lasten bij renovaties, nieuwbouw en het afstoten van gebouwen. Als we kijken naar de kosten voor nieuwere (uit 2010 of later) en oudere gebouwen dan zien we dat de gemiddelde lasten voor een nieuw gebouw € 104,275 zijn en € 34,282 voor een ouder gebouw (zie ook tabel 19, hoofdstuk 5, van het bevindingenrapport). Dit wil niet zeggen dat oude gebouwen altijd voordeliger zijn. In de onderhoudskosten van de gemeente zit alleen het planmatig onderhoud. Planmatig onderhoud is 'regulier' onderhoud en is exclusief de kosten voor toekomstige renovatie. Voor renovatie wordt niet vooraf gereserveerd in Oss.⁶ Ook hebben oudere gebouwen veelal hogere stookkosten. De stookkosten vallen onder de exploitatie en komen daarom ten laste van de beheerstichting.

⁴ Daarnaast worden er ook subsidie voor compensatie van huur gegeven. Deze laten we hier buiten beschouwing, omdat de huur aan de gemeente wordt betaald. Vervolgens krijgen de beheerstichting de huur via een subsidie gecompenseerd. Het resultaat hiervan is dat de eigenaarskosten volledig bij de gemeente liggen ook als er huur wordt betaald. De uitzondering hierop is het Zuidergebouw dat wel huur betaalt, maar hier niet voor wordt gecompenseerd. Dit hebben we wel in tabel B meegenomen.

⁵ Dit door de gekozen afschrijvingsmethode. Er wordt lineair afgeschreven.

⁶ Grofweg zijn er twee manieren voor het financieren van renovatie/nieuwbouw. 1) vooraf reserveren voor vernieuwing. Na de investering komen de afschrijvingen dan ten laste van de reservering, waardoor ze netto nul zijn. 2) niet vooraf reserveren, maar na de investering afschrijven zonder dat dit bedrag uit een reservering kan worden gehaald. Het belangrijkste verschil tussen beide methoden is het moment van besluitvorming. Bij de tweede methode is dat later (bij een nieuw plan) dan in de eerste methode (uitgangspunt is dan vervanging).

Eigenaarskosten per inwoner Als we de eigenaarskosten per inwoner per kern berekenen dan zien we dat deze voor de kernen sterk verschillen. De hoogste eigenaarskosten per inwoner zijn 't Hart van Oijen (€ 77), Onder d'n Plag (€ 55) en (€ 48) Acropolis. Waarbij een deel van de kosten van Onder d'n Plag ook voor sport zijn. De laagste eigenaarskosten per inwoner van een kern hebben Vidi Reo (€ 9) en 't Slotje (€ 10). Voor Vidi Reo komt nieuwbouw en 't Slotje wordt gerenoveerd, waarna deze bedragen stijgen.

De kosten per inwoner zijn voor de gemeenschapshuizen in de stad Oss lager, omdat er relatief veel inwoners per wijk zijn (zie tabel 18, hoofdstuk 5, in het bevindingenrapport). In Oss Zuid zijn de kosten per inwoner het hoogste, namelijk € 17 per inwoner.

Kosten gemeenschapshuizen: exploitatiekosten De omzet van de gemeenschapshuizen is afgerond circa een kleine € 2 miljoen, waarvan afgerond € 1 miljoen huur, € 800.000 consumpties, € 100.000 overige en € 100.000 subsidie.

Als we kijken naar de inkomsten per inwoner dan hebben Acropolis (€ 134), Onder d'n Plag (€ 115) en de Haar (€ 71) relatief hoge inkomsten per inwoner. Dit komt waarschijnlijk omdat horeca hier relatief belangrijk is. Acropolis heeft een café (ter ondersteuning van de maatschappelijke activiteiten), Onder d'n Plag verzorgt de kantine voor de sportclub en de Haar werkt samen met het café naast de Haar. Bij de overige gemeenschapshuizen in de kernen zijn de inkomsten per inwoner tussen de € 22 en € 34.

In de stad Oss zijn de inkomsten per inwoner tussen de € 10 en € 18. Dit komt vermoedelijk in de eerste plaats door het hogere inwoneraantal in de wijken. In de tweede plaats kan dit komen omdat het horeca deel van de gemeenschapshuizen in de stad minder belangrijk is dan in de kernen (zie tabel 5 en 6, hoofdstuk 3, in het bevindingenrapport).

Transparantie kosten De gemeente betaalt de eigenaarskosten van € 1,5 miljoen. Deze kosten zijn niet afzonderlijk zichtbaar in de begroting; ze zijn onderdeel van het programma ontmoeten. Hierdoor zijn de eigenaarskosten van de gebouwen niet transparant. Hiervoor wordt door diverse geïnterviewden als oplossing aangedragen deze kosten door te berekenen aan de beheerstichtingen. We merken op dat de kosten altijd transparant kunnen zijn bijvoorbeeld door ze (per gebouw) in een rapportage te zetten en deze aan de beheerstichtingen en de gemeenteraad te sturen en openbaar te maken. Daarnaast kan het doorbelasten van de eigenaarskosten wel een stap zijn in de zichtbaarheid van de kosten, maar is het de vraag wat het precies oplost. Niet alleen inzicht in kosten zijn nodig, ook een concreter doel is nodig.

Ook de uitgaven en inkomsten van de gemeenschapshuizen zijn niet transparant. Dit komt omdat er geen voorgeschreven opzet is van de jaarrekening. Niet alle beheerstichtingen sturen de jaarstukken naar de gemeente op. De uitgaven en inkomsten op een rij zetten kan inzicht geven in mogelijke verbeteringen, voor de gemeente maar zeker ook voor de beheerstichtingen.

Risico's Aan de gemeenschapshuizen is gevraagd welke risico's voor de kostendekkendheid zij zien en/of waar hun omzet van afhankelijk is. De belangrijkste risico's zijn:

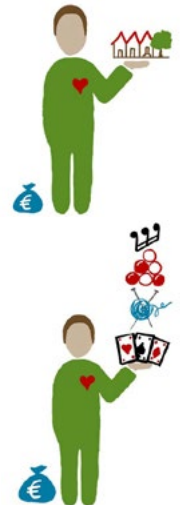
- de afhankelijkheid van *vaste/grote huurders* Diverse gemeenschapshuizen zijn voor de kostendekkendheid afhankelijk van een aantal vaste huurders. Bij ruim de helft van de gemeenschapshuizen speelt dit.
- *Verhuren van vaste ruimtes* Een aantal gemeenschapshuizen geeft aan dat het verhuren van vaste ruimtes tot inflexibiliteit kan leiden. Het gaat er dan om dat een organisatie een ruimte huurt, die vervolgens niet kan worden verhuurd aan een andere huurder, ook niet als de vaste huurder er niet is. De afspraken die hierover worden gemaakt verschillen.
- *Vrijwilligers* Het aantal vrijwilligers is een punt van zorg. Het gaat dan maar vooral om vrijwilligers voor het organiseren van activiteiten en besturen (zie verder het antwoord op de deelvraag: 'wie organiseert wat').

- *Kostenbeheersing* Er zijn diverse ontwikkelingen die tot meer kosten kunnen leiden. De oudere gebouwen verbruiken relatief veel energie. Naast isolatie voor kou en warmte kan ook geluidsisolatie een rol spelen.

Facilitering De gemeente faciliteert de beheerstichtingen via het domeinoverleg. Een deel van de beheerstichtingen zou een concretere ondersteuning willen. Het gaat dan om meer ondersteuning bij de exploitatie en ook voor praktische zaken, zoals vergunningen, die als ingewikkeld worden ervaren. De verdere ontwikkeling voor laagdrempelig ontmoeten is een ander genoemd onderwerp. Het gaat dan met name om ondersteuning vanuit het sociaal domein.

Subsidies verenigingen en wijkstichtingen

Het **subsidiestelsel** hebben we niet specifiek onderzocht. Wel hebben we gekeken wat er waarom aan subsidies wordt verstrekt aan de wijkstichtingen, beheerstichtingen en enkele verenigingen.

Het is niet transparant wie waarom welke subsidie krijgt. Niet alle regelingen zijn aanwezig. Zo ontbreekt een regeling voor de wijkstichtingen. Voor jongerenactiviteiten is er wel een regeling, maar er staat bij de verdeling dat het op historisch basis is. Vergelijkbare subsidies vallen onder verschillende regelingen (zoals bij de compensatie van de huur voor de beheerstichtingen), of hebben onduidelijke namen (zo heet de subsidie voor de huisvesting van de jongerenraad 'beheerstichting Zuidergebouw'). Alleen de Kbo's krijgen een afzonderlijke huisvestingssubsidie. Er zijn echter meer subsidies voor huisvesting. Wat er in een subsidiebedrag is opgenomen, wel of geen vergoeding voor huisvestingskosten bijvoorbeeld, is niet duidelijk. Ook is het subsidiestelsel door het subsidieplafond en het in stand blijven van historische bedragen, zoals bij de beheerstich-

tingen, statisch. Nieuwe verenigingen moeten aantonen dat ze een meerwaarde hebben. Het effect hiervan is dat er weinig nieuwe verenigingen subsidie krijgen. Dit kan ervaren worden als buitensluiting. Dit is bijvoorbeeld bij een Turkse en Poolse vereniging, die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek, het geval. Duidelijke criteria voor subsidieverstrekking ontbreken. Dit maakt het moeilijk uit te leggen waarom er wel of niet subsidie wordt verstrekt.

Laagdrempeilig ontmoeten Voor laagdrempelig ontmoeten zijn geen structurele middelen beschikbaar. De dorpscoöperaties vragen een bijdrage van leden of overwegen dat in de toekomst te doen. Daarnaast genereren ze tot nu toe enig extra budget via fondsen of sponsors. Afhankelijk van de ambitie van de dorpscoöperatie is dat voldoende of niet.

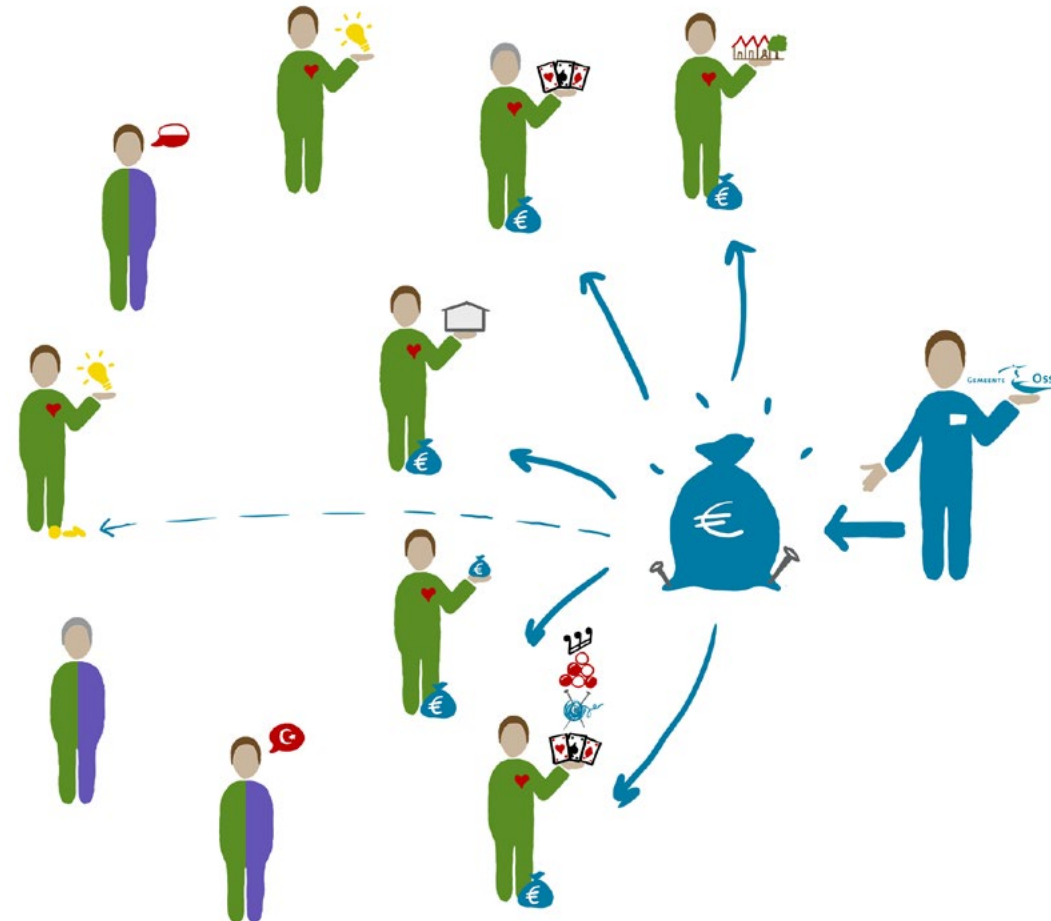
Ons huis van de wijk is in principe wel structureel bekostigd, omdat het streven is dat Ons huis van de wijk samen met onder ander D'n lemhof in het nieuwe gebouw van de lemhof komen.

Hoe burgerinitiatieven te bekostigen of anderszins te ondersteunen is een vraag die bij meer gemeenten speelt. Daar waar dorpscoöperaties worden ondersteund is dat door subsidies, de beschikbaarheid over ruimtes en/of ondersteuning door een professional.

We concluderen dat:

- *wat gemeenschapshuizen zouden mogen kosten niet concreet is gemaakt. Hetzelfde geldt voor de kosten van de wijkstichtingen en laagdrempelig ontmoeten.*
- *de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen, de inkomsten en uitgaven van de gemeenschapshuizen, subsidies aan gemeenschapshuizen, wijkstichtingen en verenigingen niet transparant zijn. Ook de bijdrage aan aandachtsexploitaties is niet transparant.*

Wat zijn de mogelijkheden voor kostenbesparingen?

Mogelijke besparingen door laagdrempelig ontmoeten

Vervangen lichtere voorzieningen zwaardere? Voor beantwoording van de vraag of lichtere voorzieningen zwaardere vervangen hebben we naar landelijke onderzoeken gekeken. Het SCP geeft ook aan dat gemeenten bij begeleiding en dagbesteding veel vaker kiezen voor een algemene voorziening dan onder het Awbz het geval was. Daarbij geeft 58% van de gemeenten aan dat er meer lichtere voorzieningen worden gebruikt. Dit betekent echter niet altijd dat het verbruik van zwaardere voorzieningen daalt. 33% van de gemeenten ziet het gebruik van minder zware voorzieningen dalen, 15% ziet een stijging. Het is daarom de vraag of er een verschuiving is van zware naar lichte voorzieningen. Het SCP geeft daarbij aan dat die verschuiving lastig zichtbaar kan zijn, doordat gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor meer mensen met een vraag naar dagbesteding. Bovendien gaat het vaak om zwaardere hulpvragen. Er is dus een aantal veranderingen tegelijkertijd, waardoor het niet eenvoudig is te zeggen wat door wat komt (SCP 2018, p. 121 – 123).

Raming kosten besparingen Zover wij hebben kunnen nagaan is er landelijk geen kostenberekening van verschuivingen van type dagbesteding. Dit komt onder andere omdat er landelijk weinig zicht is op algemene voorzieningen, omdat deze niet worden geregistreerd.

Burgerinitiatieven Naast de eigen bijdragen worden burgerinitiatieven ondersteund door subsidies (die vaak niet structureel zijn), door de beschikbaarheid over een ruimte in een gemeenschapshuis en/of door ondersteuning door een professional (SCP, 2018, SCP, 2013, Movisie 2016).

Besparingsmogelijkheden Oss Met (laagdrempelig) ontmoeten wordt in Oss een aantal mogelijke maatschappelijke effecten

nagestreefd. Het gaat dan bijvoorbeeld om contacten, netwerk opbouwen, meer participatie/vaardigheden, ontlasting mantelzorgers en minder specialistische opvang/ eenvoudiger vervoer. We kunnen niet berekenen wat er wel of niet wordt bespaard. We beperken ons daarom tot een globale indicatie van mogelijkheden voor kostenbesparing.

We ramen de kosten van één persoon met twee keer per week lichte dagbesteding op circa € 460 voor 4 weken inclusief vervoer. Op jaarbasis dat € 5.520 (48 weken). Het is niet zo dat, dat bedrag volledig wordt bespaard. Ook dorpscoöperaties hebben huisvesting, kosten koffie, eten en dergelijke. Ook werken bij ingekochte dagbesteding vaak vrijwilligers naast de professionals. Bovendien zullen niet alle deelnemers aan laagdrempelig ontmoeten van een duurder alternatief gebruik hebben gemaakt. Een deel van de mensen die naar de dorpscoöperatie komt zou anders misschien thuis blijven. Het tijdig betrekken van deze mensen bij sociale activiteiten kan op termijn mogelijk ook zorgkosten besparen, door het vermijden van eenzaamheid en het opbouwen van een sociaal netwerk. Deze schatting en aanvullende schattingen van andere besparingen kunnen worden benut bij de besluitvorming over wel of geen subsidieverstrekking

Bekostigingsmodellen gemeenschapshuizen

Er is veel commentaar op het huidige model van kostenverdeling tussen de gemeente, gemeenschapshuizen en verenigingen. Daarbij zijn er twee stromingen:

1. voorstanders van het doorberekenen van alle kosten aan de beheerstichtingen. Het gaat dan om het doorberekenen van de eigenaarskosten van de gemeente aan de beheerstichtingen via een huur.
 1. voorstanders van het om niet beschikbaar stellen van ruimtes van gemeenschapshuizen.
- Daarnaast is er nog een 'tussenvariant' (3) waarbij de kosten van laagdrempelig ontmoeten worden gecompenseerd.

Deze varianten hebben ieder hun eigen voor- en nadelen. Het belangrijkste voor een keuze is om eerst het beleidsdoel voor de gemeenschapshuizen nader te bepalen en vervolgens de bekostigingswijze. Ongeacht het model kunnen de kosten transparant worden gemaakt.

We concluderen dat:

- *er redenen zijn aan te nemen dat laagdrempelig ontmoeten kosten bespaart. Van belang daarbij is vooral het bepalen van het beleidsdoel.*
- *iets vergelijkbaars geldt voor het bekostigingsmodel van de gemeenschapshuizen. Het kan anders, maar de wijze van bekostiging dient het beleid te volgen.*

B) BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAAG

De onderzoeksvraag luidt:

Wat is gemeentebreed de efficiëntie en effectiviteit van het beleid van de gemeente Oss voor (laagdrempelig) ontmoeten?

Bij de beantwoording gaan we eerst in op de effectiviteit en vervolgens op de efficiëntie.

Effectiviteit van het beleid

Een deel van het beleid is vastgelegd in nota's en andere documenten. Een ander deel van het beleid is (nog) niet in formeel beleid opgenomen. Het gaat dan met name om laagdrempelig ontmoeten. Zo is er bijvoorbeeld geen visie op laagdrempelig ontmoeten. Een visie op laagdrempelig ontmoeten is aangekondigd, onder andere ook op verzoek van de raad. Daarnaast zijn er vrij veel andere aangekondigde beleidsontwikkelingen die voor ons onderzoek relevant zijn.

Dit betekent dat het beleid deels bestaat uit formeel ouder beleid en uit informeel beleid. Met oud bedoelen we dat het is aangekondigd dat het beleid gaat veranderen. We kijken daarom vanuit twee invalshoeken naar de effectiviteit van het beleid. Dat is we kijken naar:

- het nieuwe *informelere beleid*, zoals de in de begroting (maar niet in nota's) opgenomen doelen, pilots en programma's.
- het *formele staande (oude) beleid*, zoals het kader voor de gemeenschapshuizen (de nota sociaal-culturele accommodaties, 2002) en het subsidiebeleid (2006).

Informeel beleid

Het beleid Op diverse plekken in de begroting en documenten over decentralisaties wordt het belang van laagdrempelig ontmoeten aangegeven,. Hetzelfde geldt voor de beweging van gespecialiseerde dagopvang en andere taken die onder de Wmo vallen van professionele organisaties naar vrijwilligersorganisaties. Oss innoveert – een subsidie voor het starten van burgerinitiatieven - is hier een voorbeeld van. Belangrijk is ook de proeftuin Ruwaard waar de vraag van inwoners leidend is en de samenwerking tussen betrokken professionele organisaties, vrijwilligers en mantelzorg voorop staat. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot Ons huis van de wijk.

Veel actieve vrijwilligers Ondanks dat het beleid vrij informeel van aard is zijn er veel initiatieven. Vrijwilligers deden en doen heel veel in Oss. De gemeenschapshuizen, de wijkstichtingen en de verenigingen draaien op vrijwilligers. Ook zijn er diverse nieuwe initiatieven, zoals de dorpscoöperaties. Deze draaien eveneens op een groot aantal vrijwilligers en/of actieve leden. Voor gemeenten in Noord-Brabant is het beheren en exploiteren van gemeenschapshuizen door vrijwilligers gebruikelijk. Elders in het land is dat minder het geval. Zo worden in onderzoeken over nieuwe ontwikkelingen naar aanleiding van de decentralisaties regelmatig als voorbeeld genoemd dat vrijwilligers een gemeenschapshuis gaan beheren.

Dynamiek Op een aantal locaties is er een positieve dynamiek. Dat is vooral daar waar het vinden van vrijwilligers voldoende lukt en er een team is van bestuurders/organisatoren dat op één lijn zit. Besturen van gemeenschapshuizen of wijkstichtingen die een team vormen krijgen meer voor elkaar. Oftewel: daar waar het goed loopt zijn de besturen met minimaal drie mensen die een gedeeld doel hebben. Besturen die draaien op één of een te beperkt aantal personen krijgen per definitie minder voor elkaar en zijn vooral aan het overleven.

Wrijving Ondanks dat vrijwilligers veel voor elkaar krijgen verloopt het niet overal even soepel verloopt. Op enkele plekken komen we discussies en wrijvingen tegen. Tot bepaalde hoogte is dat inherent aan plekken waar mensen samenwerken. Belangrijker is dat wanneer er op plekken iets niet goed loopt, er een manier is om dit op te vangen. Dat is er nu niet of beperkt.

Beleidsontwikkeling Kortom, er gebeurt dus al veel. Dat wil niet zeggen dat er geen behoefte is aan beleid. Integendeel, de ontwikkelingen lopen nu tegen hun grenzen aan. Het gebrek aan formeel beleid en vooral aan concreet beleid doet zich nu voelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het subsidiebeleid,

bekostiging van nieuwe initiatieven, stimulering van het aantal vrijwilligers (al dan niet met coaching en opleidingen) en de ondersteuning van de beheerstichtingen bij het zetten van stappen richting laagdrempelig ontmoeten.

Focus beleid Wat bij het informele beleid opvalt is dat er diverse beleidsinitiatieven zijn. Een voorbeeld is het traject 'onder de pannen'. Dit is wel beleid in de zin dat er een intentieverklaring is ondertekend door diverse partijen, maar het traject is niet ingebed in 'regulier' beleid. Het traject wordt niet verder ingebed, maar wordt ook niet gestopt. Zo is er een werkgroep voor 'Onder de pannen'. Concrete resultaten daarvan waren na een kleine twee jaar niet zichtbaar. Buiten de werkgroep is niemand ermee bezig. Dergelijke initiatieven kosten wel tijd en leidt tot versnippering van het werk van degenen die er mee bezig zijn, terwijl de opbrengsten niet duidelijk zijn. Doorgaan is dan niet effectief, noch efficiënt. Meer focus in het beleid is nodig om effectief (en efficiënt) te kunnen zijn.

Formeel beleid

Oud beleid Een deel van het formele beleid is vrij oud, dat wil zeggen letterlijk oud (10 á 20 jaar oud) en verouderd in de zin dat aangekondigd is dat het beleid aangepast gaat worden. Wat bij een paar belangrijke onderdelen van het beleid voor (laagdrempelig) ontmoeten opvalt is dat er eerder veranderingen voor zijn aangekondigd. Het gaat dan met name om:

- *Gemeenschapshuizen*: meer richting geven aan de exploitatie van de gemeenschapshuizen. In de nota uit 2002 wordt ook aangekondigd dat er meer gestuurd gaat worden. In dezelfde nota wordt aangegeven dat de gemeente afstandelijk was, maar dat een verandering daarvan wenselijk is.
- *Hoeveelheid vastgoed*: het streven is minder m² maatschappelijk vastgoed.
- *Eigendomskosten gemeenschapshuizen*: in een aantal nota's is aangegeven dat het streven is deze kosten door te belasten naar de beheerstichtingen, zodat de kosten duidelijk zijn. Parallel daaraan wordt het subsidiestelsel herzien.

De aangekondigde veranderingen zijn dus al eerder aangekondigd, maar zonder of met weinig succes. Dat leidt tot de vragen: wat maakt het (blijkbaar) moeilijk is om het beleid aan te passen? En wat is er nodig om te zorgen dat het nu wel lukt?

- Meer richting geven aan de *gemeenschapshuizen* lijkt tot een aarzeling te leiden, omdat wordt verondersteld dat dit niet goed mogelijk is omdat er geen directe subsidierelatie is (nota 2002). De beheerstichtingen krijgen echter een indirecte subsidie via de eigenaarskosten. Afspraken zijn dus mogelijk. Omdat er decennia lang zeer beperkt is gestuurd door de gemeente kan dat niet van de ene op de andere dag anders. Het kan wel anders in overleg en met een geleidelijk proces. Het overleg en ondersteuning die er nu zijn, zijn gericht op de exploitatie van de beheerstichtingen. Een rol vanuit het sociaal domein ontbreekt daarbij. Sturing vanuit dat perspectief is, gegeven de beleidsdoelen, onmisbaar.
- Minder m² maatschappelijk vastgoed kan gevolgen hebben voor de leefbaarheid van met name kernen. In ieder geval wordt het zo ervaren. De leefbaarheid, en daarmee het vastgoed, liggen gevoelig bij inwoners en daardoor bij de

raad. Beheersing van kosten (zonder duiding van wat dat is) en leefbaarheid zijn ongelijkwaardige doelen. Hierdoor valt de balans vaak uit naar leefbaarheid in de zin van bijvoorbeeld behoud van of nieuwbouw voor gemeenschapshuizen. Zonder concrete afwegingen is het niet duidelijk of dit goede beslissingen zijn. Inzicht in de kosten is nodig, evenals een verdere uitwerking van wat wordt verstaan onder leefbaarheid. Dit is noodzakelijk, omdat beslissingen over vastgoed per definitie een jarenlange impact op de begroting hebben. Bovendien leidt de huidige wijze van afwegen ertoe dat het ambtenaren apparaat dusdanig wordt belast dat ambtenaren gericht zijn op de 'winkelbel' en te weinig gericht zijn op het creëren van overzicht en inzicht. Een vereiste voor een afwegingskader is dat de raad dit kader deelt, het belang ervan inziet en zich eraan houdt ook als een afweging gevolgen heeft. Transparantie van de kosten is belangrijk (zie het vorige punt). Het is echter eerder een randvoorwaarde voor besluitvorming dan een garantie dat kosten niet oplopen. Een afwegingskader is meer dan kosten inzichtelijk maken en een algemeen streven tot minder m².

- Herzien van *subsidies* betekent zeer waarschijnlijk dat een deel van de bestaande verenigingen moet inleveren, terwijl deze subsidies soms decennia lang zijn verstrekt. Dit kan tot discussies en emoties leiden. Het is nu echter zo dat nieuwe initiatieven, van bijvoorbeeld mensen met een andere culturele achtergrond, niet in aanmerking komen voor subsidie. Ook initiatieven voor innovatie worden buitengesloten. Nieuwe initiatieven krijgen een startbedrag. Onduidelijk daarbij is waarom nieuwe initiatieven na een paar jaar volledig kostendekkend moeten zijn en dat voor oudere verenigingen deze eis niet geldt.

Recenter beleid Een ander deel van het gemeentelijk beleid is recenter. Het gaat dan om:

- De subsidieovereenkomst met Ons Welzijn en het beleid om meer Wmo-taken door vrijwilligers te laten doen.
- Kwetsbare burgers als invalshoek in plaats van doelgroepenbeleid (ouderen, jongeren, allochtonen enzovoorts).
- Het vrijwilligersbeleid.

Bij dit recentere beleid valt op dat het erg algemeen is, waardoor er weinig sturing van de gemeente uit gaat:

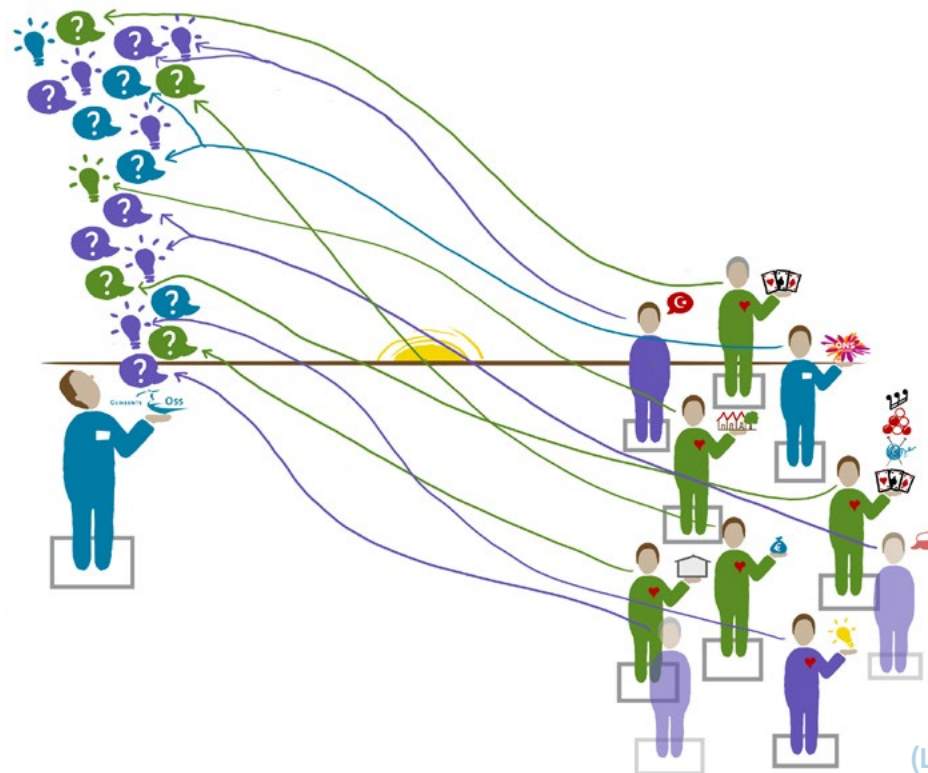
- In de subsidieovereenkomst wordt vrijwel de gehele verantwoordelijkheid voor de algemene Wmo-voorzieningen en de omschakeling van de uitvoering door professionele organisaties naar vrijwilligers bij *Ons Welzijn* neergelegd. Opmerkingen van geïnterviewden over *Ons Welzijn* komen er in essentie op neer:
 - Dat er een gebrek is aan medewerkers die verbinden; er wordt nog te veel georganiseerd in plaats van ondersteund. Dit heeft er ook mee te maken dat *Ons Welzijn* zelf ook in een verandering van werkwijze zit.
 - Dat er gaten kunnen vallen bij ondersteunende taken. Of dat zo is, is niet duidelijk, maar er ligt wel een zorg. Het is ook de vraag of de verantwoordelijkheid voor deze verschuiving wel volledig bij *Ons Welzijn* hoort te liggen. Enige regie van de gemeente ligt, gezien de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de hand.
- Het uitgangspunt kwetsbare burgers als vervanging van doelgroepenbeleid kan voordelen hebben – doelgroepenbeleid kan tot teveel algemeenheden leiden. *Kwetsbare burgers* zonder veel nuancering of specificering kan daar echter ook toe leiden. Zo zien we dat mensen met een andere culturele achtergrond maar beperkt worden bereikt. Het gaat dan enerzijds om mensen die willen ontmoeten en anderzijds om organisaties die kunnen helpen bij het ontmoeten. Zo wordt er met oudere mensen die willen ontmoeten en de taal niet spreken weinig rekening gehouden bij diverse activiteiten die als collectieve voorziening kunnen worden gezien. Bij de specialistische hulp is er wel aanbod dat volstaat. Dit is relatief duur. De taalbarrière is echter een gegeven. Dat betekent dat er rekening mee moet worden gehouden. Het systematischer en structureler betrekken (daar waar relevant) van bijvoorbeeld organisaties voor Turkse of Poolse inwoners is een voorwaarde voor beleid dat ook deze groepen bereikt. Iets vergelijkbaars geldt ook voor andere (subgroepen) van kwetsbare inwoners. Ouderen die recent een partner hebben verloren kunnen ook bepaalde aandacht nodig hebben om bijvoorbeeld vereenzaming tegen te gaan.

- *Vrijwilligersbeleid*. Ook het vrijwilligersbeleid heeft een vrij algemene insteek, onder andere omdat Oss niet werkt met een ‘tegenprestatie’ van bijstandsgerechtigden. Dat laat onverlet dat een deel van de (nieuwe) vrijwilligers wel een afstand tot de arbeidsmarkt heeft. Coaching, cursussen en dergelijke kunnen dan nodig zijn. Deze zijn er wel, bijvoorbeeld in het traject ‘sportmaat voor werkdaad’ van de afdeling werk & inkomen en het sportexpertisecentrum. Het maakt echter geen onderdeel uit van het vrijwilligersbeleid. Ook ligt de uitvoering van het vrijwilligersbeleid bij *Ons Welzijn*. Daarnaast zouden ook andere professionals vrijwilligers kunnen doorsturen naar -bijvoorbeeld- beheerstichtingen. Daar moeten deze professionals zich dan wel bewust van zijn. De proeftuin Ruwaard en het uitdragen van de samenwerkwijze in de andere wijken kan ook helpen

om meer vrijwilligers/ mensen met behoefte aan ontmoeten en dergelijke te activeren.

Wij concluderen dat:

- *het opvallend is dat het informele beleid vrij effectief is. Het loopt nu echter tegen zijn grenzen aan.*
- *het formele beleid is deels verouderd, onder andere omdat een aantal nodige veranderingen gevoelig ligt. Verandering is echter urgent, omdat de nadelen van het beleid de voordelen aan het inhalen zijn.*
- *het formele beleid is vrij ‘hoog over’. Een concretiseringsslag ontbreekt. Wie, wat, waarom doet en waarvoor verantwoordelijk is, is niet helder. Een nadere duiding is nodig om meer samenhang te creëren.*

(LAAGDREMPELIG) ONTMOETEN IN OSS

Efficiëntie van het beleid

Voor de efficiëntie van het beleid kijken we naar:

- de organisaties die actief zijn in het organiseren van (laagdrempelig) ontmoeten
- de benutting van de gebouwen en het bereik van mensen die willen ontmoeten
- de bekostiging

Organisatoren Zoals gezegd wordt veel werk gedaan door vrijwilligers. Op veel plekken verrichten vrijwilligers heel gedreven veel werk. Dat is efficiënt. Veel kosten worden bespaard op die manier.

Wat opvalt is dat de diverse organisaties nog wat los van elkaar staan. Op een aantal plekken kan de daadkracht en efficiëntie toenemen als de betrokken organisaties elkaar beter kunnen vinden. Daar waar meer partijen samen komen is er meer dynamiek en daarmee meer bereik. Het kan gaan om de relatie wijkstichtingen – beheerstichtingen – wijkraden. Het kan ook om specifiekere situaties gaan, zoals bij de Berchplaets. Een suggestie die bijvoorbeeld voor de Berchplaets is gedaan is dat een aantal organisaties samen verantwoordelijk worden voor het beheer (zie paragraaf 3.4.3 in het bevindingenrapport). Wat mogelijk en nuttig is kan dus per locatie verschillend zijn. Niet alleen de vrijwilligersorganisaties staan wat los van elkaar. Ook de professionals van Ons Welzijn staan vaak los van de vrijwilligersorganisaties. Hetzelfde geldt voor de gemeente. Meer verbinding in doel en activiteiten kan de efficiëntie verder doen toenemen.

Gemeenschapshuizen De gemeenschapshuizen worden redelijk goed gebruikt. Meer gebruik is vaak mogelijk, onder andere door de daluren te benutten. De efficiëntie stijgt dan. Daarnaast helpt een meer divers aanbod van activiteiten in met name de stad Oss, een actief welkom heten van mensen, evenals meer bekendheid van de activiteiten en de gemeenschapshuizen. Meer werving van mensen voor activiteiten door de gemeente, Ons Welzijn en andere partijen (via de samenwerkwijze) kan het bereik doen toenemen. We benadrukken daarbij dat we de

gemeenschapshuizen centraal stellen, maar dat het gaat om het ontmoeten. Inwoners kunnen elkaar tegenkomen bij het koffiedrinken en vervolgens besluiten regelmatig samen te gaan wandelen.

Diverse gemeenschapshuizen zijn bezig met het creëren van mogelijkheden voor zowel laagdrempelig ontmoeten als laagdrempelige activiteiten. Praktische kwesties zijn daarbij de grootste belemmering (zie verder de beantwoording van de deelvragen). Ondersteuning bij knelpunten is nodig. Er is geen gemene deler aan ondersteuning die alle gemeenschapshuizen helpt. De vragen zijn divers; de ondersteuning moet dat ook zijn. Er zijn dus mogelijkheden om een efficiënter gebruik van de gemeenschapshuizen te stimuleren.

Bekostiging De huidige manier van bekostigen van gemeenschapshuizen, verenigingen, wijkstichtingen en nieuwe initiatieven is niet transparant. Bovendien gaat het om gestold beleid: wie ooit geld kreeg krijgt het nog, wie het niet kreeg krijgt het nu ook niet of hoogstens incidenteel. Degenen die nu middelen krijgen kunnen dit efficiënt besteden. De mate waarin ze dit doen is niet duidelijk, omdat er weinig doelen zijn vastgelegd en er ook weinig criteria zijn voor het afleggen van verantwoording. Ook als we ervan uitgaan dat de huidige bestedingen op zichzelf efficiënt zijn wil dat niet zeggen dat het systeem efficiënt is.

We concluderen dat:

- *het informele deel (de vrijwilligersorganisaties) tot bepaalde hoogte efficiënt is, maar ook tegen grenzen aanloopt. Veranderingen zijn nodig om volgende stappen te kunnen zetten.*
- *concretere ondersteuning de efficiëntie kan doen stijgen*
- *de transparantie onvoldoende is voor een goed inzicht. Transparantie is een voorwaarde voor inzicht en daarmee voor efficiëntie en effectiviteit.*

C) AANBEVELINGEN VOOR HET BELEID

Op basis van ons onderzoek doen we elf aanbevelingen en geven we één algemene voorwaarde. Deze aanbevelingen en randvoorwaarde geven we hieronder en lichten we vervolgens toe. De aanbevelingen zijn gericht aan de gemeenteraad. Een deel zal in de uitvoering bij het college liggen. Toch richten we alle aanbevelingen aan de gemeenteraad, omdat het aan de gemeenteraad is het college te vragen de aanbevelingen uit te voeren.

Er is veel nieuw gemeentelijk beleid aangekondigd dat relevant is voor dit onderzoek. ***Bij de aanbevelingen die we doen gaan we ervan uit dat laagdrempelig ontmoeten onderdeel van het beleid blijft, evenals een verschuiving naar ondersteuning in het sociale domein door burgers/vrijwilligers.***

Aanbeveling 1

Zorg voor gedeelde lange termijn doelen

Zorg daarbij voor:

- **integraal beleid: als uitgangspunt en ook in de uitvoering**
- **een concrete vertaling naar beleidsdoelen**
- **focus: schrap beleid dat niet direct bijdraagt aan de doelen of maak het passend binnen de doelen**
- **maak een realistische planning met voldoende doorlooptijd**

Gedeelde doelen Voor verschillende onderwerpen is nieuw beleid aangekondigd. Een visie op laagdrempelig ontmoeten is aangekondigd, maar ook beleid voor maatschappelijk vastgoed, dagbesteding en het subsidiebeleid. Het is essentieel voor verdere ontwikkeling dat er gedeelde doelen komen voor deze onderwerpen. De samenhang tussen de onderwerpen is groot. Een overkoepelend doel kan voor verbinding zorgen, zoals sociale cohesie, leefbaarheid, maar ook een doel, zoals bij de proeftuin Ruwaard, is een optie (Ruwaard is een vitale wijk waar wijkbewoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren.)

Integraal beleid Ontmoeten was een onderwerp dat in Oss vooral gekoppeld was aan maatschappelijk vastgoed. Laagdrempelig ontmoeten is verbonden met het sociale domein. Een visie voor laagdrempelig ontmoeten zou dus ook een voldoende concrete duiding van het nut en de noodzaak van de gemeenschapshuizen moeten bevatten. Ook voor de uitvoering heeft integraal beleid gevolgen. Facilitering van gemeenschapshuizen is niet alleen een kwestie van facilitering van de exploitatie (maatschappelijk vastgoed), maar ook van het sociale domein (zie ook aanbeveling 5).

Concrete doelen Het is van belang dat de doelen voldoende concreet worden uitgewerkt. Welke rol spelen de gemeenschapshuizen? En hoe loopt de bekostiging dan? Op enkele punten gaan we in bij de aanbevelingen 2- 11. Zonder concrete uitwerking interpreteren alle betrokken partijen – en dat zijn er veel – een doel op hun eigen wijze.

Wij benadrukken dit punt, omdat we in de gemeente Oss regelmatig strategisch beleid tegenkomen, waarvan een uitwerking naar een meer tactisch niveau lijkt dan te ontbreken. Het beleid in Oss is vrij organisch, dat wil zeggen het beweegt mee. Ook dan kunnen concrete doelen helpen om meer grip te krijgen op de effectiviteit en doelmatigheid van gemeentelijke inspanningen.

Beleid waar volgens ons meer uitwerking op zijn plaats is zijn:

- **kwetsbare burgers.** We zien dat deze term soms zo algemeen wordt gebruikt dat (subgroepen) niet voldoende worden opgemerkt.
- **maatschappelijk vastgoed, in het bijzonder het aantal gemeenschapshuizen.** Het beleid hiervoor is nu onvoldoende tastbaar. Meer delen en minder m2 is nastrevenswaardig, maar ook wat algemeen. Een maximale kostprijs voor een m2 zou erg rigide zijn. Er zijn diverse tussenopties mogelijk. Het is bijvoorbeeld mogelijk om drie basisvarianten van gemeenschapshuizen te formuleren en aan iedere variant een maximale of richtprijs te koppelen.

Focus: Het is van belang dat beleid, projecten en pilots die niets (meer) toevoegen aan het bereiken van de beleidsdoelen worden geschrapt. We denken dan bijvoorbeeld aan ‘onder de pannen’ (stand van zaken najaar 2019). Projecten die niet direct iets toevoegen kosten vaak wel tijd. De ambtelijke tijd lijkt door de vele projecten, losse kwesties en dergelijke versnipperd te raken. Dit leidt tot minder slagkracht en minder overzicht. Focus is nodig.

Realistische doorlooptijd Tot slot merken we op dat dit type lange termijn beleid een lange doorlooptijd nodig heeft. Beleidsontwikkeling met betrokken partijen kost minimaal een jaar. De daadwerkelijke verandering kost diverse jaren. Dit beleid 'tussendoor' maken of ingrijpend aanpassen zet geen zoden aan de dijk.

Aanbeveling 2

Neem als gemeente een meer leidende rol

De rol van de gemeente Oss is bij (laagdrempelig) ontmoeten tot nu afstandelijk. Deels omdat wordt gedacht dat het niet anders kan, bijvoorbeeld omdat de beheerinstellingen geen directe subsidies krijgen. Of om burgerinitiatieven niet te verstoren. Ook is vrij veel beleid, inclusief een zekere mate van sturing, overgeheveld naar Ons Welzijn. Het gaat hier echter om gemeentelijke taken, een zichtbare rol van de gemeente is noodzakelijk. Die rol zou met name moeten zijn om de samenwerking tussen de diverse betrokken organisaties, inclusief de gemeente zelf, zo goed mogelijk te bevorderen en te faciliteren (zie ook bijvoorbeeld de volgende aanbeveling).

Aanbeveling 3

Stimuleer samenwerken actief

Denk daarbij bijvoorbeeld aan:

- een samenwerking van de wijkstichting, wijkraad en beheerstichting
- meer betrokkenheid van de Kbo's
- meer benutting van de samenwerkwijze
- de rol van Ons Welzijn

Daar waar wordt samengewerkt gebeurt meer dan waar los van elkaar wordt gewerkt. Zo krijgen besturen die draaien op één of een te beperkt aantal personen per definitie minder voor elkaar en zijn vooral de ballen in de lucht aan het houden. Daarnaast zijn er veel mensen die iets kunnen of willen doen, maar zij zullen zich in eerste instantie richten op plekken waar meer dynamiek is. Daar waar weinig dynamiek is, is facilitering nodig; op een intensievere manier dan nu. Ook kunnen diverse organisaties meer met elkaar in contact worden gebracht. We denken dan aan:

- *wijkstichting – wijkraad – gemeenschapshuis*. Deze drie partijen werken in meer of mindere mate samen. Sommige hebben te weinig bestuurscapaciteit, meer samenwerken kan een deel ondervangen.
- de *Kbo's* kunnen meer betrokken worden bij gemeentelijke doelen. De *Kbo's* verzetten nog steeds veel vrijwilligerswerk, ook al neemt het ledenaantal af en de gemiddelde leeftijd toe. Een samenwerking met andere relevante vrijwilligersorganisaties kan diverse partijen helpen. Op gemeentelijk niveau zou dit met de kring en/of regio kunnen worden besproken. Afspraken over ruimtes delen en waar te huren horen daar ook bij. Bij de vernieuwing van het subsidiestelsel kan dit worden meegenomen.

- via de *samenwerkwijze* kunnen meer burgers worden geactiveerd vanuit de deelnemende organisaties naar bijvoorbeeld activiteiten in de gemeenschapshuizen en/of dorpscoöperaties of andere burgerinitiatieven.
- de rol van *Ons Welzijn* zou sterker faciliterend kunnen zijn voor laagdrempelig ontmoeten, dat wil zeggen vrijwilligers verbinden, opleiden, ondersteunen, doorverwijzen (zie ook de aanbevelingen 7 en 8).

Aanbeveling 4

Vergroot het bereik van laagdrempelig ontmoeten door:

- meer doorverwijzen naar activiteiten en naar gemeenschapshuizen.
- meer aandacht voor groepen die niet eenvoudig te bereiken zijn, zoals mensen met een andere culturele achtergrond.
- gerichte ondersteuning van dorpscoöperaties en andere burgerinitiatieven
- gerichte facilitering van beheerstichtingen

Doorverwijzen Het bereik van (laagdrempelig) ontmoeten, zover in gang gezet, is goed, maar er kan nog veel meer. Er zijn naar alle waarschijnlijkheid nog de nodige mensen die de weg niet voldoende weten te vinden of het alleen niet zo goed aankunnen. Stimuleren van meer bereik kan door meer aandacht te besteden aan doorverwijzingen.

Aanbod Een meer divers aanbod van activiteiten kan het bereik vergroten. Daar waar mensen zelf organiseren (Ons huis van de wijk) is het aanbod van activiteiten meer divers. Daar waar door gemeenschapshuizen of professionals georganiseerd wordt, wordt deels hetzelfde georganiseerd. Door meer communicatie tussen bijvoorbeeld gemeenschapshuizen kan dat worden voorkomen. Voor activiteiten waar de precieze locatie minder van belang is kan meer worden afgestemd, zodat het totale aanbod meer divers. Daar speelt ook in mee dat het bereiken van mensen met een andere culturele achtergrond vaak lastig wordt gevonden. Een deel van deze mensen heeft wel behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten. Gerichtere activiteiten en meer betrokkenheid van enkele personen uit de doelgroep kunnen daarbij helpen. Gemakkelijk beschikbare en betaalbare ruimtes helpen ook, omdat mensen dan ook zelf activiteiten kunnen opzetten.

Facilitering Daarnaast is ook gerichte ondersteuning van gemeenschapshuizen en dorpscoöperaties nodig voor een verdere ontwikkeling. In aanbeveling 5 en 6 gaan we daar verder op in.

Aanbeveling 5

Maak afspraken met beheerstichtingen over de doelen en over wat nodig is deze doelen te bereiken. Zorg daarbij voor een gedeeld doel en een concreet pad er naartoe, bijvoorbeeld door het afspreken van percentages voor de verschillende functies van een gemeenschapshuis. Faciliteer de afspraken.

Verschillen tussen beheerstichtingen We hebben 20 gemeenschapshuizen in ons onderzoek meegenomen. Alle 20 doen in de basis hetzelfde. Er zijn echter ook diverse verschillen in de opzet, de omgeving, de huurders en de activiteiten die ze organiseren. Het maakt bijvoorbeeld uit of er wel of geen dorpscoöperatie een ruimte huurt. Ook de knelpunten waar de beheerstichtingen tegenaan lopen verschillen. Knelpunten zijn bijvoorbeeld een gebrek aan vrijwilligers, minder samenwerking tussen (vrijwilliger) organisaties, financiële druk en ruimtes die net niet geschikt zijn.

Verschillende paden naar een gedeeld doel Wat nodig is om de activiteiten in een gemeenschapshuis verder te ontwikkelen richting meer laagdrempelig ontmoeten verschilt daarom. Er is geen oplossing die voor alle gemeenschapshuizen zinvol is. Dat neemt niet weg dat er wel een gedeeld doel kan zijn voor alle gemeenschapshuizen. We denken dan aan een doel voor laagdrempelig ontmoeten. Indien doelen voor (laagdrempelig) ontmoeten zijn bepaald kan er worden gewerkt met uitgangspunten. Een optie is om afspraken te maken over het percentage maatschappelijke huurders, verenigingen en laagdrempelig ontmoeten. Deze percentages kunnen per gemeenschapshuis verschillen. Dit kan in het ene gemeenschapshuis 20% maatschappelijke huurders, 40% verenigingen en 40% laagdrempelig ontmoeten zijn en in een ander gemeenschapshuis bijvoorbeeld 40%, 20%, 40% afhankelijk van de behoefte aan ontmoeten en het verdere aanbod in een kern of wijk.

Bijdrage maatschappelijke huurders Diverse geïnterviewden zetten vraagtekens bij het nut van maatschappelijke huurders. Binnen grenzen kunnen maatschappelijke huurders bijdragen; ze kunnen zorgen voor verbinding met het gemeenschapshuis en tot kostenbesparing leiden. Ook zouden ze meer betrokken kunnen worden en bijvoorbeeld vrijwilligers kunnen werven.

Bredere facilitering Na bepaling van de gemeentelijke doelen kan met de beheerstichtingen worden besproken wat de knelpunten zijn en hoe die kunnen worden opgelost. Dit is breder dan de facilitering die de gemeente nu doet. Deze facilitering is gericht op beheer en exploitatie. Facilitering van laagdrempelig ontmoeten vanuit het sociale domein is ook nodig. Het voeren van gesprekken met alle gemeenschapshuizen kan intensief zijn, evenals afspraken maken over doelen en facilitering. Niet alles hoeft door de gemeente te gebeuren. Soms ligt het meer voor de hand dat een andere organisatie, zoals Ons Welzijn dat doet. Het is wel essentieel dat de regie bij de gemeente ligt.

Aanbeveling 6

Ondersteun burgerinitiatieven voor laagdrempelig ontmoeten. Het gaat dan in de eerste plaats om de huidige initiatieven. Ook stimulering van nieuwe initiatieven is een optie.

Nieuwe fase burgerinitiatieven Als het streven is om de ondersteunende taken in het sociaal domein zoveel mogelijk door vrijwilligers te laten uitvoeren ligt het voor de hand burgerinitiatieven, zoals de dorpscoöperaties, te ondersteunen. Het gaat dan om meedenken en faciliteren. Dit is met name nodig bij een verdere ontwikkeling. De dorpscoöperatie hebben een fase bereikt waarbij inbedding in regulier beleid voor de hand ligt.

Uitgangspunten Ook hier geldt dat het doel en de uitgangspunten gedeeld moeten worden, maar dat de precieze invulling en groeipad kan verschillen. Het gaat om maatwerk gebruik maken van datgene dat uit de bestaande burgerinitiatieven als waardevol naar voren komt.

Nieuwe initiatieven Daarnaast kan in de kernen en wijken waar nog relatief weinig initiatieven zijn een open uitnodiging worden gedaan aan inwoners om initiatief te nemen. Met ruimte voor eigen invulling. De diverse initiatieven zouden ook van elkaar kunnen leren.

Aanbeveling 7

Ontwikkel het vrijwilligersbeleid verder door

Van belang zijn daarbij:

- meer ruimte voor coaching en opleiding
- meer actieve werving

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij (laagdrempelig) ontmoeten. Er is vrijwilligersbeleid. Dit beleid heeft een paar concrete onderdelen, zoals dat de verzekering voor vrijwilligers worden geregeld en de Verklaring omtrent gedrag wordt betaald. Barrières voor vrijwilligerswerken worden zo weggenomen. Stimuleren gaat echter een stap verder. We horen in de praktijk een behoefte aan bijvoorbeeld opleidingen en/of coaching voor (een deel van) de vrijwilligers. Het gaat dan bijvoorbeeld om een cursus voor gastheer of gastvrouw. Daarnaast horen we een behoefte aan actievere werving en doorverwijzing van mensen. Ons Welzijn en zorgaanbieders kunnen daarbij een grotere rol spelen dan tot nu toe. Meer aandacht hiervoor is van belang om meer mensen te bereiken.

Aanbeveling 8

Zorg voor een duidelijke opdracht aan Ons Welzijn en een duidelijkere afbakening van de verantwoordelijkheid van Ons Welzijn en de gemeente.

Aangekondigd is dat de opdracht aan Ons Welzijn wordt herzien. Wij bevelen vanuit ons onderzoek aan om de opdracht aan Ons Welzijn te verduidelijken op de volgende punten:

- een duidelijkere en concretere rol bij het ondersteunen van burgerinitiatieven door bijvoorbeeld opbouwwerkers / verbinders. Het is van belang dat er goed wordt geluisterd naar inwoners en vrijwilligers. Op basis daarvan kunnen initiatieven worden ondersteund. Opbouwwerkers/verbinders moeten daarbij genoeg handelingsruimte hebben en een goed netwerk binnen de gemeente. Ook daarvoor moet ruimte zijn.
- zicht op de verschuiving van voorzieningen naar bijvoorbeeld meer vrijwilligersorganisaties. Dit zicht is nodig om adequaat te kunnen ingrijpen waar nodig. Dit zicht moet door iemand worden gemaakt en worden gevolgd. In ieder geval dat laatste is een taak voor de gemeente.

Aanbeveling 9

Zorg voor een bekostigingsmodel van de beheerstichtingen dat aansluit bij het beleid. Afhankelijk van de mate waarin laagdrempelig ontmoeten het doel is, is een ander bekostigingsmodel voor de hand liggend.

Het huidige bekostigingsmodel van de beheerstichtingen staat ter discussie. Het huidige model is dat de gemeente zorg draagt voor de eigenaarslasten en de beheerstichtingen zorgdragen voor de bekostiging van beheer en exploitatie. Dit model staat ter discussie, eigenlijk al vrij snel na het invoeren ervan.

Mogelijke bekostigingsmodellen Globaal gesproken zijn er twee alternatieve bekostigingsmodellen mogelijk voor gemeenschapshuizen:

1. doorbelasting van de eigenaarskosten. Deze eigenaarskosten kunnen via een subsidie worden gecompenseerd. Dit kan via de subsidie aan verenigingen of via een subsidie aan de beheerstichtingen. Het laatste is aanzienlijk eenvoudiger (zie verder hoofdstuk 5 in het bevindingsrapport).
1. niet doorbelasten van eigenaarskosten en compenseren van de beheer- en exploitatiekosten in combinatie met het gratis ter beschikking stellen van ruimtes, zodat laagdrempelig ontmoeten wordt gestimuleerd. Er kan bezuinigd worden op de subsidies aan verenigingen. Dit zal echter niet de volledige kosten compenseren (zie hiervoor hoofdstuk 5 in het bevindingsrapport). Een tussenvariant is per gebouw een bepaald deel beschikbaar te maken voor laagdrempelig ontmoeten.

In het eerste model en de tussenvariant van model 2 is het mogelijk te werken met de percentages genoemd bij aanbeveling 5.

Extra middelen Bij volledig laagdrempelig ontmoeten is compensatie van de kosten nodig (model 2). Bij een percentage beschikbaarheid van een gemeenschapshuis voor laagdrempelig ontmoeten (tussenvariant) kunnen ook middelen nodig zijn. Die middelen zouden uit het sociaal domein kunnen komen, omdat laagdrempelig ontmoeten middelen kan besparen (zie paragraaf 5.4 in het bevindingenrapport). Dit is afhankelijk van de te formuleren beleidsdoelen.

Randvoorwaarde Een randvoorwaarde is dan dat het beschikbaar stellen van middelen en de besteding transparant zijn. Transparantie is altijd van belang, maar bij een ingrijpende maatregel is het cruciaal om inzicht te hebben in de middelen.

Onderhoud Een aantal geïnterviewden merkt op dat op onderhoud bespaard kan worden door beheerstichtingen meer mogelijkheden te geven hier zelf aan bij te dragen (zie paragraaf 5.1.4 in het bevindingenrapport). Bij het tweede model en de tussenvariant kan deze een optie worden overwogen.

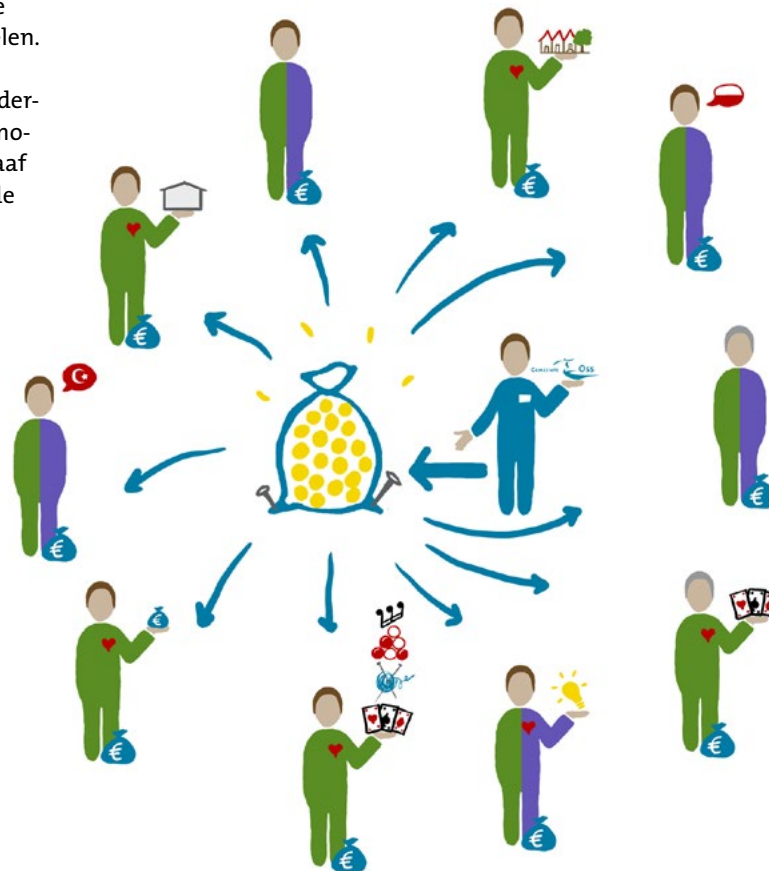
Aanbeveling 10

Afhankelijk van het beleidsdoel is (gedeeltelijke) bekostiging van burgerinitiatieven wenselijk of niet. In ieder geval is een fundamentele herziening van het subsidiestelsel noodzakelijk.

Huidige bekostiging Burgerinitiatieven worden nu incidenteel bekostigd. Indien burgerinitiatieven een onderdeel zijn van de beleidsdoelen is enige vorm van gedeeltelijke, structurele bekostiging voor de hand liggend. Bekostiging hangt dan af van de doelen in het sociale domein. Ook hiervoor geldt dat het een overweging is middelen vanuit het sociale domein ter beschikking te stellen. Transparantie is ook bij bekostiging van burgerinitiatieven cruciaal.

Indien delen van gemeenschapshuizen beschikbaar zijn voor laagdrempelig ontmoeten kan dit ondersteuning zijn voor burgerinitiatieven, zoals een dorpscoöperatie. In diverse gevallen zal een dergelijke ondersteuning reeds voldoende zijn. Of dit zo is hangt ook af van de gemeentelijke doelen en de bijdragen van de initiatieven hieraan.

Fundamentele herziening subsidiestelsel In het huidige stelsel worden verenigingen op basis van vooral historische overwegingen bekostigd. De basis voor de bekostiging, de relatie doelen – middelen en de verantwoording zijn daarbij onduidelijk. Nieuwere initiatieven worden grotendeels buitengesloten. Herziening van het subsidiestelsel is aangekondigd. Wij willen hier benadrukken dat een fundamentele herziening noodzakelijk is.

Aanbeveling 11

Vergroot de transparantie

Het gaat met name om de transparantie van:

- *de gemeentelijke kosten van de beheerstichtingen*
- *extra bekostiging van beheerstichtingen*
- *de uitgaven en inkomsten van de beheerstichtingen*
- *subsidies*

Zoals bij onder andere aanbeveling 9 aangeven zijn de eigenaarskosten van de gemeente niet transparant in het huidige model. Doorbelasting is een optie. Transparantie is echter in ieder model mogelijk, namelijk door een rapportage te maken en deze aan de beheerstichtingen en de gemeenteraad te sturen en openbaar te maken.

Diverse beheerstichtingen ontvangen om historische redenen een subsidie ondanks dat dat niet overeenstemt met het gemeentelijk beleid voor de kostenverdeling tussen de gemeente en de beheerstichtingen. Bij de herziening van het subsidiestelsel dient hier één lijn in getrokken te worden voor alle beheerstichtingen.

Sommige beheerstichtingen krijgen achteraf extra middelen, omdat ze een tekort hebben en dat niet zelf kunnen oplossen. Dit is niet transparant. Het is duidelijker om in ieder geval met de structurele aandachtsexploitaties afspraken te maken over een bijdrage of niet.

De uitgaven en inkomsten van de *beheerstichtingen* dienen ook transparant te zijn. Een format voor de jaarrekening kan daarvoor zorgen, evenals afspraken over hoe om te gaan met bijvoorbeeld afschrijving en het vormen van voorzieningen en reserves. Deze format moet werkbaar zijn. Dat kan door de format in overleg met de beheerstichtingen te maken. Als er een format is kunnen de uitgaven en inkomsten eenvoudig op een rij worden gezet, waardoor de gemeente en de beheerstichtingen inzicht krijgen. Toevoeging van andere informatie over activiteiten en bezoekers kan het inzicht versterken.

Algemene voorwaarde

Betrokkenheid en commitment van de gemeenteraad is noodzakelijk.

Het verankeren van laagdrempelig ontmoeten in het beleid, het meer integraal en concreet maken van beleid en het creëren van meer transparantie vergt bepalende en ingrijpende beleidsbeslissingen.

Dit betekent dat het college de raad voldoende en tijdig moet betrekken. Van de raad is commitment nodig. Herziening betekent het maken van enkele gevoelige beslissingen.

Tot slot merken we op dat niet kiezen ook kiezen is. Anders gezegd beleid niet in de kern veranderen, maar wel veel uitzonderingen creëren heeft consequenties.

LEGENDA

In dit rapport gebruiken we illustraties (iconen) om aan te geven over wie we het hebben bij welk stuk tekst. De reden hiervoor is dat het om veel betrokkenen gaat. Ook hebben we deze iconen gebruikt in een aantal figuren in de conclusies van de hoofdstukken. In deze legenda geven we een korte toelichting op de iconen.

Hoofdfiguren:

vrijwilligers, professionals en burgers

Vrijwilligers zijn groen en hebben een rood hartje

Professionals zijn blauw en hebben een witte badge

Burgers zijn paars. Vrijwilligers zijn soms zowel vrijwilliger als burger we laten dan het vrijwilliger zijn zien (groen) op een uitzondering na.

Daarnaast maken we incidenteel gebruik van oranje figuren; zij staan voor *maatschappelijke huurders*.

Nadere duiding figuren

Vrijwilligers hebben iets op hun hand dat hun belangrijkste activiteit symboliseert. Zo staat een gebouw voor het gemeenschapshuis. Een groen figuur met een gebouw op de hand staat daarom voor de beheerstichting. Hiernaast geven we het overzicht op hoofdlijnen voor de iconen waarmee we de diverse vrijwilligersorganisaties weergeven.

Beheerstichting van een gemeenschapshuis

Vereniging

Kbo

Wijkstichting

Wijk- en dorpsraad
(in het onderzoek wordt alleen de rol van de wijk- en dorpsraad als subsidieverstrekker meegenomen)

Burgerinitiatief

Groep vrijwilligers

Vrijwilligers die meer functies hebben krijgen in hun tweede hand een aanvullend symbool, bijvoorbeeld een lampje voor initiatief (zie het icoontje voor burgerinitiatief). Extra symbolen die we gebruiken zijn:

Laagdrempelig ontmoeten/ vrije inloop

Het organiseren van een eigen programma

Een eetactiviteit

Professionals Professionals hebben iets op hun hand dat de organisatie waarvoor ze werken aangeeft of hun belangrijkste activiteit symboliseert:

Professional van Ons Welzijn

Professional van de gemeente

Professionals algemeen

Burgers Enkele burgers zijn nader geduid, namelijk:

Ouderen worden geduid met grijs haar

Pools sprekende inwoners

Turks sprekende inwoners

Geld

Tot slot, gebruiken we ook nog een zak geld als symbool voor subsidieverstrekking of het verkrijgen van subsidies. Enkele losse geldstukken (aan de voeten) staan voor incidentele bijdragen.

VOORWOORD

BESTUURLIJK RAPPORT

BEVINDINGENRAPPORT

BIJLAGEN

INLEIDING

BELEID ONTMOETEN

WIE ORGANISEERT?

WIE WORDT BEREIKT?

WAT KOST HET?

BEVINDINGENRAPPORT

1. INLEIDING BEVINDINGENRAPPORT

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

De rekenkamercommissie Oss heeft in de tweede helft van 2019 een onderzoek gedaan naar (laagdrempelig) ontmoeten in Oss. Voor dit onderzoek hebben we gekozen, omdat het breed leeft onder de raadsfracties in Oss. Voorjaar 2019 hebben we gesprekken met de fracties gehouden. In deze gesprekken gaven de fracties aan ontmoeten een interessant onderwerp te vinden om diverse redenen. Vragen die werden gesteld zijn onder andere:

- Wat is de bezetting van de gemeenschapshuizen?
- Wat leidt tot meer effecten? Een nieuwe grote accommodatie of kleinere, minder ambitieuze, accommodaties? Bij effecten kan bijvoorbeeld worden gedacht aan meer mensen die deelnemen of het bereiken van mensen die nu nog niet deelnemen.
- Wat zijn de effecten van ontmoeten? Leidt het tot meer participatie? Minder zorgvragen? Minder inzet van middelen?
- Wat zijn de kosten van de activiteiten? Bijvoorbeeld per inwoner?

Het onderwerp ontmoeten speelt al langer. Ook in onze ronde langs de fracties in 2016 is ontmoeten en de gemeenschapshuizen een aantal keer genoemd. In de diverse raadsdebatten wordt het onderwerp ook met enige regelmaat besproken. Ten slotte sluit het onderwerp aan bij de gesprekken met de wijken dorpsraden die we hebben gevoerd. Het thema leefbaarheid is in deze gesprekken veelvuldig genoemd als grootste zorg van met name de dorpsraden. Sport, wonen en ontmoeten worden dan genoemd als onderdelen van leefbaarheid.

In de opiniecommissie sociaal-bestuurlijk van 16 mei 2019 hebben we enkele vragen gesteld ter afbakening van het onderzoek. De reacties van de fracties op onze vragen hebben we meegenomen in onze opzet. Voor de verdere afbakening hebben we ook gesproken met de betrokken wethouders, de gemeentesecretaris en ambtenaren. Hieronder gaan we in op de vraagstelling van het onderzoek en de onderbouwing ervan. Daarna gaan we in op de onderzoeksmethode en de opbouw van dit rapport.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksvraag

De vragen die over ontmoeten zijn gesteld gaan over de bezetting, de kosten, de effecten en de randvoorwaarden. De onderzoeksvraag die we daarom hebben geformuleerd is:

Wat is gemeentebreed de efficiëntie en effectiviteit van het beleid van de gemeente Oss voor (laagdrempelig) ontmoeten?

Met *efficiënt* bedoelen we: zoveel mogelijk activiteiten voor zo min mogelijk gemeentelijke middelen.

De mate van *effectiviteit* wil zeggen: de mate waarin beoogde maatschappelijk effecten worden bereikt.

Met *gemeentebreed* bedoelen we dat we alle gemeentelijke activiteiten en beleid die te maken hebben met (laagdrempelig) ontmoeten meenemen in het onderzoek. We nemen dus niet de invalshoek van alleen de gebouwen of alleen het sociaal domein. Bij de kosten kijken we bijvoorbeeld naar de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen van de gemeente, naar de exploitatie en beheerkosten van de gemeenschapshuizen zelf, evenals de subsidies voor de verenigingen en de kosten van bijvoorbeeld Oss innoveert. Ook kijken we naar mogelijkheden voor kostenbesparingen in het sociaal domein door laagdrempelig ontmoeten. Bij de doelen gaat het om de doelen van ontmoeten, maar ook om participatie van bewoners, vrijwilligersbeleid en ander relevant gemeentelijk beleid.

7 Met gemeenschapshuizen bedoelen we dorpshuizen, wijkcentra en buurthuizen.

Deelvragen

Voor het onderzoek hebben we de volgende deelvragen⁸ geformuleerd:

1. **Wat is het beleid voor (laagdrempelig) ontmoeten in Oss?**
 - 1a Wat is het doel van het beleid voor (laagdrempelig) ontmoeten? Wat wil de gemeente bereiken?
 - 1b Wie wordt er gefaciliteerd om welke activiteiten te ontwikkelen en uit te voeren?
 - 1c) Wat is het financiële kader?
 - 1d Welke aangekondigde beleidsontwikkelingen zijn er?

Vervolgens kijken we naar de praktijk. Dat doen we parallel aan de deelvragen voor het beleid, waarbij de deelvragen 1a en 1b zijn omgedraaid.

- 2 **Wie organiseert er welk type activiteiten?**
- 3 **Wie wordt er bereikt? Wie wordt er niet bereikt?**
- 4 **Wat kost het?**

Van belang daarbij is dat niet alleen het beleid, maar ook de praktijk sterk in ontwikkeling is. Bij deze drie deelvragen kijken daarom ook naar de ontwikkelingen.

Afbakening

Ontmoeten is een erg breed begrip. Afbakening is daarom nodig. Hieronder geven we aan hoe we (laagdrempelig) ontmoeten afbakenen. Ook geven we aan hoe we naar de financiën kijken in dit onderzoek en hoe we omgaan met de vraag: wie wordt er bereikt en wie niet?

Deze afbakening is enigszins aangepast ten opzichte van de onderzoeksopzet, omdat in de eerste fase van het onderzoek nader is bepaald wat binnen één onderzoek mogelijk is en wat niet.

Wat is (laagdrempelig) ontmoeten?

Ontmoeten is een term die in het Osse beleid sinds, in ieder geval 2009, wordt gebruikt. In de nota 'Integraal voorzieningenbeleid Oss; vooruitzien in voorzieningen' wordt gesproken over ontmoeten. Ontmoeten is in die nota één van de domeinen. Andere domeinen zijn sport, onderwijs en cultuur. Ontmoeten heeft een grote overlap met de activiteiten die in de dorpshuizen en wijkcentra plaatsvinden, maar ontmoeten kan ook ergens anders, zoals in een zorgcentrum, café of sportkantine plaatsvinden.

Sinds enkele jaren wordt de term *laagdrempelig ontmoeten* gebruikt. In de begroting 2020-2023 van Oss is aangegeven dat een visie op laagdrempelig ontmoeten wordt gemaakt. In die visie zal worden ingaan op: "Wat verstaan we er (niet) onder, wat willen we bereiken, voor wie bedoelen we het, welke consequenties heeft het voor bestaande accommodaties?" (begroting 2020, p. 53).

Een definitie is er dus nog niet. Wel zijn er enkele noties die van belang zijn. Bij laagdrempelig ontmoeten gaat het erom dat er geen drempels zijn die mensen weerhouden te ontmoeten, zoals (te hoge) kosten, het tijdstip, ontoegankelijkheid van de activiteiten of het gebouw, de reisafstand of een verplicht lidmaatschap. Laagdrempelig wil ook zeggen dat mensen zich welkom voelen, ongeacht afkomst, beperking of andere persoonlijke kenmerken of ervaringen.

Laagdrempelig ontmoeten heeft een relatie met onder andere de Wmo, omdat laagdrempelig ontmoeten stimuleert dat inwoners een netwerk kunnen opbouwen en een invulling aan hun dagactiviteiten kunnen geven. Het is een term die sterk samenhangt met de decentralisaties.

Laagdrempelig ontmoeten is in de begroting 2020-2023 bij programma 3) ontmoeten, sport en cultuur opgenomen. In dat programma gaat het vooral om de *gebouwen*. Laagdrempelig ontmoeten is ook in het programma 1) zorg en welzijn opge-

nomen; daar ligt het accent op de inwoners en op degenen die laagdrempelig ontmoeten kunnen organiseren; de *betrokkenen*. Hieronder gaan we op beide in.

Locaties

Reikwijdte (laagdrempelig) ontmoeten: rol gemeenschapshuizen (Laagdrempelig) ontmoeten reikt van meedoen met een harmonie, toneelvereniging of andere vereniging tot en met lichte vormen van een daginvulling.

Dit betekent dat in ieder geval de gemeenschapshuizen een belangrijke rol in het onderzoek spelen, omdat veel verenigingen een ruimte in een gemeenschapshuis gebruiken. Ook de nieuwe vormen van laagdrempelig ontmoeten vinden grotendeels plaats in de gemeenschapshuizen. De focus van het onderzoek is daarom op de gemeenschapshuizen en de activiteiten in de gemeenschapshuizen.

Welke gebouwen vallen niet onder ontmoeten in ons onderzoek?

Doordat de focus ligt op de gemeenschapshuizen nemen we andere gebouwen niet of beperkt mee in het onderzoek. Dit omdat het primaire doel van die gebouwen een andere is. Ook kan de rol van de gemeente een andere zijn en/of is er gekozen voor een andere manier van bekostigen. In ons onderzoek nemen we daarom niet mee:

- sportvoorzieningen: deze bieden in de eerste plaats activiteiten voor specifieke doelgroepen, zoals voetballers en korfbal- lers. Dat laat onverlet dat in sportkantines ook maatschappelijke activiteiten kunnen plaatsvinden. Sportvoorzieningen in kaart brengen vergt echter een afzonderlijk onderzoek.
- scholen: onderwijshuisvesting is een wettelijke taak. De rol van de gemeente is daarom een andere.
- cultuur, zoals bibliotheek, theater en museum. Dit zijn ook voorzieningen met een net wat ander doel. Deze voorzieningen zijn bijvoorbeeld voor de hele gemeente, in plaats van voor een buurt of wijk.

⁸ Om het rapport beter leesbaar te maken hebben we de deelvragen vereenvoudigd ten opzichte van de onderzoeksopzet van 20 augustus 2019.

- wonen valt ook buiten het onderzoek, omdat het niet om gemeentelijk vastgoed gaat. Wonen onderzoek vergt een ander onderzoek.

Ondanks dat onze focus ligt op de gemeenschapshuizen kijken we naar de omgeving van deze gemeenschapshuizen. De omgeving kan aanvullend of juist concurrerend zijn met de activiteiten in de gemeenschapshuizen. Daar komt bij dat er door de decentralisaties een verschuiving is van activiteiten van mensen met hulpvragen van zorgaanbieders (en hun gebouwen) naar de woonomgeving.

Betrokkenen

Wie speelt er een rol bij het organiseren van (laagdrempelig) ontmoeten? Door de focus op de gemeenschapshuizen spelen de besturen van de gemeenschapshuizen een belangrijke rol, evenals vrijwilligers en professionals die (laagdrempelig) ontmoeten organiseren in met name de gemeenschapshuizen. Verenigingen spelen ook een rol, deze nemen we met name mee vanuit het gebruik dat ze maken van de gemeenschapshuizen.

Andere partijen die een rol spelen bij (laagdrempelig) ontmoeten en die we meenemen in het onderzoek zijn:

- vrijwilligersorganisaties:
 - de wijkstichtingen in de stad Oss
 - de wijk- en dorpsraden, in zoverre zij een rol hebben bij ontmoeten. We kijken dus niet naar de adviserende rol van de raden.
 - burgerinitiatieven: wie doet wat?
 - vrijwilligers: waar zijn voldoende vrijwilligers en waar niet?
- professionals:
 - met name de professionals van Ons Welzijn, omdat zij expliciet een rol hebben bij het voorliggend veld/algemene voorzieningen.
 - naar andere professionals kijken we als we ze 'tegenkomen' als het bijvoorbeeld gaat om samenwerken. We

hebben ze niet afzonderlijk onderzocht.

- de gemeente: zowel beleidsmatig als stimulerend en faciliterend.

Afbakening financiën

We richten het onderzoek op de bestaande gemeenschapshuizen. De kosten brengen we zo volledig mogelijk in beeld voor zowel de gemeente als de gemeenschapshuizen.

De aankoop, bouw e.d. van nieuwe gemeenschapshuizen nemen we wat betreft financiën niet mee. Zo laten we de plannen voor de gemeenschapshuizen in Oss Noord - West en NOK buiten beschouwing wat betreft de financiën.

Wel kijken we naar het aantal gemeenschapshuizen in Oss, zowel vanuit het beleid als in de praktijk. Daarbij staan we stil bij de afwegingen voor nieuwe gemeenschapshuizen.

Afbakening wie wordt bereikt en wie wordt niet bereikt?

Ideaal gesproken richt het onderzoek zich op iedereen die behoefte heeft aan (laagdrempelig) ontmoeten. Er zijn echter veel verschillende type inwoners en nog meer verschillende type behoeften aan ontmoeten: het kan gaan om ouderen, maar ook om jongeren, om gezinnen, om alleenstaanden, om mensen met diverse culturele achtergronden, om mensen die willen gaan participeren of om mensen met een beperking. Daar komt bij dat de behoeften niet hetzelfde zijn in iedere wijk of dorp. Zo is de culturele diversiteit in sommige wijken van de stad Oss groter dan in de kernen. Vergrijzing kan in sommige kernen een grotere rol spelen dan in andere. Bovendien is er in de ene kern of wijk al meer aan 'andere' voorzieningen aanwezig, bijvoorbeeld horeca, sport of andere activiteiten.

Het is in dit onderzoek niet mogelijk alle behoeften van inwoners in kaart te brengen. We hebben daarom de volgende keuzen gemaakt om de behoefte van inwoners te benaderen:

- We brengen in beeld wat er in de gemeenschapshuizen gebeurt en welke doelgroepen worden bereikt.
- We brengen ook de ontwikkelingen rond nieuwe vormen van ontmoeten - het laagdrempelig ontmoeten - in beeld. Dit geeft een indicatie van mensen die recenter zijn bereikt en die dus kennelijk een behoefte aan ontmoeten hebben. We hebben aan vrijwel alle geïnterviewden gevraagd wie wordt bereikt. We hebben ook gevraagd wie (nog) niet wordt bereikt, maar wie wel een vraag zou kunnen hebben.
- We hebben ingezoomd op twee groepen met een andere culturele achtergrond, omdat mensen met een andere culturele achtergrond tot nu toe beperkt deelnemen. We focussen in het onderzoek op mensen met een Turkse of Poolse achtergrond. Het doel daarbij was het krijgen van een indicatie of bij deze groepen wel of niet een behoefte is aan (laagdrempelig) ontmoeten. Voor deze twee groepen is gekozen, omdat het de grootste groepen zijn in Oss en omdat ze veel van elkaar verschillen.

Jongeren van 12 – 23 jaar hebben we in de beginfase van het onderzoek meegenomen, maar vervolgens niet verder onderzocht.⁹ We veronderstellen dat er bij jongeren wel een behoefte is aan (laagdrempelig) ontmoeten, maar deze doelgroep maakt niet tot nauwelijks gebruik van gemeenschapshuizen. Dit maakt dat een ander onderzoek nodig is om die behoeften en het bereik van jongeren in beeld te brengen. Bovendien zijn voor het in beeld brengen van vragen van jongeren andere onderzoeksmethoden nodig dan die wij in dit onderzoek hebben gebruikt.

Ook trajecten die opleidingsgericht zijn en/of meer specifiek gericht op arbeidsparticipatie hebben we buiten het onderzoek gelaten. De Deel en R44 hebben we daarom bijvoorbeeld niet meegenomen.

⁹ 't Honk hebben we daarom niet meegenomen in het onderzoek.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het onderzoek hebben we gebruik gemaakt van relevante beleidsdocumenten, een inventarisatie gemaakt van de gemeenschapshuizen, een beeld opgemaakt van de belangrijkste vormen van laagdrempelig ontmoeten, diverse interviews gehouden en twee vragenlijsten uitgestuurd. Hieronder lichten we dit verder toe.

Documenten Oss

Voor het beleid van de gemeente hebben we de belangrijkste beleidsdocumenten, verordeningen, moties en toezeggingen en de begroting onderzocht. Daarnaast hebben we subsidieregelingen, subsidieaanvragen en -verantwoordingen opgevraagd. Een overzicht van de gebruikte documenten is opgenomen in bijlage 1.

Inventarisatie gemeenschapshuizen Oss

Om een beeld te krijgen van de activiteiten, kosten en ontwikkelingen in de gemeenschapshuizen hebben wij contact opgenomen met alle gemeenschapshuizen. In tabel 1 hebben we opgenomen welke gemeenschapshuizen we hebben meegenomen.

De gemeenschapshuizen in Maren-Kessel (de Nolder) en NOK hebben we niet meegenomen in de inventarisatie. Gemeenschapshuis De Nolder heeft geen beheerstichting meer. Het gebouw wordt met name gebruikt als gymzaal voor de school. Het gemeenschapshuis NOK is in een planfase en nemen we daarom niet mee. Daar waar het gaat over het aantal gemeenschapshuizen en de eigenaarskosten van de gemeente (hoofdstuk 5) gaan we wel op deze locaties in. We hebben in totaal 20 gemeenschapshuizen geïnventariseerd. Met de meeste gemeenschapshuizen hebben we een gesprek gevoerd. Een viertal gemeenschapshuizen gaf de voorkeur aan het invullen van een schriftelijke vragenlijst. Één gemeenschapshuis wilde geen gesprek en heeft geen vragenlijst ingevuld. In tabel 1 geven we een overzicht van de gemeenschapshuizen en hoe ze zijn meegenomen in het onderzoek.

Van de gemeenschapshuizen hebben we ook de jaarstukken 2018 gevraagd en ontvangen, tenzij er een reden was waarom ze niet beschikbaar waren tijdens het onderzoek (najaar 2019), zie verder hoofdstuk 5.

De gemeenschapshuizen hebben we ingedeeld in gemeenschapshuizen in de kernen en in de stad Oss. Dit omdat we zo beter kunnen nagaan wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen de gemeenschapshuizen in de kernen en in de stad.

Tabel 1. Overzicht gemeenschapshuizen in onderzoek

Dorp	Kern	Gemeenschapshuis	Methode
Berghem		1. De Berchplaets	gesprek
Geffen		2. De Koppellinck 3. Het Oude Klooster	gesprek vragenlijst
Herpen	Herpen Neerloon, Overlangel, Keent	4. 't Slotje NOK	gesprek niet meegenomen in het onderzoek
Megen, Haren, Macharen	Megen Haren Macharen	5. Acropolis 6. De Haar 7. De Bongerd	gesprek vragenlijst geen informatie ontvangen (wel meegelezen met de conceptversie)
Lith	Maren-Kessel Lith Lithoijen Oijen	De Nolder 8. De Hoeve 9. Avanti 10. 't Hart van Oijen	niet meegenomen in het onderzoek gesprek gesprek gesprek
Ravenstein	Demen, Deursen-Dennenburg, Dieden en Neerlangel Ravenstein	11. Onder d'n Plag 12. Vidi Reo	gesprek gesprek
Wijk			
CKM		13. De Binnenstad 14. Meteor	gesprek gesprek
Noord-West		15. De Bonte Hoef 16. De Hille	gesprek gesprek
Ruwaard		17. D'n Iemhof	vragenlijst
Schadewijk		18. Schadewijk	gesprek
Zuid		19. Kortfoort 20. Zuidergebouw	vragenlijst gesprek

Inventarisatie laagdrempelig ontmoeten Oss

Voor laagdrempelig ontmoeten in de stad Oss zijn we op bezoek geweest bij Ons huis van de wijk en het Talentcentrum. Voor laagdrempelig ontmoeten in de kernen hebben we met de vier 'dorpSCOÖperaties/zorgSCOÖperaties' een gesprek gevoerd. Deze organisaties hebben verschillende juridische structuren. Voor de leesbaarheid noemen wij ze alle vier dorpsCOÖperaties. Het gaat om: 'Geffen zorgt', 'Berghsleven', 't land van Herpen' en de 'zorgCOÖperatie Ravenstein'. Ook zijn er nog enkele kleinere, informelere huiskamers. Van deze huiskamers hebben we een bezoek gebracht aan die van Macharen.

Interviews

Behalve met de besturen van de gemeenschapshuizen en organisatoren van laagdrempelig ontmoeten hebben we gesprekken gevoerd met:

- wethouders en ambtenaren gemeente Oss over vastgoed, gemeenschapshuizen, voorzieningenkaart, Wmo, subsidies, Onder de pannen, visie op laagdrempelig ontmoeten, Ons Welzijn, proeftuin Ruwaard, programma Schadewijk, wijkcoördinatoren en samenwerkwijze.
- wijkstichtingen; met vier van de vijf wijkstichtingen hebben we gesproken. De vijfde wijkstichting zou een vragenlijst invullen. Dit is echter niet gebeurd.
- betrokken organisaties, te weten: Ons Welzijn, BrabantZorg, BrabantWonen, en het sportexpertise centrum (SEC).

Om meer verdieping te krijgen in wie er wel en niet wordt bereikt hebben we daar in de interviews met de beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen, de organisatoren van laagdrempelig ontmoeten en overige gesprekken naar gevraagd. Daarnaast hebben we gesproken met de Kbo (regiocontactbestuurder voor Noordoost Brabant en voorzitter Kbo kring Oss) en de seniorenraad.

Om een beeld te krijgen van het bereik van en de behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten van mensen met een andere culturele achtergrond hebben we gesproken met:

- een buurtvereniging die alle mensen van alle culturele achtergronden bereikt
- een Poolse vereniging en een Turkse zorgaanbieder
- zeven verdiepende gesprekken met Poolse en vooral Turkse sleutelfiguren
- 20 korte gesprekken met Turkse en Poolse mensen op straat (59 mensen zijn aangesproken)

Een lijst met geïnterviewden en overige gesprekken is in bijlage 2 opgenomen.

Vragenlijsten

Burgerpanel Aan het begin van het onderzoek hebben we een aantal vragen gesteld aan het burgerpanel Oss (TipOss). We hebben daarbij gevraagd naar de bekendheid van de gemeenschapshuizen. 367 respondenten hebben gereageerd, waarvan 84% uit de stad Oss. Dit betekent dat de respondenten uit de stad zijn oververtegenwoordigd en de kernen zijn ondervertegenwoordigd. We hebben daarom een splitsing gemaakt in de respondenten uit de stad en respondenten uit de kernen. In paragraaf 4.1 bespreken we de resultaten bij de analyse van de stad Oss. De antwoorden voor de kernen hebben we aanvullend meegenomen om na te gaan of het beeld in de kernen afwijkt of niet.

De **wijk- en dorpsraden** hebben we gevraagd een digitale vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst is door 48 van de 67 leden ingevuld.

Andere gemeenten

De ontwikkelingen in Oss hebben we op een paar punten vergeleken met ontwikkelingen in andere gemeenten. Dit hebben we gedaan door documentenonderzoek. Aanvullend hebben we drie gesprekken gevoerd. De gesprekken zijn gevoerd met 't Heft (koepel van gemeenschapshuizen in Noord-Brabant) en met INHolland vanwege onderzoek dat INHolland met twee andere HBO - instellingen doet naar huizen van de wijk in de Randstad. Ook hebben we met de coördinator van een huis van de wijk in Rotterdam gesproken.

Onderzoeksperiode

Het onderzoek is gestart in juni 2019 en is afgerond in december 2019. Ontwikkelingen na december 2019 zijn niet meegenomen.

Onderzoekers

Het onderzoek is uitgevoerd door de rekenkamercommissie van Oss.

De vragenlijst aan het Burgerpanel (TipOss) is uitgevoerd door Onderzoeksbureau Toponderzoek.

De zeven verdiepende gesprekken met Poolse en Turkse sleutelfiguren en 20 korte gesprekken met Turkse en Poolse mensen op straat zijn gevoerd door erc research, een bedrijf dat gespecialiseerd is in multicultureel onderzoek en veldwerk.

1.4 Opzet van het rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 staat het gemeentelijke beleid van Oss centraal. In de andere hoofdstukken kijken we naar de praktijk.

In hoofdstuk 2 gaan we in op het beleidsdoel van (laagdrempeilig) ontmoeten en de wijze waarop de gemeente (laagdrempeilig) ontmoeten stimuleert. Ook gaan we in op het financieel kader voor (laagdrempeilig) ontmoeten. Het gaat in hoofdstuk 2 kort samengevat om de vragen: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Wat mag het kosten? Als uitgangspunt voor het beleid nemen we de vastgestelde beleidskaders. Daarbij geven we ook aan wat de aangekondigde ontwikkelingen van het beleid zijn.

Uit hoofdstuk 2 leiden we een beleidskader af. Dit gebruiken we voor de hoofdstukken 3 tot en met 5. In deze hoofdstukken onderzoeken we de praktijk aan de hand van beantwoorden van de vragen: Wat gebeurt er? Wie wordt er bereikt? Wat kost het? We sluiten deze hoofdstukken telkens af met een conclusie waarbij we nagaan in hoeverre de praktijk in lijn is met het beleid.

Op enkele punten vergelijken we Oss met andere gemeenten in Nederland. Dit doen we in de tekst en ook in enkele tekstkaders.

Illustraties In het bestuurlijke en bevindingenrapport gebruiken we illustraties om aan te geven over wie we het hebben bij welk stuk tekst; door kleine figuren (iconen) geven we aan over welke vrijwilligers, professionals of burgers we het hebben. De reden hiervoor is dat het om veel betrokkenen gaat. Bij de conclusies geven we aan hoe de verhouding tussen de diverse partijen is met behulp van dezelfde iconen. Ook bij de aanbevelingen gebruiken we de iconen. In de **legenda** geven we een overzicht van de gebruikte iconen en hun betekenis.

2. BELEID (LAAGDREMPELIG) ONTMOETEN

Dit hoofdstuk heeft de volgende indeling. In paragraaf 2.1 staan we stil bij het doel van ontmoeten en laagdrempelig ontmoeten. Vervolgens kijken we in paragraaf 2.2 naar wie er wordt gefaciliteerd om wat te gaan doen voor (laagdrempelig) ontmoeten. In paragraaf 2.3 gaan we in op het financiële kader. (Laagdrempelig) ontmoeten is een onderwerp dat sterk in beweging is. Diverse beleidsontwikkelingen zijn aangekondigd. Deze hebben we in paragraaf 2.4 opgenomen. In de laatste paragraaf vatten we het beleid samen in een beleidskader dat we voor de volgende hoofdstukken zullen gebruiken; we leggen in die hoofdstukken de praktijk naast dit beleidskader.

2.1 Wat is het doel van ontmoeten en laagdrempelig ontmoeten?

2.1.1 Ontmoeten

Het domein ontmoeten In het document 'Integraal Voorzieningenbeleid Oss' (IVB) van 2009 wordt voor het eerst gesproken over ontmoeten. In het IVB worden vijf domeinen onderscheiden: onderwijs & kinderopvang, cultuur, sport, ontmoeting en recreatie en zorg. Bij het domein ontmoeting (en recreatie) gaat het dan met name om de gemeenschapshuizen. Deze werden in eerdere documenten sociaal-culturele accommodaties genoemd of er werd naar verwezen als 'welzijn'.

Het IVB heeft niet zozeer een inhoudelijk doel, maar meer een procesdoel, namelijk om met het maatschappelijk veld per domein te bepalen welk maatschappelijk vastgoed nodig zijn. Het IVB vraagt er aandacht voor dat er veel vragen over voorzieningen tegelijkertijd op de gemeente afkomen. Het zoeken is daarom naar een gestructureerd proces om het vastgoed financieel beheersbaar te houden voor de gemeente (p. 4). Het IVB is dus met name op het proces gericht en heeft geen specifieke inhoudelijke doelen.

Voor de inhoudelijke doelen van het beleid rond de gemeenschapshuizen kijken we daarom naar de nota 'sociaal-culturele accommodaties' uit 2002.

Verantwoordelijkheden gemeenschapshuizen In de nota 'sociaal-culturele accommodaties' is vooral geregeld hoe de financiële verantwoordelijkheden zijn verdeeld. We gaan daar in paragraaf 2.3 op in.

Wat betreft de inhoudelijke sturing van de gemeente is het uitgangspunt in de nota dat er alleen globale randvoorwaarden kunnen worden gesteld aan het beheer en gebruik van de gemeenschapshuizen. De reden die hiervoor wordt gegeven is dat er geen (directe) subsidierelatie met de beheerstichtingen is (nota p. 5). Wat zou kunnen volgens de nota is enkele randvoorwaarden stellen in de huurovereenkomst. Daarnaast zijn er beleidsuitgangspunten in de nota geformuleerd. Deze uitgangspunten zijn onder andere:

- iedere wijk heeft ten minste één accommodatie. Het gaat in 2002 om zeven wijken (de vijf wijken van de stad Oss, Berghem en Megen, Haren, Macharen).
- de gemeenschapshuizen bieden onderdak aan verenigingen en activiteiten van maatschappelijke groepen.
- een aantal wijkaccommodaties zal ruimte bieden aan wijkgerichte activiteiten, voor iedereen en ook voor bepaalde doelgroepen (ouderen, jeugd), aanbod van wijkgerichte diensten, ruimte voor wijkorganisaties, inloop en ontmoeting en geluidsactiviteiten (p. 6).
- verhuren aan maatschappelijke activiteiten die niet hun primaire oriëntatie op de wijk of de buurt hebben mag, als dat de continuïteit van maatschappelijke activiteiten vanuit de wijk of kern niet in gevaar brengt (p. 23).

2.1.2 Laagdrempelig ontmoeten

Decentralisaties Over laagdrempelig ontmoeten, vrije inloop en dergelijke¹⁰ wordt landelijk vooral gesproken vanaf de decentralisaties. We gaan hier daarom eerst in op het regionaal beleidsplan 'Transformatie van AWBZ naar Wmo', 2014. Dit beleidsplan is van de regio en niet specifiek voor Oss. De term 'laagdrempelig ontmoeten' wordt in dit plan niet genoemd. Het geeft echter wel een indicatie van de intentie van het beleid. Vervolgens gaan we in op de documenten die wel expliciet (deels) over laagdrempelig ontmoeten gaan: de nota 'onder de pannen', het coalitie – akkoord en de begroting 2020.

Transformatie naar de Wmo In het regionaal beleidsplan is het uitgangspunt dat ondersteuning zo dichtbij mogelijk wordt geboden. Het gaat dan om algemene voorzieningen en informele netwerken zoals: mantelzorgers, familie, wijkbewoners, buurtaccommodaties, vrijwilligers, kerken, scholen, sportclubs en verenigingen. De algemene voorzieningen zijn in principe beschikbaar voor elke burger. Het doel is enerzijds aanspraak op 'specialistische' ondersteuning voorkomen of verminderen, anderzijds om mensen te laten meedoen en vooral ook mensen met elkaar actief te laten zijn. Ook het organiseren moet zoveel mogelijk door mensen zelf worden gedaan (p. 3, 4).

Kwetsbare burgers Bij de voorbereidingen naar de decentralisaties is het beleid voor het sociale domein gericht op 'kwetsbare burgers'. Kwetsbaar wil globaal gesproken zeggen, dat iemand niet in staat is bepaalde vraagstukken zelf op te lossen, bijvoorbeeld vanwege een beperkt netwerk, laaggeletterdheid, taal, gezondheid, armoede, schulden en dergelijke. Dat kwetsbare burgers het uitgangspunt zijn betekent dat het beleid in het sociale domein niet meer gericht is op doelgroepen, zoals ouderen, jongeren en allochtonen. Vanuit het perspectief van het maatschappelijk vastgoed spelen doelgroepen nog wel een rol. Het gaat dan bijvoorbeeld om jongeren, sporters en ouderen.

Oss ontmoet? Onder de pannen! In het document 'onder de pannen', 2018 wordt aangegeven dat laagdrempelig ontmoeten voorop staat. Accommodaties dienen daaraan ondersteunend te zijn. Een definitie van laagdrempelig ontmoeten wordt niet gegeven.

Kort samengevat beoogt 'onder de pannen' op de korte termijn per gebied in kaart te brengen wat de locaties en activiteiten zijn. Op de langere termijn is het doel toe te werken naar inzicht in mogelijke aanpassingen van het beleid waar dit nodig is omdat het beleid laagdrempelig ontmoeten belemmert. Ook is een doel inzicht te geven in hoe laagdrempelig ontmoeten betaald kan worden en betaalbaar blijft (p. 19).

De invulling die najaar 2019 aan 'onder de pannen' wordt gegeven is dat laagdrempelig ontmoeten op vier locaties (pilots genaamd) wordt gevolgd. Het gaat dan om: Herpen, Schade-wijk, De Binnenstad en De Hille. De resultaten waren ten tijde van ons onderzoek nog niet bekend.

Coalitie – akkoord 2018 – 2022 In het coalitie - akkoord wordt aangegeven dat de behoefte aan laagdrempelig ontmoeten in de buurt snel toeneemt, omdat meer ouderen en mensen met een beperking langer zijn aangewezen op hun eigen woonomgeving. Daarbij wordt het probleem aangekaart dat gemeenschapsaccommodaties hiervoor nog niet voldoende zijn toegerust: "Vaak hebben ze vooral een functie op wijk- of

dorpsniveau, worden ze vooral gebruikt door verenigingen en zijn ze onvoldoende 'nabij' voor het laagdrempelig ontmoeten in de buurt. De huiskamerfunctie ontbreekt nog vaak." (p. 32).

Begroting 2020 In de begroting 2020 wordt zowel in programma 1) zorg en welzijn als in programma 3) ontmoeten, sport en cultuur ingegaan op ontmoeten.

In het programma zorg en welzijn wordt bij 'wat willen we bereiken?' onder andere aangegeven dat het doel is dat mensen zichzelf kunnen redden, meedoen aan het sociale leven en het gevoel hebben dat ze erbij horen. Goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk horen daarbij. Ook is het uitgangspunt dat mensen zoveel mogelijk in staat zijn om zelf hun leven vorm te geven. De gemeente biedt waar nodig passende ondersteuning. Ontmoeten is daarbij van groot belang voor het welzijn van mensen. "Wie regelmatig anderen ontmoet, voelt zich gelukkiger, meer betrokken bij de buurt en veiliger in de wijk. Daarom willen we de mogelijkheden voor laagdrempelig ontmoeten verbeteren." (p. 21).

In programma 3) wordt onder andere aangegeven onder 'wat willen we bereiken': "We willen dat er op buurt- en wijkniveau voldoende mogelijkheden zijn voor onze inwoners om elkaar te ontmoeten." Hiervoor wordt gewerkt aan de doelstelling: "Er zijn voldoende mogelijkheden voor laagdrempelig ontmoeten op buurt- en wijkniveau in de gemeente." (p. 54).

¹⁰ De term die wordt gebruikt is verschillend per gemeente. De termen vrije inloop en laagdrempelig zijn vrij gangbaar.

2.2 Wie wordt er gefaciliteerd om wat te gaan doen?

In deze paragraaf gaan we in op hoe het beleid wordt vormgegeven: van wie wordt wat verwacht? En hoe wordt dit gefaciliteerd? Het gaat dan om de partijen die het meest betrokken zijn bij (laagdrempelig) ontmoeten. We kijken daarbij naar beleid voor:

- de besturen van de gemeenschapshuizen. We besteden hierbij ook kort aandacht aan de verenigingen en de gebruikmaking van de gemeenschapshuizen.
- de wijkstichtingen en wijk- en dorpsraden
- ondersteuning burgerinitiatieven
- stimulering vrijwilligerswerk
- de rol van de professional (met name Ons Welzijn)
- samenwerking tussen de diverse betrokken partijen. Daarbij gaan we vooral in op programma's die onder andere gericht zijn op samenwerking / ontschotting tussen professionals en tussen professionals en vrijwilligers. Het gaat dan bijvoorbeeld om de proeftuin Ruwaard.

We gaan in deze paragraaf in op de inhoudelijke facilitering. De middelen komen in de volgende paragraaf aan bod.

2.2.1 Beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen

Doelen en facilitering beheerstichtingen

Doelen De doelen voor de beheerstichtingen vallen samen met de doelen voor ontmoeten, zoals geschetst in paragraaf 2.1. Kort samengevat wil dat zeggen dat de beheerstichtingen als doel hebben om ervoor te zorgen dat ontmoeten in de wijk kan plaatsvinden door onderdak te bieden aan verenigingen, maatschappelijke groepen, wijkgerichte activiteiten en eventueel bredere maatschappelijke activiteiten.

Er is geen expliciet doel voor laagdrempelig ontmoeten voor de beheerstichtingen. Wel wordt regelmatig opgemerkt dat laagdrempelig ontmoeten onder andere in de gemeenschapshuizen dient plaats te vinden. De meeste beheerstichtingen zijn zich bewust van deze verwachting (zie verder hoofdstuk 3).

Voorstel voor ondersteuning technisch beheer In het IVB (2009) is het uitgangspunt dat de besturen van de stichtingen die de gemeenschapshuizen exploiteren en beheren zelf verantwoordelijk zijn. Daarbij wordt wel aangegeven dat de gemeente de beheerstichtingen in de gelegenheid wil stellen hun kerntaak beter in te vullen. Een optie die wordt genoemd als mogelijke ondersteuning is het uitbesteden van het technisch beheer van de accommodaties aan een professionele partij (p. 23).

Voorstellen voor ondersteuning ter verbetering van de bezettingsgraad In 2013 is de Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed vastgesteld. Deze nota heeft primair een financieel doel. We gaan daar daarom in paragraaf 2.3 verder op in.

Facilitering beheerstichtingen gemeenschapshuizen De beheerstichtingen hebben voornamelijk contact met de afdeling maatschappelijk vastgoed van de gemeente. De contacten gaan dan over onderhoud, renovatie en de exploitatie in het algemeen.

Vergunningen Voor bepaalde activiteiten hebben de beheerstichtingen vergunningen nodig. Het gaat dan om horeca (met name als er alcohol wordt geschonken), evenementen en sommige activiteiten zoals kinderopvang. Van belang zijn ook veiligheids- en hygiëne controles voor activiteiten waarbij bijvoorbeeld wordt gekookt, of waarbij kinderen zijn betrokken, zoals de voor- en naschoolse opvang. We hebben niet onderzocht of en hoe het vergunningenbeleid wordt uitgevoerd en gehandhaafd door de gemeente. We noemen het hier voor de volledigheid.

Doelen en facilitering verenigingen¹¹

Doelen verenigingen / niet – professionele organisaties

Verenigingen vallen onder de niet – professionele organisaties. Hiervoor is het subsidiekader uit 2006 relevant. In dit kader is aangegeven dat subsidies worden gegeven als een organisatie bijdraagt aan de doelen van het bestaande gemeentelijk beleid, Het gaat daarom drie hoofddoelen:

- Het ondersteunen van de sociale infrastructuur.
- Het stimuleren van de medeverantwoordelijkheid van burgers voor de eigen woon- en leefomgeving
- Het stimuleren dat kwetsbare groepen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Deze hoofddoelen zijn ieder onderverdeeld in een aantal subdoelen.

Facilitering verenigingen

De verenigingen worden vooral gefaciliteerd door het subsidiekader, dat wil zeggen een geldbedrag. De doelen van het subsidiekader zijn ruim geformuleerd: veel stichtingen en verenigingen kunnen hieronder vallen. Het is voor nieuwe (na 2006) verenigingen of nieuwe activiteiten van bestaande verenigingen, echter niet eenvoudig subsidie aan te vragen. Dat komt omdat het subsidiekader ook regelt dat er een subsidieplafond is. Globaal betekent dit dat het plafond is gebaseerd op de verenigingen die in 2006 subsidie kregen. Voor verenigingen die na die tijd zijn gestart of na die tijd subsidies wilden aanvragen was het niet eenvoudig alsnog subsidie te krijgen. Het subsidiekader is wat betreft het toelaten van verenigingen dus vrij statisch, ondanks de ruime formulering van de doelstellingen. In paragraaf 2.3 gaan we verder in op het subsidieplafond.

¹¹ Er zijn meer huurders dan verenigingen. Ook sommige professionele instellingen (bibliotheken, kunstencentrum) verzorgen een activiteiten aanbod in sommige gemeenschapshuizen. We gaan hier niet afzonderlijk op in. In de tabellen 5 en 6 (hoofdstuk 3) gaan we wel in het algemeen in op maatschappelijke huurders.

2.2.2 Wijkstichtingen en wijk- en dorpsraden

Wijkstichtingen

Doel wijkstichtingen Het is niet formeel vastgelegd wat de gemeente verwacht van een wijkstichting: er is geen beleidsnota, noch zijn er overeenkomsten tussen de gemeente en de wijkstichtingen. Wel krijgen de wijkstichtingen ieder een subsidiebedrag. Een uitgeschreven subsidieregeling waarin staat op basis waarvan de wijkstichtingen subsidie krijgen is er niet.

Aangezien het om stichtingen gaat heeft iedere stichting wel statuten met daarin onder andere de doelstellingen. Gebaseerd op gesprekken formuleren we het algemene doel van de wijkstichtingen als: mensen te laten ontmoeten om zo de leefbaarheid in de wijken te vergroten.

Jeugd- en jongerenactiviteiten Drie van de vijf wijkstichtingen krijgen een afzonderlijk subsidiebedrag voor jeugd- en jongeren activiteiten. Voor deze subsidie is wel een regeling. Deze regeling heeft als doelstelling 'jeugd- en jongerenactiviteiten'. Er is geen nadere duiding wat dit inhoudt.

Achtergrond wijkstichtingen Alleen de stad Oss heeft wijkstichtingen. Er zijn vijf wijkstichtingen parallel aan de wijken. De wijkstichtingen zijn opgericht in de periode jaren '60 tot jaren '80; dit afhankelijk van wanneer een wijk is gebouwd. Oorspronkelijk hadden de wijkstichtingen een brede taak, zoals opbouwwerk, spel, kindervakanties, creatieve activiteiten, wijkkrant en activiteiten.

Geleidelijk aan zijn er taken uit deze wijkstichtingen gehaald. Het verschilt per wijk wat eruit is gehaald en dus ook wat is achtergebleven. Dit is de reden dat drie van de vijf stichtingen middelen krijgen voor jeugd- en jongerenactiviteiten. In de andere twee wijken dragen andere organisaties daar zorg voor en

krijgen de subsidie.¹² De twee organisaties zijn de final touch in Oss Zuid en de beheerstichting van het gemeenschapshuis Schadewijk in Schadewijk.

Wat als grote gemene deler over is gebleven bij de wijkstichtingen zijn de 'sociaal-culturele activiteiten'. Deze activiteiten kunnen de stichtingen zelf organiseren en/of ze kunnen andere organisaties hiervoor ondersteunen.

Facilitering wijkstichtingen De gemeente heeft naast het verstrekken van subsidies geen expliciete rol ten aanzien van de wijkstichtingen. De rol van aanspreekpunt voor de wijkstichtingen is belegd bij Ons Welzijn. Ons Welzijn organiseerde een gemeenschappelijk overleg tussen de wijkstichtingen. Dit overleg heeft, najaar 2019, echter al enige tijd niet meer plaats gevonden.

De wijkcoördinator van de gemeente is niet het directe aanspreekpunt voor de wijkstichtingen. Wel kunnen de wijkstichtingen contact opnemen met bijvoorbeeld de wijkcoördinator als ze vragen hebben. Anders gezegd, er is geen structureel contact, maar alleen bij vragen.

Wijk- en dorpsraden

Doel wijk- en dorpsraden De wijk- en dorpsraden zijn in 2003 ingesteld. De huidige leden, instelling en doelen van de raden zijn geregeld in de verordening 'Binnengemeentelijke democratie, 2011'. De wijk- en dorpsraden zijn commissies van advies voor het college van burgemeester en wethouders.

Het doel van het werk van de wijk- en dorpsraden is het bewaken, in stand houden en zo nodig verbeteren van de kwaliteit van het woon- en leefklimaat in de wijk of het dorp (artikel 10, eerste lid).

Budgetten voor leefbaarheid De verordening (artikel 9) geeft aan dat er een wijkplan wordt gemaakt waarna burgemeester en wethouders een uitvoeringsplan vaststellen. In dit uitvoeringsplan worden ook budgetten opgenomen die door de wijkraad/dorpsraad kunnen worden aangewend voor leefbaarheid, veiligheid en sociaal culturele activiteiten.

Achtergrond budgetten De dorpsraden hebben een directe relatie met het verenigingsleven, zoals de buurtverenigingen, sportverenigingen, kinderactiviteiten, Kbo, creatieve verenigingen en hobbyverenigingen. Hun budget is daarvoor bedoeld. De wijkraden hebben een minder directe relatie met de verenigingen. De wijkraden kunnen hun budget besteden aan ondersteuning van buurtverenigingen, maar ook aan bijvoorbeeld de inrichting van de openbare ruimte, zoals een bankje.

Facilitering wijk- en dorpsraden In de verordening (artikel 8) is bepaald dat de wijkcoördinator het eerste aanspreekpunt is voor de wijkraad/dorpsraad namens de gemeente. De wijkcoördinator structureert het overleg met de betrokken partners zoals:

- de gemeentelijke diensten, zoals de dienst Stadsbeleid, die verantwoordelijk is voor het beleid
- de gebiedsbeheerder, die verantwoordelijk is voor het beheer openbare ruimte
- de andere partners in het wijkbeheer, zoals politie, opbouw- en bouwvereniging

¹² Organisaties voor jeugd- en jongerenactiviteiten in de kernen vallen ook onder deze subsidieregeling.

2.2.3 Burgerinitiatieven en vrijwilligers

Burgerinitiatieven

Burgerinitiatief Oss heeft een verordening voor burgerinitiatief. Dit houdt in dat burgers initiatieven kunnen agenderen bij de gemeenteraad. De meeste initiatieven voor ontmoeten verlopen informeler en/of via vastgesteld beleid. Het gaat dan voor laagdrempelig ontmoeten met name om Oss innoveert. We beperken ons daarom tot Oss innoveert.

Facilitering door Oss innoveert Voor innoverende projecten in het sociaal domein kunnen organisaties een vraag indienen voor een eenmalige subsidie. De bedoeling van de subsidie is dat een project gestart kan worden. Vervolgens moeten de initiatieven zelf geld regelen om door te gaan. Het gaat om plannen waardoor de zorg voor elkaar, de sociale contacten en de leefbaarheid in wijk en buurt te verbeteren. Dit zijn onder andere plannen voor ontmoeten en activiteiten voor (kwetsbare) inwoners in wijken, buurten en dorpen waarmee eenzaamheid voorkomen kan worden. Deze subsidie is in 2016 begonnen. Er zijn volgens de website (eind 2019) zo'n 35 welzijn- en zorgplannen gerealiseerd en zes initiatieven ronden 'leven en ontwikkeling'.

Vrijwilligers

Vrijwilligersbeleid In 2016 is het beleid voor vrijwilligerswerk opnieuw vastgesteld in het document 'Vrijwilligerswerk; beleid 2016 – 2020'. Dit omdat vanwege de decentralisaties een groter beroep gedaan moet worden op de eigen mogelijkheden van inwoners, hun naasten, buurt en dorp. Een groter aantal vrijwilligers is nodig. De gemeente wil daarom vrijwilligerswerk

stimuleren. De invloed van de gemeente wordt daarbij beperkt genoemd, omdat de gemeente Oss vrijwilligerswerk niet kan of wil verplichten of opleggen. De inzet is daarom om vrijwilligerswerk zo goed mogelijk te faciliteren en te waarderen.

Vergroten aantal vrijwilligers Er is een aantal maatregelen in de nota opgenomen voor stimulering van vrijwilligerswerk. Wat betreft de vergroting van het aantal vrijwilligers zijn de volgende maatregelen in het beleid opgenomen:

- een vrijwilligerspunt is belegd bij Ons Welzijn. Dit vrijwilligerspunt heeft de taken:
 - bemiddelen van vrijwilligerswerk (vacaturebank en toeliding nieuwe vrijwilligers)
 - ondersteunen van vrijwilligersorganisaties
 - deskundigheidsbevordering vrijwilligersorganisaties
 - promoten van vrijwilligerswerk
- maatschappelijke stages voor jongeren
- mensen die gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen vragen of ze vrijwilliger willen worden

Stimulering vrijwilligers Voor de vrijwilligers zelf zijn de volgende maatregelen van toepassing:

- collectieve vrijwilligersverzekering
- gratis verklaring omtrent gedrag (VOG)
- een vrijwilligerswaardering in de vorm van de Gouden Oogappel.
- ondersteuning van innoverende projecten.

Een doelstelling van het vrijwilligersbeleid is ook om de grenzen van vrijwilligers te bewaken, zodat de belasting van vrijwilligers niet te groot wordt.

2.2.4 Rol van de professional bij laagdrempelig ontmoeten: Ons Welzijn

Welzijn en ontmoeten gericht op kwetsbare burgers

In de subsidieovereenkomst met Ons Welzijn is opgenomen dat Ons Welzijn zich richt op het uitvoeren van haar kerntaken voor kwetsbare burgers met een ondersteunings- of zorgbehoefte. Voor ontmoeten zijn met name de sociale teams van belang. De sociale teams richten zich op mensen van 18 – 100 jaar. Specifieke kerntaken van de sociale teams zijn om op een breed terrein aan kwetsbare burgers die het nodig hebben maatschappelijke ondersteuning te bieden. Daarbij wordt altijd eerst gezocht naar mogelijkheden in het eigen sociale netwerk en binnen bestaande voorzieningen. Ook heeft Ons Welzijn tot taak: "Organiseren van algemene voorzieningen op het terrein van ontmoeting, talentontwikkeling, dagbesteding, vrijwilligersondersteuning en gerichte ondersteuning voor het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers." (p. 9 – 10 overeenkomst 2018 - 2019).

Prioriteiten Voor ondersteuning van het collectief zijn vervolgens acht prioriteiten opgenomen, met daarbij aanvullingen specifiek voor Oss. Één van de afspraken is dat Ons Welzijn streeft naar:

- individuele vragen van burgers voor meedoen en ontmoeten collectief of met alternatieve oplossingen organiseren
- per wijk /buurt /kern is er een actieve deelname van burgers in de aanwezige collectieve voorziening
- alle wijken hebben aanbod van collectieve voorzieningen
- het beroep op specialistische voorzieningen wordt uitgesteld of verminderd
- voorzieningen worden gerealiseerd in aantoonbare samenwerking van Ons Welzijn met inwoners, (zorg) organisaties, (sport en cultuur) instellingen en maatschappelijke ondernemers.

2.2.5 Samenwerking

Bij (laagdrempelig) ontmoeten zijn diverse partijen betrokken. De organisaties die het meeste organiseren, hebben we in de paragrafen 2.2.1 tot en met 2.2.4 los van elkaar besproken. Samenwerken is echter ook belangrijk. Bovendien kunnen meer partijen relevant zijn, zoals BrabantWonen, BrabantZorg, thuiszorgaanbieders, het sportexpertisecentrum en andere organisaties. Deze partijen hebben een net wat andere taak of doelgroep dan de gemeente. In een aantal programma's worden de diverse partijen expliciet met elkaar verbonden. Daar gaan we hieronder kort op in.

Proeftuin Ruwaard en samenwerkwijze Het doel van de proeftuin Ruwaard is: *“een vitale wijk Ruwaard waar actieve bewoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren.”* De drie belangrijkste initiatieven zijn:

- individuele casuïstiekaanpak
- gebiedsgericht financieren en organiseren
- Ons Huis van de Wijk

De individuele casuïstiekaanpak houdt kort samengevat in dat meer wordt gekeken vanuit de inwoner. De vragen: Wat wil je? Wat kan je? Wat heb je nodig? worden gesteld. Ook van belang is dat een multidisciplinair team met de inwoner in gesprek gaat over deze vragen. Bij de beantwoording van deze vragen door de inwoner kunnen algemene voorzieningen een rol spelen. Als een inwoner iets wil opzetten met anderen kan dat bijvoorbeeld in een wijkgebouw gebeuren. Verder zijn de diverse middelen zoveel mogelijk ontschot, zodat vragen flexibeler kunnen worden opgepakt.

Een van de initiatieven vanuit de proeftuin is Ons huis van de wijk. Ons huis van de wijk nemen we in de hoofdstukken 3 tot en met 5 mee onder burgerinitiatieven voor laagdrempelig ontmoeten.

Samenwerkwijze De individuele casuïstiekaanpak wordt sinds eind 2018 onder de naam ‘samenwerkwijze’ in de andere wijken van Oss uitgedragen. Het gaat er dan om dat professionals zoveel mogelijk deze werkwijze hanteren, Het gaat dan om het centraal stellen van de inwoner vanuit de vragen: Wat wil je? Wat kan je? Wat heb je nodig? Er wordt een plan gemaakt dat met de de inwoner en een multidisciplinair team wordt bespreken. Ook vrijwilligersorganisaties en bureaus kunnen aansluiten als dat relevant is. Algemene voorzieningen kunnen een rol spelen. In tegenstelling tot de proeftuin zijn de middelen in de andere wijken nog niet ontschot. Het uitdragen van de samenwerkwijze was ten tijde van ons onderzoek nog niet zo ver ontwikkeld dat we dit mee konden nemen in ons onderzoek.

Programma Schadewijk In Schadewijk is een programma gestart dat loopt van 2019 – 2027. Het doel van het programma Schadewijk is: kinderen veilig en kansrijk te laten opgroeien. Dit doel is met de wijk bepaald. Om kinderen zo te laten opgroeien zijn bijvoorbeeld thema's als veiligheid en wonen van belang. Het programma is nog in opbouw. Er zijn diverse werkgroepen geformeerd, waaronder een werkgroep voor ontmoeten. Ook is er een werkplaats in het wijkcentrum Schadewijk opgezet met als doel ontmoeten (zie verder hoofdstuk 3). Ook bij dit programma zijn diverse organisaties betrokken.

Bewegen en ontmoeten Rond bewegen en ontmoeten zijn diverse trajecten. Zo is er gezond in de stad (sociaal vitaal). Gezond in de stad is een landelijk programma en wordt in Oss uitgevoerd door het Sportexpertisecentrum, BrabantZorg, Ons Welzijn en de GGD. Een ander traject is ‘Sportmaat voor werkdaad’. Dit is een samenwerking van de gemeente Oss en het sportexpertisecentrum. Het project is gericht op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Ook het sportakkoord en de ‘vitale vereniging’ zijn van belang. Bij de vitale vereniging (een landelijk programma) is het doel het maatschappelijk vastgoed beter te benutten. Van sportverenigingen, wijkhuizen/dorpshuizen kan de bezettingsgraad omhoog door mensen meer te laten bewegen en ontmoeten. Het betekent ook dat bij een vitale vereniging sport niet meer de enige functie van een sportvereniging is. *“De vereniging wordt een plek waar buurtbewoners samenkomen en waar het hele jaar door aanbod van activiteiten is.”* (Osse Sportakkoord, 2019, p. 3).

2.3 Wat is het financiële kader voor ontmoeten en laagdrempelig ontmoeten?

2.3.1 Kosten gemeenschapshuizen

Voor de kosten van de gemeenschapshuizen kijken we naar het aantal gemeenschapshuizen, de verdeling van de kosten tussen de gemeente en de beheerstichtingen en de facilitering van de beheerstichtingen door de gemeenten. Tot slot kijken we naar de subsidies aan de verenigingen. Dit omdat een deel van deze verenigingen huurt in de gemeenschapshuizen.

Aantal gemeenschapshuizen

Minimaal aantal gemeenschapshuizen Het beleid voor het aantal gemeenschapshuizen staat in de eerste plaats in de nota 'sociaal-culturele accommodaties' in Oss (2002). In deze nota wordt uitgegaan van ten minste één gemeenschapshuis per wijk. Er wordt ook aangegeven dat als er een nieuwe wijkindeling komt er een accommodatie is per nieuwe wijk. Het gaat dan onder andere om het beschikbaar zijn van een accommodatie voor wijkgerichte activiteiten en diensten die per wijk aangeboden worden. We gaan ervan uit dat met een 'wijk' een wijk of dorp, zoals ingesteld in de verordening 'binnengemeentelijke democratie 2011', wordt bedoeld. Het gaat daarbij om een minimumaantal gemeenschapshuizen. Voor Oss betekent dit dat er in 2019 minimaal 11 gemeenschapshuizen zijn.

Beperking maatschappelijk vastgoed In het IVB (2009) is aangegeven dat er een gestructureerde afweging van het vastgoed moet zijn, waarbij de domeinen een rol spelen. De reden hiervoor is een betere afweging van het aantal gebouwen, zodat de kosten niet onnodig oplopen.

In de daaropvolgende Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed, 2013, is expliciet als streven opgenomen te komen tot minder vastgoed. De doelen zijn:

1. minder meters realiseren,
2. bestaande gebouwen beter benutten,
3. onze voorraad slimmer exploiteren.

Bij het IVB is onder andere afgesproken dat de functie van gemeenschapshuis niet per se door een gemeentelijke accommodatie hoeft te worden vervuld.

Na het IVB is het proces van de voorzieningenkaarten ingezet, waarbij er per wijk of dorp is gekeken naar het aanbod van de gebouwen over alle domeinen heen. Vervolgens wordt met de inwoners in gesprek gegaan over het voorkomen van zoveel mogelijk vervangingsinvesteringen met behoud van de leefbaarheid. Uit de gesprekken volgde scenario's en een advies. Het voorzieningenkaartproces is in 2018 afgerond. Voor drie wijken (Schadewijk, Ruwaard en Berghem) is geen voorzieningenkaart gemaakt, onder andere omdat het beeld van deze wijk/kern wat betreft vastgoed duidelijk was.

Verdeling kosten gemeenten - gemeenschapshuizen

Verdeling In de nota sociaal-culturele accommodaties (2002) is de verdeling van de kosten tussen de gemeente en de beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen geregeld. De gemeente draagt zorg voor de eigenaarskosten en de beheerstichting van het gemeenschapshuis draagt zorg voor de exploitatie (gas, water, licht, schoonmaak, inrichting, klein onderhoud en dergelijke). De exploitatie dient kostendekkend te zijn. De gemeenschapshuizen krijgen in principe geen subsidie. Dit is een verandering ten opzichte van het beleid uit 1986¹³ waar de

gemeenschapshuizen huur betaalden aan de gemeente en deze huur werd doorberekend aan de verenigingen. In de subsidie van de verenigingen werd daar rekening mee gehouden.

De eigenaarskosten De eigenaarskosten zijn de kapitaallasten van een gebouw, dat wil zeggen de rentelasten en afschrijvingen. Het zijn ook de lasten voor planmatig onderhoud, zoals het schilderen van de kozijnen en het niet-planmatig onderhoud, enkele belastingen en verzekeringen. Daarnaast zijn er doorbelaste kosten van het ambtenarenapparaat. Ieder gebouw in gemeentelijk eigendom brengt dus jaarlijkse lasten met zich mee.¹⁴

Zes gemeenschapshuizen zijn niet in gemeentelijk eigendom. Drie gemeenschapshuizen worden gehuurd (Acropolis, Schadewijk en het Zuidergebouw). De gemeente betaalt huur en berekent een deel van de huur door aan de beheerstichting. De beheerstichting krijgt dit deel gecompenseerd via een subsidie. Ook bij enkele gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente wordt huur gerekend die weer wordt gecompenseerd (Berchplaets, 't Hart van Oijen en Onder d'n Plag). De reden hiervoor is de btw-regelgeving. Deze subsidies dienen er dus voor om alle gemeenschapshuizen eenzelfde basis te geven. Deze subsidies noemen wij daarom subsidies voor 'huurcompensatie'.¹⁵

Drie gemeenschapshuizen (D'n Iemhof, De Haar en De Bongerd) zijn in eigendom van de beheerstichting. D'n Iemhof heeft kapitaallasten. Deze worden door de gemeente gecompenseerd via een subsidie. Daarmee wordt D'n Iemhof wat betreft kostenverdeling gelijk getrokken met de andere gemeenschapshuizen. Voor de Haar en de Bongerd zorgde de gemeente voor het onderhoud. Dit volgens de afspraken van de oude gemeente

¹³ In wezen gaat het om formalisering van besluitvorming uit 1997. Toen is reeds besloten dat de 'verordening tarifiering sociaal-culturele accommodaties' niet langer toe te passen, door een huur van fl. 1,- in rekening te brengen (nota sociaal-culturele accommodaties p. 6).

¹⁴ Een aantal gebouwen is niet in gemeentelijk eigendom, maar huurt de gemeente. In dat geval wordt de huur meegenomen als 'eigenaarskosten'.

¹⁵ Een aantal gebouwen is niet in gemeentelijk eigendom, maar huurt de gemeente. In dat geval wordt de huur meegenomen als 'eigenaarskosten'.

Megen, Haren en Macharen. De Haar is recent gerenoveerd. De gemeente heeft daaraan bijgedragen, maar is verder niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud. Met de Bongerd is een gesprek over eenzelfde opzet: bijdragen aan de renovatie, waarna de gemeente niet meer verantwoordelijk is voor het onderhoud.

Investeringsbesluit In 2013 is het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) geïntroduceerd. Verwachte investeringen in maatschappelijk vastgoed worden voor de komende vier jaar in het MIP opgenomen. Als bijvoorbeeld uit een voorzieningenkaartadvies een investering voortkwam werd deze opgenomen in het MIP. Het bedrag in het MIP is een raming van alleen de bouwkosten en nog niet voor aanvullende kosten voor bijvoorbeeld tijdelijke huisvesting, openbaar gebied enzovoort. Dit omdat in deze fase nog niet bekend is wat er precies waar gebouwd gaat worden. De raming gebeurt daarom op basis van kengetallen, zoals de kosten per m².

Vervolgens wordt een plan gemaakt met de betrokken partijen. Onderzocht wordt dan voor welke doelgroepen het gebouw is, hoe groot het oppervlakte moet zijn, of nieuwbouw of renovatie beter is en dergelijke. Dit plan wordt met een kredietvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Er is dan een concretere raming wat het voor de jaarlijkse lasten van de gemeente betekent. Ook wordt in dit plan rekening gehouden met de raming van de exploitatiekosten voor de beheerstichting. Het gaat er dan om of het realistisch is dat de exploitatiekosten worden opgebracht. Tussen de gemeente en de beheerstichting wordt een intentieovereenkomst gemaakt.

Transparantie De eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen worden niet doorberekend aan de beheerstichtingen en zijn daarom niet bekend. In de jaarstukken van de gemeente staan ze wel, maar niet per gebouw (en opgeteld bij ander maatschappelijk vastgoed). Dit is overigens logisch gezien de systematiek van de begroting bij gemeenten. Een overzicht van verschillende kosten in een bijlage of een extra paragraaf opnemen kan overigens wel.

In het IVB wordt voorgesteld terug te gaan naar kostendekkende tarieven voor onder andere gemeenschapshuizen. Dit zou betekenen dat de beheerstichtingen huur betalen ter hoogte van de eigenaarskosten. Het voordeel hiervan is dat het zichtbaar is wat een gemeenschapshuis kost, doordat de eigenaarskosten dan ook in beeld zijn. Bij een nieuwe investering in of renovatie van een gemeenschapshuis komt dan duidelijker naar voren wat de totale kosten zijn (IVB, p. 24-25).

Iets vergelijkbaars wordt in de Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed aangekondigd. Ook hier is het voorstel de eigenaarskosten door te berekenen aan de eindgebruiker: de beheerstichting van de gemeenschapshuizen. De opzet is tegelijkertijd de subsidies aan te passen. De reden hiervoor is dat de verenigingen een hogere huur moeten gaan betalen als de beheerstichtingen huur ter hoogte van de eigenaarskosten moeten gaan betalen (p.20).

Facilitering gemeenschapshuizen voor de financiën

Bezettingsgraad In paragraaf 2.2 is aangegeven dat er enkele voornemens zijn tot ondersteuning van de beheerstichtingen ter verbetering van de bezettingsgraad. De reden hiervoor is dat veel gemeentelijke gebouwen – dus breder dan de gemeenschapshuizen - onderbezet zijn. Er is daarom een aantal instrumenten in de Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed opgenomen voor toekomstige verbetering van de exploitatie. Voor de beheerstichtingen zijn de volgende punten van belang:

- het domeinoverleg: dit overleg moet het overleg in de sector bevorderen om zelf tot oplossingen van de ruimtevraag te komen, passend bij de vastgoeddelen van het IVB: minder meters, beter benutten.
- het makelpunt: dit is een website die vraag en aanbod van ruimte bij elkaar brengt.
- onderzoek naar het oplossen van exploitatieproblemen, bijvoorbeeld door het professionaliseren van het beheer.

- een exploitatiescan: waarin alle gebouwen die in gemeentelijk eigendom zijn intensiever beoordeeld gaan worden. Per gebouw wil de gemeente jaarlijks een verslaglegging van:
 - het gebruik (welke activiteiten, ruimtegebruik): bezettingsgraad (%)
 - exploitatieresultaat (in euro's)
 - tevredenheid gebruikers
 - inzet van vrijwilligers
 - toekomstperspectief van de activiteiten (en de exploitatie)
 - maatschappelijk effect van activiteiten en gebouw

Subsidies verenigingen (niet-professionele organisaties)

Huisvestingskosten en subsidies De verenigingen kunnen een subsidie krijgen op basis van het subsidiekader 2006. Met het afschaffen van het doorrekenen van de eigenaarskosten aan de beheerstichtingen zijn de subsidies aan de verenigingen verlaagd. De verenigingen hoeven immers – als ze huren in de gemeenschapshuizen – minder huur te betalen.

Berekening hoogte subsidies In het subsidiekader wordt uitgegaan van drie categorieën subsidies: regelingen, subsidies op naam en evenementen. De laatste is financieel een kleine categorie.

Een subsidie op naam is een subsidie voor een organisatie waarvan er maar één is, zoals de kinderboerderij. Het bedrag voor een subsidie op naam is ooit bepaald en staat vervolgens vast.

Een regeling houdt in dat vergelijkbare verenigingen middelen krijgen via een verdeelsleutel die voor alle verenigingen in die regeling gelijk is. Daarbij is van belang dat de subsidies een subsidieplafond kenen – dat is een maximumbudget - per beleidsdoel of praktisch gesproken per regeling.

Het subsidiestelsel heeft een paar opvallende kenmerken:

- **Voorwaarden** Er worden geen duidelijke voorwaarden

gesteld aan een subsidie. Wel kan het zijn dat er een bedrag wordt toegekend per lid. Dan is het aantal leden van belang. Ook aan de begroting en verantwoording worden weinig eisen gesteld. Organisaties stellen deze stukken naar eigen inzicht op.

- **Huisvestingssubsidie** Vaak genoemd is dat de Kbo's naast een 'reguliere' subsidie een huisvestingssubsidie kennen; de Kbo's zijn de enige verenigingen met twee regelingen. Bovendien is de huisvestingssubsidie op declaratiebasis (40%) van de kosten. Er zijn meer organisaties die meer of minder duidelijk een huisvestingssubsidie kennen. Zo krijgt de jongerenraad een huisvestingssubsidie¹⁶. Ook enkele andere verenigingen krijgen een deel huisvestingssubsidie als dat historisch ooit zo is bepaald. Verenigingen die niet expliciet een huisvestingssubsidie krijgen besteden wel vaak een deel van de subsidie aan huisvesting. De verenigingen betalen immers wel huur voor de ruimtes in het gemeenschapshuis, namelijk voor de exploitatie.
- **Historische uitzonderingen** Ook krijgen enkele beheerstichtingen een subsidie om historische redenen. Het gaat om; Acropolis, De Bonte Hoef, D'n Iemhof, de Koppellinck en het Oude Klooster (in totaal € 110.000) (zie verder hoofdstuk 5).
- **Nieuwe verenigingen** Door het plafond en de manier van omgaan met het plafond moet iedere vereniging die erbij komt aantonen dat ze een meerwaarde heeft. Als een vereniging wordt toegelaten tot een regeling kan het bedrag voor de andere verenigingen dalen, zodat het totaalbedrag gelijk blijft. Het is ook mogelijk dat het bedrag voor de regeling wordt opgehoogd; dat is aan de gemeenteraad.

2.3.2 Financieel kader wijkstichtingen en wijk- en dorpsraden

Subsidies wijkstichtingen De wijkstichtingen krijgen subsidie via een regeling. Deze regeling is echter niet uitgeschreven (er is alleen een regelingnummer en -naam). Dit betekent dat er geen verdeelsleutel is. Het is daarom niet duidelijk waar de hoogte van de bedragen per stichting op zijn gebaseerd. De wijkstichtingen krijgen voor hun taken samen € 58.000.¹⁷ In iedere wijk van de stad Oss is een bedrag voor jeugd- en jongerenactiviteiten. In drie wijken gaat het bedrag naar de wijkstichtingen. Het gaat om een bedrag van € 11.000 (en € 7.500 voor de organisaties in de twee andere wijken van Oss). Dit bedrag is gebaseerd op een regeling. De verdeelregeling houdt in dat de aanvragers een bedrag krijgen op basis van hun historisch aandeel.

Budget wijk- en dorpsraden De wijk- en dorpsraden hebben ieder een budget van tussen de € 15.000 en € 22.000 per jaar. In totaal gaat het om € 205.671 (dit is exclusief het bedrag aan vergoeding voor de wijk- en dorpsraadsleden). Dit budget kan aan activiteiten en buurtverenigingen en dergelijke worden besteed, maar ook aan bijvoorbeeld meer ruimtelijke ordeningsaspecten. Anders gezegd het budget is voor leefbaarheid, waar ontmoeten een belangrijk onderdeel van uitmaakt, maar niet het enige onderdeel is.

2.3.3 Financieel kader vrijwilligers en professionals

Ons Welzijn Het financieel kader voor Ons Welzijn voor laagdrempelig ontmoeten is niet goed in kaart te brengen. De reden daarvoor is dat laagdrempelig ontmoeten niet op zichzelf staat. Het maakt onderdeel uit van bijvoorbeeld de taken van Ons Welzijn. Het is echter slechts één van de taken. De subsidie aan Ons Welzijn is één bedrag dat tot nu toe op het verleden is gebaseerd. Het is geen bekostiging per taak. Omdat het vrijwilligerspunt bij Ons Welzijn is belegd geldt voor het vrijwilligerspunt hetzelfde.

Ons huis van de wijk Van Ons huis van de wijk kan wel een inschatting van het financiële kader worden gegeven, met de kanttekening dat het geen structureel kader is. Ons huis van de wijk heeft ongeveer € 80.000 aan lasten. Deze worden deels betaald door de proeftuin en door de gemeente (zie begroting 2020, p. 30). Daarnaast heeft de raad € 60.000 toegekend voor onderhoud van Ons huis van de wijk voor de periode tot het nieuwe gebouw klaar is. Ons huis van de wijk genereert inkomsten waarvan de kleinere uitgaven worden betaald.

Oss innoveert Tot slot, is er een budget van € 50.000 per jaar voor Oss innoveert. Een deel hiervan is naar projecten voor laagdrempelig ontmoeten gegaan. Het uitgangspunt van Oss innoveert is dat projecten worden geholpen met de start. Vervolgens moeten de projecten zelf kijken hoe ze het project bekostigd krijgen.

¹⁶ Deze subsidie heet in het subsidieoverzicht 'beheerstichting Zuidergebouw'. Deze subsidie gaat niet naar het Zuidergebouw, maar naar de jongerenraad die een ruimte huurt in het Zuidergebouw.

¹⁷ Wijkstichting Stolp lijkt in de subsidielijst 2018 en 2019 twee maal een bedrag van een kleine € 12.000 te krijgen. Hiervan is echter één bedrag voor Stolp en één bedrag voor het beheer van het groen van de beheerscommissie Krinkelhoek rond het gebouw de Meteor. Stolp functioneerde hiervoor als 'doorgeefluik'. Deze constructie is najaar 2019 gestopt.

2.4 Aangekondigde beleidsontwikkelingen

Begroting 2020 In twee programma's van de begroting is ontmoeten opgenomen (zie ook paragraaf 2.1). Diverse aangekondigde ontwikkelingen zijn relevant voor het onderzoek naar (laagdrempelig) ontmoeten. Het gaat om de volgende ontwikkelingen:

- lokaal Wmo beleid wordt ontwikkeld (eind 2019 gereed).
- de mogelijkheden voor dagbesteding als algemene voorziening worden in beeld gebracht en keuzes worden gemaakt.
- in de opdracht aan het welzijnswerk komt de focus meer op collectieve oplossingen te liggen in plaats van individuele begeleiding zodat daar een verschuiving plaatsvindt.
- initiatieven van inwoners worden gefaciliteerd; Oss innoveert loopt door. Ook wordt Oss innoveert geëvalueerd.
- een visie en aanpak op laagdrempelig ontmoeten wordt ontwikkeld.
- er wordt gewerkt aan een stip op de horizon in een Vastgoedplan. Hierbij wordt vastgesteld wat er kwalitatief en kwantitatief nodig is aan maatschappelijke voorzieningen. Dit plan is een herijking van de Uitvoeringsnota Maatschappelijk Vastgoed uit 2013 en de vastgoedplanningen, die samen gemaakt zijn met inwoners per gebied: de voorzieningenkaarten. Met de actualisatie wordt gekeken of de meerjarenplanning voor uitvoering/realisatie herzien moet worden.
- het subsidiebeleid wordt herzien. Dit loopt gelijk op met het gesprek over de invulling van gemeentelijk vastgoed en de rol die verenigingen hierin hebben (toezegging 10 oktober 2019).

Een aantal van deze ontwikkelingen heeft direct betrekking op laagdrempelig ontmoeten in de zin van algemene voorzieningen voor burgers. Een ander deel is gerelateerd aan de gemeenschapshuizen (en ander vastgoed) en subsidies.

2.5 Beleidskader (laagdrempelig) ontmoeten

We eindigen dit hoofdstuk met het beleidskader voor (laagdrempelig) ontmoeten. Onderdelen van het beleidskader zijn:

- de doelgroep van (laagdrempelig) ontmoeten en de doelen
- de organisaties die een rol spelen bij (laagdrempelig) ontmoeten
- het financiële kader.

Doelgroep en doelen (laagdrempelig) ontmoeten

Doelgroep Ontmoeten is voor iedereen. Het accent ligt echter op de mensen die anders niet zouden ontmoeten. Sinds de decentralisaties is de doelgroep groter geworden. Dit komt omdat er voor een deel van de inwoners voorzieningen waren bij verzorgingshuizen, GGZ-instellingen en dergelijke. De groep 'kwetsbare burgers' waar de gemeente en de gemeenschap verantwoordelijk voor is, is groter geworden. Bovendien kunnen de problemen zwaarder zijn.

Laagdrempelig ontmoeten gaat met name over mogelijkheden van ontmoeten voor 'kwetsbare burgers', dat wil zeggen, inwoners met één of meerdere vraagstukken die ze zelf niet kunnen oplossen. Het kan gaan om mensen met een klein sociaal netwerk, analfabeten, een andere culturele achtergrond, armoede enzovoorts.

Andere burgers zijn daarbij nodig, als netwerk, ondersteuning, initiatiefnemers en vrijwilligers. Ook is preventie een doel: nu meedoen betekent straks een netwerk hebben. Tot slot, kan het zo zijn dat kwetsbare burgers gaan participeren via bijvoorbeeld vrijwilligerswerk en zo zowel doelgroep als vrijwilliger zijn.

Doelen De doelen van ontmoeten, maar ook van laagdrempelig ontmoeten, zijn in de eerste plaats maatschappelijk – contact, gezelligheid, hoger niveau van welzijn. In de tweede plaats is een doel dat taken die eerder door diverse maatschappelijke organisaties werden gedaan meer door bewoners, burens en vrijwilligers worden gedaan. Daarmee zijn de doelen van laagdrempelig ontmoeten ook financieel; het gaat om vervanging van duurdere alternatieven, zoals, hulp bij klussen, boodschappen en specialistische dagopvang. Het financiële doel is versterkt sinds de decentralisaties.

In tabel 2 geven we een overzicht van de doelen. Bij de beoogde maatschappelijke effecten hebben we het type ondersteuning ingevuld dat vervangen kan worden door laagdrempelig ontmoeten.

Tabel 2.
Doelen (laagdrempelig) ontmoeten in het gemeentelijk beleid

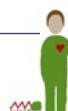

Maatschappelijk effect	Middelen
Contacten voor meer verbinding, gezelligheid, hoger welzijn.	Ontmoeten met alleen contact als doel kost geld. Wel kan het op termijn besparen door een van de andere effecten.
Netwerk (burenhulp voor klussen, boodschappen, vervoer en dergelijke)	Als laagdrempelig ontmoeten andere hulp vervangt is het goedkoper. Het kan op korte termijn duurder zijn als het niet om vervanging nu gaat. Als het preventief werkt kan het op de langere termijn besparen.
Meer participatie/ ontwikkeling vaardigheden	
Ontlasting mantelzorgers	
Minder specialistische opvang en minder/ ander vervoer	

Randvoorwaarden financiële doelen Laagdrempelig ontmoeten is relatief goedkoop als het wordt georganiseerd in bestaande gebouwen en als veel activiteiten door vrijwilligers wordt gedaan. Laagdrempelig ontmoeten levert besparingen op als het duurdere hulp vervangt. Laagdrempelig ontmoeten is duurder wanneer inwoners worden bereikt die anders geen ondersteuning zouden krijgen. Dit tot het moment dat deze inwoners zonder het nieuwe netwerk in duurdere zorg terecht zouden komen. Als meer mensen worden bereikt en eenzaamheid wordt tegengegaan is laagdrempelig ontmoeten effectief ten aanzien van de maatschappelijke doelen in het sociale domein. Dit ongeacht of kosten worden bespaart of niet.

Wie wordt gefaciliteerd om wat te doen?

Diverse organisaties hebben een rol bij het tot stand brengen van ontmoeten of laagdrempelig ontmoeten. In tabel 3 geven we een overzicht van de betrokken partijen, het beleidsdoel en de wijze van facilitering.

Tabel 3. Wie heeft welke bijdrage aan het gemeentelijk beleid?

Organisatie	Bijdrage een (laagdrempelig) ontmoeten	Facilitering
Vrijwilligersorganisaties		
beheerstichtingen 	<ul style="list-style-type: none"> ontmoeten in de wijk breder dan de wijk/dorp mag als het niet belemmert indirect ook laagdrempelig ontmoeten 	<ul style="list-style-type: none"> de gebouwen worden ter beschikking gesteld. ondersteuning bij beheer en exploitatie. facilitering door afdeling maatschappelijk vastgoed van de gemeente.
verenigingen* 	<i>Ondersteuning sociale infrastructuur, stimuleren dat kwetsbare burgers meedoen, verantwoordelijkheid van burgers stimuleren.</i>	middelen via een subsidiebedrag voor met name verenigingen die reeds in 2006 bestonden.
wijkstichtingen 	Mensen laten ontmoeten in de wijk om de leefbaarheid te vergroten.	<ul style="list-style-type: none"> subsidiebedrag van de gemeente ondersteuning door Ons Welzijn
wijk- en dorpsraden* 	<i>Vergroten leefbaarheid, veiligheid en sociaal-culturele activiteiten.</i>	<ul style="list-style-type: none"> bedrag van de gemeente ondersteuning door wijkcoördinator voor contacten
burgerinitiatieven 	Initiatief nemen voor onder andere laagdrempelig ontmoeten en dit verder ontwikkelen.	<ul style="list-style-type: none"> Oss innoveert (startbedrag) en verordening burgerparticipatie Proeftuin Ruwaard (Ons huis in de wijk).
vrijwilligers algemeen 	Ondersteuning van inwoners door andere inwoners, dat wil zeggen naasten, buurt en dorp.	<ul style="list-style-type: none"> vrijwilligerspunt Ons Welzijn enkele ondersteunende maatregelen van de gemeente (b.v. vrijwilligersverzekering)
Professionals		
Ons Welzijn 	Organiseren van algemene voorzieningen voor ontmoeten, talentontwikkeling, dagbesteding, ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers. Ondersteuning van het collectief, zoals burgers actief laten meedoen.	Subsidieovereenkomst
gemeente 	Maken van beleid. Uitvoering van een aantal onderdelen van het beleid.	

* de doelen van de verenigingen en wijk- en dorpsraden hebben we voor de volledigheid opgenomen. We nemen ze niet mee in dit onderzoek.

Samenwerking Naast deze organisaties zijn diverse programma's van belang. Het gaat dan om de proeftuin Ruwaard en de samenwerkwijze, zoals die in andere wijken wordt uitgedragen, het programma Schadewijk en enkele trajecten rond bewegen en ontmoeten. Deze programma's staan niet centraal in het onderzoek, maar spelen wel een rol. We nemen ze daarom mee in zoverre we ze tegenkwamen in gesprekken voor het onderzoek, in de gemeenschapshuizen en dergelijke.

Wat is het financieel kader voor (laagdrempelig) ontmoeten?

Kosten In tabel 4 hebben we het financiële kader per organisatie aangegeven.

Tabel 4. Financieel kader (laagdrempelig) ontmoeten

Organisatie	(Sub)doel	Financieel kader
Gemeenschapshuizen	Aantal	<ul style="list-style-type: none"> Minimaal 1 per wijk (minimaal 11 totaal) (het hoeft geen gemeentelijke accommodatie te zijn). Minder m² door beter gebruik.
	Kosten	<ul style="list-style-type: none"> Eigenaarskosten betaalt de gemeente (huurkosten worden gecompenseerd). De beheerstichtingen dragen zorg voor een kostendeckende exploitatie.
	Facilitering	De gemeente faciliteert de stichtingen bijvoorbeeld ten aanzien van de dekkingsgraad met onder andere het domeinoverleg, het makelpunt en een exploitatiescan.
Verenigingen	Instandhouding	Subsidiebedrag via verdeelsleutel (bijvoorbeeld een vast bedrag en een bedrag per lid) voor verenigingen in een regeling. Bedrag voor subsidies op naam.
Wijkstichtingen	Activiteiten (zelf en/of door buurtverenigingen)	Vast subsidiebedrag per stichting.
Wijk- en dorpsraden	Activiteiten (via verenigingen)	Vast bedrag per raad.
Burgerinitiatieven (waar- onder dorpscoöperaties)	Stimulering	Eenmalig bedrag Oss innoveert (totaal € 50.000 per jaar). Ons huis van de wijk via proeftuin en gemeente.
Vrijwilligers	Stimulering	Via Ons Welzijn en enkele concrete ondersteuningsmaatregelen via de gemeenten.
Professionals	Ons Welzijn	(Laagdrempelig) ontmoeten is een onderdeel van diverse taken.

Tot slot, merken we op dat voor het financieel kader het ook relevant is dat (laagdrempelig) ontmoeten onder andere tot doel heeft kosten te besparen. Om welk type kosten het gaat is opgenomen in tabel 2 laatste kolom.

Beleidskader en praktijk

In de hoofdstukken 3, 4 en 5 toetsen we het beleid aan de praktijk. Dit doen we op hoofdlijnen als volgt:

- In hoofdstuk 3 staat tabel 3 centraal: wie heeft welke rol in het gemeentelijk beleid?
- In hoofdstuk 4 kijken we naar de maatschappelijke effecten genoemd in tabel 2 (doelen (laagdrempelig) ontmoeten). Daarbij besteden we ook aandacht aan de mate waarin de doelgroep van (laagdrempelig) ontmoeten wordt bereikt.
- In hoofdstuk 5 gaan we in op de financiën. Daarbij kijken we naar tabel 4 (financieel kader) en naar de mogelijkheden voor de besparing van kosten (tweede kolom van tabel 2).

3. WIE ORGANISEERT ER WAT AAN (LAAGDREMPELIG) ONTMOETEN?

In paragraaf 3.1 gaan we in op het ontmoeten in de gemeenschapshuizen. We geven daarbij een overzicht van wat voor type gemeenschapshuizen er zijn. Welke categorieën huurders zijn er? Hoe is de relatie met de omgeving? Ook gaan we kort in op andere locaties voor ontmoeten. Dit doen we niet uitputtend, maar ter indicatie voor de mate waarin andere locaties aanvullend of competitief zijn.

In paragraaf 3.2 gaan we vervolgens in op de activiteiten georganiseerd door de wijkstichtingen en wijk- en dorpsraden. In paragraaf 3.3 staat het laagdrempelig ontmoeten centraal. We kijken naar het laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen en laagdrempelig ontmoeten georganiseerd door de dorpscoöperaties. Ook gaan we in op Ons huis van de wijk evenals enkele activiteiten georganiseerd door Ons Welzijn. Tot slot, staan we stil bij enkele andere organisaties die een rol hebben bij laagdrempelig ontmoeten, zoals BrabantZorg, BrabantWonen en de Kbo.

In paragraaf 3.4 staan we stil bij de vrijwilligers. Wat doen vrijwilligers? En zijn er genoeg vrijwilligers? En als er veel vrijwilligers zijn, wat is dan de rol van de professional? Ook gaan we in op de mate van samenwerking tussen de diverse vrijwilligers en professionele organisaties. In de laatste paragraaf vergelijken we wie er wat organiseert in de praktijk met het relevante deel van het gemeentelijke beleid voor het organiseren van (laagdrempelig) ontmoeten.

3.1 Ontmoeten in de gemeenschapshuizen

In deze paragraaf gaan we in op de verschillende type gemeenschapshuizen. Dit doen we eerst voor de kernen en vervolgens voor de wijken van de stad Oss.

Laagdrempelig ontmoeten, zoals de huiskamerfunctie, hebben we hier niet opgenomen. In paragraaf 3.3 gaan we daar op in.

3.1.1 Type huurders gemeenschapshuizen in de kernen

Overzicht In tabel 5 geven we een overzicht van de gemeenschapshuizen in de kernen. De kolommen geven een beeld van het type gemeenschapshuis. In tekstkader 1 geven we een toelichting op de kolommen.

Tabel 5. Type gemeenschapshuizen in de kernen

	MFA	Huurders gemeenschapshuizen			Omgeving	
		Verenigingen	Maatschappelijke huurders	Programma beheerstichting	Horeca	Concurrentie of aanvullend
1. Berchplaets	-	Circa 24 verenigingen huren, waarvan er vier veel huren.	Bibliotheek, pinautomaat Rabobank	Eigen activiteiten-programma En via Berghem Wijzer	XX	Relatief veel concurrentie voor verenigingen. Eigen activiteiten gericht op wat er nog niet is/beperkt is.
2. Koppellinck	School en schoobestuur Filios	Circa vijf verenigingen; deels met vaste ruimtes.	Logopedist, peuterspeelzaal. Tot voor kort voor- en naschoolse opvang.	-	X	Er zijn diverse andere gebouwen voor verenigingen. Er is een 'afbakening' wie wat doet. Er is geen directe concurrentie.
3. Het Oude Klooster	-	Circa tien verenigingen, waarvan twee met een vaste ruimte	Fysiotherapeut, parochiegemeenschap en een kapel. Ook huurt BrabantZorg een ruimte (zie verder tabel 8)..	-	X	Niet voor de activiteiten van het Oude Klooster; deze zijn gericht op ouderen.
4. 't Slotje	-	Circa 20 structurele huurders, waarvan er vier veel huren.	Nu niet; er is wel kinderopvang geweest	Beperkt	XX	Er is afbakening; beperkt directe concurrentie.
5. Acropolis	(Bakkerij (van Dichterbij) en toeristen-informatie huren van Mooiland)	Circa 15 verenigingen die structureel huren; plus een aantal regelmatig.	Meerdere functies, zoals fysiotherapie en pinautomaat	Eigen activiteiten-programma	Twee delen: een gemeenschaps-deel (X) en een café (XXX). Het café heeft geen complete vergunning. Er wordt samengewerkt met de lokale horeca.	Er is concurrentie om verenigingen in Megen.
6. De Haar	-	Circa 18 verenigingen; acht die structureel huren.	Gymzaal	-	XXX Horeca is i.s.m. lokale horeca.	Geen concurrentie om verenigingen.
7. De Bongerd	-	Diverse verenigingen	Kinderopvang Gymzaal	-	XX	Geen concurrentie
8. De Hoeve	vijf huurders, o.a. een school	Circa 9 verenigingen	Bloedprikken, Pantein, logopedie, pinautomaat	Eigen activiteiten-programma	XX	Er is concurrentie om verenigingen.
9. Avanti	-	Circa tien verenigingen. Sport vindt plaats in het dorps huis.	Gymzaal	-	XX Met de bakkerij en het café wordt samengewerkt.	Er is geen concurrentie om verenigingen.

MFA		Huurders gemeenschapshuizen			Omgeving	
		Verenigingen	Maatschappelijke huurders	Programma beheerstichting	Horeca	Concurrentie of aanvullend
10 't Hart van Oijen	School	Diverse verenigingen, drie vaste huurders	Kinderopvang Gymzaal	-	XX	Er is geen concurrentie om verenigingen. Sportclub, school en gemeenschapshuis zijn aanvullend.
11. Onder d'n Plag	Sportvelden	Vier verenigingen (exclusief sport) huren vast, daarnaast huren enkele verenigingen regelmatig.	Sport: het gemeenschapshuis huurt en beheert het hele complex dat wil zeggen verhuurt de was- en kleedruimte aan de sportvereniging SDDL (voetbal en korfbal) en verzorgt de kantine.	Deels	XXX Er werd samengewerkt met het café. De huidige huurders van het café hebben daar geen behoefte meer aan. Wel wordt er samengewerkt met een lokale cateraar..	Om de sport is concurrentie met Ravenstein. Er is geen concurrentie om verenigingen van de vijf kernen. Voor activiteiten die meer op de regio zijn gericht is wel concurrentie (buiten de vier kernen).
12. Vidi Reo	-	Het gebouw is verhuurd aan drie huurders: jongerensoos, Kbo en een uitbater. Circa vijf (andere) verenigingen huren structureel bij de uitbater.	-	-	XXX Beperkt concurrentie met ander café.	Er zijn andere locaties, met ieder hun eigen verenigingen (scouting, sport). Er is een molen waar o.a. kan worden vergaderd.

Tekstkader 1. Toelichting tabel 5 en 6

Multifunctionele accommodaties MFA staat voor een multifunctionele accommodatie. Dit betekent in de gemeente Oss dat het gebouw niet alleen voor het domein ontmoeten wordt gebruikt, maar ook voor andere domeinen, met name onderwijs en sport. *Het gemeenschapshuis is alleen verantwoordelijk voor het eigen domein; niet voor school of sport.* Er kan wel worden samengewerkt.

Huurders De huurders van de gemeenschapshuizen vallen onder de verantwoordelijkheid van de beheerstichtingen. Bij de gemeenschapshuizen kunnen we verschillende type huurders onderscheiden:

- **Verenigingen:**
 - grotere verenigingen, zoals vaak een Kbo, hebben diverse activiteiten en huren bij diverse gemeenschapshuizen een vaste (eigen) ruimte.
 - verenigingen, die structureel huren, bijvoorbeeld 1x per week of 2x per week op een vaste dag en vast tijdstip.
- **Maatschappelijke verhuur:**
 - huurders – niet zijnde een (niet-professionele) vereniging - die een vaste ruimte huren. Het kan dan gaan om buitenschoolse opvang, peuterspeelzaal, een fysiotherapeut of logopedist, maar ook een bibliotheek kan eronder vallen.
 - huurders – niet zijnde een (niet-professionele) verenigingen – die regelmatig een ruimte huren, bijvoorbeeld voor yoga, tai chi of zang.
- **Incidentele verhuur:**
 - Er is ook incidentele huur mogelijk voor een workshop, bijeenkomst enzovoorts. Dit hebben we niet afzonderlijk onderzocht en is daarom niet in de tabellen opgenomen.

De tarieven voor zowel de verhuur als voor de consumpties verschillen tussen de verenigingen en de maatschappelijke huurders.

Rollen bestuur beheerstichtingen Een gemeenschapshuis is altijd faciliterend, dat wil zeggen ondersteunend aan de verenigingen door ruimtes te verhuren. Daarnaast kan een gemeenschapshuis initieënd zijn, dat wil zeggen een eigen programma ontwikkelen. De beheerstichting is dan zelf gebruiker van het gebouw. Het doel daarvan is meestal om de bezetting van het gebouw te vergroten en/of de bekendheid en dynamiek te vergroten.

Omgeving

Horeca In alle gemeenschapshuizen is horeca. Hiervoor moet een vergunning zijn. De invulling van de horecafunctie verschilt. We onderscheiden de volgende situaties:

- X horeca inclusief alcohol bij bijvoorbeeld het biljart en kaart, Ruimtes worden niet verhuurd voor feesten en partijen;
- XX idem maar incidenteel zijn er feesten en partijen, zoals de carnaval en soms een feest, zoals voor de verjaardag van een vrijwilliger
- XXX te huur voor feesten en partijen (en uitvaarten)

De horeca functie wordt afgestemd met de horecagelegenheden in de omgeving.

Concurrerend of aanvullend Bij concurrerend of aanvullend gaat het om andere locaties waar activiteiten en/of ontmoeten plaats vinden of kunnen vinden. Het gaat in de kernen dan vooral om concurrentie om huurders. In de stad Oss kan het daarnaast ook gaan om concurrentie om vrijwilligers.

MFA's Een MFA is in Oss een gebouw dat voor meerdere domeinen een rol speelt. Het gemeenschapshuis is dan één van de domeinen. Het gemeenschapshuis is dan niet verantwoordelijk voor de andere domeinen (zie tekstkader 1).

Er zijn vier MFA's in de kernen: de Koppellinck, 't Hart van Oijen en de Hoeve. Onder d'n Plag wordt ook een MFA genoemd, omdat sport en ontmoeten daar samen gaan. Onder d'n Plag huurt echter het hele gebouw en is daarom verantwoordelijk voor een deel van de sport, namelijk de was- en kleedruimte en de horeca. Als de sportclub weggaat heeft dit zowel gevolgen voor de gemeente (kosten sportvelden) als voor de beheerstichting Onder d'n Plag.

De situatie van Acropolis is specifiek. Het gebouw is in eigendom van Mooiland. Mooiland verhuurt het gebouw aan een bakkerij, de toeristeninformatie en Acropolis. Het is geen MFA in de zin dat sport of onderwijs wordt gecombineerd met het gemeenschapshuis. Het is wel een MFA in de zin dat het gebouw meerdere huurders heeft.

Kruisbestuiving MFA's Het doel van een MFA is om kruisbestuiving tussen verschillende domeinen te krijgen door elkaars ruimte te benutten en door samen te werken. In de praktijk is dat niet altijd eenvoudig.

De combinatie van de domeinen in de Koppellinck is complex vanwege geluidsoverlast die snel ontstaat in het gebouw. Zo kan de beheerstichting de foyer niet gebruiken tijdens schooltijden. Het gebruik van het gebouw is daarom niet optimaal. Geluid is overigens een breder probleem bij de Koppellinck; ook muziek maken geeft geluidsoverlast.

De andere twee MFA's (de Hoeve en 't Hart van Oijen) zijn vrij nieuw. Samenwerken met de school is in ontwikkeling. In 't Hart van Oijen worden sommige ruimtes door de school en door andere huurders gebruikt. Ook heeft 't Hart van Oijen een gymzaal waar de school gebruik van maakt. De gymzaal heeft tevens een podium en kan voor feesten en partijen (carnaval) worden gebruikt.

De Hoeve is pas vanaf 1 januari 2019 op de huidige locatie. Het streven van de Hoeve is om ook activiteiten voor kinderen te gaan ontwikkelen (zie verder paragraaf 3.3).

Bij Onder d'n Plag huurt de sportvereniging de binnenruimtes van de beheerstichting. In deze combinatie wordt relatief veel samengewerkt. Onder d'n Plag verzorgt de horeca. Het onderhoud dat een groep vrijwilligers voor de sportvereniging doet wordt geleidelijk aan ook meer voor de beheerstichting gedaan.

Acropolis werkt met de toeristeninformatie samen bij bijvoorbeeld het Open Monumentenweekend. Ook met de bakkerij wordt samengewerkt; koekjes worden er gekocht en soms worden er werkzaamheden voor Acropolis gedaan.

Tot nu toe is er beperkt sprake van een inhoudelijke kruisbestuiving tussen domeinen in een MFA. De meeste wisselwerking is er tussen Onder d'n Plag en de sportvereniging. Ook kunnen er bij MFA's effecten zijn voor de eigenaarskosten van de gemeente of voor de bedrijfsvoering. Dit hebben we niet onderzocht.

Maatschappelijke huurders Als we kijken naar de huurders van de gemeenschapshuizen dan hebben de meeste gemeenschapshuizen een of twee huurders niet zijnde een (dorps)vereniging. Het gaat dan om fysiotherapie, logopedie, kinderopvang, bibliotheek en dergelijke. Deze maatschappelijke huurders zorgen in de eerste plaats voor huurinkomsten. In de tweede plaats zijn deze huurders van belang voor de inwoners van de kern en kunnen ze voor aanloop in het gemeenschapshuis zorgen. Bekendheid met het gebouw en de activiteiten kunnen daar een gevolg van zijn.

Ook hebben diverse gemeenschapshuizen een gymzaal, waar de school gebruik van maakt. Deze gymzaal wordt vervolgens ook weer gebruikt als theater/sport/feestzaal.

Verenigingen In ieder gemeenschapshuis huren diverse verenigingen. Het wisselt van tussen de circa vijf en rond de twintig. Het gaat dan bijvoorbeeld om een koor, toneelvereniging, muziek (drum, harmonie), dans, kaarten, biljarten, tafeltennis, Kbo en vrouwen van nu. Als een gemeenschapshuis een gymzaal heeft kunnen er meer sportactiviteiten plaatsvinden. De verenigingen zijn veelal gericht op de kern (zie verder hoofdstuk 4).

Alle gemeenschapshuizen verhuren aan verenigingen. Alleen bij Vidi Reo is de verhuur indirect, omdat het gemeenschapshuis een uitbater heeft die verhuurt aan de verenigingen (uitgezonderd de jongerensoos en de Kbo).

Het aantal verenigingen is niet bepalend voor de mate waarin ruimtes worden gebruikt. Sommige huurders zijn grote huurders, met bijvoorbeeld een eigen ruimte. Dit heeft als voordeel dat een groot deel van de huur al rond is. Het nadeel is dat de ruimte dan vaak niet meer flexibel is te gebruiken, waardoor de verhuur mogelijkheden van het gemeenschapshuis afnemen. Daar komt bij dat er ook een afhankelijkheid kan ontstaan van grotere huurders. Als een van deze huurders weggaat kan dit tot een financieel probleem leiden (zie verder hoofdstuk 5).

Eigen programma beheerstichtingen Aan de gemeenschapshuizen is gevraagd of ze alleen faciliterend zijn voor verenigingen en andere huurders of dat ze ook initiërend zijn, dat wil zeggen zelf activiteiten ontwikkelen en organiseren.

Drie gemeenschapshuizen geven aan initiërend te zijn: de Berchplaets, Acropolis en De Hoeve. De Berchplaets heeft een aantal eigen activiteiten ontwikkeld, onder andere voor jongeren, maar ook lunches (zie paragraaf 3.3). Er zijn circa tien evenementen per jaar waar de Berchplaets aan bijdraagt. Tot slot, werkt de Berchplaets samen met andere organisaties in Berghem Wijzer. Berghem wijzer

organiseert één maal per week een lezing over wisselende thema's, bijvoorbeeld over kunst, mediteren of de geschiedenis van het dorp. Ook Acropolis heeft een eigen programma met bijvoorbeeld een nieuwjaarsborrel, een quiz en diverse voorstellingen in het theater. De Hoeve heeft een vergelijkbaar streven en organiseert de Lithse Revu, Lithse kwis, carnaval, uitvoeringen muziekverenigingen.

Zowel Onder d'n Plag als 't Slotje zijn vooral faciliterend, maar hebben daarnaast ook enkele eigen activiteiten. Het bestuur van Onder d'n Plag wil vooral dat de huurders een gedeelde verantwoordelijkheid voelen voor de activiteiten en exploitatie. Dit wordt bijvoorbeeld in het gebruikersoverleg gestimuleerd. Aanvullend organiseert het bestuur van de beheerstichting samen met de vaste gebruikers een nieuwjaarsbijeenkomst waar de verenigingen en andere huurders laten zien wat ze doen, door bijvoorbeeld iets op te voeren of handwerk te laten zien. Ook is er vier maal per jaar een ondernemend café Kracht van de Polder en worden er voor toekomstige activiteiten ideeën ontwikkeld.

't Slotje heeft enkele activiteiten waarmee het verenigingsleven wordt ondersteund. Zo zijn er wekelijks bingo – avonden. De opbrengsten van de avonden worden verdeeld onder de verenigingen die gebruik maken van 't Slotje. Ook is er vijf keer per jaar een markt. De opbrengst daarvan gaat naar de ondersteuning van activiteiten voor jongeren, zoals het jeugdtheater en jeugdcarnaval. Het doel van de activiteiten van 't Slotje is daarmee een andere. Het gaat niet zozeer om vergroting van de bezetting of bekendheid, maar om ondersteuning van de verenigingen. De overige zeven gemeenschapshuizen zijn niet initiërend.

3.1.2 Omgeving gemeenschapshuizen in de kernen

Horeca Vier gemeenschapshuizen worden gebruikt voor feesten en partijen (Acropolis, De Haar, Onder d'n Plag en Vidi Reo). Dit in samenwerking of in overleg met de plaatselijke horeca. De meeste andere locaties hebben geen feesten of partijen op enkele uitzonderingen na, zoals de carnaval. Alleen in Geffen is de horecafunctie in beide gemeenschapshuizen beperkt tot consumpties bij activiteiten.

Concurrentie of aanvullend In sommige kernen zijn er behalve het gemeenschapshuis weinig voorzieningen. Bijvoorbeeld in Lithoijen is er behalve het gemeenschapshuis een school, een bakkerij en een café. Het gemeenschapshuis vervult daarom een belangrijke rol. Sporten gebeurt in het gemeenschapshuis. Met de bakkerij wordt samengewerkt.

In andere kernen zijn meer voorzieningen, waardoor verenigingen kunnen kiezen waar ze huren. Enkele gemeenschapshuizen ervaren meer concurrentie van sport te hebben, omdat sport zich ook steeds meer richt op huurders/gebruikers buiten de sport. Bij meer aanbod van voorzieningen kan een zekere mate van concurrentie ontstaan, zoals in Berghem. Er kan ook sprake zijn van afbakening van doelgroepen. Dit lijkt bijvoorbeeld in Geffen het geval te zijn. Het Oude Klooster richt zich op ouderen, de Koppellinck op de leeftijdsgroep 20 -65 jaar. Jongeren nemen deel aan scouting of de jongerenvereniging met ieder hun eigen gebouw.

In het algemeen zien we dat er in de grotere kernen er of een afbakening is van doelgroepen of er is enige mate van concurrentie. In de kleine kernen (tot circa 1.000 inwoners) zien we weinig concurrentie. De uitzondering daarop is Megen. In Megen is de jeugdbeweging recent naar de kantine van de voetbalvereniging gegaan. De Kbo is naar een gebouw van BrabantWonen gegaan.

3.1.3 Type huurders gemeenschapshuizen in de stad Oss

Overzicht In tabel 6 geven we een overzicht van de gemeenschapshuizen in de stad. De tabel heeft dezelfde opzet als tabel 5. De toelichting in tekstkader 1 is hier ook relevant.

MFA's De Meteor is de enige MFA met ontmoeten in de stad Oss.¹⁸ Het is een combinatie van scholen en het gemeenschapshuis. Het schoolgebouw stond er al. De Meteor is in een deel van een school gekomen door verbouwing van dat deel. De twee scholen die in hetzelfde gebouw als de Meteor zijn gehuisvest zijn de vrije school en de islamitische school. Beide scholen zijn niet op de buurt gericht, maar op heel Oss of breder. Er is daarom weinig interactie tussen de scholen en de Meteor. De Meteor richt zich op gezinnen met kinderen (zie hoofdstuk 4). De combinatie met de scholen levert, gezien de doelgroep van de scholen (de regio), geen toegevoegde waarde op. De islamitische school sport wel in de gymzaal van de Meteor, maar de vrije school niet. Het wijkcentrum Schadewijk heeft ook een gymzaal. Deze wordt door één van de nabij gelegen scholen gebruikt, maar niet door de andere school. Omdat het wijkcentrum ook jongerenactiviteiten organiseert – zij krijgen hiervoor subsidie - is er vanuit die activiteiten wel enige interactie met de scholen.

Maatschappelijke huurders en verenigingen In alle gemeenschapshuizen in de stad zijn structurele huurders met een maatschappelijke functie, zoals een buitenschoolse opvang (bso) of fysiotherapie. Verhoudingsgewijs zijn deze huurders in de stad wat belangrijker dan in de dorpen. Dat komt met name omdat er minder verenigingen zijn in de stad. In diverse gemeenschapshuizen huurt wel een Kbo (zie ook hoofdstuk 4), maar zijn er bijvoorbeeld geen verenigingen voor jongerenactiviteiten. Wel zijn er enkele bridge/kaartclubs, biljartverenigingen,

toneelverenigingen, dansverenigingen en koren actief in de stad. Daarnaast zijn er iets meer activiteiten als yoga, tai chi en majong. Deze activiteiten worden door een aantal geïnterviewden gezien als niet op de wijk gericht. Dit omdat er mensen uit de hele stad en soms ook verder komen. Het is daarbij de vraag of dit door het soort activiteit komt of dat er andere redenen zijn. Zo worden bijvoorbeeld yoga en tai chi gezien als niet wijkgericht, omdat het activiteiten zijn waarvoor de docent/organisator wordt betaald dus waar iemand zijn inkomen (deels) van krijgt. Dit in tegenstelling tot de verenigingen in de dorpen. De organisatoren, trainers en docenten voor bijvoorbeeld dans of sportactiviteiten krijgen niet betaald. Een yogavereniging zou echter maar moeilijk subsidie kunnen krijgen en is daarmee per definitie genoodzaakt kostendekkend te draaien. Daar komt bij dat de afstanden binnen de stad kleiner zijn dan die tussen de kernen of tussen de meeste kernen en de stad. Ook een koor in de stad Oss trekt mensen van buiten de wijk, waar dezelfde activiteit in een kern zich vaker beperkt tot de kern. Dit laat overigens onverlet dat de gemeenschapshuizen in de stad Oss wat meer afhankelijk lijken te zijn van activiteiten als opleidingen, buitenschoolse opvang en dergelijke.

Eigen programma beheerstichtingen In de stad Oss hebben drie van de acht gemeenschapshuizen eigen activiteiten. Dat zijn de Hille, de Meteor en het wijkcentrum Schadewijk. De laatste twee zijn relatief nieuw en zoeken daarom naar manieren om het gemeenschapshuis kostendekkend te laten zijn. Ook zijn ze actief op zoek naar een nieuwe rol in de wijk. De eigen activiteiten van deze twee gemeenschapshuizen zijn, met name gericht op laagdrempelig ontmoeten, zoals koffie drinken en mensen met elkaar in contact laten komen. Bij beide gemeenschapshuizen zijn deze activiteiten nog in ontwikkeling (zie verder paragraaf 4.1.2).

¹⁸ In de stad Oss is nog een andere MFA: Noorderlicht. Dit is een MFA van twee scholen en een kinderopvang.

Tabel 6. Type gemeenschapshuizen in de stad Oss

	MFA	Huurders gemeenschapshuizen			Omgeving	
		Verenigingen	Maatschappelijke huurders	Programma beheerstichting	Horeca	Concurrentie of aanvullend
13. De Binnenstad	-	Er zijn circa vijf vaste huurders. Daarnaast enkele verenigingen die regelmatig huren.	In het gebouw zijn enkele structurele huurders. Zo huurt IVIO-opleidingen ruimtes, Digibeet en Ons Welzijn.	-	X	Een aantal huurders is naar de Meteor gegaan.
14. Meteor*	Twee scholen	Circa 15 verenigingen en organisaties huren.	In het wijkcentrum zit onder andere Klikk (arbeidsbemiddeling), een bedrijfsarts (voor keuringen) en een computerclub Ook is er een gymzaal	Ontwikkelt eigen activiteiten	XX	Nieuwe activiteiten zijn vooral gericht op de buurt.
15. De Bonte Hoef**	-	Circa 25 huurders variërend van vast tot workshops.	Er was een peuterspeelzaal en een bso in het gebouw. Er is een nieuwe organisatie die kinderopvang en een bso wil starten in de Bonte Hoef.	-	XX	Weinig concurrentie merkbaar.
16. De Hille**	-	Circa tien structurele huurders. Daarnaast incidentele verhuur en activiteiten.	In het wijkcentrum zit onder andere INR Trombosedienst, rijbewijs keuring, Longfonds, Ons Welzijn en IVIO opleidingen.	Ontwikkelt eigen activiteiten. Heeft eigen activiteiten groep (Prohille).	XX	Geen concurrentie binnen de wijk. Oss breed kan er wel concurrentie zijn, bijvoorbeeld wat betreft vrijwilligers
17. D'n Iemhof***	-	13 Structurele huurders. De wijkstichting heeft een eigen ruimte.	In het gebouw zitten onder andere twee huisartsenpraktijken, fysiotherapie en vluchtelingenwerk.	-	XX	Geen concurrentie; ook niet sinds Ons huis van de wijk is begonnen. De doelgroepen van beide gebouwen verschillen.
18. Schadewijk*	-	Er zijn circa tien vaste huurders.	Er zijn enkele vaste huurders, waaronder de gemeente (werkplaats voor Schadewijk), de rechtswinkel en 'jij! Advies & Coaching' en Pantein. Ook is er een gymzaal.	Ontwikkelt eigen activiteiten	X	Oss breed kan er concurrentie zijn door gratis consumpties.
19. Kortfoort	-	Er zijn circa tien structurele huurders en tien incidentele.	-	-	X	Oss breed kan er concurrentie zijn door gratis consumpties.
20. Zuidergebouw****	-	Drie verenigingen huren vast. Daarnaast vijf huren structureel.	Er zijn enkele vaste huurders, waaronder een peuterspeelzaal. Ook heeft tot voor kort een psychologenpraktijk gehuurd, evenals het wijkpunt en de rechtswinkel. Het gebouw heeft daarom meer functies, alhoewel dit afneemt.	-	X	Huurders gingen om niet-financiële redenen weg, b.v. pensioen, activiteit stopte, verhuizing naar buiten Oss. Nieuwe huurders vinden is lastig, omdat de faciliteiten niet concurrerend zijn met andere locaties.

- * *Het wijkcentrum Schadewijk is in 2013 geopend en de Meteor in 2016.*
- ** *Voor de Bonte Hoef en De Hille wordt, samen met de scouting, een nieuw onderkomen ontwikkeld bij de Ussestelt. Dit plan viel najaar 2019 duurder uit dan geraamd. Dit plan is daarom uitgesteld.*
- *** *D'n lemhof wordt vernieuwd. Dit samen met Ons huis van de wijk en het restaurant van de Sterrebos (BrabantZorg). Dit heeft tot nu toe geen effect op de activiteiten in D'n lemhof.*
- **** *Het Zuidergebouw verwacht dat het gebouw in de toekomst niet meer de functie van gemeenschapshuis heeft. Er is achterstallig onderhoud en onzekerheid over de toekomst. Dit heeft effect op mogelijke huurders. De Binnenstad twijfelt ook over de toekomst van het gebouw vanwege ontwikkelingen, zoals UIThuis. Ze vinden het daarom lastig huurders zekerheid te geven over het aantal jaren dat ze kunnen huren.*

In gemeenschapshuis de Hille is een groep vrijwilligers actief, genaamd pro Hille. Deze vrijwilligers verrichten in de eerste plaats onderhoudswerkzaamheden en andere werkzaamheden. In de tweede plaats organiseert deze groep activiteiten, met name optreden van muziekbands op zondagmiddagen. Het bestuur van de beheerstichting is daarnaast ook gestart met het ontwikkelen van een aantal activiteiten gericht op de wijk, zoals gym voor ouderen, computerlessen, theater en koken. Dit is nog in een beginfase (zie verder paragraaf 4.1.2).

De overige vijf gemeenschapshuizen zijn faciliterend en niet initiërend. De Binnenstad en het Zuidergebouw geven aan wel zelf te willen organiseren, maar zijn daar tot nu toe niet toe in staat, omdat er te weinig vrijwilligers zijn. De Bonte Hoef geeft aan enkele activiteiten te hebben geprobeerd. Deze liepen aanvankelijk goed, maar daarna niet meer. Het ging hierbij met name om laagdrempelig ontmoeten. In paragraaf 3.3 gaan we daar verder op in. D'n lemhof geeft aan dat het gebouw vrij druk bezet is en het huidige gebouw niet heel geschikt is voor vrije inloop. De plannen voor de nieuwe lemhof zullen dat naar verwachting veranderen.

3.1.4 Omgeving gemeenschapshuizen in de stad Oss

Horeca Geen van de gemeenschapshuizen in de stad kan worden gehuurd voor feesten en partijen. In een aantal gemeenschapshuizen is wel carnaval en/of wordt het gebouw soms gebruikt voor het vieren van verjaardagen en dergelijke van vrijwilligers. Drie van de acht gemeenschapshuizen verkopen alleen consumpties tijdens de activiteiten. Vier gemeenschapshuizen schenken ook alcohol bij bijvoorbeeld de carnaval. In het Zuidergebouw verzorgen de huurders zelf de consumpties.

Het belang van de horeca is in de stad beperkter dan in de kernen. De reden hiervoor is dat de horeca in de gemeenschapshuizen sneller wordt gezien als concurrerend voor met name de horeca in het centrum van Oss.

Concurrentie of aanvullend Er is in beperkte mate concurrentie tussen de gemeenschapshuizen en andere locaties. Er is een ruim aanbod van sport in de stad Oss, waardoor de gemeenschapshuizen zich daar niet op richten.

Daarnaast is er tussen de gemeenschapshuizen in Oss enige onderlinge concurrentie. Dit is met name het geval sinds de Meteor en het wijkcentrum Schadewijk zijn gestart in hun nieuwe locaties. De concurrentie gaat daarbij enerzijds om huurders en anderzijds om vrijwilligers. Deze concurrentie is het gevolg van het kostendekkend proberen te maken van de gemeenschapshuizen.

De gemeenschapshuizen D'n lemhof, de Bonte Hoef en de Hille hebben het minste last van concurrentie, omdat zij gemeenschapshuizen zijn die al decennia lang functioneren en relatief veel huurders hebben. Iets vergelijkbaars geldt voor Kortfoort, zij het dat Kortfoort relatief weinig huurders heeft. De Binnenstad en het Zuidergebouw hebben het meest last van concurrentie, onder andere omdat zij geen zekerheid aan hun toekomstige huurders kunnen geven over de lengte van de huurperiode.

3.2 Ontmoeten gestimuleerd door wijkstichtingen en wijk- en dorpsraden

3.2.1 Wat organiseren en ondersteunen de wijkstichtingen?

Type activiteiten In de stad Oss zijn vijf wijkstichtingen. In tabel 7 geven we weer wat de wijkstichtingen doen. De type activiteiten die de vijf stichtingen doen zijn vergelijkbaar. De mate waarin ze welke activiteit doen verschilt echter.

Ondersteuning buurtverenigingen Wijkstichting Stolp (CKM) richt zich voor een belangrijk deel op de ondersteuning van buurtverenigingen. Deze verenigingen kunnen een bedrag aanvragen voor bijvoorbeeld een buurtfeest of kerstactiviteiten. Ook kunnen de buurtverenigingen spullen, zoals een tent, lenen voor de activiteiten. Daarnaast organiseert de stichting een aantal bijeenkomsten per jaar voor de buurtverenigingen met als doel dat ze van elkaar kunnen leren. Ook de andere wijkstichtingen steunen buurtverenigingen, zij het dat er minder verenigingen zijn en/of minder activiteiten zijn. Ook in CKM zijn niet overal evenveel verenigingen. De meeste verenigingen zijn in Mettegeupel. In Centrum en Krinkelhoek is een beperkt aantal buurtverenigingen. Geen van de wijkstichtingen vindt dat ze een rol hebben bij het nemen van initiatief tot buurtverenigingen; zij ondersteunen de verenigingen die er zijn.

Activiteiten wijkstichtingen De wijkstichtingen Zuid en Schade-wijk hebben een festival voor de wijk. De wijkstichting Rucrea draagt in verschillende rollen bij aan festivals en activiteiten in de wijk. Dit komt omdat de wijkstichting Rucrea veel samenwerkt met de wijkraad. Door de samenwerking zijn er diverse gezamenlijke activiteiten.

Behalve festivals zijn er andere activiteiten voor de buurt, zoals kerstborrels, een nieuwjaarsbijeenkomst en rommelmarkten. De focus van de festivals en activiteiten is vaak op kinderen en

gezinnen. Daarnaast zijn er diverse activiteiten specifiek voor kinderen bij de wijkstichtingen die hiervoor een afzonderlijke subsidie krijgen (zie ook paragraaf 2.3.2). Zo organiseert wijkstichting Stolp een lampionnentocht (in samenwerking met twee scholen), Rucrea jeugddisco en Noord - West Chille in de Hille. Alle wijkstichtingen helpen met de buitenspeeldag.

Rucrea heeft een vaste ruimte in D'n Iemhof. Deze ruimte wordt door Rucrea zelf gebruikt, maar ook door diverse buurtgroepen uit de wijk, zoals de creatieve groep. Ook vinden er workshops plaats en werkgroepen. Daarnaast organiseert Rucrea thema-bijeenkomsten voor de bewoners van de wijk, over bijvoorbeeld 'van het gas los' en inbraakpreventie.

Communicatie In drie wijken is een wijkkrant. In Ruwaard en Oss-Zuid worden deze door de wijkstichting samen met de wijkraad gemaakt. In Oss Noord - West maakt de wijkstichting de wijkkrant zonder samenwerking met de wijkraad. De wijkkrant is daarmee de grootste activiteit in financiële zin van wijkstichting Noord - West. Een paar wijkstichtingen gebruiken een website voor de communicatie. Rucrea is samen met andere partijen in de wijk en bewoners bezig de digitale communicatie naar de bewoners en professionals verder te ontwikkelen, onder andere door een verdere ontwikkeling van de website. Doel is een website voor de wijk voor zowel bewoners als professionals.

Samenwerking Wijkstichting Rucrea werkt nauw samen met de wijkraad. De wijkstichtingen Stolp en Zuid hebben structureel contact met de wijkraad. Dit contact houdt in dat elkaars vergaderingen worden bijgewoond, informatie wordt uitgewisseld en er een taakverdeling is. In Schade-wijk en Oss Noord - West is het contact wat minder en met name gericht op afstemming van taken.

De wijkstichtingen hebben met de gemeenschapshuizen met name contact over het huren van ruimtes en andere praktische zaken. In Schade-wijk was het contact tussen de wijkstichting en het gemeenschapshuis verbroken. Sinds najaar 2019 wordt er

gewerkt aan herstel van het contact. Dit ook in samenwerking met de wijkraad, Ons Welzijn en het programma Schade-wijk.

Tabel 7. Activiteiten wijkstichtingen

	<i>Ondersteuning buurtverenigingen</i>	<i>Eigen activiteiten</i>	<i>Krant/ communicatie</i>	<i>Activiteiten jongeren*</i>	<i>Overige</i>
CKM (Stolp)	Circa 28 buurtverenigingen (met name in Mettegeupel)	Nieuwjaar, bingo, rommelmarkt, informatieve wandelingen.	Website	Diverse, zoals buitenspeeldag, lampionnentocht, sinterklaas	Garage met materialen die de buurtverenigingen kunnen lenen.
Noord – West**	Ondersteuning enkele buurtverenigingen.	Nieuwjaar, kerst	Buurtkrant wordt door de stichting zelf gedaan.	Met name Chille in de Hille, buitenspeeldag samen met de Hille.	-
Ruwaard (Rucrea)	Bij start of bijzondere momenten (12,5 jarig bestaan) ondersteuning van buurtverenigingen. Er zijn niet veel verenigingen.	Organiseert mede (in verschillende rollen): midzomerfestijn, fietstocht, paaseieren zoeken, workshopdag, creatieve groep	Rucreant (met wijkraad) en website	Diverse, zoals ondersteunen buitenspeeldag, jeugddisco, financiële ondersteuning Sinterklaasactiviteit en Elzen-eindfestijn.	Huurt een vaste ruimte in D'n Iemhof; deze wordt ook door buurtgroepen gebruikt. Deelname in de proeftuin Ruwaard o.a. rond preventie in de meest brede zin. Thema-avonden met onder andere de wijkraad, BrabantWonen of Brabant-Zorg
Schadewijk	Straatfeesten en barbecues, zodat de bewoners dat daarna zelf kunnen (flyers, vergunningen). Diverse rommelmarkten in de buurten/straten.	Vijverfeest, kerstborrel	Krant opgeheven; wordt vanuit het programma Schadewijk opnieuw ontwikkeld met de wijkstichting en wijkraad. Website	<ul style="list-style-type: none"> • (geen subsidie voor jongerenactiviteiten) • helpt met de buitenspeeldag 	-
Zuid	Ondersteuning buurtverenigingen (circa 10 actieve verenigingen)	Zuid aan zee, kerstmarkt, Halloween Broodje zuid (met Ons Welzijn)***	Krant samen met de wijkraad.	<ul style="list-style-type: none"> • (geen subsidie voor jongerenactiviteiten) • helpt met de buitenspeeldag 	Spullen voor buurtverenigingen Soms activiteit met een school.

* In Oss Zuid worden de jongerenactiviteiten georganiseerd door jongerensoos; the final touch. Ook is er kindervakantiewerk in Oss zuid. In Schadewijk worden de jongerenactiviteiten georganiseerd door het wijkcentrum Schadewijk.

** Met Oss Noord-West hebben we geen gesprek gehad. De tabel is alleen gebaseerd op de begroting en jaarstukken.

*** Zie paragraaf 3.3 (laagdrempelig) ontmoeten

3.2.2 Rol van de wijk- en dorpsraden bij ontmoeten

Ondersteuning door de dorpsraden Aan de leden van de wijk- en dorpsraden hebben we gevraagd een digitale vragenlijst in te vullen. Een van de vragen was of er ook middelen ter beschikking worden gesteld voor activiteiten in het eigen dorp/wijk. 100% van de leden van de dorpsraden geeft aan dat verenigingen een aanvraag kunnen indienen. 80% Geeft aan dat inwoners een aanvraag kunnen indienen. Daarnaast geeft 38% aan zelf activiteiten te organiseren. Criteria voor het toekennen van bedragen zijn onder andere of algemeen toegankelijkheid, vertegenwoordiging van diverse leeftijden en versterking van de leefbaarheid.

Ondersteuning door de wijkraden In de wijken geeft 84% aan dat verenigingen een aanvraag kunnen indienen en 95% dat inwoners dat kunnen. 74% geeft aan de eigen zelf activiteiten te organiseren. Criteria voor ondersteuning zijn onder andere: het dienen van een algemeen doel, een niet commercieel doel, iedereen kan meedoen en het komt ten goede aan de wijk. Dat de wijkraden aangeven dat verenigingen aanvragen kunnen indienen wil niet per se zeggen dat er een dubbeling is met de ondersteuning door de wijkstichting van de verenigingen. Zo wordt er op de vragenlijst aangegeven dat buurt- of bewonersverenigingen een beroep kunnen doen op middelen voor tafels, stoelen en dergelijke in de openbare ruimte. Ook wordt aangegeven dat de subsidie via de wijkstichting loopt.

3.3 Laagdrempelig ontmoeten

In deze paragraaf geven we een overzicht van diverse organisatoren van laagdrempelig ontmoeten. Dat zijn in de kernen de gemeenschapshuizen (paragraaf 3.3.1) en de dorpscoöperaties (paragraaf 3.3.2). In de stad Oss zijn dat eveneens de gemeenschapshuizen (paragraaf 3.3.3) en Ons huis van de wijk (paragraaf 3.3.4). Daarnaast zijn er nog organisatoren die voor de hele stad activiteiten hebben. Het gaat dan om Ons Welzijn (paragraaf 3.3.5) en enkele organisaties, zoals BrabantZorg en de Kbo, die we onder overige hebben opgenomen (paragraaf 3.3.6).

3.3.1 Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de kernen

Huiskamerfunctie In tabel 8 geven we een overzicht van de huiskamerfuncties in de gemeenschapshuizen. Bij een huiskamerfunctie kan iedereen binnenlopen voor een praatje of een kop koffie op minimaal enkele dagdelen per week. Daarbij zijn enkele varianten, waarbij wordt bijgedragen voor de koffie. Hetzij door lidmaatschap van een coöperatie, hetzij door een beperkte betaling ter plekke. Dit zien we ook als open inloop. Dit omdat dit ook bij andere gemeenten zo wordt geïnterpreteerd (zie tekstkader 5 in hoofdstuk 4).

Huiskamers in de gemeenschapshuizen In vijf gemeenschapshuizen is een huiskamer voor ten minste enkele dagdelen per week. Drie daarvan worden door een dorpscoöperatie georganiseerd – in de Berchplaets, 't Slotje en de Koppellinck - en eentje wordt door enkele vrijwilligers georganiseerd in de Bongerd (zie verder paragraaf 3.3.2). In het Oude Klooster is er één ochtend in de week een open inloop voor ouderen/alleenstaande inwoners. In Onder d'n Plag is er één maal per maand een vrije inloop.

In een aantal gemeenschapshuizen is het wel mogelijk binnen te lopen en betaald koffie te drinken. Dat is in de Berchplaets en Onder d'n Plag mogelijk. Ook bij Acropolis kan dat, maar alleen 's avonds. In Avanti kunnen inwoners binnen lopen en iets drinken bij bijvoorbeeld de Kbo als deze activiteiten heeft. In Vidi Reo is er een nieuwe uitbater van het café. Deze uitbater gaat, samen met het bestuur, initiatieven nemen om het gemeenschapshuis laagdrempeliger te maken. In de overige gemeenschapshuizen is geen huiskamerfunctie. Dit wil niet zeggen dat er geen behoefte is. Avanti zou een open inloop willen organiseren, maar daarvoor zijn enige aanpassingen aan het gebouw nodig.

Maaltijden In de helft van de gemeenschapshuizen is een eetactiviteit. Daarbij gaat het vaak om één keer per maand een maaltijd, meestal tegen betaling. De Hoeve heeft daarnaast wekelijks een lunch – broodje de Snoeck. Dit volgens een opzet die hetzelfde is als bij enkele gemeenschapshuizen in de stad. Deze opzet houdt in dat inwoners hun eigen lunch meenemen. Tijdens de lunch krijgen de deelnemers koffie, thee en fruit.

Ondersteuning (nieuwe) activiteiten In tabel 8 hebben we ook opgenomen of en hoe de beheerstichtingen nieuwe activiteiten ondersteunen. De meeste gemeenschapshuizen ondersteunen actief nieuwe activiteiten van andere organisaties. Dit gebeurt met aangepaste tarieven voor de start en/of door meedenken. Drie dorpsraden – de Haar, de Bongerd en 't Hart van Oijen - kennen geen aangepaste tarieven voor beginnende organisaties. De reden hiervoor is dat ze alle organisaties hetzelfde willen behandelen.¹⁹ De Bongerd maakt een uitzondering voor de inloopochtenden georganiseerd door de vrijwilligers. Zij huren wel tegen een gereduceerd tarief.

De Hoeve en 't Slotje ondersteunen de verenigingen op een andere manier. Het gaat dan om ondersteuning van alle verenigingen en niet zo zeer nieuwe activiteiten. De Hoeve ondersteunt via de vergoeding van vrijwilligers en 't Slotje via de opbrengst van de bingo (zie paragraaf 3.1.1).

¹⁹ Maatschappelijke organisaties betalen overigens wel een ander (hoger) tarief dan de verenigingen voor zowel de ruimte als de consumpties.

Tabel 8. Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de kernen

	<i>Huiskamerfunctie</i>	<i>Ondersteuning beginnende organisaties</i>
1. Berchplaets	<ul style="list-style-type: none"> Binnenlopen en koffie drinken (betaald) kan door de week en in het weekend 's ochtends. Berchplaets: 1x per maand lunch en maaltijd 1x in de 2 weken. <i>Berghsleven</i> heeft op donderdagmiddag koffie en activiteiten 	Er wordt gekeken hoe startende groepjes te ondersteunen. Ook zijn er eigen initiatieven, zoals Berghem Wijzer en schuif n's gezellig aan.
2. Koppellinck	Een ruimte wordt vast verhuurd aan <i>Geffen zorgt</i> voor Kom d'r in. Geffen zorgt gebruikt deze ruimte voor onder andere een huiskamer, maar ook voor enkele andere activiteiten.	Beginnende organisaties worden in principe ondersteund, maar het gebouw is vaak vol.
3. Het Oude Klooster	<ul style="list-style-type: none"> Elke woensdagochtend is er De Ontmoeting. Dit wordt georganiseerd door een aantal vrijwilligers. Oudere/alleenstaande inwoners kunnen binnenlopen voor een praatje en kop koffie. Iedere derde donderdag van de maand is er een maaltijd. Elke dag is er een maaltijd voor bewoners van De Heegt plus circa 15 andere ouderen. Dit wordt verzorgd door BrabantZorg. Als De Heegt wordt verbouwd stopt dit. Geffen Zorgt wil dit dan overnemen voor de ouderen die niet in De Heegt wonen. Iedere dag is er kaarten, handwerken, koersbal e.d.. Dit is georganiseerd door de Kbo en is voor leden en niet-leden van de Kbo. 	Er zijn speciale tarieven mogelijk voor beginnende organisaties. Ook voor de start van De Ontmoeting en de eetzaalfunctie voor ouderen.
4. t' Slotje	De <i>dorpscoöperatie Herpen</i> huurt een deel van het gebouw. Hierin is iedere door de weekse dag open inloop (voor leden, maar ook niet-leden). Één maal per maand is er een maaltijd.	Er zijn geen speciale tarieven voor beginnende organisaties.
5. Acropolis	Er is geen formele huiskamer. Het gebouw is overdag (door de week) niet open, tenzij verhuurd. In de avonden heeft het café een huiskamerfunctie in de zin dat iedereen er binnen kan lopen en (betaald) wat kan drinken.	Het bestuur geeft een bijdrage aan nieuwe activiteiten vanuit een opstartpotje. Er zijn geen speciale tarieven voor beginnende organisaties. Wel zijn er soms activiteiten samen met de school zonder dat de school huur betaalt.
6. De Haar	Er is geen huiskamer. Wel heeft kookclub de Haar activiteiten.	Het streven is om het voor iedereen hetzelfde te houden. Er wordt wel geprobeerd rekening te houden met een startfase.
7. De Bongerd	Door een aantal vrijwilligers wordt er 2x per week een koffieochtend gehouden en 1x per twee weken wordt er samen gegeten.	Voor de koffieochtenden wordt de ruimte tegen een gereduceerd tarief aangeboden. Verder zijn er speciale tarieven voor consumpties.
8. De Hoeve	<ul style="list-style-type: none"> Er is nog geen aangewezen algemene huiskamer in het gebouw. Wel heeft het gebouw De Snoeck ruime openingstijden (ook gezien de andere gebruikers). De foyer is van de beheerstichting. Daar zou zich 'ontmoeten' kunnen ontwikkelen. Elke week is er samen eten; er is koken voor ouderen. Ook is er iedere vrijdag broodje 'de Snoeck' (door de Hoeve georganiseerd). 	Er zijn geen speciale tarieven voor beginnende organisaties.
9. Avanti	<ul style="list-style-type: none"> Er is een beperkte huiskamerfunctie, dat wil zeggen op sommige dagdelen als de Kbo wat organiseert kunnen mensen binnenkomen en koffie drinken. Er is wel behoefte aan een huiskamer, daarvoor is modernisering van de ruimte nodig. 	Er zijn speciale tarieven voor beginnende organisaties. Deze krijgen zo de tijd om te kijken of het wat wordt. Na 2 à 3 jaar worden de reguliere tarieven gevraagd.

Huiskamerfunctie**Ondersteuning beginnende organisaties****10 't Hart van Oijen**

Het is geen huiskamer in de zin van binnenlopen voor een praatje en koffie drinken. Wel kunnen verenigingen na hun activiteit binnen het 't Hart van Oijen nog napraten en wat drinken. 1x per maand wordt door vrijwilligers voor ouderen en alleenstaanden gekookt.

Er zijn geen speciale tarieven voor beginnende organisaties.

11. Onder d'n Plag

Er is geen officiële huiskamer. Één maal per maand is er een open ochtend voor koffiedrinken. Binnen lopen en wat drinken (betaald) kan overigens in het algemeen wel.

Initiatieven van burgers en beginnende clubjes en dergelijke worden geholpen; door mee te denken en eventueel door een ruimte tijdelijk gratis beschikbaar te stellen. Een tegenprestatie wordt dan wel verwacht.

12. Vidi Reo

Er is geen huiskamerfunctie. Vanaf 2020 is er een nieuwe uitbater. Hij zal initiatieven nemen om het gemeenschapshuis laagdrempeliger te krijgen.
In Ravenstein is een huiskamer georganiseerd door de dorpscoöperatie in de Voorburcht

Beginnende organisaties kunnen worden ondersteund, onder andere door meedenken, 'sociale huur' en faciliteren met spullen (die blijven eigendom van Vidi Reo).

3.3.2 Trekkers laagdrempelig ontmoeten in de ker- nen: dorpscoöperaties

Achtergrond coöperaties Er zijn vier dorpscoöperaties: Berghsleven, Geffen Zorgt, 't land van Herpen en de Zorgcoöperatie Ravenstein. Het initiatief voor de dorpscoöperaties ligt ten minste deels bij de dorpsraden. In de beginfasen zijn de bewoners gepolst of er belangstelling is en is er gekeken naar coöperaties bij omliggende dorpen (al dan niet in de gemeente Oss). Vervolgens is de dorpscoöperatie opgezet op basis van de behoefte in de eigen kern.

't Land van Herpen en de Zorgcoöperatie Ravenstein zijn circa vijf jaar geleden gestart. Beide zijn coöperaties. Dat wil zeggen dat inwoners lid kunnen worden en lidmaatschapsgeld betalen (€ 24 per jaar). Deze coöperaties hebben een bestuur en daarnaast coördinatoren voor bijvoorbeeld ontmoeten of de klussenhulp. Deze coördinatoren regelen samen met de actieve leden van de coöperatie dat klussen worden uitgevoerd, het koffiedrinken wordt georganiseerd en dergelijke. Berghsleven en Geffen Zorgt bestaan minder lang (circa twee jaar) en zijn verenigingen waarvan de bestuursleden de enige leden zijn. Beide organisaties werken met werkgroepen om activiteiten te organiseren. Kom d'r in (inloop en activiteiten) is een werk-

groep van Geffen Zorgt. Berghsleven heeft een werkgroep over eenzaamheid. Dit is niet een werkgroep van alleen vrijwilligers van Berghsleven, maar een werkgroep met de Zonnebloem, huisartsondersteuner en Ons Welzijn. Een dergelijke breder samengestelde werkgroep kennen ook 't Land van Herpen (het kernteam) en de zorgcoöperatie Ravenstein (de stuurgroep).

Locaties 't Land van Herpen en Geffen Zorgt huren een eigen ruimte in de gemeenschapshuizen. Berghsleven huurt een ruimte voor activiteiten in de Berchplaets; dit is geen eigen ruimte. De keuze voor het huren van een ruimte in het gemeenschapshuis door deze coöperaties is een bewuste. Het uitgangspunt is dat laagdrempelige activiteiten het beste passen in een gemeenschapshuis. De zorgcoöperatie Ravenstein huurt een ruimte van BrabantZorg. Dit omdat er in Vidi Reo geen ruimte was voor de coöperatie. Ook organiseert de coöperatie één maal per maand een activiteit in de Achterhof in de Huisseling.

Activiteiten De vier dorpscoöperaties hebben alle vier een vrij inloop met koffie. In Herpen en Ravenstein is dit in principe voor leden van de coöperatie, maar niet - leden worden niet geweigerd. De vrije inloop varieert van één middag in de week (Berghsleven) tot vijf dagen per week ('t Land van Herpen). Bij deze inloop worden regelmatig andere activiteiten georganiseerd, zie verder tabel 9.

Tabel 9. Activiteiten dorpscoöperaties

	<i>Huiskamer</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Eten</i>	<i>Individuele ondersteuning/ diensten*</i>
Berghsleven (2017)	1 x per week. Het streven is dit uit te breiden naar 2x per week (ook op de zondag).	Bij het koffiedrinken zijn activiteiten. Doel is dat er ideeën voor activiteiten en contacten ontstaan tijdens het koffiedrinken.	<ul style="list-style-type: none"> • samen met 'eet met je hart Oss • kookgroep bij mensen thuis 	Wordt aangeboden
Geffen Zorgt (2016)	3 x per week	Diverse activiteiten; ook los van de huiskamerfunctie Daarnaast thema-avonden bijvoorbeeld over drugs.	De eetactiviteiten in de Heegt worden waarschijnlijk overgenomen, omdat deze zouden stoppen. Hetzelfde geldt voor een andere eetactiviteit	Nog beperkt** Wel is er maandelijks een repair-café.
't land van Herpen (2014)	5 dagen per week	<ul style="list-style-type: none"> - regelmatig activiteiten bij het koffiedrinken - informatieavonden (maandelijks) - taallessen voor laaggeletterden 	1 x per maand (met betaling)	Wordt aangeboden
Zorgcoöperatie Ravenstein (2014)	4 middagen per week in Ravenstein. 1x per maand in de Huisseling	Activiteiten bij het koffiedrinken Ook zijn er bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten.	2x per jaar tafelgenoten	Wordt aangeboden

* Klussen, vervoer, boodschappen e.d.

** In Geffen is Graag Gedaan; dit word georganiseerd door Ons Welzijn en uitgevoerd door vrijwilligers.

Alle coöperaties hebben ook eetactiviteiten, variërend van twee maal per jaar tot maandelijks. Geffen Zorgt heeft op dit moment geen eetactiviteiten, maar bereidt zich voor op het opvangen van eetactiviteiten die elders wegvallen, zoals bij de Heegt (vanwege een verbouwing door BrabantZorg). Geffen Zorgt heeft geen activiteiten ontwikkeld voor individuele ondersteuning, zoals vervoer, klussenhulp en dergelijke. De reden hiervoor is dat dit in Geffen door 'graaag gedaan' (via Ons Welzijn) wordt georganiseerd. Wel organiseert Geffen Zorgt een repaircafé. De andere drie coöperaties hebben wel activiteiten voor individuele ondersteuning/diensten. In Ravenstein zijn er in 2019 bijvoorbeeld 283 ritjes gereden, ruim 100 klussen uitgevoerd en 53 keer boodschappen gedaan door de actieve leden. Ook informatieavonden worden door drie van de vier coöperaties georganiseerd. 't Land van Herpen heeft als enige taallessen (zie ook paragraaf 4.3).

Ontwikkeling Alle vier de dorpscoöperaties zijn bezig met een volgende fase. Zo wordt er nagedacht over het betrekken van meer mensen. Het gaat dan om het betrekken van inwoners van alle leeftijden (zie verder hoofdstuk 4). Daarnaast speelt ook de vraag hoe eenzaamheid te bestrijden. Met name 't Land van Herpen en Berghsleven zijn hiermee bezig. Geffen Zorgt oriënteert zich op mantelzorgers en de zorgcoöperatie Ravenstein op dementie.

Macharen In Macharen is geen coöperatie of vereniging actief, maar wordt koffiedrinken (twee maal per week) en een maaltijd (een maal in de twee weken) door een aantal vrijwilligers georganiseerd. Uit deze ontmoeting is een wekelijkse jeu de boules wedstrijd ontstaan. Ook worden er bij goed weer fietstochten georganiseerd. Het uitgangspunt is dat de kern te klein is voor formalisering van de activiteiten in een vereniging. Dit leidt wel tot de situatie dat de aansprakelijkheid van vrijwilligers niet goed geregeld kan worden.

De Ontmoeting in Geffen In Geffen is een vrijwilligers organisatie De Ontmoeting die iedere woensdagochtend een open inloop houden. Oudere/alleenstaande inwoners kunnen binnenlopen voor een praatje en kop koffie. Ook is er een keer per maand een maaltijd.

3.3.3 Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de stad Oss

Huiskamer In tabel 10 hebben we een overzicht opgenomen van de huiskamerfunctie in de gemeenschapshuizen in de stad Oss. De Meteor en Schadewijk zijn bezig zelf een huiskamerfunctie te ontwikkelen. Ook wordt er in het verlengde van andere activiteiten koffie drinken georganiseerd. Zo is de Meteor begonnen met een knutselmiddag voor kinderen. In het verlengde daarvan kan er koffie worden gedronken. Iets vergelijkbaars doet het wijkcentrum Schadewijk bij de activiteiten voor kinderen (kids 'n fun).

In het wijkcentrum Schadewijk is ook ontmoeten in ontwikkeling via het programma Schadewijk. In de Binnenstad is enkele ochtenden een huiskamer in de ruimte die Ons Welzijn huurt. Dit op initiatief van enkele inwoners. In de andere vijf gemeenschapshuizen is geen vrije inloop in de zin van een huiskamerfunctie. Wel is het mogelijk binnen te lopen en koffie te drinken (betaald) in bijvoorbeeld D'n Iemhof en de Hille.

Er is een aantal redenen dat er in vijf gemeenschapshuizen geen huiskamer is. Een reden is dat een aantal gebouwen niet heel toegankelijk oogt; spontaan binnenlopen is dan niet iets dat automatisch gaat. Het bestuur van het Zuidergebouw geeft aan te weinig vrijwilligers te hebben. In de Zuidergebouw zorgen daarom bijvoorbeeld de huurders zelf voor de koffie. De Bonte Hoef geeft aan wel begonnen te zijn met een huiskamer, maar na een goede start liep het aantal bezoekers dusdanig terug dat ze ermee zijn gestopt. De Hille wil zich meer richten op laagdrempelige activiteiten.

De meeste gemeenschapshuizen hebben wel ruimte voor laagdrempelig ontmoeten, met name op daluren (in de ochtend). Het gratis ter beschikking stellen van een ruimte is wat dat betreft mogelijk. Gratis koffie kan lastiger zijn, omdat koffie vaak een belangrijk onderdeel is van de inkomsten (zie paragraaf 5.1.2).

Ondersteuning nieuwe activiteiten Zes van de acht beheerstichtingen ondersteunen beginnende organisaties financieel en/of door meedenken. De Binnenstad en het Zuidergebouw doen dit niet actief. Beide gemeenschapshuizen geven aan te worden beperkt, omdat ze weinig vrijwilligers hebben. Het gaat dan vooral om vrijwilligers die kunnen organiseren (zie verder paragraaf 3.4.1).

Tabel 10. Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de stad Oss

	Huiskamerfunctie	Ondersteuning beginnende organisaties
13. De Binnenstad	Er is een huiskamerfunctie in de ruimte die Ons Welzijn huurt.	Er zijn geen speciale tarieven of ondersteuning voor beginnende organisaties.
14. Meteor	De huiskamerfunctie is in ontwikkeling. Op vrijdagochtend is er gratis koffie en gebak. Ook is er koffie voor ouders op de kinderknutselmiddag die sinds kort iedere woensdagmiddag wordt georganiseerd.	Alle beginnende organisaties en initiatieven worden ondersteund. Het streven is het wijkcentrum zoveel mogelijk voor de wijk in te zetten.
15. De Bonte Hoef	Het is geprobeerd een huiskamerfunctie op te zetten, maar na een goede start, was er weinig animo.	Als iemand zich meldt wordt er meegedacht over wat zou kunnen. Beginnende verenigingen/clubjes mogen 3 maanden proberen of het wat wordt. Daarna is er nog een mogelijkheid voor 3 maanden ingroei.
16. De Hille	Er is geen huiskamer. Wel kunnen bewoners binnenlopen en wat drinken (consumpties betaald). Ook zijn er activiteiten als broodje Ussen (Ons Welzijn) en eetgroep De Hille.	Er wordt meegedacht met beginnende organisaties
17. D'n Iemhof	Geen huiskamer. Wel is het gebouw van 9.00 – 23.00 open.	Gereduceerde tarieven voor beginnende organisaties zijn mogelijk.
18. Schadewijk	Een huiskamerfunctie is in ontwikkeling. Er is een huiskamerfunctie op twee middagen; gekoppeld aan kids 'n fun en de hobbyclub. Vanaf 2020 wordt samen eten georganiseerd. Ook vanuit het programma Schadewijk wordt er aan ontmoeting gewerkt (zie paragraaf 3.3.6).	Beginnende organisaties worden ondersteund. Voor sommige activiteiten wordt niet betaald.
19. Kortfoort	<ul style="list-style-type: none"> Op dinsdagmiddag en woensdagavond is er een vrije inloop. Mensen die dan komen, komen veelal voor biljart, kaart en het maken van een praatje. Deze inloop wordt georganiseerd door de beheerstichting. Broodje Zuid (Ons Welzijn). 	Beginnende organisaties kunnen (tijdelijk) een lager tarief krijgen indien hun activiteiten maatschappelijk relevant zijn.
20. Zuidergebouw	<ul style="list-style-type: none"> Geen huiskamerfunctie. Via de Kbo is er wel bijvoorbeeld een paasbrunch. 	Er zijn geen speciale regelingen voor beginnende organisaties.

3.3.4 Laagdrempelig ontmoeten in de stad Oss: Ons huis van de wijk

Ons huis van de wijk is eind 2016 gestart. Ons huis van de wijk is een bewonersinitiatief. De huisvesting is tijdelijk. De bewoners krijgen het gebouw om niet ter beschikking. Ook zijn er faciliteiten voor koffie.

Open inloop In Ons huis van de wijk is door de week een open inloop van 10.00 – 16.00. Ieder-

een kan er gaan zitten en een kopje koffie drinken. Daarnaast kan er vaak gezamenlijk worden geluncht. Het eten nemen de inwoners zelf mee. Een maal per week is er broodje Ruwaard. Iedereen uit de wijk kan hier zijn/haar plek vinden, ongeacht de problematiek.

Activiteiten Alle inwoners, organisaties en dergelijke die een activiteit willen organiseren kunnen dit doen in Ons huis van de wijk onder de voorwaarde dat er niemand wordt uitgesloten. De activiteiten zijn gericht op de wijk, maar niemand wordt geweigerd, dus ook mensen uit andere wijken niet. Eind 2019 zijn

er circa 35 activiteiten en ongeveer 470 unieke bezoekers voor de activiteiten en de open inloop. Een groot deel van de groepen zouden anders niet bij elkaar komen. Een aantal zouden ook elders (betaald) bij elkaar kunnen komen. Het voordeel is dan dat het voor de inwoners dichterbij is.

De huur, inloop en dergelijke zijn gratis. Iedereen wordt wel geacht zelf op te ruimen. Als de tafels moeten worden verschoven voor een activiteit, moeten de groepen dat ook zelf doen, evenals het daarna weer terugzetten. (Dit is overigens ook in een aantal gemeenschapshuizen zo, maar niet overal.) Het doel

is gebruikers zoveel mogelijk verantwoordelijkheid te geven voor het gebruik van het gebouw.

Toegankelijkheid Ons Welzijn (sociaal raadslieden), de gemeente (werk & inkomen, schuldhulpverlening) en Labyrint Zorg & Werk hebben spreekuur in Ons huis van de wijk. Ook de GGZ, politie, wijkcoördinator, Pantein, Muzelinck en Uniek zijn aanwezig in Ons huis van de wijk. Op deze manier worden diensten dichterbij de bewoners gebracht.

3.3.5 Laagdrempelig ontmoeten Oss: Ons Welzijn

Ons Welzijn stimuleert ontmoeten op een aantal manieren:

- via ondersteuning van bewonersinitiatieven in het Talentcentrum
- via helpen met het opzetten van een huiskamer, broodje Ussen en dergelijke in gemeenschapshuizen
- via enkele activiteiten, zoals bewegen voor ouderen
- via de opbouwwerkers in de sociale teams

Talentcentrum Ons welzijn ondersteunt burgerinitiatieven via het Talentcentrum. In het Talentcentrum kunnen ruimtes worden gebruikt en worden inwoners gefaciliteerd iets te organiseren. Er zijn circa 25 groepen met activiteiten. Ook zijn er taalactiviteiten. De oorspronkelijke opzet is dat inwoners hun talent ontwikkelen in het Talentcentrum en dit talent vervolgens elders inzetten. Voor een deel van de deelnemers aan activiteiten lukt dit. Een ander deel groeit niet door, maar blijft de activiteit volgen. Een reden voor het niet doorstromen is bijvoorbeeld dat een baan er niet inzit.

Stimuleren laagdrempelig ontmoeten Ons Welzijn ondersteunt enkele burgerinitiatieven, zoals de huiskamerfunctie in de Binnenstad, broodje Ussen en broodje Zuid.

Activiteiten in gemeenschapshuizen In enkele gemeenschapshuizen zijn activiteiten. In de Binnenstad huurt Ons Welzijn een ruimte. In deze ruimte worden diverse activiteiten georganiseerd, zoals taal, line dansen, bridge, bewegen voor ouderen, workout voor mensen met beperking, schilderen voor mensen met onder andere beginnende dementie.

In andere gemeenschapshuizen wordt soms een ruimte gehuurd voor activiteiten. In de Metenaar wordt bijvoorbeeld regelmatig gehuurd. In de overige gemeenschapshuizen is dat slechts af en toe het geval. De activiteit waar het vaakste een ruimte voor wordt gehuurd in de kernen is bewegen voor ouderen. Daarnaast zijn er nog diverse incidentele activiteiten, zoals voor de internationale vrouwendag, NL doet, paasmaaltijd en dergelijke.

Opbouwwerker in sociaal team Ieder sociaal team heeft een opbouwwerker. Deze heeft tot taak om 'collectief' te werken in plaats van individueel. Er zijn vijf sociale teams en daarmee ook vijf opbouwwerkers. Daarbij geeft Ons Welzijn prioriteit aan gebieden waar de problemen groter zijn.²⁰

²⁰ *Subsidieovereenkomst met Ons Welzijn, Prioritering en nuancering SMART resultaten, B. Ondersteuning van het collectief, prioriteit 4, nuancering of invulling Oss: "ONS welzijn geeft prioriteit aan gebieden waar de problemen groter zijn en zorgt samen met de relevante samenwerkingspartners voor een passende vorm en aanpak van de problemen. Waar nodig wordt gewerkt met een wijkregisseur."*

3.3.6 Overige organisatoren van (laagdrempelig) ontmoeten

Er zijn meer organisaties die een rol spelen bij (laagdrempelig) ontmoeten. Een aantal bespreken we in deze paragraaf: de Kbo, andere organisatoren van eetafstanden, BrabantWonen en het programma Schadewijk. We beginnen met een vraag uit de vragenlijst die wijk- en dorpsraadsleden hebben ingevuld.

Vragenlijst wijk- en dorpsraadsleden

Aan de wijk- en dorpsraadsleden is onder andere gevraagd wie de belangrijkste activiteiten voor ontmoeten organiseert. In tabel 11 zijn de antwoorden daarvoor opgenomen. Opvallend is de grote rol die aan de gemeenschapshuizen in de wijken wordt toegekend. In de dorpen wordt de rol van de sportverenigingen en andere verenigingen belangrijker gevonden dan in de stad. Aan Ons Welzijn wordt in de stad een aanzienlijk grotere rol toegekend dan in de kernen.

De wijkstichtingen waren niet als afzonderlijk antwoord opgenomen. Wel is gevraagd wie nieuwe activiteiten zou moeten organiseren. 67% van de wijkraadsleden geeft de wijkstichtingen daarbij een rol.

Tabel 11. Wie organiseert de belangrijkste activiteiten voor ontmoeten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	Leden wijkraad	Leden dorpsraad
<i>Wijkcentrum/gemeenschapshuis</i>	95%	54%
<i>Sportvereniging</i>	32%	46%
<i>Ons Welzijn</i>	47%	8%
<i>De verenigingen (niet in het wijkcentrum/gemeenschapshuis)</i>	37%	69%
<i>De inwoners zelf</i>	53%	54%
<i>Er zijn niet zoveel activiteiten</i>	0%	4%

De Katholieke bond ouderen

De Kbo hebben we hier opgenomen, omdat de Kbo in veel gemeenschapshuizen en soms op een andere locatie activiteiten organiseert voor de eigen leden, maar ook deels breder.

De Kbo is als volgt georganiseerd. Er is één Kbo in Brabant. Iedere gemeente heeft vervolgens een kring; er is dus een kring Oss. De kring gemeente Oss heeft 4.000 leden en 18 afdelingen. De afdelingen zijn autonoom. Mensen worden lid van één Kbo afdeling en zijn dan automatisch lid van Kbo Brabant. Als leden naar activiteiten willen van een andere Kbo afdeling kunnen ze daar gastlid worden, dat wil zeggen ze betalen de helft van de contributie. De contributie is per afdeling verschillend.

Activiteiten De afdelingen organiseren activiteiten. Het gaat om wekelijkse activiteiten, maar ook om reisjes (dagreis of enkele dagen). Afhankelijk van de afdeling is er ook voorlichting. Zo heeft de afdeling Ruwaard diverse informatiebijeenkomsten, bijvoorbeeld over valpreventie. Ook niet-leden zijn welkom op informatiebijeenkomsten.

In veel gemeenschapshuizen is de Kbo een grote huurder met regelmatig een vaste ruimte. In het algemeen hebben Kbo's een gesloten setting – je moet er lid van zijn. Op diverse locaties zijn niet-leden welkom in de ontmoetingsruimte. Dit zijn over het

algemeen openbare ruimten. Wel wordt na enkele keren bezoek gevraagd of men lid wil worden. Soms is er min of meer een open inloop in het gemeenschapshuis. Dat is bijvoorbeeld bij Avanti en Het Oude Klooster zo.

De relatie tussen de beheerstichtingen en de Kbo's wisselt per gemeenschapshuis. In een aantal gemeenschapshuizen is de Kbo een grote huurder en zijn ze heel actief, waardoor er substantiële vaste inkomsten zijn voor het gemeenschapshuis. Ook zijn er dan activiteiten voor ouderen (zie ook tabel 12 en 13). Andere gemeenschapshuizen hebben meer moeite met de onderhandelingspositie die de Kbo als grote huurder heeft. Ook het huren van een vaste ruimte wordt soms als lastig ervaren, omdat de verhuur minder flexibel is, met name als er biljarts in staan. Dit is overigens ook afhankelijk van de totale ruimte van een gemeenschapshuis en de gemaakte afspraken. Op enkele plekken deelt de Kbo de ruimte. De ruimtes worden verhuurd als de 'vaste' huurder er geen gebruik van maakt. Op een aantal plaatsen huurt de Kbo niet in het gemeenschapshuis, maar elders (zie verder paragraaf 4.1.1 en 4.1.2).

Individuele hulpverlening De Kbo doet ook individuele hulpverlening. Het gaat dan bijvoorbeeld om het helpen van mensen met de administratie en belastingen. Een team van 12 vrijwilligers (hele gemeente Oss) is bijvoorbeeld actief voor het ondersteunen bij belastingaangiftes. Ook heeft KBO kring Oss een aantal Vrijwillige Ouderen Adviseurs (huisbezoek raad en daad

gesprekken, signaleren eenzaamheid, drankproblemen) en een aantal cliënt- ondersteuners die helpen met ondersteuning bij keukentafelgesprekken in het kader van WMO- aanvragen. Deze diensten zijn ook voor niet-leden. De vrijwilligers krijgen een opleiding van Kbo Brabant.

De Kbo kring Oss is bezig met het opzetten van ANWB-Auto-Maatje. Dit is een vervoersdienst van vrijwilligers die met de eigen auto mensen vervoeren in de gemeente. Het gaat dan om korte afstanden, bijvoorbeeld van huis naar het station. Daarbij wordt de samenwerking gezocht met Ons Welzijn. Ook is de insteek hiervoor een subsidie aan te vragen.

De relatie tussen de dorpscoöperaties en de Kbo's verschilt. In het algemeen wordt er wel overlegd tussen de dorpscoöperaties en de Kbo's, maar gaat ieder vervolgens zijn eigen weg. De dorpscoöperaties geven daarbij aan dat de focus van de Kbo op de eigen leden een belemmering is. Iets samen organiseren kan dan lastig zijn, bijvoorbeeld omdat van niet-KBO-leden verwacht wordt dat ze lid worden.

Overige Leden van de Kbo kunnen signalen van bijvoorbeeld vereenzaming opvangen bij het invullen van belastingaangiften, bij bezoek van de Vrijwillige Ouderen Adviseurs, thuisadministrateur en cliëntondersteuner. Op bezoek gaan en proberen iemand mee te nemen naar activiteiten is dan een optie. De mensen moeten wel zelf willen. De ervaring is dat als mensen dit aan Ons Welzijn doorgeven op het probleem stuiten dat Ons Welzijn alleen tot actie overgaat als iemand zichzelf aanmeldt; niet als een ander iets doorgeeft. Dit vanwege de AVG.

Gezamenlijk eten

Dorpscoöperaties en gemeenschapshuizen organiseren soms eetactiviteiten. Daarnaast zijn er diverse initiatieven rond eten ontwikkeld, bijvoorbeeld door BrabantZorg.

BrabantZorg De activiteiten van BrabantZorg worden vrij breed gezien als 'voor een andere doelgroep', namelijk inwoners die zwaardere zorg nodig hebben. BrabantZorg levert geïndiceerde zorg: Wmo, ZVW of WLZ. Soms is een voorziening wat breder. Dat is bijvoorbeeld in Geffen zo, daar wordt ook voor bewoners van de woningen van BrabantWonen voor eten gezorgd. Dit gaat echter veranderen (zie verder paragraaf 3.3.2). Er was ook een maaltijdvoorziening in de Maashorst in Megen. Deze is januari 2020 gestopt, omdat er te weinig vrijwilligers waren om het te organiseren.

In de stad Oss zijn enkele locaties, waar een restaurant van BrabantZorg breder wordt gebruikt dan door de mensen die zorg krijgen van BrabantZorg. In de Sterrebos bijvoorbeeld komen ook mensen eten van de woningen (van BrabantWonen). Hier zijn ook activiteiten (zoals bingo), waar diverse mensen komen. Aan dit soort combinaties zitten financiële grenzen. De uitgaven van BrabantZorg zijn primair gekoppeld aan de zorg. De restaurants moeten daarom in principe kostendekkend draaien. Een restaurant moet daarom geen extra personeel kosten, dat wil zeggen extra ten opzichte van de personeelskosten die in de maaltijd zijn opgenomen.

Eetinitiatieven In enkele kernen zijn meerdere initiatieven voor maaltijden. Zo werkt Berghs-leven samen met eet met je hart (Oss). De Berchplaets zelf organiseert ook eten (1x per 2 weken een maaltijd en 1x per maand een lunch). Ook de Wilbertshof (BrabantZorg) heeft een eetactiviteit. In Geffen is een eetactiviteit van BrabantZorg (de Heegt). Deze eetactiviteit stopt na de verbouwing van de Heegt. Geffen Zorg wil dit over gaan nemen. Ook is er in Geffen een particulier met een eetactiviteit.

Gezien de omvang van deze kernen en het aantal ouderen is het hebben van meerdere activiteiten in een kern niet snel een overlap. Door meer activiteiten kunnen meer mensen worden bereikt. Met name ook omdat veel mensen een groep van 25 toch al snel zo ongeveer het maximum vinden. Meerdere groepen vergt wel afstemming en acceptatie van de verschillende initiatieven (zie verder onder 3.4.3 samenwerking).

BrabantWonen

BrabantWonen heeft veel bezit in de stad Oss. Veel bezit betekent veel belang en verantwoordelijkheid. De leefbaarheid is belangrijk, evenals het voorkomen van huisuitzettingen en dergelijke. BrabantWonen deed daarom veel aan ontmoeten. Door de Woningwet 2015 mogen corporaties echter minder op dit vlak. BrabantWonen had vijf wijkpunten. Deze wijkpunten waren vooral gericht op het ontmoeten van professionals in de wijk. De wijkpunten zijn gesloten. Wel probeert BrabantWonen met BrabantZorg voor verbinding en ontmoeten te zorgen (zie verder onder BrabantZorg).

BrabantWonen stimuleert van oudsher ook bewonerscommissies. Deze lopen de laatste jaren echter minder goed, omdat er weinig vernieuwing in deze commissie is. Jonge mensen hebben andere behoeften. De huurdersvertegenwoordiging loopt wel goed.

De inzet om mensen te verbinden is daarom verschoven van vergaderen naar meer losse activiteiten, zoals de mobiele milieustraat (georganiseerd door BrabantWonen met de gemeente, wijkraad en Ons Welzijn). Ook wordt er circa zes weken na oplevering van een nieuw complex aan bewoners gevraagd hoe het gaat in het nieuwe gebouw en wat ze kunnen betekenen voor samenleven in het nieuwe gebouw. Op deze manier wordt geprobeerd bewoners te betrekken bij het gebouw en wordt onderling ontmoeten gestimuleerd.

Programma Schadewijk

Het programma Schadewijk is in een startfase. Voor het programma wordt gewerkt met een groeidocument. In dit document staan de sterke en minder sterke punten van de wijk in, evenals korte termijn en langere termijn kansen. De bewoners zijn leidend bij de inhoud van het document.

Er zijn diverse werkgroepen die worden opgezet. Ontmoeten is er een van. Hiervoor wordt een ruimte van het wijkcentrum Schadewijk gebruikt. De opzet is dat deze ruimte een soort mini huis van de wijk wordt; er kan koffie worden gedronken en er is bijvoorbeeld ook een formulierenbrigade. Ook het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen is een doel.

Het gemeenschapshuis zelf stimuleert ook vrije inloop en koffiedrinken; dit in de foyer van het gemeenschapshuis. Daarnaast ontwikkelt het gemeenschapshuis een eetactiviteit (via Oss innoveert). Er zijn dus diverse laagdrempelige activiteiten in het gemeenschapshuis in verschillende ruimtes.

Bewegen

Sociaal Vitaal Rond bewegen en ontmoeten zijn diverse acties. Zo is er gezond in de stad (sociaal vitaal); dit is een landelijk programma en wordt in Oss uitgevoerd door het Sportexpertisecentrum, BrabantZorg, Ons Welzijn en de GGD. Sociaal vitaal is gericht op mensen van 65+ in Schadewijk en Ruwaard. Er wordt bij mensen uit de doelgroep langsgedaan, mensen krijgen een gesprek en als er behoefte is aan bewegen worden mensen uitgenodigd en krijgen ze een fittest en advies. Het gaat daarbij om bewegen, maar ook om ontmoetingen creëren; mensen deel laten nemen aan het normale leven.

Sportmaat voor werkdad Het traject Sportmaat voor werkdad is een samenwerking van de gemeente Oss en het sportexpertisecentrum. Het project is gericht op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het doel is ze weer arbeidsfit te krijgen door sport en beweging, maar ook voeding, slapen, regelmaat en structuur. Arbeidsfit kan ook betekenen vrijwilligerswerk doen voor sportverenigingen en in buurthuizen.

3.4 De rol van vrijwilligers, professionals en samenwerkingsverbanden

Veel van de activiteiten voor ontmoeten en laagdrempelig ontmoeten wordt georganiseerd door vrijwilligers. In deze paragraaf staan we eerst (3.4.1) stil bij de vragen: Wat doen de vrijwilligers? En zijn er genoeg vrijwilligers? En als er veel vrijwilligers zijn, wat is dan de rol van de professional? Op die laatste vraag gaan we in paragraaf 3.4.2 in. Vervolgens gaan we in op de mate van samenwerking tussen de diverse vrijwilliger- en professionele organisaties (paragraaf 3.4.3).

3.4.1 Vrijwilligers

(Laagdrempelig) ontmoeten draait voor het overgrote deel op vrijwilligers. Het gaat dan om de gemeenschapshuizen, de wijkstichtingen, wijk- en dorpsraden en de activiteiten voor laagdrempelig ontmoeten (dorpscoöperaties en Ons huis van de wijk), evenals de verenigingen zelf. In deze paragraaf gaan we met name in op de vrijwilligers voor de gemeenschapshuizen, wijkstichtingen en voor laagdrempelig ontmoeten.

Gemeenschapshuizen

Taken vrijwilligers

De gemeenschapshuizen hebben een bestuur van vrijwilligers. Daarnaast zijn er vrijwilligers die zorgen voor het beheer, voor onderhoud, gastheren/gastvrouwen/barmedewerkers en schoonmaak. Niet alles gebeurt overal door vrijwilligers. Voor schoonmaak wordt door enkele gemeenschapshuizen ingehuurd. De beheerder is soms in dienst (zie verder paragraaf 5.1.2). Dat laat onverlet dat het grootste deel vrijwilligerswerk is. Het aantal vrijwilligers, buiten de besturen, varieert van 5 tot 40.

Vrijwilligers in de kernen Het vinden van vrijwilligers voor praktische zaken levert in de kernen vooralsnog weinig problemen op. Wel maken sommige beheerstichtingen zich zorgen om de toekomst. Veel vrijwilligers zijn ouderen. De 'nieuwe' ouderen hebben een ander netwerk en andere behoeften. Dit heeft overigens ook effect op het soort activiteiten. Zo is de verwachting dat het belang van bijlarten en kaarten zal afnemen. Ook speelt dat voor het oppakken van meer (laagdrempelige) activiteiten en/of het vinden van meer huurders er meer vrijwilligers nodig zijn. Sommigen zetten er vraagtekens bij of dat gaat lukken.

Het vinden van vrijwilligers voor besturen is in een aantal kernen, maar niet overal, een probleem. De reden hiervoor is dat lid zijn van een bestuur andere vaardigheden vergt dan uitvoeren van de taken. Bestuurslid zijn brengt ook meer verantwoordelijkheden met zich mee. Daarbij hebben bestuurders meer te maken met kritiek en het oplossen van lastige situaties. Het vinden van vrijwilligers voor besturen wordt lastiger als er meer van deze leden wordt gevraagd. Zowel Acropolis, de Berchplaets en de Hoeve geven aan dat er moet worden gewaakt over de taken van de bestuurders. De beheerstichtingen zijn al bezig met activiteiten, verzorgen van PR en de exploitatie en beheer van het gemeenschapshuis. Nog meer ontwikkelen kan ertoe leiden dat vrijwilligers afhaken.

Vrijwilligers in de stad Een aantal gemeenschapshuizen in de stad heeft geen probleem met het vinden van vrijwilligers voor de praktische werkzaamheden. Het gaat dan met name om de gemeenschapshuizen D'n Iemhof, de Hille en de Bonte Hoef. Ook de Meteoort heeft veel vrijwilligers voor deze taken. De Meteoort geeft aan dat de vrijwilligers vaak voor een gering aantal uren per week kunnen worden ingezet, waardoor het ingewikkeld is een goed rooster te maken. De Binnenstad en het Zuidergebouw hebben meer moeite met het vinden van vrijwilligers. De dynamiek in deze gemeenschapshuizen is een andere. Enkele geïnterviewden geven aan dat het voor vrijwilligers belangrijk is contacten te hebben met mensen. Veel wisselende activiteiten is dan bijvoorbeeld van belang.

Iets vergelijkbaars geldt voor de besturen. Een aantal besturen heeft voldoende mensen en is stabiel gedurende diverse jaren. Andere besturen zijn krappier bemest en ervaren problemen nieuwe bestuursleden te vinden. Dit speelt bijvoorbeeld bij de Meteor.

Rol van de beheerstichtingen De rol van de beheerstichtingen is om te zorgen voor een kostendekkende exploitatie. Een kern-taak is daarom om huurders van ruimtes en vrijwilligers voor werkzaamheden te zoeken. Bij de rolinvulling van beheerstichtingen wordt door diverse geïnterviewden kanttekeningen gezet. De kritiekpunten zijn:

- de besturen zijn te zeer gericht op het kostendekkend maken van de exploitatie en te weinig op bijvoorbeeld laagdrempelig ontmoeten.
- de besturen zien het gemeenschapshuis als teveel van hen zelf en te weinig van de gemeenschap.
- de ontvangst is niet voldoende gastvrij; mensen worden niet voldoende welkom geheten in de gemeenschapshuizen.

De kanttekening die we hierbij maken is dat het tot nu toe de opdracht is van de beheerstichtingen om het gemeenschapshuis kostendekkend te exploiteren. Laagdrempelig ontmoeten faciliteren in de zin van gratis ruimte ter beschikking stellen voor een open inloop is een vrij recente 'verwachting' van de beheerstichtingen. Het gemeentelijke beleid is hier nog niet op aangepast. Bovendien zijn het nieuwe taken en een nieuwe rol. Deze zijn daarom nog in ontwikkeling.

Wijkstichtingen

De situatie van de besturen van de wijkstichtingen is vergelijkbaar met die van de beheerstichtingen. Een aantal bestu-

ren is stabiel en heeft er vertrouwen in dat er nieuwe bestuursleden gevonden kunnen worden als het moet. De overige besturen hebben soms al geruime tijd vacatures. Soms springt de wijkraad in om te ondersteunen. Zo is de penningmeester van de wijkraad Oss Zuid al enige tijd (interim)penningmeester bij de wijkstichting Oss Zuid.

Voor uitvoerende taken, zoals het rondbrengen van de wijkkrant, lukt het wel om vrijwilligers te vinden. Ook in de stad is het beeld dat praktisch werk, vooral als het incidenteel is, zoals het helpen bij een festijn, vooralsnog geen probleem is. Wel geven de wijkstichtingen aan dat het aantal buurtverenigingen afneemt; zeker het aantal actieve buurtverenigingen. Echter ook dan gaat het meer om de trekkers van deze verenigingen dan om het meehelpen.

Dorpscoöperaties

Taken vrijwilligers De dorpscoöperaties hebben alle vier een bestuur. Het bestuur is veelal niet uitvoerend, maar kijkt wat nodig is en bepaalt de lijn samen met bijvoorbeeld de inwoners. De leden van de coöperaties in zowel Herpen als Ravenstein zijn behalve lid ook vrijwilliger. De leden zorgen voor de boodschappendienst, klussen, vervoer en dergelijke en regelen de ontmoeting (ontvangst en koffie). Bovendien is er een aantal vrijwilligers dat de klussen coördineert.

Vrijwilligers/Actieve leden

In Herpen zijn, behalve het bestuur, circa 90 vrijwilligers, waarvan 40 gastvrouwen. De overige werken voor de klusdienst en vervoer.

De zorgcoöperatie Ravenstein spreekt daarom niet van vrijwil-

ligers, maar van actieve leden. In Ravenstein worden nieuwe leden die zich inschrijven gevraagd wat ze kunnen doen. Waar de een bijvoorbeeld vervoer nodig heeft kan een ander iets repareren. Berghsleven geeft ook aan voldoende vrijwilligers te hebben voor de praktische vragen. Het gaat niet vanzelf om vrijwilligers te vinden, maar het is ook geen probleem. Ook Geffen Zorgt heeft tot nu toe geen problemen vrijwilligers te vinden.

Besturen Alle vier de dorpscoöperaties hebben een actief bestuur. Ook hier geldt dat het vinden van bestuursleden soms lastiger is dan vrijwilligers voor de uitvoerende taken. Dit omdat het tijd kost en binding voor een bepaalde periode. Daar kiest niet iedereen voor. Ook kan niet iedereen dit.

Ons huis van de wijk

Ons huis van de wijk is begonnen als bewonersinitiatief. De activiteiten worden door de bewoners georganiseerd. Ook is de opzet dat de bewoners zoveel mogelijk zelf doen, zoals koffie zetten, de ruimte inrichten voor een activiteit en daarna de ruimte weer in de oorspronkelijke staat terugbrengen. Voor de huiskamer en het welkom heten is er tijdens de openingstijden van de huiskamer een gastheer of gastvrouw. Er zijn veel vrijwilligers actief op dit niveau.

Voor de praktische zaken is een kernteam van betrokken bewoners uit de wijk. De initiatiefnemers²¹ hebben een dienstverband gekregen. De initiatiefnemer van Ons huis van de wijk heeft, naast het zorgdragen voor Ons huis van de wijk, een rol in de overleggen over bijvoorbeeld de nieuwe lemhof die in ontwikkeling is.

²¹ Dit dienstverband is ook deels voor de Deel.

Ons Welzijn

In het Talentcentrum ondersteunen medewerkers van Ons Welzijn inwoners bij het ontwikkelen van activiteiten en het meedoen aan activiteiten. De gastheren en gastvrouwen zijn vrijwilligers. De rol van de professional is hier groter dan in Ons huis van de wijk.

Daarnaast organiseert Ons Welzijn bijeenkomsten zoals broodje Ussen. Dit is een samenwerking van de wijkstichting en het gemeenschapshuis. De activiteiten van Ons Welzijn zijn in het algemeen gericht op mensen iets leren (de activiteit) en op contacten (samen lunchen). Daarnaast werkt Ons Welzijn mee in de proeftuin Ruwaard, de samenwerkwijze en programma Schadewijk.

3.4.2 De rol van de professional

In deze paragraaf gaan we in op de rol van de professional. Dit beperken we tot de belangrijkste twee organisaties: Ons Welzijn en de gemeente. In paragraaf 3.4.3 gaan we in op samenwerken, daar betrekken we ook andere professionals en vrijwilligers bij.

Ons Welzijn

Er zijn veel vrijwilligers actief bij (laagdrempelig) ontmoeten in Oss. Daarbij nemen de dorpscoöperaties, Ons huis van de wijk, maar ook de Kbo taken over van de welzijnsorganisatie. Dit is een ontwikkeling die landelijk speelt. Dit leidt tot de vraag wat de rol van de professional is bij (laagdrempelig) ontmoeten.

Werven vrijwilligers/doorverwijzen naar activiteiten Een aantal vrijwilligers geeft aan in het bestuur te zijn gekomen doordat een professional (Ons Welzijn, BrabantWonen) suggereerde de bestuurstaak op te pakken. Deze suggestie kwam op het moment dat iemand werkloos of arbeidsgeschikt was geworden. In het algemeen is de verwachting dat Ons Welzijn mensen aandraagt voor vrijwilligerswerk, maar ook voor het meedoen aan activiteiten en/of voor ontmoeten in de huiskamers van de dorpscoöperaties. Deels gebeurt dit, bijvoorbeeld bij Ons huis van de wijk. Het gebeurt echter niet overal. Gemeenschapshuis de Hille geeft bijvoorbeeld aan dat ze graag zouden zien dat Ons Welzijn (of de gemeente) mensen naar hen doorverwijst voor activiteiten, waaronder mensen met een andere culturele achtergrond (zie ook hoofdstuk 4).

Ons Welzijn verzorgt ook het vrijwilligerspunt en heeft daarmee een rol bij het vinden van vrijwilligers voor andere organisaties. De werking van dit vrijwilligerspunt hebben we niet onderzocht. Het vrijwilligerspunt werd echter ook niet spontaan genoemd, op één uitzondering na, als plek waar vrijwilligers werden gezocht of gevonden. Wel wordt Ons Welzijn in het algemeen soms genoemd bij het stimuleren vrijwilliger te

worden. In meer gemeenten is het werven van vrijwilligers een aandachtspunt. In tekstkader 2 gaan we hier op in.

Sociale teams Een aantal organisaties, met name dorpscoöperaties, geeft aan dat er contact is met Ons Welzijn, via met name het sociaal team. Dit contact wordt als te beperkt gezien. Dit komt onder andere omdat de medewerkers van het sociaal team gericht zijn op mensen met zwaardere vragen en de coöperaties en andere initiatieven zijn gericht op mensen op lichtere vragen. Ook kennen de leden van de coöperaties de inwoners vaak beter dan de professional. Tot slot, wordt Ons Welzijn als vooral reactief gezien en niet proactief handelend.

In Ruwaard en Schadewijk wordt wel aangegeven dat Ons Welzijn actief is, inwoners doorverwijst en dergelijke. De reden hiervoor kan zijn dat deze wijken prioriteit krijgen. Ook is de rol van opbouwwerker in de sociale teams van Ons Welzijn nog in ontwikkeling. Een opbouwwerker heeft als taak 'collectief' te werken in plaats van een inwoner of gezin te helpen. Het werken vanuit de sociale teams, met prioriteit op Ruwaard en Schadewijk, is overigens onderdeel van de opdracht aan Ons Welzijn en is daarmee een beleidskeuze.

Meedenken en loslaten De verwachting van de rol van Ons Welzijn is dat ze meer initiatieven van de dorpscoöperaties, gemeenschapshuizen of de Kbo ondersteunen. Het gaan dan om meedenken en verbinden en vervolgens loslaten, maar wel contact houden. De dorpscoöperaties zouden graag zien dat Ons Welzijn meer meedenkt en/of aanwezig is bij overleggen. Bij Geffen Zorgt is Ons Welzijn aanwezig, maar bijvoorbeeld bij 't Land van Herpen niet.

Tekstkader 2. Ervaringen met werving vrijwilligers in andere gemeenten

In het onderzoek: 'De Wmo 2015 in praktijk: De lokale uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning' (2018) gaat het SCP onder andere in op vrijwilligers in de ondersteuning. Dit omdat in de Wmo wordt gestuurd op meer ondersteuning door vrijwilligers.

Werving vrijwilligers

De gemeenten in het onderzoek van het SCP sporen allemaal de zorgaanbieders aan om zoveel mogelijk vrijwilligers in de zorg en ondersteuning in te zetten. Dit is een tendens die eerder is ingezet. Sinds de Wmo 2015 hebben meer gemeenten de taak voor vrijwilligersondersteuning, waaronder ook de werving, belegd bij een welzijnsinstelling. In sommige gemeenten wordt daarbij expliciet gevraagd om een stijging van het aantal vrijwilligers.

Het idee achter het werven is dat mensen zich dan nuttiger voelen, wat het welzijn verhoogt. Ook wordt zo zwaardere hulp vanuit de Wmo voorkomen. Het gaat daarom zowel om het werven van vrijwilligers voor ondersteuning van cliënten en om het activeren van cliënten tot het doen van vrijwilligerswerk. Ook worden er mensen in het kader van de Participatiewet gewonnen. Al dan niet voor een 'de tegenprestatie' voor de bijstandsuitkering. Dit kan gevolgen hebben voor de motivering.

Ondersteuning vrijwilligers

In alle casusgemeenten in het onderzoek is een *vrijwilligerscentrale of vrijwilligerssteunpunt* ingericht om vraag en aanbod van vrijwillige ondersteuning bijeen te brengen. Dit kan een digitale vacaturebank inhouden, maar daarnaast is een professional die coördineert belangrijk. Deze professional matcht vraag en aanbod, organiseert het cursusaanbod voor vrijwilligers en dergelijke. De kern is dat er een overzicht is van verschillende projecten en initiatieven waar met vrijwilligers wordt gewerkt. In de vrijwilligerscentrale wordt vaak ook weer met vrijwilligers gewerkt.

Door het werven van vrijwilligers met diverse motieven past het aanbod van vrijwilligers niet altijd bij de vraag van de organisaties. Vaak is er *intensievere begeleiding* nodig. Niet alle organisaties kunnen dat bieden. Begeleiding van een professional is dan vaak nodig, waardoor het geen snelle besparingen oplevert.

Daarnaast ziet het SCP in de casusgemeenten van het onderzoek dat er meer aandacht is gekomen voor *scholing van vrijwilligers*. In sommige gemeenten zijn cursussen voor vrijwilligers georganiseerd in een 'vrijwilligersacademie' of 'vrijwilligerscollege', vaak verzorgd door een welzijnsaanbieder.

Bron: SCP, *De Wmo 2015 in praktijk: De lokale uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning* (2018), p. 155-157.

Onafhankelijkheid De vraag over de rol van de professional hebben we ook breder gesteld, namelijk aan professionals en onderzoekers binnen en buiten Oss. De rol van de professional door iedereen als onmisbaar gezien, ook al is die rol soms klein. Dit omdat er discussies kunnen ontstaan in gemeenschapshuizen, bijvoorbeeld over het gebruik van ruimtes, spullen (niet) opruimen en geluid. Deze discussies worden vaak onderling opgelost, maar niet altijd. Voor- en nadeel van inwoners van een wijk of kern is dat mensen elkaar al lang kennen, omdat ze in dezelfde wijk of kern wonen. Een onafhankelijke bemiddelaar, iemand die knopen doorhakt en niet betrokken is in de discussie, kan dan van belang zijn.

Professionele hulp Aanvullend kan de professional ook nodig zijn in zijn rol als bijvoorbeeld maatschappelijk werker. Spreekuren, inloopmogelijkheden; kortom 'kantoor' houden in een gemeenschapshuis kan ook belangrijk zijn. Rondlopen/er zijn is van belang, omdat veel mensen liever een bekende aanspreken dan een vreemde. Dit gebeurt bij een aantal activiteiten in Oss, bijvoorbeeld bij broodje Zuid, in Ons huis van de wijk en op enkele andere locaties. Het gebeurt echter niet overal. Het gebeurt bijvoorbeeld niet bij de dorpscoöperaties.

Balans Het accent van Ons Welzijn ligt bij de sociale teams, het Talentcentrum en ondersteuning van enkele activiteiten (lunches) en de eigen activiteiten. De activiteiten van Ons Welzijn en de vrijwilligersorganisaties staan vrij los van elkaar. De vrijwilligersorganisaties zouden graag meer betrokkenheid – in de zin van sparren en doorverwijzen - zien bij hun activiteiten. De activiteiten die Ons Welzijn wel doet worden ten minste deels opgevat als 'overnemen' van activiteiten. De balans tussen meedenken, maar niet overnemen is een ingewikkelde en bovendien in iedere setting net een andere. In tekstkader 3 geven we weer wat het beeld is van de rol van professional bij burgerinitiatieven in andere gemeenten.

Tekstkader 3. De rol van de professional bij burgerinitiatieven

In de publicatie 'Plekken van hoop en verandering; samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken' wordt op basis van tien burgerinitiatieven ingegaan op de rol van de professional. De auteurs stellen de vraag: "Zijn nieuwe initiatieven gebaat met een inzet van professionals? Hoe kunnen zij betekenis hebben in een tijd waarin burgerinitiatieven opkomen?" (p. 137).

In de eerst plaats merken de onderzoekers op dat er betaalde professionals zijn en inwoners met professionaliteit. Het onderscheid tussen bewoners en professionals is niet meer houdbaar. Er zijn niet "enerzijds vakmatige, beroepsgeoriënteerde en betaalde professionals en anderzijds amateuristische en onbetaald inspanningen van een bewoner of bewonerscollectief." (p. 137-138).

In de tweede plaats is er behoefte aan professionaliteit (betaald en onbetaald), bij burgerinitiatieven. Het gaat dan om verbinden, bijvoorbeeld om de leefwereld van de burger en de overheidswereld van beleid en regelgeving te verbinden. Dit zit tussen 'loslaten' (want het initiatief ligt bij anderen) en de regie nemen (te veel doen) in.

In de derde plaats is de professional nodig voor gebieden en thema's waar geen burgerinitiatieven zijn. Ongeacht hoeveel initiatieven er zijn er zijn delen in de stad en delen van de bevolking die niet de kracht hebben om zelf problemen en plannen aan te kaarten zij hebben actieve professionals nodig.

Om de rol van de (betaalde) professional mogelijk te maken is het nodig dat de professional verbindende kwaliteiten heeft, vakkennis heeft die nodig is en de weg weet in het gemeentehuis. Van belang daarbij is dat de professional per situatie kan inschatten wat nodig is; waar bij aan te sluiten? Dit is afhankelijk van de motivatie, contacten, toerusting en dergelijke van de initiatiefnemers. Daarvoor is het weer nodig dat de professional de ruimte heeft binnen de organisatie waar hij in dienst is.

Smit, Vincent; 'Doen professionals er nog toe?'; in: Helleman, e.a., Plekken van hoop en verandering. Samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken, 2019.

De gemeente

Vanuit het beleid zijn de wijkcoördinatoren de contactpersoon voor de wijk- en dorpsraden, Ons Welzijn voor de wijkstichtingen en de afdeling maatschappelijk vastgoed voor de beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen (zie ook paragraaf 2.2).

Wijkstichtingen Voor de wijkstichtingen staat de gemeente op afstand. Zij krijgen informatie via de wijkraad. Soms neemt een wijkcoördinator een wijkstichting mee in emailwisselin-

gen. Ook weten de wijkstichtingen wie de wijkcoördinator is en kunnen ze die bellen. Dit wordt als te beperkt ervaren. Dit komt wellicht ook omdat het overleg tussen de wijkstichtingen onderling, georganiseerd door Ons Welzijn, niet als erg zinvol wordt ervaren. De reden daarvoor is dat de wijkstichtingen elkaars uitgangspunten te verschillend vinden. Ook zijn de wijkstichtingen in essentie meer op de wijk gericht dan op andere wijkstichtingen. De wijkstichtingen overleggen met de wijkraad of er zijn afvaardigingen over en weer. Ondanks dat deze uitwisseling er is geven diverse wijkstichtingen aan dat er meer samen zou kunnen. De beheerstichtingen worden dan

soms ook genoemd. Zowel in gesprek met de wijkstichtingen, beheerstichtingen als in de vragenlijst aan de wijkraden is door sommigen gesuggereerd dat de beheerstichting, de wijkstichting en de wijkraad meer samen zouden moeten doen of zelfs zouden moeten fuseren tot één organisatie; met verschillende taken. Dit omdat het effectiever is. Contacten met de diverse professionals (Brabant Wonen, Brabant Zorg, de politie en Ons Welzijn, gemeente) komen dan breder tot stand.

Dit verder gaande model wordt niet door alle wijkstichtingen aangedragen. Bijvoorbeeld die wijkstichtingen die door gebrek aan vrijwilligers veel aandacht nodig hebben voor hun activiteiten, beperken richten zich primair op hun activiteiten. Verder ontwikkelen van taken stagneert dan omdat er geen tijd voor is.

Beheerstichtingen De beheerstichtingen hebben onderling contact via het domeinoverleg. Dit overleg is vooral gericht op de (financiële) exploitatie, daarom gaan we daar in hoofdstuk 5 verder op in. Relevant voor dit hoofdstuk is de opmerking dat dit overleg op vastgoed, kosten en dergelijke is gericht. De focus op laagdrempelig ontmoeten wordt daarbij gemist (zie verder paragraaf 5.1.4).

Dorpscoöperaties De dorpscoöperaties hebben vanuit het gemeentelijk beleid geen contactpersoon. Wel kunnen ze bellen met de wijkcoördinator. En daarnaast hebben ze contact met Ons Welzijn. De mate waarin dat gebeurt verschilt, zoals eerder in deze paragraaf aangegeven.

De dorpscoöperaties hebben behoefte aan meer gesprek, dat wil zeggen meedenken en meer facilitering –financieel en anders - bij sommige activiteiten en vooral ook bij het doorontwikkelen van de rol van de coöperatie.

De rol van de gemeente De rol van de gemeente bij burgerinitiatieven is lastig, omdat enerzijds het initiatief bij de burgers moet blijven liggen, anderzijds is het nodig dat een richting wordt aangegeven en er facilitering is. In tekstkader 4 geven we weer wat in de publicatie 'plekken van hoop en verandering'

daarover is opgenomen. De essentie is dat gemeentelijk beleid ook averecht kan werken, namelijk als er diverse criteria zijn en randvoorwaarden, zoals het tempo, worden gesteld. Het risico is dan dat energie wordt weggenomen bij de initiatiefnemers. Desalniettemin, is een rol van de gemeente vaak nodig.

Tekstkader 4. Gemeentelijk beleid bij burgerinitiatieven

In de publicatie 'Plekken van hoop en verandering; samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken' wordt ingegaan op tien verschillende burgerinitiatieven, zoals het oppakken van verloedering van een winkelstraat, een vrouwengroep om eenzaamheid te verminderen en het in eigen beheer nemen van een ontmoetingsplek.

De initiatieven beginnen spontaan, als ze aanslaan volgt er een zoektocht naar verduurzaming/volwassen worden. Komen vragen naar voren over wat een structuur kan zijn, de organisatievorm en fondsenwerving. Ook moeten vrijwilligers zich dan committeren. Dat wil zeggen het initiatief wordt volwassen. Meestal zijn er samenwerkingen met overheden, maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Deze samenwerkingen zijn met name bij het volwassen worden belangrijk.

Bij de samenwerking met de gemeente kunnen er een paar dingen gebeuren:

- Initiatieven hebben veelal een plek in het gemeentelijke beleid nodig, anders blijft het initiatief broos. Om een subsidie te krijgen moet soms het *doel* worden aangepast. Soms werkt dat goed, en leidt het tot versterking van het initiatief. Zo werd in Den Haag een initiatief voor een speeltuin gekoppeld aan het doel obesitasbestrijding. Dit zorgde voor een nieuwe impuls. Soms leidt het proberen te verwerven van middelen ertoe dat de oorspronkelijke doelen uit het oog worden verloren en vrijwilligers afhaken. Ook worden er soms teveel doelen gesteld aan het initiatief en worden er termijnen afgesproken die tot tijdsdruk van de vrijwilligers leiden.
- Gemeenten kunnen vragen de *meerwaarde* van het initiatief op bijvoorbeeld financieel of sociaal gebied duidelijk te maken. Daarbij worden soms rekenmodellen gebruikt die de initiatiefnemers moeten invullen. Probleem hierbij is dat contacten opdoen en leren niet gemakkelijk in een model te passen zijn. Ook zijn sommige effecten pas op de lange termijn zichtbaar.
- *Rol gemeente* De overheid heeft tot taak de rechten en plichten van individuele burgers te bepalen en te bewaken. Ook draagt de overheid zorg voor de kwaliteit van publieke voorzieningen. Te veel overheidsinvloed zorgt echter voor te veel aanbodsturing, uniforme oplossingen en bureaucratie. De uitdaging is de diverse betrokken organisaties, inclusief de overheid, zo te laten samenwerken dat de verschillende rollen elkaar aanvullen: dat er synergie ontstaat en de kwaliteiten van een ieder beter worden benut.

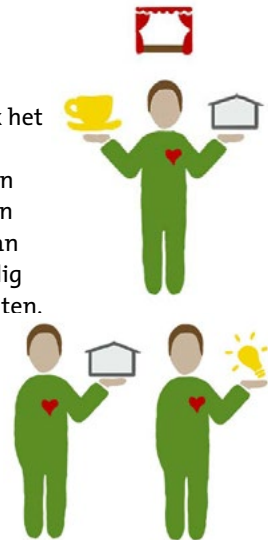
Helleman, e.a., 'Plekken van hoop en verandering. Samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken', 2019, hoofdstuk 2, 14 en 15.

3.4.3 Samenwerken

In de vorige twee paragrafen ging het al deels over samenwerken of de behoefte eraan. In deze paragraaf staan we daar expliciet bij stil. De reden is dat hier zowel de kracht als zwakte van sommige initiatieven lijkt te liggen. Daar waar wordt samengewerkt gebeurt het meeste. Dat zien we bijvoorbeeld in Ruwaard, waar de wijkstichting, wijkraad en de beheerstichting samenwerken. Ons huis van de wijk is daar bijgekomen. Samenwerken wil overigens niet zeggen dat er geen discussies zijn, maar wel dat er een gedeeld doel is en het gesprek – met discussie of niet – doorgaat. De ontwikkeling stagneert daar waar te weinig dynamiek is, waar enkele hardwerkende vrijwilligers proberen de organisatie draaiend te krijgen, maar er niet genoeg partijen aansluiten. We bespreken hier vijf aandachtspunten die we tijdens het onderzoek tegenkwamen.

Aandachtspunt: rol van de gemeenschapshuizen bij laagdrempelig ontmoeten

Van een beheerstichting wordt veel verwacht. Het gaat in de eerste plaats om het kostendekkend draaien van het gemeenschapshuis. Recenter wordt ook het faciliteren van of organiseren van laagdrempelig ontmoeten verwacht. We zien dat de beheerstichtingen dit beeld delen en bewust bezig zijn met het creëren van mogelijkheden voor zowel laagdrempelig ontmoeten als laagdrempelige activiteiten. Praktische issues zijn daarbij de grootste belemmering. Het kan dan gaan om gebrek aan vrijwilligers, gebrek aan tijd – wat eigenlijk ook een gebrek aan vrijwilligers is. Anders gezegd, in die gemeenschapshuizen waar een huiskamerfunctie is en/of maaltijden zijn, worden deze veelal door andere vrijwilligers georganiseerd. Zo huurt 't land van Herpen een ruimte in 't Slotje. Iets vergelijkbaars geldt voor het zelf

organiseren van een programma door de beheerstichting. Ook hierbij is het de vraag wat een bestuur allemaal kan organiseren en wie anders er wat zou kunnen doen. Ook hier kan samenwerking op zijn plaats zijn. En welke andere organisaties er wat kunnen doen. Een werkbare taakverdeling kan op verschillende manieren worden georganiseerd. Het initiatief kan daarbij ook liggen bij het gemeenschapshuis zelf. Zo heeft gemeenschapshuis de Hille de vrijwilligersgroep proHille die een aantal taken heeft en zo het bestuur ontlast (zie ook tabel 6).

Aandachtspunt: eensgezindheid en dynamiek

In de stad Oss is het soms lastig om vrijwilligers te vinden, maar soms is het niet of minder lastig. Hetzelfde geldt voor de kernen. De vraag is dan waarom is het vinden van vrijwilligers op de ene plek lastiger dan op

de andere? Wat opvalt is dat daar waar het vinden van vrijwilligers voldoende lukt er een team is van bestuurders/organisatoren dat op één lijn zit. Besturen van gemeenschapshuizen of wijkstichtingen die een team vormen krijgen meer voor elkaar. Oftewel daar waar het goed loopt zijn de besturen met minimaal drie mensen die een gedeeld el hebben. Besturen die draaien op één of een te beperkt aantal personen krijgen per definitie minder voor elkaar en zijn vooral aan het overleven. Voorbeelden zijn de Meteor, het Zuidergebouw en de wijkstichting Zuid. Deze besturen zijn niet volledig bezet. Hierdoor is het voor degenen die actief zijn zaak alles in de lucht te houden. Ontwikkelen is dan lastig. Meerdere besturen samen laten werken kan dat oplossen. Doordat er meer menskracht is bij samenwerken en omdat, als er voldoende actie is, er meer mensen mee willen doen.

Aandachtspunt: nieuwe initiatieven

De dorpscoöperaties zijn alle vier gestart, omdat de inwoners van de kernen er behoefte aan hebben. De meeste coöperaties hebben een startbijeenkomst gehad om de inwoners te polsen. De bijeenkomsten waren druk bezocht; er was veel animo. Een aantal dorpscoöperaties hebben de ondersteuning, meedenken en dergelijke als beperkt ervaren. Dit verschilt per organisatie en per kern. Zo wordt bijvoorbeeld de rol van de Zonnebloem als positief ervaren, maar is de relatie met de Kbo's en Ons Welzijn ingewikkelder. Dit is vermoedelijk onder andere zo omdat deze organisaties ook hun eigen rol moeten ontwikkelen in relatie tot de dorpscoöperatie, maar ook los daarvan. Door een gedeeld belang en flexibele inzet van alle organisaties kan meer worden bereikt.

Aandachtspunt: samenwerking bij specifieke situaties

Enkele gemeenschapshuizen hebben specifieke omstandigheden. Dit geldt in ieder geval voor de Berchplaets. Bij de Berchplaets is een actief bestuur. Er wordt veel georganiseerd, maar er blijft een exploitatietekort.

BerchsLeven heeft een goede relatie met het bestuur van de Berchplaets, maar komt wel enkele praktische problemen tegen. Zo is de Berchplaets in het weekend beperkt open, terwijl dat de dag is dat veel ouderen iets zouden willen doen. Een ander issue is dat Berghsleven als een huurder wordt gezien en op die manier wordt gefaciliteerd. Berghsleven zou liever meer verantwoordelijkheid krijgen, zoals de sleutel van het gebouw en zelf koffie zetten.

Breder gesteld oppert Berchsleven dat een ander organisatie-model – meer gericht op samenwerking - beter zou zijn. Het gaat om een model waarbij gebruikersgroepen met elkaar de verantwoordelijkheid nemen voor het beheer, onderhoud, bar,

keuken, en dergelijke. Een optie is een coöperatie, waarbij verenigingen lid worden van de coöperatie. De verantwoordelijkheid voor de activiteiten en het beheer van het gebouw wordt dan breder gedragen.

Aandachtspunt: samenwerk wijze en ontschotting

Samenwerken is ook een uitgangspunt bij de samenwerk wijze die in de proeftuin Ruwaard is ontwikkeld en nu breder wordt uitgedragen. Het gaat bij de samenwerk wijze in de eerste plaats om de burger die een vraag heeft (zie paragraaf 2.2.5). De opzet is om bij deze vraag te zoeken naar passende oplossingen in plaats van een oplossing op basis van regulier aanbod. Algemene voorzieningen kunnen daarbij een rol spelen. Professionals moeten zich er dan bewust van zijn wat er kan in de gemeenschapshuizen en welke buurtbewoners gebruik zouden kunnen maken van activiteiten of ruimtes in de gemeenschapshuizen. De beheerstichtingen moeten op hun beurt dan bereid zijn en in staat zijn om in te spelen op 'losse' vragen.

3.5 Beleidskader: wie organiseert er wat aan (laagdrempelig) ontmoeten?

In tabel 3 (hoofdstuk 2) hebben we een overzicht gegeven van de betrokken organisaties en vrijwilligers bij (laagdrempelig) ontmoeten. In de tabel zijn de beoogde bijdragen aan (laagdrempelig) ontmoeten van deze organisaties opgenomen. In deze paragraaf lopen we deze beoogde bijdragen langs aan de hand van de praktijk, zoals beschreven in dit hoofdstuk.

Beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen

Alle gemeenschapshuizen hebben een mengeling van huurders in die zin dat zowel verenigingen als maatschappelijke huurders van de ruimtes gebruik maken en van horeca:

- In de stad zijn meer maatschappelijke huurders.
- In de kernen speelt de horecafunctie van een gemeenschapshuis een belangrijkere rol.

Laagdrempelig ontmoeten wordt op diverse plekken georganiseerd of opgepakt. Dit gebeurt vooral als er andere organisaties, zoals dorpscoöperaties, zijn die het oppakken. Daar waar minder gebeurt komt dit, doordat:

- Er een gebrek aan vrijwilligers is, met name aan vrijwilligers die kunnen organiseren of in een bestuur kunnen deelnemen.
- Er minder wordt samengewerkt. De diverse organisaties met eigen taken bezig zijn. Ook dit levert een gebrek aan menskracht op.
- Er financiële druk is om de exploitatie rond te krijgen. De exploitatie rond krijgen heeft bij de meeste beheerstichtingen voorrang op laagdrempelig ontmoeten.
- Het gebouw zich er minder voor leent.
- De taak nog in ontwikkeling is. Het trekken van buurtbewoners is niet altijd eenvoudig.

Door sommigen wordt verwacht dat beheerstichtingen een eigen programma hebben. De verwachting dat beheerstichtingen een eigen programma ontwikkelen is vrij nieuw en volgt niet uit beleid. De taak wordt overigens wel door een aantal beheerstichtingen opgepakt. Door andere (nog) niet. Een reden hiervoor is niet voldoende capaciteit (vrijwilligers). Een andere reden is dat er al veel activiteit is en dat het accent bij faciliteren ligt en/of het vinden van huurders.

Wijkstichtingen

Alle wijkstichtingen hebben activiteiten voor de wijk. De wijkstichtingen doen vergelijkbare activiteiten, maar waar het belangrijkste aandachtspunt ligt verschilt. De mate van activiteiten varieert, onder andere omdat niet alle besturen volledig bezet zijn. Ook wordt er meer of minder samengewerkt met bijvoorbeeld de wijkraad en/of beheerstichting.

De ondersteuning van de wijkstichtingen sluit niet goed aan bij de behoefte, omdat deze ondersteuning is gericht op contact tussen de wijkstichtingen. De focus van de wijkstichtingen is op de wijk.

Burgerinitiatieven (dorpscoöperaties en Ons huis van de wijk)

Er zijn diverse initiatieven voor laagdrempelig ontmoeten. Zij organiseren een huiskamerfunctie, eetactiviteiten en regelen diensten voor anderen. Ze werven vrijwilligers/actieve leden en organiseren alles zelf. Iets vergelijkbaars geldt voor Ons huis van de wijk. Bij Ons huis van de wijk ligt het accent op laagdrempelig ontmoeten. Daarnaast zijn er nog enkele andere kleinere initiatieven.

Vrijwilligers

Er zijn veel vrijwilligers actief. Op diverse plekken is er geen gebrek aan vrijwilligers, op andere plekken wel. Dat ligt er onder andere ook aan of er 'concurrentie' is om vrijwilligers en of er enige dynamiek is op een plek. Ook kan teveel belasting afschrikken. Het gaat dan vooral om besturen en organiseren. Daarnaast is het een ontwikkeling dat vrijwilligers ook ondersteuning nodig kunnen hebben.

Ons Welzijn

Ons Welzijn heeft diverse taken: ze worden geacht algemene voorzieningen te organiseren. Ook worden ze geacht burgers te activeren en te ondersteunen. Er zijn diverse activiteiten waar burgers aan mee kunnen doen. Ook worden burgerinitiatieven ondersteund in het Talentcentrum. Andere organisaties, zoals de beheerstichtingen en dorpscoöperaties verwachten, ondersteuning in de zin van meedenken van Ons Welzijn. Ook vrijwilligers en/of mensen die een activiteit willen volgen aandragen wordt van hen verwacht. In wezen wordt meer een 'opbouwwerker' of 'verbinder' verwacht dan iemand die ook organiseert.

Gemeente

De afdeling maatschappelijk vastgoed van de gemeente faciliteert de beheerstichtingen bij de exploitatie. De wijkcoördinatoren ondersteunen de wijk- en dorpsraden. De subsidies worden verstrekt. De gemeente doet in die zin wat is afgesproken. De verwachtingen van de diverse partijen zijn echter anders. De wijkstichtingen, beheerstichtingen en dorpscoöperaties hebben behoefte aan meer ondersteuning van de gemeente met name bij het doorontwikkelen van activiteiten.

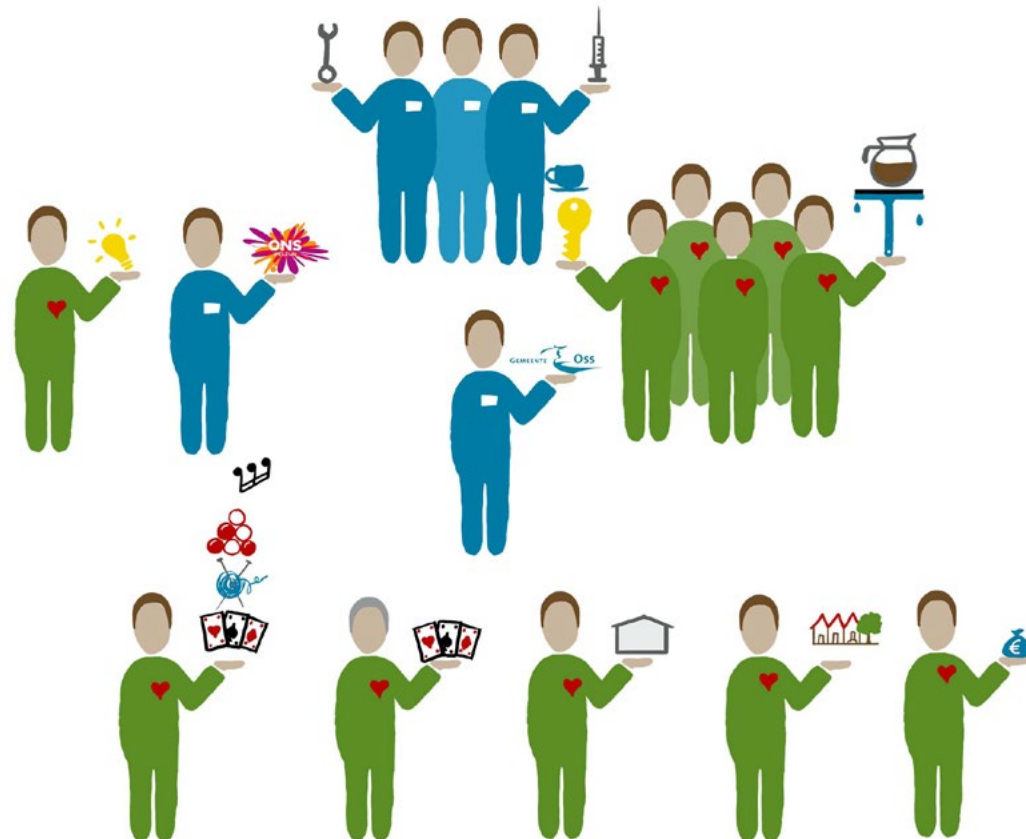

Samenwerking

Er veel wordt georganiseerd en ontwikkeld door vrijwilligers. Dit was al zo voor ontmoeten. Daarnaast zijn er diverse nieuwe initiatieven. Het vrijwilligerswerk van de diverse organisaties is in lijn met de bedoeling is van het beleid. Dit ongeacht dat er op sommige plekken wat wrijving is. Dit is meer persoonsgebonden dan iets dat typisch bij een bepaalde organisatie voorkomt. Professionals doen ook grotendeels wat de bedoeling is van het beleid. Met de kanttekening dat de doelen voor Ons Welzijn niet heel scherp zijn.

Er wordt veel georganiseerd in Oss. Op een aantal plekken wordt samengewerkt en op een aantal plekken nog niet of minder. Diverse initiatieven staan los van elkaar. Deze initiatieven kunnen aanvullend zijn, maar er zijn soms ook een gemiste kansen door gebrek aan samenwerking.

- Van gemeenschapshuizen wordt veel verwacht (faciliteren ontmoeten, laagdrempelig ontmoeten, eigen activiteiten). Daar waar meer organisaties actief zijn, zoals een dorpscoöperatie, zijn de taken verdeeld en kan meer tot stand komen.
- Er zijn locaties en organisaties waar minder dynamiek is. Er zijn dat te weinig vrijwilligers, waardoor de vrijwilligers die actief zijn proberen alle ballen in de lucht te houden, maar niet aan ontwikkelen toekomen. Dit geldt voor sommige wijkstichtingen en enkele beheerstichtingen.
- Nieuwe initiatieven (de dorpscoöperaties) ervaren nog te weinig samenwerking en ondersteuning om verder te kunnen ontwikkelen.

4. WIE WORDT ER BEREIKT?

In dit hoofdstuk inventariseren we de groepen die worden bereikt door de activiteiten in de gemeenschapshuizen (paragraaf 4.1), wijkstichtingen (paragraaf 4.2) en bij laagdrempelig ontmoeten (paragraaf 4.3). Deze paragrafen geven een indicatie van wie er wordt bereikt. In deze paragrafen gaan we ook in op de vraag wie volgens de betrokkenen wel behoefte heeft aan ontmoeten, maar (nog) niet wordt bereikt. Dit hebben we in de meeste interviews gevraagd.

In paragraaf 4.4 gaan we vervolgens in op het bereiken van mensen met een andere culturele achtergrond. Dit omdat zij vrij beperkt deelnemen aan reguliere activiteiten van ontmoeten. De vraag is dan hoe dat komt. Hebben zij geen behoefte aan ontmoeten buiten de eigen kring? Of worden zij niet bereikt?

In de laatste paragraaf vergelijken we wie er wordt bereikt in de praktijk met het relevante deel van het gemeentelijke beleid.

4.1 Bereik gemeenschapshuizen

In deze paragraaf geven we een overzicht van de doelgroepen die worden bereikt in de gemeenschapshuizen in de kernen en in de stad Oss. Het gaat daarbij veelal over de activiteiten van de verenigingen en activiteiten van de gemeenschapshuizen zelf.

Het gaat niet om de activiteiten van maatschappelijke huurders, zoals buiten schoolse opvang. Ook gaat het niet om de feesten en partijen die er soms zijn in de gemeenschapshuizen. Op laagdrempelig ontmoeten gaan we in paragraaf 4.3 in. Dat nemen we in deze paragraaf beperkt mee.

Voor de stad Oss geven we ook een beeld van het bereik van de inwoners door de vragen die we zomer 2019 aan het burgerpanel hebben gesteld. Deze vragen gingen vooral over het hebben van wel of geen behoefte aan activiteiten in gemeenschapshuizen. Deze vragenlijst is met name ingevuld door inwoners van de stad Oss.

4.1.1. Bereik gemeenschapshuizen in de kernen

In tabel 12 is aangegeven op wie de activiteiten van de gemeenschapshuizen met name zijn gericht: op jongeren, ouderen of inwoners tussen de 20 en 65 jaar. Daarnaast geven we een beeld van het bereik. We kijken of de activiteiten gericht zijn op de kern of breder op de regio, hoe mensen worden bereikt en we geven een indicatie van de bezetting. Bij die indicatie richten we ons vooral op de vraag of er nog meer activiteiten mogelijk zijn.

Tabel 12. Bereik gemeenschapshuizen in de kernen

	Wie komt er?			Wijze van bereik		
	Jongeren (veelal tot 12 jaar)	Ouderen	20-65 jaar	Gericht op kern en/of regio	PR*	Bezetting
Berchplaets	De activiteitencommissie van de Berchplaets organiseert activiteiten (er is geen jeugd- en jongerenwerk in Berghem)	Kbo Berghsleven Berchplaets (maaltijd en lunch)	Berghem wijzer is een samenwerking van de Berchplaets en andere partijen om de maatschappelijke functie te versterken.	Veelal het dorp. Evenementen en theater zijn voor regio.	Website, via Mooi Berghem, posters in de supermarkten. Social media door vrijwilligers.	Streven is hogere bezetting. Het is een relatief groot gebouw (2.500 m ²). Ook is de indeling niet heel efficiënt.
De Koppellinck	Beperkt, omdat scouting en KPJ hun eigen ruimtes hebben in Geffen. Wel streetdance en jeugdcarnaval.	Kom d'r in richt zich onder andere op ouderen. Andere activiteiten voor ouderen zijn in het Oude Klooster	De meeste verenigingen hebben activiteiten voor deze doelgroep.	Met name voor het dorp.	Geen eigen PR. Geffen Zorgt heeft wel een website, waar ook de Koppellinck op staat.	Relatief veel vaste huurders (ruim 50%). Gebruik wordt beperkt door geluidsproblemen.
Het Oude Klooster	-	Ouderen (Kbo, de Ontmoeting, BrabantZorg, Kapel, Ons Welzijn).	-	Met name voor het dorp.	Website.	Relatief veel vaste huurders (ruim 75%).
't Slotje	Diverse activiteiten en verenigingen voor jongeren. Jeugdcarnaval voor jongeren van 12-16 jaar.	Kbo, dorpscoöperatie, Ons Welzijn (bewegen).	Diverse activiteiten (toneel, muziek, Ehbo)	Met name voor het dorp..	Website	Een aantal vaste huurders en veel verenigingen die regelmatig huren.
Acropolis	De jeugdbeweging is recent weggegaan. Acropolis en de school organiseren een paar keer per jaar samen activiteiten.	Beperkt	De meeste activiteiten zijn niet voor een specifieke doelgroep.	Deels voor Megen zelf, deels (theater) voor de regio.	Website, social media, posters/affiches, huis aan huis flyers, persberichten aan media voor activiteiten.	1/4 van het gebouw staat leeg. Een vaste huurder wordt daarvoor gezocht. Overdag is het gebouw vaak gesloten.
De Haar	Diverse activiteiten, onder andere door de jeugdverenigingen	Kbo organiseert veel.	Diverse activiteiten van verenigingen, o.a. toneel, koor.	Met name voor het dorp.	Website	Redelijk tot goed (scan 2016).
De Bongerd	Enkele activiteiten voor jongeren	Enkele activiteiten voor ouderen	Enkele activiteiten	Met name voor het dorp.	Website	Goede bezettingsgraad door de week en in het weekend
De Hoeve	Jongerenwerk huurt in de Hoeve. Ook wordt geprobeerd jongeren na school wat te bieden.	-	Diverse verenigingen.	Met name dorp, maar ook regio, bijvoorbeeld door Pantein en theater.	Website	Nog in ontwikkeling

	Wie komt er?			Wijze van bereik		
	Jongeren (veelal tot 12 jaar)	Ouderen	20-65 jaar	Gericht op kern en/of regio	PR*	Bezetting
Avanti	Sport is in het gemeenschapshuis. Ook zijn er muziekverenigingen en huurt de jongerenbeweging.	Kbo organiseert activiteiten voor ouderen.	Enkele verenigingen hebben activiteiten, b.v. toneel.	Gericht op het dorp	-	Door de week vrijwel volledig bezet.
't Hart van Oijen	Activiteiten van jeugd- en jongerenwerk, jongerensoos en muziek.	Kbo organiseert activiteiten voor ouderen.	Muziek (DIOS) en enkele andere verenigingen.	Gericht op het dorp	Alleen facebook (geen website)	Relatief veel vaste huurders.
Onder d'n Plag	Er is sport. En de jeugdvereniging huurt.	Een aantal activiteiten voor ouderen gericht op bewegen, hobby en ontmoeten.	Via de sport van de jongeren (als ouders halen en brengen). En enkele activiteiten van verenigingen.	Gericht op de vier dorpen.	Maandblad van de dorpen en social media (geen website).	Het streven is naar een hogere bezettingsgraad
Vidi Reo	Jongerensoos is een belangrijke huurder.	Kbo is een belangrijke huurder	Via verenigingen, zoals harmonie en de big band.	Gericht op Ravenstein zelf	Website	Het gebouw is verdeeld tussen drie huurders.

* PR is exclusief reclame via de verenigingen of vaste bezoekers. Waar website staat wordt meestal ook facebook gebruikt.

Wie komt er?

Jongeren De activiteiten in de gemeenschapshuizen zijn vooral gericht op jongeren tot 12 jaar. Jongeren tussen de 12 en 20 jaar worden lastiger bereikt. Daar is een paar uitzonderingen op, zoals de jongerensoos in Ravenstein en de jeugdcarnaval in Herpen. In de meeste gemeenschapshuizen zijn activiteiten voor jongeren. Vaak zijn deze activiteiten door het jeugd- en jongerenwerk georganiseerd. Als er ook sportactiviteiten zijn in het gemeenschapshuis dan trekt dat ook jongeren.

De belangrijkste uitzonderingen zijn Acropolis in Megen en de twee gemeenschapshuizen in Geffen. In deze kernen zijn de activiteiten voor jongeren op andere locaties. In Berghem is geen jeugd- en jongerenwerk. Er zijn activiteiten voor jongeren bij de sportvereniging. De Berchplaets richt zich onder andere op jongeren, om de plek van het jeugd- en jongerenwerk in te vullen.

Ouderen De meeste gemeenschapshuizen hebben activiteiten voor ouderen, veelal georganiseerd door de Kbo. Alleen in Acropolis, de Hoeve en Onder d'n Plag zijn geen activiteiten georganiseerd door de Kbo. De Kbo in Lith huurt bij een commerciële exploitant. De Kbo Ravenstein huurt bij Vidi Reo Er is geen

afzonderlijke Kbo voor Demen, Deursen-Dennenburg, Dieden en Neerlangel.

De Kbo in Megen zou eerst (blijven) huren in het verbouwde Acropolis. Dat is niet doorgegaan, onder andere door discussies over de plek waar koersbal zou komen, Bovendien is Acropolis niet zo gemakkelijk bereikbaar vanwege de kinderkopjes op de weg er naartoe. De Kbo is vervolgens in een ruimte van BrabantWonen gekomen die leeg stond en die gratis mag worden gebruikt. Deze locatie is naast woningen van BrabantWonen. Voor de leefbaarheid van de woningen was het prettig dat de Kbo daar is gekomen. De Kbo werkt intensief samen met bewonerscommissies in Megen.

In de meeste kernen speelt de Kbo een belangrijke rol bij de activiteiten voor ouderen. Het aantal leden van de Kbo daalt, maar is nog steeds aanzienlijk. Zo zijn er in Oss 4.000 leden. Er zijn 24.000 inwoners van 60 jaar en ouder. Een opmerking die een aantal gemeenschapshuizen daarbij maakt is dat de leden steeds ouder worden. De gemiddelde leeftijd van de leden van de Kbo is rond de 74/75. De gemiddelde leeftijd verschilt per afdeling.

Behalve de Kbo spelen de dorpscoöperaties een rol bij het organiseren van activiteiten voor ouderen. Daarnaast organiseert Ons Welzijn in diverse gemeenschapshuizen bewegen voor ouderen. In paragraaf 4.3 gaan we verder in op laagdrempelig ontmoeten.

Inwoners tussen de 20-65 jaar Inwoners van de leeftijd tussen de 20 en 65 jaar nemen deel aan activiteiten, georganiseerd door verenigingen, zoals het koor, toneel en muziek. Deze activiteiten zijn in wezen voor iedereen. De uitzondering hierop is het Oude Klooster; het Oude Klooster richt zich specifiek op ouderen.

Aanvullend aan de activiteiten van de verenigingen organiseert de Berchplaets via Berghem Wijzer activiteiten. Berghem Wijzer is een samenwerkingsverband van een aantal organisaties, inclusief de Berchplaets. Onder d'n Plag probeert ouders, die kinderen komen brengen en halen voor sportactiviteiten, meer te bieden.

Groepen mensen met beperking en verslaving De meeste gemeenschapshuizen zijn toegankelijk voor rolstoelen. Daarbij zijn soms niet alle zalen toegankelijk, zoals in de Hoeve het geval is.

Voor mensen met een beperking is in een aantal gemeenschapshuizen ook een activiteit. Dat is bijvoorbeeld in 't Slotje zo (Ons Klupke), Avanti (Aktiefix) en de Berchplaets (via Ons Welzijn). In de laatste zijn ook bijeenkomsten voor mensen met een verslaving (georganiseerd door Ons Welzijn).

Inwoners met een andere culturele achtergrond Geen van de gemeenschapshuizen heeft activiteiten voor mensen met een andere culturele achtergrond. Ook nemen ze niet tot nauwelijks deel aan de activiteiten (zie paragraaf 4.4.).

Wijze van bereik

Gericht op kern en/of regio In de meeste kernen zijn de activiteiten met name gericht op de inwoners van de kernen. Er zijn wel enkele uitzonderingen, zoals de bijeenkomsten van Ons Klupke of Aktiefix. Deze activiteiten zijn voor de regio.

De gemeenschapshuizen, de Berchplaets, Acropolis en de Hoeve, richten zich voor een aantal activiteiten, zoals theater op een breder publiek dan de eigen kern. Doel hiervan is met name om dynamiek te creëren. Een ander doel is om de exploitatie kostendekkend te krijgen.

PR De meeste gemeenschapshuizen hebben een website en/of maken gebruik van facebook. Het gaat dan vaak over algemene informatie, gericht op bijvoorbeeld zalenverhuur. Op een aantal websites staat ook een overzicht van de activiteiten. In de meeste kernen loopt de communicatie over de activiteiten grotendeels via de verenigingen en de vaste bezoekers van de activiteiten.

Die gemeenschapshuizen die zelf een programma hebben en/of deels gericht zijn op de regio hebben websites met informatie over hun programma. Deze gemeenschapshuizen (Acropolis, de Berchplaets en de Hoeve) zoeken naar meer mogelijkheden voor PR. Het gaan dan enerzijds om meer structurele PR, die voor vrijwilligers soms lastig is bij te houden en anderzijds om meer gezamenlijke PR. Genoemd wordt dan een samenwerking van de relevante gemeenschapshuizen en het theater in Oss. Het gaat dan om PR op facebook en de uitladder en om het afstemmen wat waar wanneer is, zodat daar een goede spreiding in is.

Bezetting Vrijwel alle gemeenschapshuizen hebben nog mogelijkheden voor meer activiteiten. Ook als gemeenschapshuizen kostendekkend zijn en/of vaak vol zijn, zijn er daluren waar gebruik van gemaakt kan worden, bijvoorbeeld in de ochtend. Avanti is een uitzondering, omdat dit gemeenschapshuis vaak vol is. Bij de Koppellinck en Acropolis spelen specifieke omstandigheden die meer gebruik lastig maken.

4.1.2 Bereik gemeenschapshuizen in de stad Oss

In tabel 13. gaan we in op wie de activiteiten van de gemeenschapshuizen in de stad Oss zijn gericht en hoe het bereik is. De tabel heeft dezelfde opbouw als tabel 12. voor de kernen.

Tabel 13. Bereik gemeenschapshuizen in de stad Oss

	<i>Wie komt er?</i>	<i>Wijze van bereik</i>				
	<i>Jongeren</i>	<i>Ouderen</i>	<i>20-65 jaar</i>	<i>Gericht op kern en/of regio</i>	<i>PR*</i>	<i>Bezetting</i>
De Binnenstad	-	De activiteiten zijn niet specifiek voor ouderen, maar een aantal verenigingen heeft relatief veel oudere leden.	Bij een aantal verenigingen nemen mensen van tussen de 20 -65 deel.	Heel Oss. De meeste activiteiten zijn niet buurtgebonden.	Website	Het verloop van huurders is redelijk groot. Huurders zoeken is ingewikkeld omdat deze geen zekerheid gegeven kan worden.
Meteoor	Voor jongeren worden diverse activiteiten georganiseerd door vrijwilligers. De beheerstichting is recent een knutselmiddag begonnen.	Alzheimercafé (Ons Welzijn). Verder geen specifieke activiteiten.	Er wonen vooral gezinnen in de buurt. De nieuwere activiteiten worden daarom gericht op kinderen en hun ouders.	Het streven is ongeveer de helft voor heel Oss en de helft voor de buurt.	Website, flyers bij scholen. Plan is om de website verder te ontwikkelen.	In de avond goed. Overdag wordt geprobeerd de bezetting te verbeteren.
De Bonte Hoef	Er zijn geen speciale jeugdactiviteiten. Een huurder trekt jongeren (Hammertime).	Er zijn twee Kbo's actief. Aan veel activiteiten nemen met name ouderen deel.	Veel activiteiten zijn niet leeftijd gebonden.	Naar schatting komt iets minder dan de helft uit de buurt, 30% uit Oss en 20% erbuiten.	Website	Bezetting was goed voor de buitenschoolse opvang en peuterspeelzaal weggingen.
De Hille	Er zijn enkele activiteiten voor jongeren: zaterdagochtend en 1x per maand in de avond door de wijkstichting.	Diverse verenigingen zijn gericht op ouderen, zoals de Kbo, dansen, biljart en bridge.	Diverse activiteiten zijn niet leeftijdsgebonden.	Een deel uit de wijk, een deel uit Oss, voor sommige activiteiten ook buiten Oss.	Website en advertentie in de Noordwester (wijkkrant) en de Regio voor de eigen activiteiten.	Bezetting is goed, vooral in de middag en avond. In de ochtend kan meer.
D'n Iemhof	Weinig activiteiten voor jongeren; wel een jongeren-disco (wijkstichting).	Een groot deel van de mensen zijn ouderen.	Een aantal verenigingen heeft activiteiten voor alle leeftijden (meer 's avonds).	Een groot deel komt uit de wijk.	Website en advertentie in de Rucreant (wijkkrant)	Bezetting is goed.
Schadewijk	Diverse activiteiten voor jongeren (SEC en Ons Welzijn)	Er huurt een Kbo	De overige activiteiten trekken mensen van alle leeftijden	Kinderen komen uit de wijk. Andere organisaties trekken een breder publiek.	Website en social media. Verdere ontwikkeling van de communicatie via het programma Schadewijk	Er zijn vrij veel huurders met een vaste ruimte.
Kortfoort	Er zijn geen speciale activiteiten voor jongeren.	Alleen de biljart en de ouderenvereniging trekken ouderen.	De meeste activiteiten trekken mensen tussen de 40 – 65 jaar.	De meeste activiteiten trekken mensen uit heel Oss.	Website Advertentie in de Zuiderpost (wijkkrant)	Bezetting beperkt (scan 2016)
Zuidergebouw	Er zijn geen speciale activiteiten voor jongeren.	De Kbo is een belangrijke huurder.	De andere verenigingen organiseren voor alle leeftijden (tai chi, yoga, beeldende kunst).	De leden van de Kbo komen met name uit de buurt. Voor de andere activiteiten is het meer divers.	-	De bezetting is de laatste jaren afgenomen door minder vaste huurders. Ook is het wijkpunt weg.

* PR is exclusief reclame via de verenigingen of vaste bezoekers. Waar website staat wordt meestal ook facebook gebruikt.

Wie komt er?

Jongeren In de stad Oss worden de jeugd- en jongerenactiviteiten georganiseerd door drie wijkstichtingen, door de jongerensoos Final Touch (Oss Zuid) en door het wijkcentrum Schadewijk. In het wijkcentrum Schadewijk worden deze activiteiten met name door Ons Welzijn georganiseerd, maar deels ook door het Sportexpertise centrum. De activiteiten van de wijkstichtingen Rucrea en Oss Noord-West vinden plaats in de gemeenschapshuizen d'n Iemhof en de Hille. Dit houdt in dat er maandelijks een activiteit is (jeugddisco en chille in de Hille). De wijkstichting Stolp richt zich meer op jongere kinderen en werkt daarvoor onder andere samen met scholen (zie verder paragraaf 4.2). Waar relevant wordt met het gemeenschapshuis de Meteor samengewerkt. De Meteor is begonnen met zelf activiteiten voor kinderen op te zetten. Dit omdat in de buurt (Krinkelhoek) met name gezinnen wonen. Dit is nog in ontwikkeling.

In de overige vier gemeenschapshuizen (de Bonte Hoef, de Binnenstad, Kortfoort en het Zuidergebouw) vinden weinig tot geen activiteiten voor jongeren plaats.

Ouderen Aan activiteiten in de Bonte Hoef, de Hille, D'n Iemhof en het Zuidergebouw nemen veelal ouderen deel. Ook huren in deze gemeenschapshuizen Kbo's. Ook de Binnenstad trekt grotendeels een wat ouder publiek, ook al huurt daar geen Kbo. Twee Kbo's in de stad Oss huren niet in het gemeenschapshuis, maar commercieel (in de Wiek) en bij de sportclub (Cito). In Kortfoort zijn activiteiten van de Algemene Senioren Vereniging Oss/Maasland (ASVO).

Inwoners tussen de 20-65 jaar Het gemeenschapshuis Kortfoort trekt vooral mensen van de leeftijdsgroep 45-65 jaar. Het wijkcentrum Schadewijk trekt mensen van diverse leeftijden. Dit omdat ze, zoals hiervoor aangegeven, ook middelen hebben voor jongerenactiviteiten, ook huurt een Kbo. Daarnaast zijn er diverse activiteiten door verenigingen of andere huurders (yoga, majong en dergelijke).

Groepen mensen met beperking en verslaving De gemeenschapshuizen zijn in het algemeen toegankelijk voor mensen in een rolstoel. Er zijn weinig activiteiten specifiek voor deze doelgroepen.

Inwoners met een andere culturele achtergrond Geen van de gemeenschapshuizen heeft structurele activiteiten voor mensen met een andere culturele achtergrond. Ook nemen ze niet tot nauwelijks deel aan de activiteiten. In paragraaf 4.4 gaan we verder in op deze doelgroep.

Wijze van bereik

Gericht op kern en/of regio De gemeenschapshuizen zijn veelal gericht op activiteiten voor heel Oss. Dit uitgezonderd D'n Iemhof. De beheerstichting van D'n Iemhof geeft aan vooral op de buurt gericht te zijn. Iets vergelijkbaars geldt voor de Kbo's. Zij zijn deels op de buurt gericht en deels breder. Afhankelijk van de activiteiten trekken ze mensen, waarbij de afstanden tussen de gemeenschapshuizen in de stad Oss het mogelijk maken dat inwoners de Kbo's relatief vaak, ten opzichte van de kernen, selecteren op basis van activiteit. De Kbo in het Zuidergebouw is wel grotendeels op de buurt georiënteerd.

Ontwikkeling activiteiten voor de wijk Het wijkcentrum Schadewijk probeert met eetafactiviteiten meer mensen uit de wijk te trekken. Ook het programma Schadewijk richt zich op de wijk. De Meteor heeft als uitgangspunt om globaal voor de helft bredere activiteiten te willen trekken en voor de andere helft activiteiten voor de buurt te willen organiseren. Dit om voldoende middelen te genereren om kostendekkend te zijn en toch activiteiten voor de buurt te kunnen opzetten. Ook de Hille wil zich meer op de buurt gaan richten, bijvoorbeeld op die dagen dat de bezetting minder is; dat is in de ochtenden. Zowel de Meteor als de Hille geven aan dat hulp bij het ontwikkelen van deze activiteiten nodig is. In de Meteor gaat het om gebrek aan menskracht om voldoende te kunnen organiseren. Ook wil de Meteor meer PR ontwikkelen rond de activiteiten die ze al

organiseren. De Hille geeft aan dat ze graag zouden zien dat Ons Welzijn en de gemeente mensen doorsturen naar het gemeenschapshuis zodat ze daar gericht activiteiten voor kunnen opzetten.

De Binnenstad en het Zuidergebouw willen wel meer opzetten, maar hebben voor het ontwikkelen en organiseren te weinig menskracht (zie ook hoofdstuk 3). Voor D'n Iemhof is van belang dat Ons huis van de wijk vlakbij ligt, waardoor ook daar mensen in de wijk worden bereikt.

Gastheerschap/gastvrouwschap Een deel van de geïnterviewden van buiten de gemeenschapshuizen gaf aan dat het gastheer/gastvrouwschap in de gemeenschapshuizen een belemmering is voor het trekken van meer mensen uit de buurt. De manier van welkom heten is soms dusdanig dat (een deel van de) wijkbewoners zich niet welkom voelt. Nieuwe bezoekers worden niet gastvrij ontvangen, maar wordt uitgelegd wat de huisregels zijn en hoe het moet.

De gemeenschapshuizen zelf geven aan dat het ontwikkelen van activiteiten, het helpen met het vinden van vrijwilligers, en het aandragen van mensen uit de wijk het probleem is. De Meteor geeft aan dat het gastheerschap/gastvrouwschap van de vrijwilligers in ontwikkeling is, omdat dit een nieuwe taak en een nieuwe manier van werken is.

Het werven van vrijwilligers en het welkom heten kunnen overigens in elkaars verlengde liggen. Er zijn gemeenschapshuizen in andere gemeenten die mensen die regelmatig koffie komen drinken vragen of ze belangstelling hebben als gastheer of gastvrouw vrijwilligers werk te komen doen. Als iemand dat wil kan een cursus worden gevolgd (zie ook tekstkader 2 in hoofdstuk 3).

PR Ook in de stad Oss hebben de meeste gemeenschapshuizen een website die gericht is op algemene informatie en verhuur van zalen en minder op de activiteiten die er te doen zijn. De PR voor de activiteiten loopt veelal via de verenigingen en anderen die de activiteiten organiseren.

Het wijkcentrum Schadewijk is daar een uitzondering op; de PR is meer gericht op de activiteiten. Daarbij wordt vanuit het programma Schadewijk communicatie verder ontwikkeld in samenwerking met de wijkraad, de wijkstichting en de beheerstichting. Het gaat dan om digitale communicatie, maar ook het weer starten van een papieren wijkkrant. In Ruwaard wordt ook gewerkt aan een plan voor vernieuwing van de communicatie richting de inwoners. Het gaat dan vooral om de digitale communicatie; in Ruwaard is een wijkkrant. De Metoor wil de PR graag verder ontwikkelen om de nieuwe activiteiten te ondersteunen.

4.1.3 Resultaten vragenlijst burgerpanel

Vragenlijst burgerpanel Via TipOss hebben wij een vragenlijst uitgedaan naar het burgerpanel van Oss om een beeld te krijgen van de bekendheid van de wijkcentra. TipOss werkt voor het burgerpanel samen met het weekblad Regio Oss. De vragenlijst kon van 28 juni 2019 tot en met 10 juli 2019 worden ingevuld. 367 mensen hebben de vragenlijst ingevuld.

Relatief veel respondenten woonden in de stad Oss. Relatief weinig mensen uit de kernen hebben de vragenlijst ingevuld. Wij kijken daarom met name naar de antwoorden gegeven door de inwoners van de stad Oss. Wel kijken we telkens of er iets opvalt bij de antwoorden vanuit de kernen.

Bekendheid gemeenschapshuizen Op de vraag of de leden van het burgerpanel het gemeenschapshuis bij hen in de buurt kennen antwoordt 83% van de inwoners van de stad Oss ja en 89% van de inwoners van de kernen.²²

Aan degenen die het gemeenschapshuis niet kennen (57 personen) is gevraagd of ze wel wat zouden willen doen in een gemeenschapshuis. 44% antwoordt dan nee (in de stad en in de kernen). De rest antwoordt dan met name 'weet niet' en een deel (15% en 11%) ja.

Gebruikers gemeenschapshuizen Aan iedereen is vervolgens gevraagd of ze gebruik maken van het gemeenschapshuis. 69% (stad) en 61% (kernen) geeft aan van niet. 5% (stad) en 11% (kernen) geeft als antwoord één maal of meerdere malen per week naar het gemeenschapshuis te gaan.

Aan degenen die minimaal maandelijks naar het gemeenschapshuis gaan is gevraagd of ze tevreden zijn. Ongeveer iedereen is zeer tevreden, tevreden of neutraal. Slechts 1% van

de gebruikers is ontevreden. Een deel van de respondenten geeft aan neutraal te zijn, omdat ze naar een activiteit van een vereniging gaan.

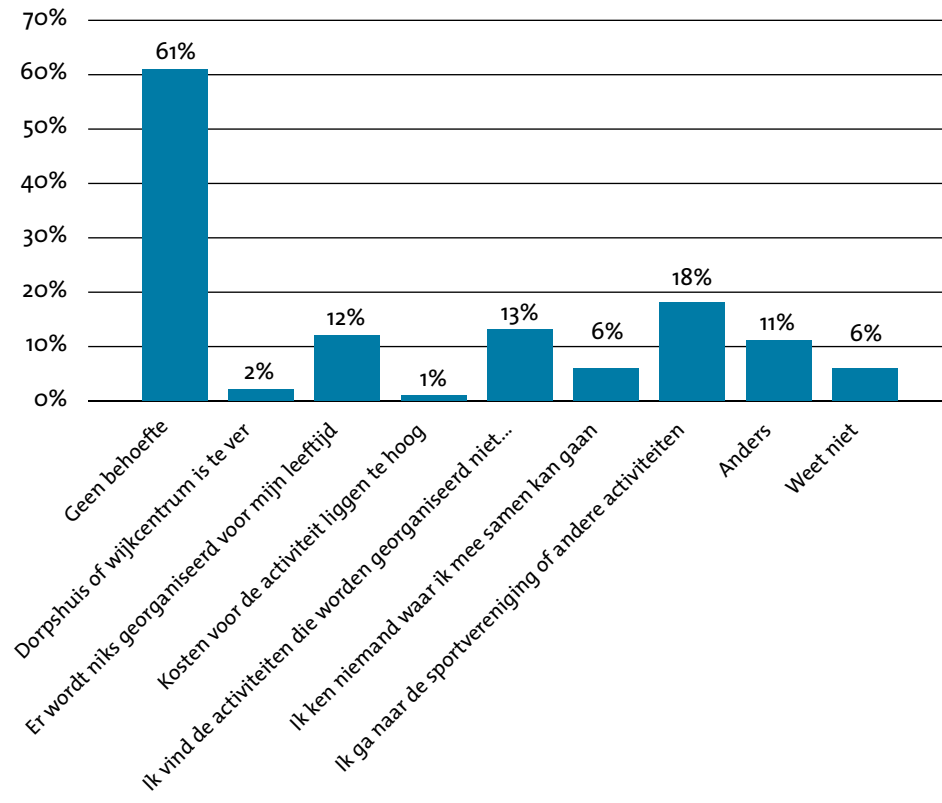
Redenen niet bezoeken gemeenschapshuizen Aan de respondenten die nooit gebruik maken van het gemeenschapshuis (240 respondenten in de stad en de kernen samen) is gevraagd waarom ze het gemeenschapshuis niet vaker bezoeken. In figuur 1 hebben we de antwoorden opgenomen voor alle respondenten. De percentages zijn voor de stad Oss en de kernen vergelijkbaar. Het grootste deel (61%) geeft aan er geen behoefte aan te hebben, of dat ze ergens anders naartoe gaan (18%). De resterende respondenten geven als antwoord onder andere dat de activiteiten niet leuk zijn (13%) en/of niet voor de goede leeftijd (12%). Degenen die anders invullen geven bijvoorbeeld aan dat het tijdstip niet uitkomt.

Mist u iets in het wijkcentrum? Tot slot hebben we gevraagd of er activiteiten worden gemist. 40% mist niets, een kleine 50% weet het niet en ruim 10% mist activiteiten. Als we kijken naar de antwoorden dan zijn de antwoorden die het vaakst wordt gegeven, dat:

- men weet niet wat er te doen is
- de activiteiten in de verschillende gemeenschapshuizen (in de stad) veel dezelfde soort activiteiten zijn. Activiteiten als bijvoorbeeld lezingen en/of informatie worden gemist.
- de activiteiten veel op dezelfde (oudere) leeftijdsgroep zijn gericht en/of op onhandige tijden zijn.

²² De man-vrouw verhouding bij degenen die de vragenlijst hebben ingevuld was ongeveer 50%-50%. Wat betreft de leeftijd van de invullers is die globaal vergelijkbaar met die van de leeftijd van de inwoners van Oss. Er hebben wat meer mensen van tussen de 40 en 65 jaar de vragenlijst ingevuld dan er procentueel wonen in Oss. De andere leeftijden zijn daarom licht ondervertegenwoordigd. Om mee te doen aan het burgerpanel moet iemand minimaal 16 jaar oud zijn.

Figuur 1. Waarom bezoekt u het gemeenschapshuis niet vaker?
(meerdere antwoorden mogelijk)

4.2 Bereik wijkstichtingen en vragenlijst wijk- en dorpsraden

Wie bereiken de wijkstichtingen?

Jongeren De activiteiten van de wijkstichtingen zijn vooral gericht op jongeren en gezinnen (zie ook tabel 7 in hoofdstuk 3). Dit ongeacht of ze hier specifieke middelen voor krijgen. Dit geldt voor de festiviteiten van de wijkstichting Zuid (zuid aan zee en de kerstmarkt) en de wijkstichting Schadewijk (vijverfeest). De wijkstichtingen Stolp en Rucrea organiseren of dragen bij aan het organiseren van diverse activiteiten voor jongeren. Alle vijf de wijkstichtingen helpen mee met de buitenspeeldag.

Buurtverenigingen

Wijkstichting Stolp ondersteunt veel buurtverenigingen. Deze verenigingen zijn vooral in Mettegeupel actief. Dit is een wijk waar in de nieuwbouwperiode veel jonge gezinnen gingen wonen. Er waren dus veel kinderen. De buurtverenigingen waren daarop gericht. De bevolking is inmiddels wat betreft leeftijdsopbouw wat meer divers, omdat jongeren opgroeien, gezinnen vertrekken en er nieuwe bewoners komen wonen. Het aantal ouderen neemt toe. In Krinkelhoek en het Centrum zijn minder buurtverenigingen. In de andere wijken zijn ook relatief weinig (actieve) buurtverenigingen. Mettegeupel is dus niet alleen in CKM, maar in de hele stad Oss, een uitzondering. Geen van de wijkstichtingen ziet het als haar rol om te organiseren dat er buurtverenigingen zijn. Wel worden die buurtverenigingen die er zijn of initiatiefnemers van buurtverenigingen ondersteund.

Overige Ouderen zijn niet zozeer de doelgroep van de wijkstichtingen, behalve dat de wijkstichting Oss Noord-West, Oss Zuid en Rucrea meehelpt met het broodje Ussen, broodje Zuid, en broodje Ruwaard. De wijkstichting Schadewijk geeft aan dat aan een activiteit als de kerstborrel wel alle leeftijden deelnemen.

Wat betreft het bereiken van mensen met een andere cultuur wordt veelal aangegeven dat dat lastig is. In paragraaf 4.4 gaan we daar verder op in..

Het bereik volgens de leden van de wijk- en dorpsraden

Aan de leden van de wijk- en dorpsraden hebben we een aantal vragen gesteld over het bereik. Zo hebben we de vraag gesteld voor wie de activiteiten in de buurt of de wijk zijn. In tabel 14 hebben we de antwoorden op deze vraag weergegeven. Er is geen groot verschil tussen de antwoorden van de dorps- en wijkraadsleden. Voor de diverse leeftijdsgroepen zijn er activiteiten, vooral voor ouderen; 88% en 84% geeft aan dat daar activiteiten voor zijn.

Tabel 14. Voor wie zijn er activiteiten in uw buurt / kern?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	Antwoorden dorpsraadsleden	Antwoorden wijkraadsleden
Ouderen (65+)	88%	84%
Jongeren (tot 12 jaar)	77%	74%
Jongeren (12 - 20 jaar)	50%	47%
Inwoners tussen de 20 en 65 jaar	65%	53%
Mensen met een andere culturele achtergrond	15%	37%
Mensen zonder werk	23%	23%
Mensen met een beperking	42%	21%
Anders (geef nadere toelichting)	19%	42%

Vervolgens hebben we gevraagd voor welke doelgroepen er te weinig activiteiten zijn. De antwoorden op deze vraag hebben we in tabel 15 opgenomen. Jongeren van 12 -20 jaar worden het vaakste genoemd als doelgroep waarvoor activiteiten voor worden gemist. De spreiding van de antwoorden is niet heel

groot. Jongeren onder de 12 en ouderen worden het minst vaak genoemd. De percentages laten echter geen hele grote verschillen zien met de percentages voor de andere doelgroepen. Of, zoals iemand onder de toelichting op het antwoord anders aan geeft: *“Ontmoeten moet altijd worden gestimuleerd voor iedere doelgroep”*. Iemand anders geeft aan: *“Ik denk dat er genoeg te doen is, wellicht is niet iedereen hiervan op de hoogte. Maar als je er op uit gaat zie je dat er genoeg te doen is.”*

Tabel 15. Voor welke doelgroepen zijn er volgens u te weinig activiteiten in uw buurt/kern?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	Antwoorden dorpsraadsleden	Antwoorden wijkraadsleden
Ouderen (65+)	16%	21%
Jongeren (tot 12 jaar)	23%	16%
Jongeren (12-20 jaar)	38%	58%
Inwoners (20 - 65 jaar)	19%	32%
Mensen met een andere culturele achtergrond	35%	42%
Mensen zonder werk	23%	42%
Mensen met een beperking	27%	26%
Anders, namelijk	12%	11%

We hebben ook gevraagd van welke doelgroep het onbekend is of er een behoefte is aan activiteiten en het goed zou zijn dat in beeld te brengen. De drie antwoorden die het hoogste scoren bij de wijkraadsleden zijn: jongeren (12-20 jaar), mensen met een andere culturele achtergrond en mensen zonder werk; alle meer dan 50%. De top drie van de dorpsraadsleden is dezelfde, maar het percentage is wat lager (alle rond de 40%).

4.3 Bereik laagdrempelig ontmoeten

4.3.1 Bereik dorpscoöperaties

Huidig bereik dorpscoöperaties In tabel 16 geven we een beeld van het huidige bereik van de dorpscoöperaties. Alle vier de dorpscoöperaties zijn gestart vanuit de doelgroep ouderen. Ontmoeten/koffiedrinken en vervolgens een activiteit doen en/of een netwerk opbouwen is in eerste instantie de opzet. Het netwerk opbouwen is belangrijk om te weten wie je kan bellen voor een klusje, een boodschap of een gesprek. Alleen in Geffen is de dorpscoöperatie om praktische redenen minder op de diensten gericht (zie ook paragraaf 3.3.2).

In essentie zorgen alle vier de dorpscoöperaties ervoor dat inwoners een netwerk opbouwen en organiseren ze een lichte vorm van dagactiviteiten. Dit geldt overigens ook voor het koffiedrinken in Macharen en de Ontmoeting in Geffen. Dit gebeurt in meer gemeenten, waarbij er overigens ook regelmatig voor een maaltijd wordt gezorgd (waarvoor een bijdrage wordt gevraagd).

De ontwikkeling van vaardigheden van deze initiatieven is gericht op zelfredzaamheid (het netwerk) en minder op het ontwikkelen van vaardigheden of (arbeids)participatie. Dat is gezien de doelgroep logisch. Een deel van de vrijwilligers is ook de doelgroep (de actieve leden). Deze leden zetten uiteraard wel hun vaardigheden in en/of ontwikkelen die.

Tabel 16. Bereik dorpscoöperaties

	<i>Ouderen</i>	<i>Overige doelgroepen</i>	<i>Andere culturen</i>	<i>Afbakening</i>
<i>Berghtsleven</i>	Ouderen (geen lidmaatschap)	-	-	De coöperatie doet geen ondersteuning waarbij een professional nodig is.
<i>Geffen Zorgt</i>	Ouderen (geen lidmaatschap)	Recent is gestart met koffiedrinken voor ouders die kinderen naar school brengen op vrijdagochtend.	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn taallessen/ taalverweringsactiviteiten. • Wereldkeuken waarin b.v. Syrisch en Turks wordt gekookt en Eritrese koffie wordt gemaakt. 	Geen dagbesteding, waarbij zorg nodig is.
<i>'t Land van Herpen</i>	300 leden (ook niet leden nemen deel).	Streven is een coöperatie te worden voor alle inwoners.	2x per week taallessen voor laaggeletterden: voor zowel Nederlanders als mensen met een andere culturele achtergrond.	De coöperatie doet geen ondersteuning waarbij een professional nodig is
<i>Zorgcoöperatie Ravenstein</i>	370 leden	Streven is een coöperatie te worden voor alle inwoners.	Signaal opgevangen dat er meer ondersteuning nodig is voor bijvoorbeeld vluchtelingen, maar dit zit meer op het niveau van een professional.	De coöperatie doet geen ondersteuning waarbij een professional nodig is

Afbakening huidig bereik De dorpscoöperaties richten zich bewust niet op zorg of taken waarbij een professional nodig is. Voor het aanbieden van zorg zou een professional in dienst moeten zijn van de dorpscoöperatie of moet op een andere manier de samenwerking zijn geregeld zowel inhoudelijk en financieel. De dorpscoöperaties hebben op dit moment niet die ambitie. In die zin zijn laagdrempelig ontmoeten en zorg in Oss vooralsnog vrij strikt gescheiden. In sommige gemeenten is dat anders, zie tekstkader 5.

Tekstkader 5. Type coöperaties in andere gemeenten

Het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg heeft in de studie 'Inventarisatie zorgcoöperaties 2014' geïnventariseerd hoeveel zorgcoöperaties er zijn en wat ze doen.

Doelstelling coöperaties De overeenkomst tussen de initiatieven in het onderzoek is dat ze een doelstelling hebben die vrij vergelijkbaar is. Deze doelstelling is: 'het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk kunnen blijven wonen waar ze wonen'.

Activiteiten Het verschil tussen de initiatieven zit in de manier waarop het doel wordt nagestreefd. Sommige coöperaties streven het bieden van zorg na, zodat ouderen en andere kwetsbare mensen bijvoorbeeld langer in het dorp of de buurt kunnen wonen. Dat kan er ook toe leiden dat zorgwoningen worden gebouwd.

Andere zorgcoöperaties faciliteren dienstenruil. Zorg wordt dan niet geboden. Wel worden lichtere vormen van zorg, zoals een middagbezoek aan een alleenstaande oudere, als dienst aangeboden. Dit is vergelijkbaar met de activiteiten van de zorgcoöperaties in Oss.

De scheidslijn is niet altijd even hard, omdat de coöperaties die diensten faciliteren soms wel meer ambitie hebben. Om praktische redenen hebben ze dan de voorrang gegeven aan de opbouw van de organisatie en laagdrempelige dienstverlening.

Organisatievorm Veel initiatieven hebben de juridische vorm van een coöperatie. Een vrij groot aantal is een vereniging, ook als het woord coöperatie in de naam wordt gebruikt. Tot slot, zijn er ook nog enkele stichtingen.

Het vragen van lidmaatschapsgeld is niet vrij gebruikelijk (vaak rond de € 20). Voor activiteiten die kunnen worden gezien als dagbesteding wordt vaak een bijdrage gevraagd. Desondanks zijn vrijwel alle initiatieven ook van een subsidie afhankelijk.

Knelpunten In een studie van Movisie twee jaar later zijn ook burgerinitiatieven onderzocht. Deze studie zoomt onder andere in op de knelpunten van burgerinitiatieven. De drie belangrijkste knelpunten zijn:

- Samenwerking met gemeente, aanbieders en zorgverzekeraars. Het gaat dan om erkenning van het initiatief als volwaardige partij/samenwerkingspartner. Ook gaat het om handelingssnelheid, vertrouwen in het initiatief en verschil in werkwijze en werkcultuur in de uitvoering.
- Wet- en regelgeving. Bij wet- en regelgeving gaat het over de onduidelijkheid over het toepassen van wet- en regelgeving en de betekenis daarvan voor een initiatief. Het gaat dan bijvoorbeeld om kwaliteitseisen ten aanzien van huisvesting, zorg en dienstverlening, zoals de veiligheidseisen van gebouwen of eisen van zorg en dienstverlening bij het inzetten van vrijwilligers vanuit de Participatiewet.
- Financiën. Veel initiatieven ondervinden hinder van een gebrek aan financiële middelen. Het gaat dan om de startfase en om de fase erna. De meest genoemde oorzaken zijn dat de 'toegang' tot financiën en/of subsidie als complex en onduidelijk wordt ervaren.

Movisie, 'Wat knelt? Inventarisatie knelpunten bij burgerinitiatieven in zorg en ondersteuning' 2016, p. 3 – 4, 8 en 9.

Ontwikkelingen dorpscoöperaties De dorpscoöperatie Herpen heeft een aantal doelen gesteld voor de komende jaren:

- Het bereiken van mensen van *alle leeftijden*. Dit komt feitelijk neer op het betrekken van meer jongere mensen. Het idee is om dat te doen via de inhoudelijke thema's die regelmatig worden georganiseerd, maar ook met activiteiten als eten. Daarbij kunnen ook mensen met kinderen die werken wat aan de coöperatie hebben, bijvoorbeeld bij ziekte. Aan de bekendheid bij jongere mensen wordt gewerkt. Er komen geleidelijk ook meer mensen binnen die werk zoeken of arbeidsongeschikt zijn geworden.
- Tegengaan *eenzaamheid*. Van tegengaan van eenzaamheid wil de dorpscoöperatie een speerpunt maken. Een idee is bijvoorbeeld om een buurtcoördinator/straatcoach in te stellen; dat is iemand die mensen persoonlijk kan aanspreken en omgekeerd. Een ander idee is dat er gewerkt zou kunnen worden met maatjes.

Deze doelen komen terug bij de andere dorpscoöperaties. Zo wil ook Ravenstein inwoners van diverse leeftijden benaderen. Het streven is daarom om meer verbinding aan te gaan met jongeren, bijvoorbeeld via de school. Daarnaast is de dorpscoöperatie Ravenstein zich aan het oriënteren op het thema dementie, omdat daar vragen over kwamen.

Berghsleven is bezig met het thema eenzaamheid. In oktober 2019 is een ontmoetingsmiddag georganiseerd in de week van de eenzaamheid. Daar waren veel mensen (circa 50). Het idee is om bijvoorbeeld op zondagmiddagen wat te gaan organiseren. Geffen Zorgt is recent een koffieochtend begonnen voor ouders van jonge kinderen; die de kinderen naar school brengen. Geffen Zorgt heeft recent een nieuw bestuur. Dit bestuur is zich daarom aan het oriënteren. Mantelzorg en wonen zijn twee mogelijke thema's. Ook over dagactiviteiten wordt nagedacht. Met de kanttekening dat daar een professional bij nodig is. Dat is een paar stappen verder in de ontwikkeling dan nu bijvoorbeeld de huiskameractiviteiten. Daar staat tegenover dat inwoners van Geffen nu naar de dagactiviteiten in Sint Jozef in Nuland, of Ons plekske in Vinkel gaan. Het zou voor inwoners fijner kunnen zijn als de activiteiten dichterbij zijn.

4.3.3. Bereik Ons huis van de wijk

Bereik laagdrempelig ontmoeten Ons huis van de wijk is in het drie jarig bestaan doorgroeid naar 35 groepen die activiteiten organiseren. Bij een telling een jaar geleden waren er 300 unieke bezoekers per week. Recent is opnieuw geteld. Eind 2019 waren er 470 unieke bezoekers in een week voor de 35 activiteiten plus de open inloop.

In Ons huis van de wijk komen relatief veel kwetsbare mensen. Voorop staat dat alle wijkbewoners hun plek moeten kunnen vinden in Ons huis van de Wijk. Ouderen zijn geen specifieke doelgroep. Het gaat meer om de doelgroep 20 - 65 jaar met onder andere problemen als armoede, verslavingsproblematiek en/of geestelijke gezondheidsproblemen, beperkingen en taalproblemen. Er zijn veel groepen met een andere culturele achtergrond (zie verder paragraaf 4.4).

Het gaat bij Ons huis van de wijk met name om contact en om een zinvolle invulling van de dag. Via de contacten kunnen mensen elkaar helpen, maar er is geen klussenhulp, of ruil van diensten, zoals bij een deel van de dorpscoöperaties.

Ontwikkelingen In Ruwaard is behalve Ons huis van de wijk ook D'n Iemhof. Ook dit gemeenschapshuis heeft, van oudsher, een goede bezetting, maar is beperkt gericht op laagdrempelig ontmoeten. Wijkstichting Rucrea heeft een ruimte die ook door anderen wordt gebruikt. Ons huis van de wijk en D'n Iemhof trekken andere inwoners en zijn aanvullend. De ontwikkeling van Ons huis van de wijk is op dit moment vooral gericht op de nieuwe Iemhof, waar Ons huis van de wijk in principe ook deel van uit gaat maken. Daarnaast is recent gestart met de Deel. De nieuwe activiteiten in de Deel zijn meer op arbeidsparticipatie gericht.

4.3.4 Ons Welzijn: het Talentcentrum en de Binnenstad

Bereik laagdrempelig ontmoeten Het Talentcentrum is gericht op heel Oss. De doelgroep is in wezen dezelfde als Ons huis van de wijk, zij het dat het Talentcentrum van oorsprong wat meer gericht was op het ontwikkelen van talenten waardoor bijvoorbeeld deelname aan het arbeidsproces wordt ondersteund. In de praktijk gebeurt dat minder. Een deel van de bezoekers blijft een reguliere deelnemer. De dynamiek is beperkter dan bij Ons huis van de wijk. Dat kan komen omdat het centrum het doel had talenten te ontwikkelen en minder een vrije inloop. De doelgroep is kwetsbare mensen. Het zijn vooral mensen tussen de 20 en 65 jaar. Ouderen komen hier veelal niet; dat is ook logisch gezien het oorspronkelijke karakter. Net als in Ons huis van de wijk komen hier relatief veel groepen met een andere culturele achtergrond (zie verder paragraaf 4.4). Het gaat bij het Talentcentrum met name om contact en om een zinvolle invulling van de dag.

De Binnenstad In de Binnenstad faciliteert Ons Welzijn koffiedrinken met open inloop (4x per week). Ook worden er in de Binnenstad diverse activiteiten door Ons Welzijn georganiseerd. De activiteiten en het koffiedrinken zijn laagdrempelig in de zin dat het algemene voorzieningen zijn.

4.3.5 Ouderen

In deze paragraaf staan we stil bij (laagdrempelig) ontmoeten voor ouderen. Het laagdrempelig ontmoeten in de kernen is in eerste instantie gericht op ouderen. Een aantal dorpscoöperaties wil de activiteiten verder ontwikkelen naar meer leeftijdsgroepen. Laagdrempelig ontmoeten in de stad is meer gericht op de leeftijdsgroep 20 – 65 jaar. Voor ouderen in de stad is er wat betreft laagdrempelig ontmoeten in een aantal gemeenschapshuizen een lunchactiviteit (broodje Ussen en broodje Zuid). Ook zijn sommige activiteiten van Ons Welzijn op ouderen gericht, evenals het traject sociaal-vitaal. Daarnaast zijn er de activiteiten van de Kbo's en andere verenigingen.

Behalve met de Kbo (zie paragraaf 3.3.6) hebben we ook met de seniorenraad gesproken over (laagdrempelig) ontmoeten voor ouderen.

Seniorenraad De seniorenraad is een zelfstandige stichting, die op eigen initiatief is begonnen. Rond 2011/2012 is besloten tot vertegenwoordiging van de Kbo en de twee andere ouderenorganisaties in de seniorenraad. Het doel van de seniorenraad is op te komen voor de belangen van de ouderen. De doelgroep van de seniorenraad zijn ouderen vanaf 55 jaar en ouder. Het gaat er dan om dat er bij deze doelgroep vaak meer problemen gelijktijdig aan de orde zijn. Ook komen er steeds meer alleenstaande 75plussers.

De seniorenraad kan gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen aan de gemeenteraad en het college. De leden van de seniorenraad nemen deel aan kenniskringen van de Adviesraad Sociaal Domein. De seniorenraad organiseert één keer in de twee jaar een symposium.

Ondersteuning De Kbo kring Oss en de seniorenraad maken zich zorgen om de ondersteuning van ouderen, omdat Ons Welzijn uitvoerende taken zoals de maaltijden, alarmering en dergelijke

aan het overdragen is. Gevreesd wordt voor een negatieve uitwerking op het vrijwilligersbestand. Ook stoppen activiteiten, zoals het organiseren van de seniorenmarkt. Deze heeft de Kbo kring Oss overgenomen. Zij hebben najaar 2019 een seniorenmarkt in Berghem georganiseerd. Er kwamen 3.000 mensen naar deze markt.

Overgang Het doel van het gemeentelijk beleid is dat ondersteuning zoveel mogelijk door vrijwilligers wordt gedaan. We zien dit ook ontstaan. In hoofdstuk 3 hebben we een beeld geschetst van wie er actief is bij het organiseren van (laagdrempelig) ontmoeten. Daarbij zijn we ook diverse ondersteunende activiteiten tegengekomen van bijvoorbeeld de dorpscoöperaties en de Kbo. Dit naast activiteiten van Ons Welzijn.

Aandachtspunten De aandachtspunten die de seniorenraad en de Kbo ziet bij de ondersteuning van ouderen zijn de volgende:

- de overdracht van taken; gaat dit wel goed? Het gaat er dan om of ouderen nog worden bereikt en of de vrijwilligers actief blijven. Volgens de seniorenraad en de Kbo zouden de gevolgen gemonitord moeten worden. Ook wordt een plan gemist voor het overdragen van taken. Hierdoor is het lastig te zien of er hiaten ontstaan of niet.
- versnippering. Een deel van de mensen weet de weg niet. Het zou goed zijn als er in de buurten iemand is die kan verbinden en ontschot kan werken.
- het is belangrijk mensen te activeren in wijken en buurten. In de buurt zijn concrete acties mogelijk. Kleinschaligheid is van belang; dat geeft betrokkenheid, omdat inwoners elkaar leren kennen. Privacy issues (vooral sinds de AVG) kunnen het soms lastiger maken mensen te bereiken.

4.4 Bereik inwoners met een andere culturele achtergrond

In deze paragraaf focussen we op een specifiek deel van de inwoners van Oss, namelijk om op mensen met een andere culturele achtergrond. De reden hiervoor is nader te onderzoeken of deze inwoners zich betrokken voelen en/of er een behoefte is aan meer (laagdrempelig) ontmoeten. Dit deel van het onderzoek is gebaseerd op de gesprekken met de gemeenschapshuizen, wijkstichtingen, organisatoren van laagdrempelig ontmoeten, ambtenaren en Ons Welzijn. Daarnaast zijn er enkele gesprekken met mensen op straat gevoerd en hebben we enkele verdiepende gesprekken met sleutelfiguren uit de Turkse en Poolse gemeenschappen gehouden. Aanvullend zijn er enkele formele gesprekken gevoerd met een Turkse zorginstelling en een Poolse vereniging (zie bijlage 2).

De indeling van deze paragraaf is dat we eerst ingaan op de vraag hoe gemêleerd Oss is (paragraaf 4.4.1). Vervolgens kijken we naar de activiteiten in de gemeenschapshuizen, inclusief de verenigingen en de wijkstichtingen (paragraaf 4.4.2) en de mogelijkheden voor laagdrempelig ontmoeten (paragraaf 4.4.3). In de laatste twee paragrafen (4.4.4 en 4.4.5) gaan we in op de Turkse en Poolse inwoners. Hierbij leggen we de beelden van geïnterviewden over Turkse en Poolse inwoners naast die van de doelgroepen zelf.

4.4.1 De mate van gemêleerdheid van Oss

Een vraag die voorafgaand aan dit deel van het onderzoek gaat is hoe gemêleerd is Oss? In tabel 17 zijn de wijken en dorpen van Oss opgenomen met de percentages mensen van een Nederlands afkomst, niet-Westerse afkomst en Westerse afkomst.

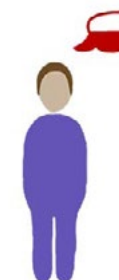

Tabel 17. Inwoners Oss naar afkomst (percentage van totale bevolking)

Wijk/dorp	Nederlands	Niet-westers	Westers
Centrum, Krinkelhoek, Mettegeupel	79%	11%	10%
Noord-West	82%	9%	9%
Schadewijk	71%	17%	12%
Ruwaard	66%	22%	12%
Oss-Zuid	80%	10%	11%
Berghem	90%	4%	6%
Megen, Haren, Macharen	93%	2%	5%
Ravenstein	89%	4%	7%
Herpen	94%	2%	5%
Lith	93%	2%	5%
Geffen	93%	3%	4%

Bron: Ossstat download 6 januari 2020

De wijken Ruwaard en Schadewijk zijn het meest gemêleerd. Als we inzoomen op buurten in een wijk dan zien we ook enkele buurten in andere wijken van de stad Oss die gemêleerd zijn. Voorbeelden zijn de Hertogenbuurt in Krinkelhoek (69% Nederlands, 20% niet-westers en 11% westers), Vierwinden in Oss Zuis (65% Nederlands, 1% niet-westers en 32% westers) en

Hoefeind in Oss Noord-West (75% Nederlands, 14% niet-westers en 10% westers).

De dorpen zijn minder gemêleerd. Voor inwoners met een andere achtergrond kan het overigens ook juist ingewikkeld zijn om een van de weinige inwoners met een andere achtergrond te zijn.

De grootste groepen mensen met een andere culturele achtergrond zijn de Turkse inwoners (4.250) en de Poolse inwoners (2.200). Op deze groepen zoomen we in paragraaf 4.4.4 en 4.4.5 verder in.

4.4.2 Ontmoeten en andere culturen

Gemeenschapshuizen

Kernen Geen van de gemeenschapshuizen in de kernen heeft activiteiten voor mensen met een andere culturele achtergrond. Ook nemen ze niet tot nauwelijks deel aan de activiteiten.

Stad Oss Ook in de stad Oss zijn in de gemeenschapshuizen geen (structurele) activiteiten voor mensen met een andere culturele achtergrond. Daarnaast nemen mensen met een andere culturele achtergrond ook nauwelijks deel aan de activiteiten. In het wijkcentrum Schadewijk wordt bij de activiteiten samen met de school wel deelgenomen door mensen van verschillende achtergronden, maar bij de overige activiteiten niet.

Wel huurt een Poolse vereniging regelmatig een ruimte in de Meteor en een Turkse vereniging in het Zuidergebouw. Enkele gemeenschapshuizen (de Binnenstad en de Meteor) hebben geprobeerd activiteiten voor mensen met een andere culturele achtergrond te organiseren, maar dat is niet gelukt. De beheerstichting de Hille geeft aan ook iets voor mensen met een andere culturele achtergrond te willen doen, maar weet niet hoe andere doelgroepen te bereiken en zou daar graag ondersteuning bij hebben.

Verenigingen

Subsidiebeleid In hoofdstuk 2 hebben we aangegeven dat het subsidiekader uit 2006 drie hoofddoelen heeft. Het tweede hoofddoel is: Het stimuleren van de medeverantwoordelijkheid van burgers voor de eigen woon- en leefomgeving. Onder dit hoofddoel is een aantal subdoelen geformuleerd, waaronder: het bevorderen van sociale cohesie in de woonwijken, maar ook (subdoel 2.4): Allochtonen in staat stellen hun positie in de samenleving te verbeteren, bijvoorbeeld door belangenbehartiging of communicatie met en tussen groepen in de samenleving.

Migrantenverenigingen met subsidie In 2019 waren er vier migranten organisaties met gemeentelijke subsidie: Hacibektas Culturele Vereniging en E.B.O. (beide Turks), Stichting Cai Hong

(Chinees) en de Cambodjaanse Vereniging Samaky (Cambodjaans). Daarnaast zijn er twee volksdansgroepen met een andere culturele achtergrond die subsidie krijgen: Anadolu (Turks) en Volksdansgroep Turopolski (Russische / Oosteuropese). Het aantal migrantenorganisaties in Oss was hoger. Enkele geïnterviewden zeggen hierover dat de manier van subsidiëren voor een verlaging van de subsidie heeft geleid. Het kan zijn dat hiermee de verlaging van de subsidie voor het huisvestingsdeel wordt bedoeld (zie paragraaf 2.3). Daarnaast, en financieel vermoedelijk belangrijker, is dat de samenwerkingsverbanden met buurthuizen, welzijnsorganisaties en dergelijke minder zijn geworden. Dit omdat het beleid nu gericht is op 'kwetsbare burgers' en meedoen (zie verder paragraaf 4.43). Een andere reden voor vermindering van het aantal migrantenorganisaties lijkt te zijn dat met name eerste generatie Turkse inwoners lid zijn. De tweede en derde generatie zijn veelal geen lid van dit type verenigingen.

Lidmaatschap van verenigingen met subsidie Mensen met een andere culturele achtergrond kunnen ook lid worden van alle 'reguliere' verenigingen. Dit hebben we niet afzonderlijk onderzocht. Zover we zien lijkt dit op uitzonderingen na niet veel te gebeuren. De Kbo Brabant geeft bijvoorbeeld aan dat iedereen lid kan worden ongeacht religie; de K van katholiek staat niet meer voorop. Ook bijvoorbeeld Turkse mensen kunnen lid worden. Dit gebeurt echter nog niet tot nauwelijks.

Recentere Poolse en Turkse verenigingen Er zijn enkele recentere Turkse en Poolse verenigingen die geprobeerd hebben subsidie aan te vragen. Een Turks koor heeft subsidie aangevraagd die ze niet hebben gekregen. Omdat Nederlandse koren wel subsidie krijgen – die het van oudsher al hadden – leidt dit tot onbegrip. Osstoja is een Poolse vereniging (in paragraaf 4.4.5 gaan we daar verder op in) die subsidie heeft aangevraagd. Ze hebben geen subsidie gekregen, omdat de doelgroep Poolse kinderen is en de activiteiten in het Pools zijn. De activi-

teiten zijn dus niet op iedereen gericht.

Een ander Poolse initiatief was het oprichten van een Poolse stichting ter ondersteuning van mensen met hulpvragen. Zij kregen geen subsidie of andere ondersteuning en zijn vervolgens niet doorgegaan met het initiatief.

Enkele geïnterviewden geven aan dat vooral activiteiten worden gehonoreerd die bestemd zijn voor iedereen. Bij het selecteren van een gezamenlijke activiteit hanteert de gemeente criteria die niet altijd passen bij de (specifiekere) wensen van migranten. Enkele andere geïnterviewden, van een andere culturele achtergrond, geven aan niet de kennis en kunde te hebben die sommige Nederlanders hebben om iets aan te vragen of te organiseren. Het is te complex en er is geen hulp om die complexiteit te overwinnen. Aankloppen bij de gemeente wordt als niet zinvol ervaren.

Tekstkader 6. Bewonersgroep Pastoor Bloemstraat

De start De bewonersgroep Pastoor Bloemstraat is 11 jaar geleden begonnen op initiatief van BrabantWonen. De start hield in dat BrabantWonen mensen uitnodigde voor een gesprek waarin vragen werden besproken als: Waar loop je tegenaan? Wat zijn klachten? De eerste actie was schoonmaken in de wijk. Stapsgewijs is zo de bewonersgroep ontstaan. Deze bewonersgroep bepaalde in een volgende stap dat het doel meer samenhang was. Dit omdat mensen in de buurt elkaar niet kenden. De buurt was verpauperd en niemand deed er iets aan.

Activiteiten De buurtactiviteiten zijn onder andere een schoonmaakactie (in het voorjaar), eieren zoeken met pasen, een buurtmiddag voor ouderen en eenzamen, burendag met barbecue, de buitenspeeldag (via Ons Welzijn/gemeente) en deelname aan activiteiten als het Elzeneindfestijn en Sinterklaas (georganiseerd door de wijkstichting).

Bereiken van bewoners Voor alle activiteiten wordt bij alle huizen aangebeld om mensen uit te nodigen. Er is ook een folder, maar de ervaring is dat dat niet genoeg is. Het bereiken van de buurtbewoners is langzaam gegroeid. Op de burendag najaar 2019 waren 125 mensen. Ook mensen met een andere culturele achtergrond namen deel. Daarvoor moest wel moeite worden gedaan:

- Turkse bewoners zijn na een aantal jaren bereikt doordat mensen van de moskee megingen bij het aanbellen. Dit is min of meer bij toeval ontstaan, omdat er een keer een vergadering in de moskee was en het gesprek werd gevoerd over het moeilijk bereiken van Turkse mensen. Een aandachtspunt is het eten. Voor het vlees op de barbecue wordt het budget gesplitst en regelen de Turkse bewoners hun eigen vlees; dat vervolgens weer wordt gegeten door iedereen. De barbecue was al zonder alcohol.
- Poolse bewoners worden bereikt bij het aanbellen. De communicatie gaat via Google Translate op de telefoon of een vertaalapparaatje van de Poolse mensen. De gezinnen nemen deel aan de activiteiten. De alleenstaande Poolse mannen niet.
- Syriërs wonen er pas recent. Zij waren gemakkelijk te bereiken. Dat komt ook omdat nieuwe bewoners in de wijk, sinds een paar jaar, welkom worden geheten. Alle mensen die nieuw in de buurt komen krijgen een plantje en kaartje en hen wordt verteld wat er in de wijk gebeurt. De Syriërs sloten meteen aan bij de buitenspeeldag.
- Behalve het welkom heten in de buurt wordt er ook aandacht besteed aan geboortes en sterfgevallen door een kaartje te sturen en soms een attentie.
- In het algemeen geldt dat bij iedereen altijd wordt aangebeld; dus ook als iemand na jaren aanbellen nog nooit is gekomen. De ervaring is dat soms mensen alsnog na jaren deelnemen.

Bekostiging De activiteiten worden betaald door: BrabantWonen, wijkstichting Stolp, soms in uitzondering door de wijkraad, het oranjefonds (burendag), de gemeente organiseert mee met de buitenspeeldag, via Ons Welzijn. Ons Welzijn helpt ook met de folders.

Professionals/wijkstichting Was dit gelukt zonder professionals? De bewonersgroep geeft aan dat steun bij de start (door BrabantWonen en Vivaan) nodig was. Hoe te beginnen is niet eenvoudig. Ook waren er enkele momenten dat het moeilijk was: financieel, privé en door andere ontwikkelingen. Sparren met een professional en met de wijkstichting helpt dan.

Wijkstichtingen

Wijkstichtingen bereiken mensen met een andere cultuur bij sommige activiteiten. Rucrea geeft aan dat aan een evenement als het preuvenement (onderdeel van het midzomerfestijn) mensen vanuit 16 culturen betrokken zijn, dat wil zeggen ze zijn gevraagd hapjes te maken vanuit hun eigen cultuur. Naar het preuvenement komen circa 300/400 mensen met een uitschieter naar 500 mensen. Bij andere activiteiten komen weinig tot geen mensen met een andere culturele achtergrond.

De wijkstichting Schadewijk geeft aan dat Poolse mensen naar de kerstborrel komen. Turkse mensen komen ook, maar kort. Dit vermoedelijk onder andere omdat de wijn en soep met worst niet aansluit bij hun wensen. De rommelmarkt trekt ook een vrij divers publiek.

Wijkstichting Zuid geeft aan dat de wijk bestaat uit een aantal 'eilandjes' en dus geen geheel is. Het is een grote wijk qua oppervlakte, maar het zijn deels bedrijventerreinen. De wijkstichting probeert zoveel mogelijk het contact met de buurtverenigingen te onderhouden onder andere door op de buitenspeeldag contact te maken. De wijkstichting deelt op die dag ijsjes uit en spreekt met mensen om zo het contact te bevorderen.

Wijkstichting Stolp (CKM) werkt veel met buurtverenigingen. In de Mettegeupel werkt dat goed, maar in de Krinkelhoek (een gemêleerde wijk) en centrum is het lastiger de mensen te bereiken. De bewonersgroep de Pastoor Bloemstraat slaagt er wel in veel verschillende mensen te bereiken, zoals de Turkse gemeenschap, vluchtelingen en Polen. In tekstkader 6 gaan we daar verder op in.

4.4.3 Laagdrempelig ontmoeten en andere culturen

Dorpscoöperaties

Voor de dorpscoöperaties hebben we in tabel 16 opgenomen welke activiteiten gericht zijn op inwoners met een andere culturele achtergrond. De dorpscoöperatie Herpen organiseert twee maal per week taallessen aan laaggeletterden. Het gaat dan om mensen met een Nederlandse achtergrond en mensen met een andere culturele achtergrond. De dorpscoöperatie geeft aan dit belangrijk te vinden om te organiseren in de eigen kern. De taallessen in Oss zijn vrij ver voor inwoners van Herpen. Ook is de stad Oss moeilijk met het openbaar vervoer te bereiken.

In Geffen zijn ook taalverwervingsactiviteiten en er is de Wereldkeuken waarin eten en drinken door mensen met een andere culturele achtergrond wordt gemaakt. De dorpscoöperatie Ravenstein geeft aan wel enige vragen te zien bij vluchtelingen, maar deze vragen zijn dusdanig dat ze meer voor een professional zijn.

Ons huis van de wijk

Er komen veel groepen van mensen met een andere culturele achtergrond in Ons huis van de wijk. Er zijn naast Turkse mensen, ook veel Cambodjanen en Vietnamezen in Ruwaard, evenals Afghanen en Hindoestanen. Deze groepen komen naar Ons huis van de wijk. Wel blijven het vaak groepen. Er is weinig menging. Veel mensen komen voor hun activiteit en gaan weer. Dat geldt niet alleen voor mensen van een andere culturele achtergrond. Ook andere clubjes doen vooral hun eigen ding.

Er wordt een verschil ervaren tussen de verschillende groepen. Taal speelt daarbij de hoofdrol in die zin dat het een barrière is, ook bij het oplossen van problemen. Een groep waar regelmatig discussie mee is zijn de Turkse vrouwen. De reden hiervoor is dat ze geen Nederlands praten. Een van de regels van Ons huis

van de wijk is dat er Nederlands wordt gesproken, als iemand het kan. De Turkse vrouwen spreken Nederlands, maar vrij slecht.

Ervaringen elders Voor dit onderzoek hebben wij ook gesproken met de coördinator van het gemeenschapshuis in de Afrikaanderwijk in Rotterdam. De Afrikaanderwijk is een zeer gemêleerde wijk. Wij hebben gevraagd naar de ervaringen met de diverse culturele groepen.

Het beeld was vergelijkbaar met dat van Ons huis van de wijk en het Talentcentrum. Er komen diverse groepen, maar er is weinig interactie. Taal is daarbij een groot issue. Vrij veel mensen beheersen het Nederlands slecht. Er zijn daarom diverse taalactiviteiten in het gemeenschapshuis. Ook als er geen taalissues zijn is er weinig interactie tussen groepen. Het belangrijkste daarbij is erop sturen dat geen van de groepen dominant wordt.

Ons Welzijn

Subsidieovereenkomst Ons Welzijn Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is er in Oss geen doelgroepenbeleid meer. Dit is overigens in meer gemeenten afgeschaft. Er is wel beleid voor vluchtelingen en statushouders. Het gaat dan om wettelijke taken. Het beleid voor het sociale domein in Oss is gericht op ondersteuning van 'kwetsbare burgers'. Een taalachterstand kan kwetsbaar maken. Ons Welzijn heeft activiteiten gericht op inburgeraars en allochtone vrouwen. Er is echter geen gemeentelijk integratiebeleid of iets dergelijks. Het beleid is gericht op meedoen. Dat is de grootste opdracht aan Ons Welzijn.

Van actief informeren naar het eigen netwerk Diverse geïnterviewden geven aan dat er bijvoorbeeld twintig jaar geleden meer activiteiten waren om mensen met een andere culturele achtergrond te bereiken. Er waren bijvoorbeeld schoolconsulenten. Via basisscholen werden ouders betrokken en geïnformeerd. Taal was voor veel mensen, ook toen, de grootste barrière. Als ouders werden betrokken bij de scholen begrepen

ze vaak niet alles, maar de betrokkenheid gaf wel een bepaalde dynamiek. Een vergelijkbare insteek was er een tijd bij zorginstellingen. Mensen met een andere culturele achtergrond maakten relatief weinig gebruik van formele hulp. Er werd daarom ingezet op het bezoeken en informeren van deze doelgroep, bijvoorbeeld als er sprake was van een zieke ouder of een gezinlid met een handicap. Het doel was dat mensen een beroep doen op de professionele gespecialiseerde zorg waar dat nodig is.

Sinds de decentralisaties staat eigen kracht en het netwerk verbreden voorop. Dat betekent een verandering in de manier van kwetsbare burgers ondersteunen. Het gaat dan om eigen initiatief van burgers. De huidige insteek van de activiteiten van Ons Welzijn is in de eerste plaats burgerinitiatieven ondersteunen in het Talentcentrum en in de tweede plaats activiteiten en cursussen organiseren waardoor mensen zichzelf beter kunnen redden.

Talentcentrum Ook in het Talentcentrum komen mensen van diverse culturele afkomst. Echter ook in het Talentcentrum blijven de groepen vaak bij elkaar. Het is niet zo dat iemand van een kookgroep na verloop van tijd vanzelf aanhaakt bij een andere groep.

Een paar geïnterviewden merken op dat er enkele jaren geleden meer Turkse deelnemers in het Talentcentrum waren. Een deel is naar Zahet - vlakbij het Talentcentrum - gegaan voor dagactiviteiten met een indicatie (zie verder paragraaf 4.4.4). Ons Welzijn heeft soms contact met de moskee, maar er is (nog) niet echt sprake van samenwerken. Taal speelt daarbij een rol.

Poolse en Russische mensen komen vooral voor de taallessen naar het Talentcentrum. Verder is er weinig contact met deze groep. Poolse inwoners gaan naar de Visserskerk (naast het Talentcentrum) en naar Poolse supermarkten. Met huis-aan-huis bezoeken spreekt Ons Welzijn wel met de Poolse mensen. Taal blijkt ook voor hen een barrière.

Activiteiten Er zijn diverse activiteiten van Ons Welzijn waar mensen van verschillende culturen aan deelnemen. Er zijn groepen voor vluchtelingen. Ook zijn er soms andere activiteiten. Er waren empowerment groepen voor mannen van diverse afkomst die bijvoorbeeld geen werk hadden, of voor mensen die door gezinshereniging recent naar Nederland zijn gekomen. Ook zijn er activiteiten als wandelen en andere bewegingsactiviteiten waar mensen van diverse achtergronden aan meedoen. Het beeld is dat er behoefte is aan informatie en ondersteuning, alhoewel dat ook deels via het Talentcentrum kan. Mensen kunnen daar een groep beginnen met bijvoorbeeld landgenoten. Zo kan informatie worden uitgewisseld en eenzaamheid worden tegengegaan, zeker zolang de Nederlandse taal een probleem is.

Overige organisaties en diversiteit

BrabantWonen BrabantWonen stimuleert contacten in de buurt. In paragraaf 3.3.6 hebben we enkele activiteiten geschetst, zoals de milieustraat en het bij nieuwe complexen langs gaan bij de bewoners. Dan wordt gevraagd hoe het gaat in het nieuwe gebouw en wat de bewoners kunnen betekenen voor het samenleven in het nieuwe gebouw. Er wordt met iedereen gesproken; dus mensen van alle culturen. Taal kan daarbij wel een probleem zijn.

Ook heeft BrabantWonen een fonds voor kunstenaars onder nieuwkomers. Nieuwkomers wordt gevraagd of ze kunstenaar zijn. Op deze manier wordt een aantal projecten met kunstenaars gesubsidieerd.

Met de moskeeën is contact. Er wordt soms via de moskee voorlichting gegeven. Ook neemt een moskee deel in de jongerenklankbordwerkgroep. Het streven is de relaties verder te ontwikkelen.

Programma Schadewijk Vanuit het programma Schadewijk wordt geprobeerd ook met inwoners met een andere culturele achtergrond in contact te komen. Dit is niet eenvoudig. Er zijn contacten via de scholen en via de moskee. Dit is veelal informatie uitwisselen en weten wie te bellen als er iets is. Een daadwerkelijke samenwerking is er nog niet.

Er zijn wel ideeën voor meer contact met andere culturen. Zo is het de bedoeling dat er in iedere straat twee contactpersonen komen. Daarbij wordt gestreefd naar een weerspiegeling van de wijk.

4.4.4 Nadere verdieping bereik en behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten Turkse inwoners

(Laagdrempelig) ontmoeten en Turkse inwoners

Beeldvorming over Turkse mensen bij (laagdrempelig) ontmoeten Vanuit de gesprekken met niet-Turkse geïnterviewden over Turkse mensen komen drie beelden naar voren:

- ze zijn moeilijk te bereiken vanwege in de eerste plaats taal, maar ook vanwege cultuur/religie.
- er kan behoefte aan ontmoeten zijn, maar daarvoor voorzien met name de moskeeën.
- zorg en ontmoeten wordt ook geboden door Turkse zorgaanbieders. Daarbij is het wel de vraag of het voor sommige mensen eigenlijk niet (alleen) om ontmoeten gaat.

Op het laatste punt gaan we afzonderlijk in aan het einde van deze paragraaf. We bespreken eerst (laagdrempelig) ontmoeten.

Beelden van Turkse mensen bij (laagdrempelig) ontmoeten Een aantal geïnterviewden met een Turkse achtergrond geeft aan dat de subsidies en ondersteuning minder zijn geworden. Vooral het aantal zelforganisaties is afgenomen. Deze organisaties werkten samen met de welzijnsinstellingen in de buurthuizen. Moskeeën hebben dit overgenomen. Een aandachtspunt daarbij is dat niet iedereen aansluiting heeft bij moskeeën. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat er een tweedeling is in de Turkse gemeenschap. Circa 15% tot 20% is niet betrokken bij een moskee. Een groot deel dus wel. Van beide groepen hebben we een aantal mensen gesproken. Op beide gaan we hieronder in.

Activiteiten moskeeën Moskeeën zijn verenigingen of stichtingen en organiseren inmiddels ook activiteiten, zoals: ontmoeting, informatie aan bijvoorbeeld moeders, huiswerkbegeleiding, Koranles, cursus Arabisch, Turks en informatie over de Islam. De activiteiten zijn wel religieus gericht, maar ook wat breder, zoals de huiswerkbegeleiding. Niet iedereen komt naar

de moskee voor de religie. Een deel komt ook omdat ze zich er thuis voelen. Van belang zijn de eigen normen en waarden, dat wil bijvoorbeeld zeggen mannen en vrouwen gescheiden en het eten en de bereidingswijze van het eten dient aan bepaalde eisen te voldoen.

Samenwerking gezien vanuit moskeeën De geïnterviewden vanuit de moskeeën geven aan meer te willen organiseren, zoals (informatie)bijeenkomsten voor Turkse mensen. Dat is lastig goed voor elkaar te krijgen. Er is wel contact met de GGD en Ons Welzijn, maar meer is nodig, bijvoorbeeld over beroepskeuze, schoolkeuze, tweetaligheid thuis. Daarbij speelt mee dat de kennis van de Nederlandse taal en over het omgaan met instanties niet altijd voldoende is.

In zijn algemeenheid is de wens dat de contacten meer structureel zijn, daar waar deze contacten nu vaak incidenteel zijn. Meer informeren is nodig voor de mensen die de moskeeën bereiken. Hulp bij het organiseren ervan en het informeren zelf is wenselijk. Dit met de kanttekening dat een moskee een religieuze instantie is met religieuze overwegingen. Daar is begrip voor nodig.

Activiteiten buiten de moskeeën Buiten de moskeeën zijn er weinig activiteiten specifiek voor Turkse mensen. Gemeenschapshuizen zijn wel bekend bij deze mensen, maar wat er wordt georganiseerd komt vaak niet overeen met de interesses. Zo spelen Turkse mensen andere spelletjes en hebben ze specifieke vragen voor informatieavonden.

Het idee van burgerinitiatieven past volgens diverse geïnterviewden niet bij de meeste (oudere) Turkse mensen. Bovendien is daarbij het probleem dat de activiteiten voor iedereen moeten zijn. Die initiatieven die er zijn sluiten daar niet op aan. Tot slot zijn taalproblemen en culturele verschillen een probleem. Dit wordt versterkt door de televisie en internet. Informatie in de eigen taal wordt vaak toch als het handigste ervaren. Mensen blijven dan in de eigen kring. Wat daarom wel kan helpen bij de deelname van Turkse mensen aan activiteiten in bijvoor-

beeld gemeenschapshuizen is dat een bekende als vrijwilliger activiteiten organiseert.

Een deel van de geïnterviewden zou graag zien dat er (gratis) ruimtes beschikbaar zijn voor activiteiten, zodat het organiseren van activiteiten wordt gestimuleerd. De diverse vrouwengroepen in Ons huis van de wijk en Talentcentrum worden genoemd als positief voorbeeld.

Ontmoeten: Turkse zorgaanbieders

Beeld over Turkse dagbesteding

Sinds een aantal jaren zijn er Turkse zorgaanbieders in Oss. Het aantal indicaties voor dagbesteding bij Turkse mensen is vervolgens toegenomen. Het beeld hierbij is dat het niet altijd om zorg gaat (waar de indicatie voor is), maar dat het voor diverse mensen om ontmoeten gaat (waar geen indicatie voor nodig is).

Beeld van zorgaanbieder (Elele)

Elele Thuiszorg Elele (hand in hand) is een zorgaanbieder die veel Turkse cliënten heeft. Daarnaast heeft Elele ook Marokkaanse, Nederlandse en andere cliënten. Elele profileert zich met name als een multiculturele zorgaanbieder. Ook het personeel is multicultureel. Elele bestaat 11 jaar en zit sinds circa drie jaar ook in Oss.

Elele heeft ongeveer 200 cliënten in totaal. Ook zijn er circa 40 gesubsidieerde cliënten. Bij de gesubsidieerde plekken gaat het om dagbesteding zonder indicatie voor 65plussers. Inhoudelijk is er geen verschil tussen een dagactiviteitenplek met en zonder indicatie. Mensen zonder indicatie hebben minder vaak op vaste dagen dagbesteding. In Oss heeft Elele circa 15 cliënten voor de dagbesteding; allen met indicatie.

Activiteiten Op de dagactiviteiten van Elele is er aandacht voor bewegen. Op de dagbesteding komt in de ochtend of middag een sportlerares die een bewegingsactiviteit verzorgt. Behalve bewegen is ook taal een activiteit. Daarnaast is er een lunch, waarbij er rekening is gehouden met de wijze van bereiden van

de lunch.

Soms zijn er buitenactiviteiten, zoals naar een winkel gaan. Er wordt ook aandacht besteed aan speciale dagen, zoals Sinterklaas, Kerst, Nieuwjaar en ook het Suikerfeest en het Offerfeest. Elele heeft eigen vervoer. De deelnemers aan de dagactiviteiten worden opgehaald en naar huis gebracht.

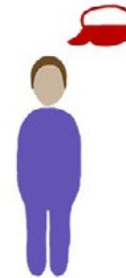
Redenen om te kiezen voor een Turkse zorgaanbieder Elele geeft aan dat mensen kiezen voor Elele om verschillende redenen. De belangrijkste reden is geloof en taal. Turkse mensen die niet goed Nederlands praten vinden Elele gemakkelijker. Ook bijvoorbeeld Marokkaanse mensen kiezen soms voor Elele vanwege de taal. De taal van de medewerker en cliënt komt dan vaak niet overeen, maar toch communiceert het gemakkelijker. Taal is ook bij de huishoudelijke hulp van belang. Voor oude mensen is het praatje dat dan gemaakt kan worden van belang. Als er een taalbarrière is dan vervallen die gesprekjes. Een andere reden om te kiezen voor Elele is de combinatie van vervoer, bewegen en andere activiteiten, kunnen rusten en bidden wanneer daar behoefte aan is.

4.4.5 Nadere verdieping bereik en behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten Poolse inwoners

Beeldvorming over Poolse mensen

In de gesprekken met niet-Poolse geïnterviewden over Poolse inwoners komen de volgende beelden naar voren:

- Poolse mensen werken hard.
- Ze gaan weer terug naar Polen. Op welke termijn blijft daarbij in het midden.
- Ze spreken geen Nederlands. Ze beginnen vaak wel met taalles, maar houden er mee op als ze werk hebben.

Beelden van Poolse mensen bij het leven in Nederland

Het SCP heeft een vragenlijst uitgezet onder ruim 1100 Poolse migranten in Nederland die zich na 2004 hebben ingeschreven.²³ Het gaat dan om mensen die hier wonen. Seizoensarbeiders die minder dan vier maanden in Nederland wonen vallen buiten het onderzoek, omdat hun adres niet bekend is.

Uit het onderzoek van het SCP blijkt dat:

- veel Polen in Nederland willen blijven. Driekwart van de respondenten denkt over vijf jaar nog in Nederland te wonen. Dit staat los van het opleidingsniveau. Of iemand alleenstaand is of een gezin heeft maakt wel uit voor het antwoord; gezinnen willen vaker blijven.
- Poolse mensen veel moeite hebben met de Nederlandse taal. Slechts rond de 10% geeft aan nooit moeite met de taal te hebben. In totaal heeft 58% van de Poolse migranten een inburgerings- en/of taal cursus gevolgd of is daar nog mee bezig.
- Veel respondenten zouden graag meer contact willen met autochtone Nederlanders. Er is echter nog weinig aansluiting. 25% tot 30% heeft nooit of nauwelijks contact met autochtone Nederlanders.

Beelden van Poolse mensen bij (laagdrempelig) ontmoeten

Contacten met Nederlanders We hebben geïnterviewden gevraagd naar de redenen waarom er wel of geen contact is met Nederlanders. En ook of daar behoefte aan is. De behoefte wisselt. Sommigen Poolse mensen richten zich bij voorkeur op andere Polen. Dit wordt versterkt als er taalproblemen zijn. Daarnaast is in de Poolse cultuur het gezin en vrienden erg belangrijk. Volwassenen doen vaak weinig activiteiten bij bijvoorbeeld verenigingen. Iets als een buurtvereniging is onbekend. Ook hebben mensen weinig vrije tijd, omdat ze veel werken. Veel Poolse mensen doen laag betaald werk. Hierdoor proberen ze meer uren te werken. Tot slot, voelen Poolse inwoners zich vaak niet welkom. Kranten schrijven veelal negatief over Poolse mensen, bijvoorbeeld over door Polen veroorzaakte ongelukken. Poolse mensen vinden het daarom soms moeilijk met hun burens contact te hebben/te beginnen.

Ossstoja In Oss is één Poolse vereniging actief: Ossstoja.²⁴ Ossstoja is 10 jaar geleden opgericht en organiseert met name activiteiten voor kinderen tot een jaar of 14. De deelnemers aan de activiteiten komen niet alleen uit Oss, maar ook uit de regio, zoals Eindhoven en Den Bosch. In totaal komen er op dit moment rond de 100 kinderen naar de activiteiten. Ossstoja bereikt een speciale groep kinderen, namelijk die van ouders die hun kinderen bewust tweetalig opvoeden. Ook hebben deze ouders relatief veel aandacht voor onderwijs.

Activiteiten De belangrijkste activiteiten zijn:

- 2x per maand activiteiten op de zaterdag voor gezinnen met jonge kinderen. De kinderen krijgen Poolse lessen/aanvullend onderwijs. Het doel is dat kinderen tweetalig opgroeien en beide culturen goed leren kennen. Kinderen krijgen op de zaterdagen les in de Poolse taal en cultuur.
- ouders informeren en ondersteunen. Als de kinderen les krijgen blijven de ouders op de locatie (de Metenaar) Er is dan

²³ Bouwend aan een toekomst in Nederland; De leefsituatie van Poolse migranten die zich na 2004 hebben ingeschreven, SCP, 2018.

²⁴ Ossstoja betekent: Oss dat ben ik. Ossstoja betekent: plaats waar ik mij veilig en goed voel (mij thuis voel).

voor hen ook een activiteit. Daarnaast zijn er ook informatieavonden, bijvoorbeeld over onderwijs in Nederland of het Sinterklaasfeest, carnaval en dergelijke in Nederland. Deze feesten zijn er in Polen ook, maar anders. Er wordt informatie gegeven hoe dit op een Nederlandse manier aan te bieden aan de kinderen, zodat ze op school mee kunnen doen.

- activiteiten voor gezinnen, zoals feesten die belangrijk zijn in de Poolse cultuur: kerst, pasen, carnaval.
- Daarnaast zijn er ook incidentele activiteiten, zoals de dag van het tweetalige kind. Hiervoor had Osstoja een dag voor gezinnen georganiseerd.

Bekostiging De activiteiten worden betaald door de bijdrage van de ouders voor de lessen. Soms krijgt Osstoja een subsidie van de Poolse regering voor Poolse lessen.

Ontwikkelingen Osstoja zou graag meer integratieactiviteiten organiseren. Daarvoor zijn financiële middelen nodig. Voor extra activiteiten is Osstoja op zoek naar sponsors en vrijwilligers. Het gaat dan om activiteiten die leiden tot wederzijds begrip. Osstoja vindt integratie en het behoud van de Poolse cultuur even belangrijk en wil dat aan de Poolse mensen die in Nederland wonen en Nederlanders meegeven. Concrete ideeën daarbij zijn:

- helpen door te tolken. Soms zorgen ze voor een tolk bij gesprekken met de Nederlandse scholen.
- meer informatieavonden. Mogelijke onderwerpen voor informatieavonden zijn: zwangerschap in Nederland, Nederlandse cultuur en verschillen tussen de twee culturen en het schoolsysteem.
- meer samenwerken met andere organisaties. Dat is tot nu toe niet gelukt, omdat het veel tijd kost om het te organiseren. Er zijn wel gesprekken gevoerd, waar ideeën uit voortkwamen, maar dit stagneerde op tijdgebrek (aan beide kanten). Een complicatie bij samenwerken is dat de Poolse vrijwilligers een baan hebben en daarom met name in het weekend vrijwilligerswerk kunnen doen. Organisaties waarmee kan worden samengewerkt zijn met name tijdens kantooruren beschikbaar.

4.5 Beleidskader: wie wordt er bereikt?

In hoofdstuk 2 hebben we de doelen en doelgroepen van (laagdrempelig) ontmoeten beschreven. In deze paragraaf kijken we naar het bereik van de doelgroepen. Ook leggen we de ontwikkelingen van (laagdrempelig) ontmoeten naast de doelen.

Doelgroep Ontmoeten is voor iedereen. Laagdrempelig ontmoeten heeft als streven in ieder geval ook kwetsbare burgers te bereiken. Daarvoor zijn andere burgers als netwerk, ondersteuning, vrijwilligers en dergelijke. Vrijwilligers en kwetsbare burgers kunnen ook samenvallen.

Ontmoeten Wie wordt bereikt met ontmoeten verschilt tussen de kernen en de stad Oss. Veel van de activiteiten in de gemeenschapshuizen in de kernen zijn gericht op de kernen. Een aantal gemeenschapshuizen heeft ook een programma meer gericht op de regio. Veel activiteiten in de stad Oss zijn niet specifiek wijkgericht. Er komen wel mensen uit de wijk, maar ook uit de stad of verder weg. Wel is er bij een paar gemeenschapshuizen een beweging naar meer activiteiten voor de wijk. Het gaat dan om een combinatie van activiteiten voor een groter gebied (de stad) en voor de wijk of buurt.

In de kernen zijn veelal activiteiten voor alle leeftijden, waarbij jeugd- en jongerenwerk, de Kbo's en verenigingen, zoals muziekverenigingen een belangrijke rol spelen. In de stad spelen de wijkstichtingen een rol bij het organiseren van activiteiten voor jongeren; deze vinden beperkt plaats in gemeenschapshuizen.

Wen. Wel worden er door enkele gemeenschapshuizen activiteiten ontwikkeld voor jongeren. Ook in de stad spelen de Kbo's een rol bij de activiteiten voor ouderen en verenigingen of andere organisaties voor de leeftijdsgroep 20-65 jaar. Mensen met een andere culturele achtergrond zijn niet tot nauwelijks aanwezig in de gemeenschapshuizen.

Laagdrempelig ontmoeten Laagdrempelig ontmoeten is in ontwikkeling. In de kernen worden door nieuwe activiteiten vooralsnog meer ouderen bereikt. In de stad worden met name mensen van tussen de 20 – 65 jaar bereikt. Ook nemen mensen met een andere culturele achtergrond deel aan laagdrempelig ontmoeten in de stad Oss.

Behoeft aan (laagdrempelig) ontmoeten In diverse gemeenschapshuizen zijn mogelijkheden, wat betreft ruimte, voor laagdrempelig ontmoeten. Het kan dan bijvoorbeeld om de daluren gaan die de meeste gemeenschapshuizen hebben. De volgende aandachtspunten worden genoemd voor het bereiken van meer mensen die een behoefte hebben aan (laagdrempelig) ontmoeten:

- De activiteiten zouden meer divers kunnen. Daar waar mensen zelf organiseren (Ons huis van de wijk) gebeurt dat, maar daar waar georganiseerd wordt, wordt deels hetzelfde georganiseerd. Voor de kernen hoeft dat geen probleem te zijn, omdat de gemeenschapshuizen zich richten op de kernen zelf. In de stad zou het aanbod meer divers kunnen zijn, omdat inwoners relatief gemakkelijk alle gemeenschapshuizen kunnen bereiken.
- Een grotere bekendheid. Gemeenschapshuizen in de kernen die activiteiten voor de regio hebben en een aantal gemeenschapshuizen in de stad zouden meer mensen kunnen trekken als zij en de activiteiten bekender zijn. Het gaat dan om PR en om mensen doorsturen door bijvoorbeeld Ons Welzijn

en de gemeente.

- Ondersteuning bij hoe je iets aanpakt en/of opleidingen voor vrijwilligers tot gastheer/gastvrouw.

Ouderen Er zijn zorgen over de ondersteuning van ouderen, omdat Ons Welzijn uitvoerende taken aan het overdragen is aan onder andere vrijwilligersorganisaties. Ook is het doel specialistische zorg te vervangen door ondersteuning van Ons Welzijn en vrijwilligersorganisaties daar waar dat kan. De zorg gaat er dan met name om of er hiaten ontstaan. Het zicht hierop lijkt te ontbreken.

Dit is conform het doel van het gemeentelijk beleid. Daarnaast is het de bedoeling om ondersteuning zoveel mogelijk door vrijwilligers te laten doen. De aandachtspunten die daarbij worden genoemd zijn:

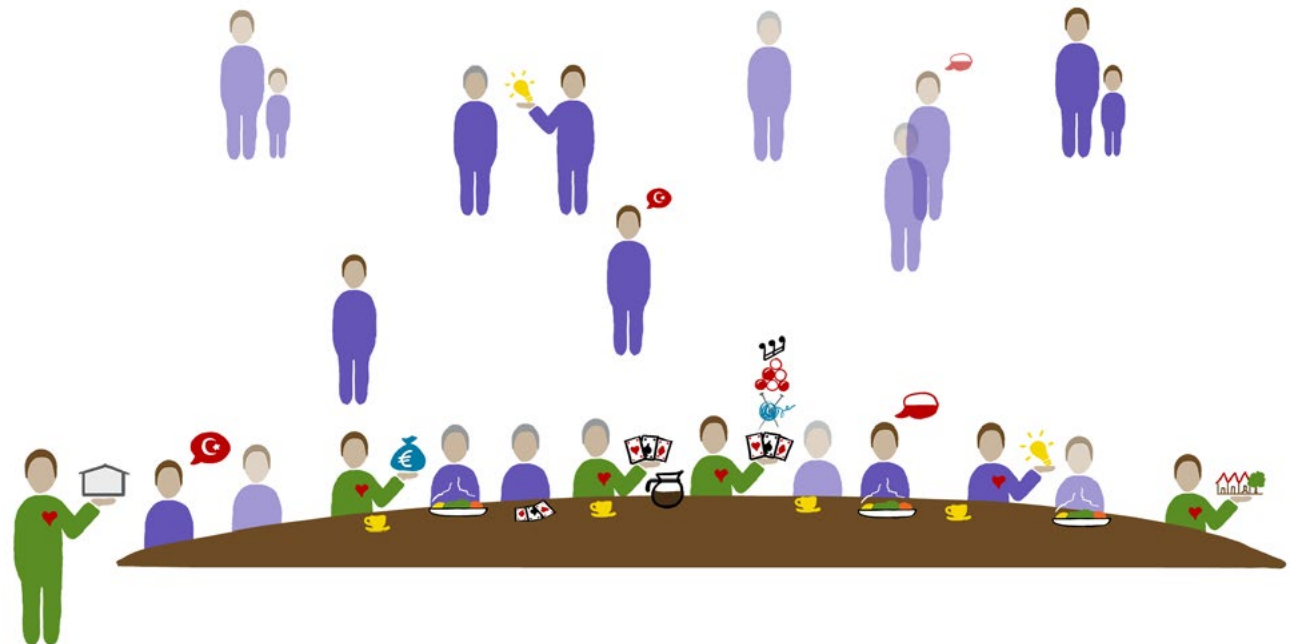
- Monitoring van de overdracht van taken. Een plan voor het overdragen van taken wordt gemist. Hierdoor is het lastig te zien of er hiaten ontstaan of niet.
- Versnippering. Een deel van de mensen weet de weg niet. Het zou goed zijn als er in de buurten iemand is die kan verbinden en ontschot kan werken.

Andere culturen Het bereiken van mensen met een andere culturele achtergrond wordt vaak lastig gevonden. Een deel van deze mensen heeft wel een behoefte aan (laagdrempelig) ontmoeten. Voor hen geldt in wezen hetzelfde als hierboven beschreven: een diverser aanbod en meer bekendheid van het nieuwe aanbod zou helpen. Laagdrempelig ontmoeten in de zin van een gratis ruimte helpt sowieso, omdat dan het eigen aanbod kan worden opgezet. Omdat nieuwere organisaties niet gemakkelijk een (structurele) subsidie krijgen, gezien de opzet van het subsidiestelsel, is dat extra belangrijk.

Daarnaast kan het helpen om met een contactpersonen/vrijwilliger uit een bepaalde groep iets te organiseren dat past bij de vraag van deze groep. Voor Poolse mensen zou het bijvoorbeeld al kunnen helpen als er iets op een zaterdag te doen is.

Doelen (laagdrempelig) ontmoeten De doelen van (laagdrempelig) ontmoeten zijn het hebben van contacten, het opbouwen van een netwerk, het elkaar helpen en minder (dure) dagbesteding. Alle vormen van ontmoeten kunnen helpen voor het opbouwen van contacten. De dorpscoöperaties regelen veelal ook de onderlinge hulpverlening en bieden een lichte vorm van dagactiviteiten. Ons huis van de wijk en het Talentcentrum bieden vooral een vorm van ontmoeten en activiteiten. Er is dus een ontwikkeling naar ondersteuning van kwetsbare mensen, zoals ouderen, naar vrijwilligersorganisaties. Het lijkt er echter wel op dat die ontwikkeling wat stil komt te staan, omdat volgende stappen van gemeenschapshuizen en dorpscoöperaties meer samenwerking (zie het vorige hoofdstuk) en een ander financieel kader (zie volgend hoofdstuk) vergen.

5. WAT KOST HET?

In paragraaf 5.1 gaan we in op de kosten van de gemeenschapshuizen, voor zowel de gemeente als de beheerstichtingen. Ook de subsidies aan de verenigingen nemen we mee. In paragraaf 5.2 bespreken we de kosten van de wijkstichtingen en wijk – en dorpsraden. In paragraaf 5.3 staan we stil bij de kosten van laagdrempelig ontmoeten. In paragraaf 5.4 kijken we in hoeverre we iets kunnen zeggen over de mogelijkheid voor de besparing van kosten.

In de laatste paragraaf leggen we onze bevindingen van dit hoofdstuk naast het beleid voor de kosten van (laagdrempelig) ontmoeten.⁵

5.1 De kosten van gemeenschapshuizen

In hoofdstuk 2 is het financieel kader van de gemeente voor onder andere de gemeenschapshuizen beschreven. We hebben daarbij drie onderdelen onderscheiden: het aantal gemeenschapshuizen, de verdeling van de kosten van de gemeenschapshuizen tussen de gemeente en de beheerstichtingen en de facilitering van de gemeenschapshuizen ter verbetering van de bezettingsgraad. In deze paragraaf gaan we op de praktijk van deze onderdelen in. In deze paragraaf gaan we ook in op de relatie tussen de gemeenschapshuizen en de subsidies van de verenigingen.

5.1.1 Aantal gemeenschapshuizen

Minimum aantal gemeenschapshuizen Het minimum aantal gemeenschapshuizen is in de nota sociaal-culturele accommodaties bepaald op minimaal één per wijk of dorp (een dorp zoals ingesteld in de Verordening 'binnengemeentelijke democratie 2011'). Bij het Integraal voorzieningenbeleid Oss (2009) is afgesproken dat deze functie niet per se door een gemeentelijke accommodatie hoeft te worden vervuld. Zoals in tabel 18 aangegeven is er in iedere wijk/dorp een gemeenschapshuis. De tabel laat zien dat er in iedere kern boven de 500 inwoners een gemeenschapshuis is, met twee kanttekeningen: Demen, Deursen-Dennenburg, Dieden en Neerlangel delen een gemeenschapshuis. De beheerstichtingen in Haren, Macharen hebben de gemeenschapshuizen in eigendom, waardoor de gemeentelijke bijdrage beperkter is. Voor het nieuwe gemeenschapshuis van Neerloon, Overlangel, Keent is dat ook het streven.

Bovengrens De bovengrens van het aantal gemeenschapshuizen is in algemene zin afgebakend doordat het streven is om tot minder m2 aan maatschappelijk vastgoed te komen. Hierbij gaat het om al het gemeentelijk vastgoed, dus ook om scholen, sport, scouting en andere gebouwen in gemeentelijk bezit, zoals gemeentehuizen die niet meer in gebruik zijn. Het totaal aantal m2 aan maatschappelijk vastgoed hebben we niet onderzocht. We weten dus niet of het totaal aantal m2 is verminderd of niet. Wel zien we, zoals in paragraaf 3.1 aangegeven, dat er vooral in de grotere kernen meer locaties zijn waar verenigingen kunnen huren. Ook in de stad is er enige concurrentie om de huurders en vrijwilligers.

Tabel 18. Overzicht gemeenschapshuizen per wijk/dorp

Wijk/dorp	Gemeenschapshuis	Jaartal***	Inwoners	
Bergthem	1. De Berchplaets	2013 (nieuw met IDOP-middelen)	10.304	
Geffen	2. De Koppellinck	2010 (nieuw)	4.917	
	3. Het Oude Klooster	1856		
Herpen	Herpen	4. 't Slotje	1980 (als dorps huis)	2.892
	Neerloon, Overlangel, Keent	NOK*	Tijdelijke huisvesting (nieuw rond 2022)	703
Megen, Haren, Macharen	Megen	5. Acropolis	1884 (renovatie 2013 met IDOP - middelen)	1.662
	Haren	6. De Haar**	1959 (als dorps huis) (renovatie 2016)	683
	Macharen	7. De Bongerd**	1970 (verbouwd 1985)	738
Lith	Maren-Kessel	De Nolder*	(geen beheerstichting)	1.367
	Lith	8. De Hoeve	2019 (als dorps huis)	3.096
	Lithoijen	9. Avanti	1972	1.149
	Oijen	10. 't Hart van Oijen	2015 (nieuw)	1.209
Ravenstein	Demen, Deursen-Dennenburg, Dieden en Neerlangel	11. Onder d n Plag	2012 (nieuw bij sport; met IDOP - middelen)	1.081
	Ravenstein	12. Vidi Reo	1958	3.562
Totaal inwoners kernen			33.363	
CKM	13. De Binnenstad	1950 (verbouwd 1998)	13.779	
	14. Meteor	2016 (school 2004)		
Noord – West	15. De Bonte Hoef	1970	13.751	
	16. De Hille	1983		
Ruwaard	17. D'n Iemhof**	Jaren '70	13.345	
Schadewijk	18. Schadewijk	2013 (verbouwd)	10.402	
Zuid	19. Kortfoort	1982 (verbouwd in 1997)	6.825	
	20. Zuidergebouw	Onbekend (oud schoolgebouw)		
Totaal aantal inwoners stad Oss			58.102	
Totaal aantal inwoners gemeente Oss			91.465	

Bron inwonersaantal: cijfers CBS 2019 via Ossstat, download 13 december 2019

* NOK en De Nolder zijn niet meegenomen in het onderzoek, maar hier voor de volledigheid opgenomen.

** eigendom van de beheerstichting

*** IDOP is een subsidieregeling van de provincie Noord-Brabant voor de leefbaarheid van de dorp (Integrale Dorpsontwikkelingsplannen).

Ontwikkeling aantal gemeenschapshuizen Er zijn enkele plannen voor de ontwikkeling van gemeenschapshuizen die gevolgen hebben voor het aantal:

- Het plan is dat in Oss Noord – West de Bonte Hoef, de Hille en de scouting samengaan met Ussenstelt (sport). Dit plan viel najaar 2019 duurder uit dan geraamd (€ 6,4 miljoen). In de begroting 2020 is aangegeven dat er een gebiedsvisie gemaakt gaat worden voor Oss Noord - West. Dit plan is daarom uitgesteld.
- D'n Iemhof, gaat met Ons huis van de wijk en de activiteitsruimte van de Sterrebos (BrabantZorg) samen in een nieuw wijkcentrum. Dit wijkcentrum wordt gebouwd door Brabant-Wonen. De gemeente Oss huurt het gemeenschapsdeel en verhuurt het door aan de beheerstichting. Voor Ons huis van de wijk is een voorbehoud gemaakt dat de functies van Ons huis van de wijk wel behouden moeten blijven worden.
- Een krediet van € 550.000 is aan het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) toegevoegd voor een voorziening voor sport en ontmoeten in de kernen Neerlangel, Overlangel en Keent (MIP 2020).

Voor de komende jaren worden er drie gemeenschapshuizen/MFA's gebouwd en sluiten er maximaal drie plus, onder voorbehoud, de huidige locatie van Ons huis van de wijk. Daarnaast is de toekomst van het Zuidergebouw als gemeenschapshuis onduidelijk. Het kan worden besloten dat dit gebouw over enkele jaren geen gemeenschapshuis meer is.

Proces aantal gemeenschapshuizen Vanuit diverse kanten wordt in gesprekken aangegeven dat de planning en uitvoering van verbouwingen, renovatie en vernieuwing van het aantal gemeenschapshuizen moeizaam is. Dit proces is de laatste jaren tot vrij recent vormgegeven via het voorzieningenkaartproces. Bij de voorzieningenkaart werd met organisaties en bewoners het gesprek aangegaan over het aantal m2 aan voorzieningen. Het ging daarbij nadrukkelijk om al het maatschappelijk vastgoed samen in een kern of wijk. De voorzieningenkaart was gericht op de periode tot 2030.

Een vrij breed gedeeld beeld over de voorzieningenkaart is dat het proces zelf goed was in de zin dat het gesprek en betrokkenheid creëert. Het nadeel van het proces was dat er te hoge verwachtingen waren, met name wat betreft de doorlooptijd van bijvoorbeeld een renovatie.

Doorlooptijd De voorzieningenkaarten waren gericht op de periode tot 2030. Deze periode van ruim tien jaar bleek het gesprek met inwoners lastig te maken. Inwoners zijn vaak meer op de kortere termijn gericht. Wat volgde was dan een verzoek om versnelling. De hoge verwachtingen zijn er onder andere, omdat de gemeenschapshuizen – evenals ander maatschappelijk vastgoed – vaak erg belangrijk worden gevonden in met name de kernen. Hierdoor neemt de druk op de gemeente toe. Het gaat dan zowel om de behoefte aan een gemeenschapshuis, zoals in Neerloon, Overlangel, Keent, als om het tempo van renovatie of nieuwbouw.

De gesprekken over een gebouw duren regelmatig lang. Zo is er vijftien jaar over D'n Iemhof gesproken en ook over Oss Noord - West loopt al diverse jaren een discussie.

Complicatie voor gemeenschapshuizen Als de voorbereidingsfase lang duur kan dat voor gemeenschapshuizen ingewikkeld zijn, bijvoorbeeld in het omgaan met het onderhoud. Het onderhoud kan deels stil komen te liggen, omdat het zonde is geld te besteden aan een gebouw dat verdwijnt. Zo zijn er rond de Hille klachten van geluidsoverlast. Door de plannen voor een nieuwe accommodatie is dit probleem niet aangepakt. Dit belemmert vervolgens weer enkele plannen rond activiteiten in de accommodatie.

Complicatie voor de gemeentelijk organisatie Voor de gemeentelijk organisatie is het ingewikkeld om aan alle vragen te voldoen. Het gaat dan om de processen voor renovatie en nieuwbouw van de gemeenschapshuizen, maar ook van het andere gemeentelijke vastgoed. Wat betreft de gemeenschapshuizen zijn er de, eerder in dit hoofdstuk al genoemde, trajecten rond Oss Noord - West, de Nieuwe Iemhof en NOK. Daarnaast spelen

de verbouwing van 't Slotje en de Bongerd en de nieuwbouw van Vidi Reo, zijn er vragen voor kleinere verbouwingen, zoals bij Avanti en de Koppellinck en is er het reguliere onderhoud aan de gemeenschapshuizen.

Ook het proces van de voorzieningenkaart is door de afdeling maatschappelijk vastgoed van de gemeente getrokken. Dit betekende niet alleen extra werk, maar ook werkzaamheden die nieuw waren voor een groot deel van de medewerkers. De taken van de afdeling zijn omvangrijk en complex.

Besluitvorming over gemeenschapshuizen Bij het voorzieningenkaartproces zijn de volgende drie doelen gehanteerd:

1. minder meters realiseren,
2. bestaande gebouwen beter benutten,
3. onze voorraad slimmer exploiteren.

In het MIP in de begroting van 2020 worden vergelijkbare uitgangspunten gehanteerd. Bij de vraag of een nieuw gemeenschapshuis nodig is, is het streven een realistische inschatting van kosten en opbrengsten te maken van de gemeenschapshuizen. De gemeenschapshuizen moeten immers kostendekkend zijn.

Eenzijds zijn de doelen van bijvoorbeeld de voorzieningenkaarten duidelijk. De opzet is eenvoudig samengevat dat meer bezetting in bestaande gebouwen de voorkeur heeft, dat er alleen nieuwbouw is waarbij meerdere gebouwen worden vervangen en/of er meer functies in de nieuwbouw kunnen.

Anderzijds kunnen de doelen ook worden gezien als niet heel specifiek. Inwoners van kernen streven leefbaarheid en andere maatschappelijke doelen na. Maar wat is daarvoor een acceptabel aantal m2? Wat zijn aanvaardbare gemeentelijke kosten? Voor welke doelen zijn kosten aanvaardbaar?

5.1.2 Eigenaarskosten gemeente

Eigenaarskosten In de nota sociaal-culturele accommodaties is aangegeven dat de gemeente zorg draagt voor de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen. De eigenaarskosten zijn: de kapitaallasten (rente en afschrijving), onderhoudskosten en een aantal belastingen en verzekeringen.

In tabel 19 hebben we de eigenaarskosten 2019 opgenomen. De gebouwen die niet in eigendom van de gemeente zijn, maar worden gehuurd, hebben geen eigenaarskosten, maar een huurprijs. De huur die de gemeente betaalt is ook in tabel 19 opgenomen. Het gaat dan om de gemeenschapshuizen: Acropolis, Schadewijk en het Zuidergebouw.²⁵

Voor de gebouwen in eigendom van de beheerstichtingen (D'n Iemhof, de Bongerd en de Haar) heeft de gemeente ook lasten. Voor D'n Iemhof worden de kapitaallasten gecompenseerd. Voor de Haar en de Bongerd was de gemeente verantwoordelijk voor het groot onderhoud. Dit volgens oude afspraken. Bij de Haar heeft de gemeente bijgedragen aan de renovatie. Deze renovatie wordt via een reserve over een periode van tien jaar verdeeld. Bij de Bongerd doet de gemeente komende jaren nog het onderhoud, maar wordt vermoedelijk een traject als dat bij de Haar gevolgd. In de tabel 19 zijn de gemeentelijke kosten van de drie gemeenschapshuizen die in eigendom beheerstichtingen zijn afzonderlijk opgenomen.

De Nolder hebben we niet meegenomen in ons onderzoek. In de tabel hebben we wel de gemeentelijke kosten van de Nolder opgenomen om een totaalbeeld te geven. Deze kosten hebben

we apart gezet. Tot slot zijn de doorbelaste kosten van de ambtelijke organisatie opgenomen in de tabel.

Tabel 19. Overzicht eigenaarskosten gemeenschapshuizen Oss (2019)

Lasten	Percentage van de lasten		
	9 gebouwen voor 2010	8 gebouwen 2010 en later	
Kapitaallasten	€ 435,031	4	96
Onderhoudslasten	€ 405,955	42	58
Belastingen/verzekeringen	€ 58,009	28	72
Huur	€ 270,923	37	63
Netto huurinkomsten*	- € 27,183	100	0
Totaal 17 gebouwen	€ 1,142,734	24	76
Jaarlijkse lasten d'n Iemhof	€ 21,571		
Jaarlijkse lasten de Haar	€ 1,298		
Jaarlijkse lasten de Bongerd	€ 14,068		
Totaal 3 gebouwen eigendom beheerstichtingen	€ 36,937		
Jaarlijkse lasten de Nolder	€ 22,825		
Doorbelaste kosten	€ 326,262		
Totaal overig	€ 349,087		
Totaal alle gebouwen	€ 1,528,758		

* De huur die het Zuidergebouw aan de gemeente betaalt wordt niet gecompenseerd en is hier daarom opgenomen als negatieve lasten.

²⁵ In een aantal gevallen betalen de beheerstichtingen huur aan de gemeente (Acropolis, Schadewijk, Onder d'n Plag, 't Hart van Oijen, de Berchplaets en het Zuidergebouw). Deze huur wordt gecompenseerd via een subsidie, uitgezonderd het Zuidergebouw. De reden voor het laten betalen van huur en vervolgens compenseren is met name BTW-technisch. In tabel 19 hebben we de totale gemeentelijke lasten opgenomen. De huur die de gemeenschapshuizen betalen en vervolgens gecompenseerd krijgen via een subsidie is buiten beschouwing gelaten, omdat het geen effect heeft op de lasten. Dit uitgezonderd het Zuidergebouw. Het Zuidergebouw krijgt de huur die ze betalen niet gecompenseerd. Dit is daarom wel meegenomen bij de gemeentelijke lasten als negatieve lasten.

Hoogte eigenaarskosten In totaliteit zijn de eigenaarskosten voor de gemeenschapshuizen € 1,5 miljoen in 2019. Het gaat daarbij om de jaarlijkse lasten. Deze lasten variëren per jaar afhankelijk van de ontwikkeling van de kosten. Zo nemen de kapitaallasten ieder jaar een beetje af.²⁶ Ook veranderen de jaarlijkse lasten bij renovaties, nieuwbouw en het afstoten van gebouwen. Indien bijvoorbeeld gemeenschapshuis NOK is gerealiseerd en de investering is € 550.000, zoals gepland, dan stijgen de jaarlijkse lasten met € 22.000 (afschrijving en rente). Dit gegeven dat is afgesproken dat de onderhoudslasten en de andere lasten onder verantwoordelijkheid vallen van de beheerstichting van het gemeenschapshuis NOK.

Eigenaarskosten voor nieuwere en oudere gebouwen In tabel 19 hebben we in de derde en vierde kolom een splitsing gemaakt tussen de nieuwere gebouwen (renovatie of nieuwbouw in 2010 of later) en de oudere gebouwen (voor 2010). Het gaat om 8 nieuwere en 9 oudere gebouwen in gemeentelijk eigendom. De tabel laat zien dat de belastingen/verzekeringen en vooral de kapitaallasten veel hoger zijn voor de nieuwere gebouwen. Dit kan komen omdat de oudere gebouwen zijn afgeschreven of omdat oudere gebouwen voor bijvoorbeeld € 1 zijn overgenomen. Ook werden voor 2004 niet alle gebouwen geactiveerd²⁷, waardoor er geen kapitaallasten zijn. Nieuwe gebouwen hebben een hogere waarde. Deze waarde werkt door in de verzekeringen.

Als we de gemiddelde lasten per gebouw berekenen dan heeft een nieuw gebouw gemiddeld € 104,275 aan eigenaarslasten en een ouder gebouw gemiddeld € 34,282. Dit wil niet zeggen

dat oude gebouwen altijd voordeliger zijn. In de onderhoudslasten van de gemeente zit alleen het planmatig onderhoud. Planmatig onderhoud is 'regulier' onderhoud en is exclusief de kosten voor toekomstige renovatie. Voor renovatie wordt niet gereserveerd in Oss.²⁸ Ook hebben oudere gebouwen veelal hogere stookkosten. De stookkosten vallen onder de exploitatie en komen daarom ten laste van de beheerstichting.

Eigenaarskosten per inwoner Als we de eigenaarskosten per inwoner per kern berekenen²⁹ dan zien we dat deze voor de kernen sterk verschillen. De hoogste eigenaarskosten per inwoner zijn 't Hart van Oijen (€ 77), Onder d'n Plag (€ 55) en (€ 48) Acropolis. Waarbij bij Onder d'n Plag ook een deel van de kosten voor sport zijn (zie tabel 5 in hoofdstuk 3). De laagste eigenaarskosten per inwoner van een kern hebben Vidi Reo (€ 9) en 't Slotje (€ 10). Voor Vidi Reo komt nieuwbouw en 't Slotje wordt gerenoveerd, waarna deze bedragen stijgen.

De kosten per inwoner zijn voor de gemeenschapshuizen in de stad Oss lager, omdat er relatief veel inwoners per wijk zijn en omdat de gemeenschapshuizen veelal ouder zijn (zie tabel 18).

Transparantie eigenaarskosten In de nota sociaal-culturele accommodaties is opgenomen dat de eigenaarskosten van de gemeenschapshuizen niet per gebouw worden doorberekend. Doorberekenen van de eigenaarslasten betekent dat de beheerstichtingen huur betalen ter hoogte van de eigenaarslasten. In gemeenten die de eigenaarslasten doorberekenen worden vaak de verenigingen of de beheerstichting met een subsidie gecompenseerd. Voor de totale lasten van de gemeen-

te maakt het dan geen verschil of de eigenaarslasten worden doorberekend of niet.

Het voordeel is dat de gemeentelijke lasten dan transparant zijn. Nadeel is dat geld wordt 'rondgepompt'. Dit nadeel is groter als de subsidies naar de verenigingen gaan. Als de subsidie naar de beheerstichtingen gaat is het minder bewerkelijk. In paragraaf 5.4.3 gaan we hier verder op in.

Planmatig onderhoud Tot slot merken we hier op dat enkele beheerstichtingen aangeven dat het planmatig onderhoud goedkoper zou kunnen. Dit bijvoorbeeld door de planning af te stemmen met de beheerstichting. Soms kan de beheerstichting het onderhoud goedkoper zelf doen of zien ze mogelijkheden voor goedkopere opties. De kennis, evenals de arbeidskracht van de beheerstichtingen kan dan beter worden benut. Ook geeft het blijk van een gedeelde verantwoordelijkheid.

Bij een dergelijke verandering horen een paar kanttekeningen. De gemeente is er als eigenaar verantwoordelijk voor dat aan wet- en regelgeving wordt voldaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om de veiligheid, aansprakelijkheid en onderhoudskwaliteitsniveau. Dit betekent dat de gemeente in ieder geval een controletaak heeft. Omdat er lopende onderhoudscontracten zijn betekent dat er kosten verbonden zijn aan het anders invullen van contracten, zoals vermindering van het aantal gebouwen dat onder het contract valt.

26 Dit door de gekozen afschrijvingsmethode. Er wordt lineair afgeschreven.

27 Voor 2004 werden gebouwen niet altijd geactiveerd en daarom niet afgeschreven. Vanaf 2004 is in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten voorgeschreven dat alle gebouwen worden geactiveerd en dat er moet worden afgeschreven.

28 Grofweg zijn er twee manieren voor het financieren van renovatie/nieuwbouw. 1) vooraf reserveren voor vernieuwing. Na de investering komen de afschrijvingen dan ten laste van de reservering, waardoor ze netto nul zijn. 2) niet vooraf reserveren, maar na de investering afschrijven zonder dat dit bedrag uit een reservering kan worden gehaald. Het belangrijkste verschil tussen beide methoden is het moment van besluitvorming. Bij de tweede methode is dat later (bij een nieuw plan) dan in de eerste methode (uitgangspunt is dan vervanging).

29 De doorbelaste kosten van de ambtelijke organisatie hebben we bij deze berekeningen niet meegenomen.

5.1.3 Exploitatie door de beheerstichtingen

Exploitatie De beheerstichtingen van de gemeenschapshuizen dragen zorg voor de exploitatie en het beheer. We kijken in deze paragraaf daarom naar de uitgaven, de inkomsten en vervolgens naar de kostendekkendheid van de gemeenschapshuizen.

Bij de berekeningen maken we een paar kanttekeningen:

- Alle beheerstichtingen hebben een jaarrekening, maar er is geen voorgeschreven format. De opzet van de jaarrekeningen verschilt daarom. De cijfers hebben we zoveel mogelijk vergelijkbaar gemaakt, maar helemaal vergelijkbaar maken lukt achteraf niet.
- 't Hart van Oijen en de Hoeve zijn vrij nieuw. 't Hart van Oijen had nog geen jaarrekening opgesteld, omdat nog niet alle kosten bekend waren. De Hoeve heeft wel een jaarrekening 2018, maar dat is van een ander gebouw. Beide gemeenschapshuizen hebben we daarom niet meegenomen.
- Vidi Reo en de Berchplaets hadden een uitbater die voor een deel van de exploitatie zorgdroeg. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop de kosten en inkomsten in de jaarrekening zitten. Bij de Berchplaets is de uitbater sinds september 2018 weg waardoor het nog niet helder is wat het effect is.
- In het Zuidergebouw wordt de horeca niet verzorgd door de beheerstichting, maar door de verenigingen en andere huurders.
- Onder d'n Plag verzorgt ook het kantinedeel van de sportclub. Ook het beheer van de was- en kleedruimte valt onder Onder d'n Plag.

Uitgaven

Overzicht uitgaven In tabel 20 hebben we een overzicht opgenomen van de totale uitgaven per gemeenschapshuis. We hebben voor personeel/vrijwilligers, energie, water en gas en inkoop horeca berekend wat het percentage is van de uitgaven. Onder overige vallen kosten voor de inboedel en onderhoud, algemene kosten, verzekeringen, belastingen en dergelijke. Deze kosten

waren niet goed vergelijkbaar te maken, onder andere omdat sommige stichtingen afschrijven op de inboedel en/of voorzieningen treffen voor het onderhoud en andere niet. Deze kosten hebben we daarom niet verder uitgesplitst.

Tabel 20. Overzicht uitgaven gemeenschapshuizen
(op basis van de jaarrekeningen 2018)

	Percentage van de totale uitgaven				
	Uitgaven*	Vrijwilligers/ Personeel/ inhuur	Energie, water, gas	Inkoop horeca	Overig
1. Berchplaets	€ 276,693	34	7	22	36
2. Koppellinck	€ 116,405	17	14	12	56
3. Het Oude Klooster	€ 49,320	18	18	10	53
4. t' Slotje**	€ 89,315	18	14	34	35
5. Acropolis	€ 260,930	44	3	27	26
6. De Haar	€ 44,789	11	12	42	36
9. Avanti	€ 24,540	5	25	39	31
11. Onder d'n Plag	€ 125,531	18	4	36	43
12. Vidi Reo	€ 26,234	0	59	0	41
13. De Binnenstad	€ 60,101	47	16	12	25
14. Meteoer	€ 89,836	52	13	16	18
15. De Bonte Hoef	€ 87,052	46	14	16	24
16. De Hille	€ 100,715	22	10	21	48
17. D'n Iemhof	€ 318,500	60	10	7	23
18. Schadewijk	€ 90,543	39	7	11	43
19. Kortfoort	€ 43,736	20	13	41	27
20. Zuidergebouw	€ 58,600	6	38	0	57

* de uitgaven zijn exclusief de huur aan de gemeente, omdat deze wordt gecompenseerd door een subsidie. De subsidie voor huurcompensatie hebben we bij de inkomsten (tabel 21) weggelaten.

** jaarrekening 2017

Uitgaven voor personeel en /of vrijwilligers De uitgaven voor personeel en/of vrijwilligers en/of inhuur verschillen om een aantal redenen. Sommige gemeenschapshuizen hebben uitsluitend vrijwilligers, waarbij de vrijwilligers geen vergoeding krijgen (bijvoorbeeld Avanti). Andere gemeenschapshuizen betalen hun vrijwilligers een vergoeding. Sommigen hebben het schoonmaken uitbesteed. Ook zijn er beheerstichtingen die één of meer mensen in dienst hebben, al dan niet via IBN. De zes beheerstichtingen met procentueel de hoogste personeels/vrijwilligerslasten hebben één of meer mensen in dienst. Dit is relatief vaak zo in de stad. Een reden daarvoor kan zijn dat een van de beleidsuitgangspunten in de nota sociaal-culturele accommodaties is dat er in de grotere wijkaccommodaties wordt gestreefd naar betaalde beheerders. Inzet van IBN is daarbij genoemd als een reële optie (nota, p. 20). Betaalde beheerders worden in de nota wenselijk geacht voor sommige accommodaties, omdat er dan meer tijd over is voor het bestuur om bijvoorbeeld nieuwe activiteiten te werven. Het gaat dan vooral op gemeenschapshuizen met open activiteiten en een ontmoetingsfunctie. Genoemd worden onder andere D'n Iemhof en Acropolis.

Energie, water en gas De kosten voor energie, water en gas zijn naar verwachting hoger in oudere gebouwen. De zes beheerstichtingen met het hoogste percentage aan lasten voor energie, water en gas zijn, op de Koppellinck na, allemaal ouder. De lasten van het Zuidergebouw en Vidi Reo voor energie, water en gas zijn procentueel extra hoog, omdat hun omzet niet volledig via de beheerstichting loopt.

De lasten voor nieuwere gebouwen kunnen ook lager zijn als er zonnepanelen zijn, zoals bij Onder d'n Plag en Schadewijk.

Inkoop horeca De kosten voor de inkoop van de horeca hangen af van het belang van de horeca voor de omzet. Bij de inkomsten gaan we daar verder op in.

Inkomsten

Overzicht inkomsten In tabel 21 hebben we een overzicht opgenomen van de inkomsten. De inkomsten hebben we onderverdeeld in inkomsten uit de verhuur, uit consumpties, subsidies van de gemeente (niet voor huurcompensatie) en overige. De totale inkomsten hebben we ook weergegeven als inkomsten per inwoner van de kern of de wijk.

Tabel 21. Overzicht inkomsten gemeenschapshuizen
(op basis van de jaarrekeningen 2018)

	Percentage van de inkomsten					
	Inkomsten	Inkomsten per inwoner	Verhuur	Consumpties	Subsidie*	Overige
1. Berchplaets	€ 224,331	22	64	35	0	1
2. Koppellinck	€ 83,864		54	38	8	0
3. Het Oude Klooster	€ 54,606	26	54	30	10	7
4. t' Slotje**	€ 97,449	34	26	61	0	13
5. Acropolis	€ 251,819	134	23	61	12	5
6. De Haar	€ 48,813	71	34	66	0	0
9. Avanti	€ 26,642	23	31	66	0	2
11. Onder d'n Plag	€ 123,975	115	6	81	0	13
12. Vidi Reo	€ 23,662	7	43	52	0	5
13. De Binnenstad	€ 59,696		41	39	0	19
14. Meteoer	€ 80,789	10	79	21	0	0
15. De Bonte Hoef	€ 88,313		54	40	8	-2
16. De Hille	€ 127,612	16	25	58	0	17
17. D'n Iemhof	€ 299,498	18	61	18	20	2
18. Schadewijk	€ 99,898	10	45	42	0	13
19. Kortfoort	€ 50,851		27	68	0	5
20. Zuidergebouw	€ 52,000	15	92	0	0	8

* De inkomsten zijn exclusief de huur aan de gemeente, omdat deze wordt gecompenseerd door een subsidie. De opgenomen subsidies zijn andere subsidie. De Bonte Hoef krijgt wel een subsidie, maar laat deze buiten de exploitatie (voegt deze toe aan de reserve).

** Jaarrekening 2017

Inkomsten per inwoner Acropolis (€ 134), Onder d'n Plag (€ 115) en de Haar (€ 71) hebben relatief hoge inkomsten per inwoner. Dit komt waarschijnlijk omdat de horeca hier relatief belangrijk is. Acropolis heeft een vrij groot horecadeel (zie ook hoofdstuk 3), Onder d'n Plag verzorgt de kantine voor de sportclub en de Haar werkt samen met het café naast de Haar. De inkomsten per inwoner van Vidi Reo liggen veel lager vergeleken bij de inkomsten van de andere kernen. Dit komt omdat een deel van de exploitatie via een uitbater loopt. Bij de overige gemeenschapshuizen in de kernen zijn de inkomsten per inwoner tussen de € 22 en € 34.

In de stad Oss zijn de inkomsten per inwoner tussen de € 10 en € 18. Dit komt vermoedelijk in de eerste plaats door het hogere inwoneraantal in de wijken. In de tweede plaats kan dit komen omdat het horeca deel van de gemeenschapshuizen in de stad minder belangrijk is dan in de kernen (zie tabel 5 en 6 in hoofdstuk 3).

Type inkomsten De verhuurinkomsten als percentage van de totale inkomsten ligt in de kernen tussen de 34% en 64%. Het percentage in de stad is redelijk vergelijkbaar. De inkomsten uit consumpties ligt tussen de 21% en 68% als we de uitzonderingen, zoals Onder d'n Plag (inclusief sport) weglaten. De bandbreedtes zijn dus ruim, ook zonder de uitzonderingen. Vijf beheerstichtingen krijgen een subsidie – niet zijnde een subsidie voor huurcompensatie - ondanks dat het uitgangspunt is dat er geen subsidies worden verstrekt (zie paragraaf 2.3.1). De reden voor de subsidie wisselt. Zo krijgt het Oude Klooster een subsidie vanwege een overgangsregeling van de voormalige gemeente Maasdonk. De subsidie is voor het ter beschikking stellen van een ruimte voor ouderen. De subsidie voor D'n Iemhof is ter compensatie van een rijksregeling waar het gemeenschapshuis ooit gebruik van kon maken. De subsidie wordt gebruikt voor het faciliteren van enkele groepen. Zo hoeven buurtpreventiegroepen niet te betalen voor de huur en de koffie.

Totale inkomsten Als we de inkomsten van de gemeenschapshuizen waarvan we geen cijfers hebben ('t Hart van Oijen en de Hoeve) of weinig cijfers hebben (Vidi Reo en het Zuidergebouw) bijschatten via de gemiddelde inkomsten per inwoner dan komen we tot de volgende raming van de inkomsten voor de gemeenschapshuizen samen. De totale inkomsten zijn een kleine € 2 miljoen, waarvan afgerond € 1 miljoen huur, € 800.000 consumpties, € 100.000 overige en € 100.000 subsidie.

Kosten inrichting Volledigheidshalve merken we hier op dat de gemeente regelmatig bijdraagt aan de inrichting van nieuwe gemeenschapshuizen. Volgens de nota sociaal-culturele accommodaties zijn de beheerstichtingen hier zelf verantwoordelijk voor. Het verschil echter per gebouw hoe het gebouw wordt opgeleverd. Een deel van de bijdrage is om de verschillen tussen de gebouwen bij oplevering te compenseren. Daarnaast is er ook vaak een extra bijdrage. Door middelen van de beheerstichting, de gemeente en (goede doelen) fondsen samen wordt de eerste inrichting betaald.

Kostendekkende exploitatie

Mate van kostendekkendheid Over 2018 hebben 16 van de door ons onderzochte 20 gebouwen een kostendekkende exploitatie. Dit betekent dat er over 2018 vier aandachtsexploitaties zijn, dat wil zeggen beheerstichtingen die bij de jaarrekening een tekort hebben op de exploitatie en dat niet via reserves kunnen oplossen.

Aandachtsexploitaties De vier aandachtsexploitaties voor 2018 zijn: de Meteor, de Koppellinck, Acropolis en de Berchplaets. Voor 2019 zal het Zuidergebouw vermoedelijk een aandachtsexploitatie worden.

De Koppellinck, en ook de Hoeve, hebben een garantstelling voor vijf jaar. De Koppellinck had extra uitgaven voor Kom d'r in en ziet de garantstelling als daarvoor inzetbaar. De Hoeve had tot en met 2018 een kostendekkende exploitatie. De Hoeve is verhuisd en sinds januari 2019 open in het nieuwe gebouw. De

Hoeve ontwikkelt nieuwe activiteiten. Of de Hoeve over 2019 kostendekkend was is nu nog niet bekend. Bij de Meteor speelt het doorberekenen van de zonnepanelen een rol.

Bij het Zuidergebouw zijn in 2019 enkele huurders weggegaan, zoals het wijkpunt, de rechtswinkel en een psychologenpraktijk. Nieuwe huurders vinden is voor het verouderde gebouw lastig. Ook is de toekomst van het gebouw onduidelijk wat het lastiger maakt huurders te vinden.

Acropolis en de Berchplaets waren ook in 2017 (en eerder) een aandachtsexploitatie. Bij hen lijkt het tekort van meer structurele aard te zijn. Bij zowel Acropolis als de Berchplaets speelt dat de gebouwen vrij groot zijn (1.748 m² respectievelijk 2.500 m²) en dat er meerdere locaties in de kernen zijn waar verenigingen kunnen huren. In Acropolis is leegstand door het vertrek van een grote vaste huurder (kunstenaarscollectief Plaka). In totaal is er over 2017 € 95.000 naar de aandachtsexploitaties gegaan. Naar verwachting is dat voor 2018 ook circa € 100.000.

Risico's kostendekkendheid

Aan de gemeenschapshuizen is gevraagd welke risico's voor de kostendekkendheid zij zien en/of waar hun omzet van afhankelijk is. De belangrijkste risico's hebben we hier opgenomen.

Vaste/grote huurders Diverse gemeenschapshuizen zijn voor de kostendekkendheid afhankelijk van een aantal vaste huurders. Bij ruim de helft van de gemeenschapshuizen speelt dit. Het gaat dan met name om huurders die een vaste ruimte huren. Als een vaste huurder vertrekt kan een nieuwe huurder worden gevonden en is er geen probleem. Zo huurde het COC een vaste ruimte in de Binnenstad. Het COC vertrok naar Den Bosch. De ruimte die het COC huurde is nu verhuurd aan Ons Welzijn. Bij D'n Iemhof is een grote huurder weggegaan. D'n Iemhof heeft dat, na een jaar met verlies, opgevangen in de eigen exploitatie. Bij de Bonte Hoef huurde zowel een peuterspeelzaal als buitenschoolse opvang. Beide zijn vertrokken eind 2018/begin 2019. De Bonte Hoef is bezig met nieuwe huurders, maar het was ten

tijde van dit onderzoek nog niet duidelijk of het ging lukken. Het vinden van een nieuwe huurder lukt niet altijd. Zo heeft Acroplois nog geen nieuwe huurder gevonden na het vertrek van het kunstenaarscollectief Plaka.

In de kernen speelt de afhankelijkheid van vaste huurders wat minder dan in de stad. Die afhankelijkheid is vaak minder, omdat er minder alternatieven zijn voor huurders.

Carnaval De inkomsten van de carnaval is voor de kernen belangrijk. In de stad speelt dit maar voor een enkel gemeenschapshuis. In de kernen is bij het merendeel de carnaval een belangrijke bron van inkomsten. Het gaat dan al snel om € 10.000 tot € 15.000 aan inkomsten. Dit is ook afhankelijk van de grootte van de kern.

Verhuren van vaste ruimtes Een aantal gemeenschapshuizen geeft aan dat het verhuren van vaste ruimtes tot inflexibiliteit kan leiden. Het gaat er dan om dat een organisatie een ruimte huurt, die vervolgens niet kan worden verhuurd aan een andere huurder, ook niet op momenten dat de vaste huurder er niet is. De afspraken die hierover worden gemaakt verschillen.

Vrijwilligers Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven kan ook het aantal vrijwilligers een punt van zorg zijn. Het gaat dan vooral om vrijwilligers voor het organiseren van activiteiten, laagdrempelig ontmoeten en dergelijke (zie verder paragraaf 3.4).

Kostenbeheersing Er zijn diverse ontwikkelingen die tot meer kosten kunnen leiden. De oudere gebouwen verbruiken relatief veel energie. Het energiezuiniger maken van oudere gebouwen is overigens vaak duur en verdient zich, op enkele uitzonderingen na, niet terug. Naast isolatie voor kou en warmte kan ook geluidsisolatie een rol spelen. Ook dit geldt met name voor oudere gebouwen, maar daarnaast ook voor de Koppellinck. Verder speelt bij een aantal gebouwen dat er kosten zijn voor brandveiligheid, zoals het impregneren van gordijnen en het alarm. Voor oudere gebouwen speelt dat er modernisering nodig zijn voor de brandpreventie.

5.1.4 Facilitering gemeenschapshuizen ter verbetering van de bezettingsgraad

Voorstellen voor ondersteuning In de uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed is opgenomen dat de beheerstichtingen worden ondersteund (zie paragraaf 2.3.1). Het gaat dan over het instellen van het domeinoverleg, het organiseren van een makelpunt en het introduceren van een exploitatiescan. Op deze drie punten gaan we hierna in.

Voor de volledigheid merken we op dat de gemeente ervoor zorgt dat alle beheerstichtingen lid zijn van 't Heft. Dit lidmaatschap betekent bijvoorbeeld dat er vragen gesteld kunnen worden aan 't Heft.

Domeinoverleg Het doel van het domeinoverleg was het bevorderen om zelf tot oplossingen van de ruimte-vraag te komen, passend bij de vastgoed doelen van het IVB: minder meters, beter benutten.

Het domeinoverleg voor de gemeenschapshuizen is opgezet en wordt drie maal per jaar gehouden. Op het overleg wordt een thema besproken dat voor de beheerstichtingen belangrijk is, zoals het bereiken en binden van vrijwilligers. De bijeenkomsten worden voorbereid in de klankbordgroep van enkele beheerstichtingen.

Aan het overleg nemen veel beheerstichtingen deel. Het overleg is gericht op informatie-uitwisseling. Dat is voor sommige bestuurders van beheerstichtingen genoeg. Ook omdat ze zo de andere besturen leren kennen; bij vragen kan er dan gemakkelijker contact worden opgenomen. Ondanks dat het overleg als zinvol wordt ervaren, zou een deel van de beheerstichtingen meer concreetheid op prijs stellen. Genoemde onderwerpen zijn:

- gezamenlijk inkopen
- subsidies en fondsen zoeken voor de exploitatie, vernieuwing inrichting, verduurzaming - en voor activiteiten
- vergunningen voor bijvoorbeeld evenementen en brand-

veiligheid en dergelijke, zowel inhoudelijk als duidelijke communicatie bij veranderingen

- informatie over het sociaal domein: dat wil zeggen laagdrempelig ontmoeten, waarbij het gaat om zowel mogelijkheden voor subsidies als hoe mensen binnen te krijgen.
- voor een aantal gemeenschapshuizen speelt dat ze meer PR zouden willen, bijvoorbeeld samen met het theater in Oss. Het gaat dan enerzijds om PR op facebook en de uitladder, anderzijds om het afstemmen wat waar wanneer is, zodat daar een goede spreiding in is (zie ook paragraaf 4.1.1).
- een 'gereedschapskist' dat wil zeggen een leidraad voor situaties (een dergelijke gereedschapskist was er voor de wijk- en dorpsraden).

Voor de meeste punten geldt dat de besturen van de beheerstichtingen die ook zelf kunnen oppakken met andere beheerstichtingen. Diverse besturen van de beheerstichtingen geven aan niet in staat te zijn een onderwerp te trekken naast het werk dat ze verrichten voor het gemeenschapshuis. Anders gezegd het zijn onderwerpen die erbij in schieten.

Makelpunt Het makelpunt is een website die vraag en aanbod van ruimte bij elkaar brengt. Dit makelpunt is opgezet. De meeste gemeenschapshuizen krijgen geen huurders via het makelpunt. Een uitgebreidere versie van het makelpunt zien de meeste niet als toegevoegde waarde. De voorkeur van gemeenschapshuizen die een breder publiek hebben, zoals Acropolis en de Berchplaets gaat dan uit naar PR voor de theaters/activiteiten van Oss, zoals aangegeven bij het domeinoverleg.

Exploitatiescan Een exploitatiescan heeft als doel de gebouwen in gemeentelijk eigendom intensiever te gaan beoordelen. Per gebouw zou jaarlijks verslaglegging worden gemaakt van:

- het gebruik (welke activiteiten, ruimtegebruik): bezettingsgraad (%)
- exploitatieresultaat (in euro's)
- tevredenheid gebruikers
- inzet van vrijwilligers
- toekomstperspectief van de activiteiten (en de exploitatie)
- maatschappelijk effect van activiteiten en gebouw

In 2016 is een exploitatiescan gemaakt als pilot voor zes gemeenschapshuizen. Na deze pilot heeft de scan geen vervolg gekregen om twee redenen. Een reden is dat het zowel de beheerstichtingen als de afdeling vastgoed veel tijd kostte ondanks dat het maken van de scan was uitbesteed. De andere reden was dat uit de scans bleek dat de gemeenschapshuizen zeer divers waren, waardoor er meer behoefte is aan maatwerk. Om die reden zijn er een aantal ondersteunende activiteiten opgezet naar aanleiding van de scan. Zo worden er avonden georganiseerd gericht op het overdragen van kennis door externe partijen, zoals 't Heft. Ook zijn coaches ingezet en wordt meegedacht om exploitatieproblemen met verbouwingen op te lossen.

Inzicht in de jaarrekeningen De jaarrekeningen van de gemeenschapshuizen worden jaarlijks opgevraagd. Er zijn echter geen afspraken gemaakt over hoe een jaarrekening ingedeeld dient te worden. Dat betekent dat alle jaarrekeningen er net wat anders uitzien. Hierdoor is een vergelijking moeilijk. De beheerstichtingen met een subsidie sturen de jaarrekening op naar de gemeente. De overige beheerstichtingen sturen niet allemaal hun jaarrekening op. Dit omdat ze het niet als zinvol ervaren de jaarrekening op te sturen. Voor dit onderzoek hebben we voor de helft van de gemeenschapshuizen de stukken bij de gemeenschapshuizen opgevraagd, omdat ze niet, niet volledig of niet actueel, bij de gemeente aanwezig waren.

We merken op dat afspraken maken over de opzet van jaarstukken en het opsturen van de jaarstukken mogelijk is, omdat de gemeenschapshuizen een indirecte subsidie krijgen (de eigenaarskosten). De uitgaven en inkomsten op een rij zetten kan inzicht geven ook voor de beheerstichtingen.

Ondersteuning bij een tekort Het stimuleren van meer benutting van de gemeenschapshuizen gebeurt in ieder geval als er een tekort is. Zo heeft de Berchplaets (externe) ondersteuning gehad en is hier tevreden over. Ook een beheerstichting zonder tekort kan om een gesprek vragen over bijvoorbeeld de relatie met klanten, inkooptrajecten, conflictbemiddeling, ontwikkeling van bestuur, aanpassing van het pand en dergelijke.

5.1.5 Subsidiering verenigingen

Huisvestingskosten en subsidies Zoals in paragraaf 2.3.1 aangegeven kunnen verenigingen een subsidie krijgen op basis van het subsidiekader 2006. Daarbij is er rekening mee gehouden dat de gemeente de beheerstichtingen geen huur vraagt voor de compensatie van de eigenaarskosten.

De verenigingen betalen wel huur in de gemeenschapshuizen voor de dekking van de exploitatiekosten. Een deel van de subsidie aan verenigingen wordt besteedt aan de huur van ruimtes in de gemeenschapshuizen. Daarnaast zijn er enkele verenigingen die een expliciete huursubsidie krijgen. Het gaat dan in de eerste plaats om de Kbo's die naast een 'reguliere' subsidie een huisvestingsubsidie krijgen. De huisvestingsubsidie van de Kbo's is op declaratiebasis (40%) van de kosten, ongeacht waar wordt gehuurd. Er zijn meer organisaties die meer of minder duidelijk een huisvestingsubsidie kennen, veelal om historische redenen. Dit hebben we niet onderzocht, maar kwamen we tijdens het onderzoek tegen. Een voorbeeld is de jongerenraad; deze raad krijgt een subsidie en een huisvestingsubsidie.

Verenigingen De subsidies kennen een subsidieplafond – een maximumbudget - per deelsector of beleidsdoel. Het financiële kader voor subsidies is daarmee gelijk aan de plafonds. In totaal gaat het bij subsidies voor niet-professionele organisaties om € 1,6 miljoen.

Relevant voor dit onderzoek is hoeveel subsidie de verenigingen krijgen die gebruik maken van de gemeenschapshuizen. Ook relevant is welk deel dan voor de huisvesting is. Dit hebben we niet specifiek onderzocht.

Als we de subsidiebedragen optellen van het type vereniging dat veelal in een gemeenschapshuis zit (zoals Kbo, koren, toneel en jongerenactiviteiten) dan komen we op circa € 500.000. Vermoedelijk wordt niet het volledige bedrag gebruikt voor de huur en/of de huur van een gemeenschapshuis. Het is sowieso niet verplicht gebruikt te maken van een gemeenschapshuis of gemeentelijke accommodatie. Als 80% van de subsidie naar de huur van gemeenschapshuizen gaat dan is dat € 400.000.

Transparantie We merken hier op dat het subsidiestelsel door het subsidieplafond en het in stand blijven van historische bedragen statisch is. Door dit statische karakter en de beperkte aanvraag- en verantwoordingsvoorwaarden is het niet transparant wie waarom een bepaald bedrag krijgt. Het is ook niet duidelijk wat er dan voor huisvestingskosten is en wat niet. Het is wel duidelijk wie hoeveel krijgt.

5.2 De kosten van wijkstichtingen en de budgetten van de wijk- en dorpsraden

Financieel kader wijkstichtingen Het financieel kader voor de wijkstichtingen bestaat uit een bedrag per stichting. Voor de vijf wijkstichtingen samen is het bedrag €58,000. Daarnaast krijgen drie wijkstichtingen een bedrag voor jongerenactiviteiten. Dit is samen € 11.000. In de wijken waar de wijkstichtingen geen bedrag krijgen voor jongerenactiviteiten gaat er een bedrag naar de beheerstichting Schadewijk en naar de Stichting Jongerensoos The Final Touch (samen € 7,500). In totaal wordt er dus € 18.500 besteed aan jongerenactiviteiten. De wijkstichtingen besteden de middelen grotendeels aan vaste activiteiten. De activiteiten zijn gebaseerd op het bedrag dat de wijkstichtingen krijgen. Bovendien zijn kerstactiviteiten, bijdragen aan verlichting en dergelijke een mogelijke sluitpost. Het bedrag wordt dus besteed.

Transparantie financieel kader Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is er geen onderbouwing voor het subsidiebedrag dat iedere wijkstichting krijgt. Het bedrag is bijvoorbeeld niet gebaseerd op het aantal inwoners in een wijk. Daarnaast is er geen kader of doel waarvoor het bedrag moet worden uitgegeven. De manier van uitgeven verschilt per wijk. Zo geeft wijkstichting Noord-West een relatief groot deel uit aan de wijkkrant, Wijkstichting Stolp aan de buurtverenigingen en de wijkstichtingen Schadewijk en Zuid aan een wijkfestiviteit. Wijkstichting Rucra verdeelt het budget over verschillende activiteiten. De activiteiten worden veelal samen met de wijkraad georganiseerd.

Financieel kader budget wijk- en dorpsraden Ook de wijk- en dorpsraden hebben ieder een vast budget. Dit budget is tussen de € 15.000 en € 22.000 per jaar. In totaal gaat het om € 205,000. Dit is exclusief het bedrag aan vergoeding voor de wijk- en dorpsraadsleden.

De middelen van de wijk- en dorpsraden gaan naar activiteiten van verenigingen en naar bewonersinitiatieven. Ook gaat een deel naar eigen activiteiten, zoals bijeenkomsten. Criteria voor het verstrekken van subsidies aan verenigingen of inwoners zijn met name of de activiteit gedragen wordt, of de activiteit breed toegankelijk is en dergelijke (zie ook paragraaf 3.2).

We hebben in de schriftelijke vragenlijst de wijk- en dorpsraadsleden gevraagd of het jaarlijks budget wordt opgemaakt. 75% van de dorpsraadsleden en 53% van de wijkraadsleden geven aan dat het budget jaarlijks wordt opgemaakt. 13% van de dorpsraadsleden en 26% van de wijkraadsleden geeft aan dat het van jaar tot jaar wisselt of het budget opgaat. De rest geeft aan dat het budget vaak niet opgaat of weet het niet.

5.3 De kosten van laagdrempelig ontmoeten

Ons Welzijn

De kosten van laagdrempelig ontmoeten zijn niet goed in kaart te brengen, omdat laagdrempelig ontmoeten niet op zichzelf staat. Het maakt onderdeel uit van de taken van Ons Welzijn. Het is echter slechts één van de taken. De subsidie aan Ons Welzijn is één bedrag. Grofweg gaat het om de kosten voor het Talentcentrum (huur, exploitatie en begeleiding), voor de ruimte in de Binnenstad (huur, begeleiding) en de kosten van een opbouwwerker in de sociale teams. Diverse activiteit die in andere gemeenschapshuizen worden georganiseerd kunnen ook tot kosten voor (laagdrempelig) ontmoeten leiden.

Dorpscoöperaties

Startbedrag De dorpscoöperaties hebben bij de start allemaal een bedrag gekregen:

- 't Land van Herpen: € 7.000
- Ravenstein: € 10.000
- Berghsleven: € 13.500
- Geffen Zorgt: € 50.000 (waarvan circa de helft voor een beleidsmedewerker die een plan maakte)
- activiteiten Macharen; startbedrag en bedrag voor continuering 2019 – 2020.

Ledenbijdrage 't Land van Herpen en Ravenstein hebben beide leden die ieder € 24 bijdragen. Voor 't land van Herpen gaat het dan om € 7.200 aan inkomsten (300 leden), voor Ravenstein om € 8.880 (370 leden).

Bijdrage activiteiten Voor activiteiten als eten, knutselen en/of informatie wordt soms een bijdrage gevraagd. Deze activiteiten zijn dan kostendekkend, uitgezonderd de huur. Soms wordt ook een kostendekkende bijdrage voor de koffie gevraagd. In de

Berchplaets is de bijdrage niet kostendekkend, omdat daar de koffie van de Berchplaets wordt gekocht in plaats van zelf gezet. In Macharen zijn ook diverse activiteiten (koffie, eten, jeu de boules e.d.). Voor deze activiteiten wordt geld gevraagd. Hieruit worden de activiteiten zelf betaald.

Overige subsidies 't Land van Herpen heeft ook een startbijdrage gekregen van Oss innoveert voor de taallessen. De lessen zijn voor de cursisten gratis. De cursisten hoeven geen lid te zijn van de coöperatie. 't Land van Herpen zou de lessen graag continueren, maar heeft daar nog geen middelen voor gevonden.

Overige inkomsten De coöperatie Ravenstein krijgt soms donaties, zoals van de Rabobank en de Rotary. Ook bij de start heeft de coöperatie een bijdrage gekregen van enkele partijen, zoals de dorpsraad, de Kbo en de protestantse gemeenschap. Ook 't Land van Herpen krijgt incidenteel bijdragen van de dorpsraad, Rabobank en van bijvoorbeeld de supermarkt.

Beeld financiën 't Land van Herpen heeft een jaarlijks tekort van € 1.000 bij de ledenbijdrage die ze nu vragen. Voor dit tekort wordt het startbedrag ingezet. Zowel Berghsleven als Geffen Zorgt bestaan minder lang. Zij kunnen nog één á twee jaar van hun startbedrag hun activiteiten bekostigen. Daarna is het ook voor hen de vraag hoe aan structurele inkomsten te komen, bijvoorbeeld door er een coöperatie van leden van te maken.

In Macharen (geen dorpscoöperatie) worden de activiteiten zelf door de inwoners betaald. De (gereduceerde) huurkosten zijn door de gemeente gesubsidieerd (Oss Innoveert en een extra bedrag).

Anders gezegd: een globale schatting van de gemiddelde kosten per dorpscoöperatie zijn € 8.000 á € 9.000, waarvan circa € 6.000 huur. Dit kan worden bekostigd door leden bijdragen, bijdragen aan activiteiten en door overige inkomsten. Voor een verdere ontwikkeling van preventieve taken en eventueel zorgtaken zijn vooralsnog geen inkomsten gevonden.

Ons huis van de wijk

Ons huis van de wijk heeft jaarlijks ongeveer € 80.000 aan lasten. Deze worden betaald door de proeftuin en de gemeente. De gemiddelde kosten per jaar voor de gemeente zijn daarom € 40.000.

Daarnaast heeft de gemeenteraad € 60.000 toegekend voor onderhoud van Ons huis van de wijk tot het nieuwe gebouw klaar is. Het gaat om drie jaar. Dat is € 20.000 gemiddeld per jaar. Ons huis van de wijk genereert zelf inkomsten waarvan de kleinere uitgaven worden betaald. Er komen regelmatig groepen op bezoek bij Ons huis van de wijk. Zij betalen € 25 per persoon. Van deze inkomsten worden de uitgaven voor bijvoorbeeld koffie en schoonmaakmiddelen betaald. Gemiddeld komt er één maal in de twee à drie weken een groep. De inrichting van Ons huis van de wijk is allemaal gekregen, inclusief de keuken. De gemeentelijke kosten zijn gemiddeld per jaar € 60.000 (€ 40.000 plus € 20.000). De totale kosten zijn hoger, omdat de proeftuin bijdraagt, evenals bezoekers.

Oss innoveert

Tot slot, is er een budget van € 50.000 per jaar voor Oss innoveert. Een deel hiervan is voor projecten voor laagdrempelig ontmoeten. Het opzetten van diverse eetactiviteiten wordt hier bij de start van betaald. Een deel daarvan is voor (laagdrempelig) ontmoeten.

5.4 Mogelijkheden voor besparing kosten

Bespaarde kosten berekenen is niet eenvoudig of eenduidig. Dit is in het algemeen zo en bij vervanging van bijvoorbeeld specialistische dagbesteding door burgerinitiatieven nog meer. De reden hiervoor is dat het gaat om meerdere veranderingen tegelijkertijd. Zo blijven mensen langer thuis wonen en er is vergrijzing, waardoor het niet alleen om vervanging gaat, maar ook om meer mensen.

Een indicatie van de mogelijkheid van besparing van kosten is van belang voor een totaalbeeld van de financiën. In paragraaf 5.4.1 kijken we eerst naar indicaties van kosten besparingen door vervanging van maatwerkvoorzieningen door algemene voorzieningen bij de dagbesteding bij andere gemeenten. Vervolgens gaan we in paragraaf 5.4.2 – met de nodige armslagen – in op de mogelijkheden voor besparingen van kosten in Oss. In paragraaf 5.4.3 gaan we in op de discussie over bekostigingsmodellen voor de gemeenschapshuizen die diverse geïnterviewden aankaarten. Door een ander bekostigingsmodel kunnen de kosten inzichtelijker worden en/of het gebruik van de gemeenschapshuizen groter.

5.4.1 Zijn er in andere gemeenten kosten bespaard door laagdrempelig ontmoeten?

Vernieuwing dagbesteding Movisie heeft in 2015 onderzoek gedaan naar vernieuwing van de dagbesteding. Zij constateerden dat er in de door hen onderzochte gemeenten nog geen grote veranderingen in het gebruik van dagactiviteiten of algemene voorzieningen waren. Daarbij gaven gemeenten overigens wel aan te zoeken naar mogelijkheden voor veranderingen (Movisie, 2015, p. 4).

Het SCP heeft circa twee jaar later onderzoek gedaan naar de Wmo. Daarbij besteden ze onder andere aandacht aan de vernieuwing van de dagbesteding. Het gaat er dan om dat de dagbesteding anders wordt opgezet en dat deels meer een algemene voorziening wordt. In het onderzoek geven ze aan dat ze in alle onderzochte gemeenten concrete voorbeelden tegenkwamen van deze vernieuwing. Daarbij zien ze twee categorieën:

- 1) laagdrempelige inloopactiviteiten in de wijk gericht op ontmoeting en vaak ook gericht op het mengen van doelgroepen, en
- 2) arbeidsmatige dagbesteding (deze raakt aan het terrein van de Participatiewet) (SCP, 2018, p. 116).

Vervangen lichtere voorzieningen zwaardere? Het SCP geeft ook aan dat gemeenten bij begeleiding en dagbesteding veel vaker kiezen voor een algemene voorziening dan onder het Awbz het geval was. Daarbij geeft 58% van de gemeenten aan dat er meer lichtere voorzieningen worden gebruikt. Dit betekent echter niet altijd dat het verbruik van zwaardere voorzieningen daalt. 33% van de gemeenten ziet het gebruik van zware voorzieningen dalen, 15% ziet een stijging. Er is dus niet overal een verschuiving zichtbaar van zware naar lichte voorzieningen. Het SCP geeft daarbij aan dat die verschuiving lastig zichtbaar kan zijn, doordat gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor meer mensen met een vraag naar dagbesteding. Bovendien gaat het vaak om zwaardere hulpvragen. Er is dus een aantal veranderingen tegelijkertijd, waardoor het niet eenvoudig is te

zeggen wat waardoor komt (SCP 2018, p. 121 – 123).

Geen kostenberekeningen Zover wij hebben kunnen nagaan is er geen kostenberekening van verschuivingen van type dagbesteding. Dit onder andere omdat er landelijk weinig zicht is op algemene voorzieningen, omdat deze niet worden geregistreerd.

Onderzoeken geven wel aan dat zorgcoöperaties of andere burgerinitiatieven toenemen. Het kenniscentrum wonen en zorg heeft in 2014 geïnventariseerd hoeveel van dergelijke initiatieven we zijn en wanneer ze zijn gestart. Ze concluderen dat er in 2014 in ieder geval 100 initiatieven zijn én dat een groot deel nieuw is (KCWZ, 2014, p. 43). Ook zijn er diverse huizen van de wijk (laagdrempelige inloop), zoals ook het SCP, 2018 aangeeft. De vraag is dan hoe ze worden bekostigd. Dat kan mogelijk ook wat zeggen over de te verwachten besparingen.

Buurtcentra Het SCP constateert dat er vrij ‘dubbel’ wordt omgegaan met buurtcentra. Enerzijds worden welzijnsvoorzieningen genoemd als een typisch voorbeeld van algemene voorzieningen waar gemeenten naar proberen te verwijzen om ‘zwaardere’ zorg te voorkomen of uit te stellen. Activiteiten in het buurtcentrum zijn dan een goedkopere en/of betere oplossing. Anderzijds horen ze veel respondenten in het onderzoek aangeven dat er is bezuinigd op welzijn. Het gaat dan om bezuinigingen op de welzijnsinstelling, maatschappelijk werk en opbouwwerk, maar ook om buurtcentra (SCP, 2018, p. 126-127).

Burgerinitiatieven Burgerinitiatieven zijn divers in de taken die ze doen en de manier waarop ze zijn georganiseerd. Er zijn diverse indelingen. Er zijn bijvoorbeeld zorgcoöperaties die zorg inkopen, en er zijn coöperaties die bijvoorbeeld klussen, boodschappen- en vervoersdiensten, tuinonderhoud en administratieve klusjes, verzorgen (zie ook tekstkader 5 in hoofdstuk 4). De manier van bekostigen varieert met de werkzaamheden. Een ledenbijdrage komt regelmatig voor. Deze zijn vaak rond de € 20 per jaar. Ook voor activiteiten en maaltijden wordt vaak een bijdrage gevraagd (KCZW, 2014).

Naast de eigen bijdragen worden burgerinitiatieven ondersteund door subsidies (die vaak niet structureel zijn), door de beschikbaarheid over een ruimte in een gemeenschapshuis en/of door ondersteuning door een professional (SCP, 2018, Movisie 2016). Coöperaties die zorg inkopen bekostigen dit uit zorgbudgetten, vaak in combinatie met het bij elkaar leggen van PGB's. Ook wordt soms vanuit de Wmo bijgedragen aan de taken. Het SCP noemt een zorgcoöperatie die wordt ondersteund door enkele professionele hulpverleners. Deze hulpverleners zijn in dienst, maar worden betaald uit een subsidie van de gemeente aan de coöperatie, SCP, 2018, p. 168 -170. Kort samengevat zijn gemeenten en, enkele andere relevant partijen, bereid te betalen voor burgerinitiatieven. Wel is dit vaak voor een of een paar jaar.

5.4.2 Indicatie mogelijkheden besparing kosten Oss voor laagdrempelig ontmoeten

In hoofdstuk 2 hebben we een aantal mogelijke maatschappelijke effecten benoemd van (laagdrempelig) ontmoeten. Dit zijn contacten, netwerk opbouwen, meer participatie/vaardigheden, ontlasting mantelzorgers en minder specialistische opvang/ eenvoudiger vervoer. We kunnen niet berekenen wat er wel of niet wordt bespaard. We beperken ons daarom tot een globale indicatie van mogelijkheden voor kostenbesparing.

Contact en participatie Het opbouwen van contact is met name preventief. Een schatting van de financiële effecten is niet goed te berekenen. Er is overigens wel in diverse onderzoeken aangetoond dat mensen die eenzaam zijn en/of een beperkt sociaal netwerk hebben ongezonder zijn en vaker een beroep doen op zorg (Deloitte, 2016)

Naar participatie kijken we in dit onderzoek wat minder, ten minste als het gaat om betaald werk. Participatie in de zin van zelf vrijwilliger zijn, zoals gastheer of gastvrouw zijn, nemen we wel mee bij de dagbesteding.

Diensten (klussen, boodschappen e.d.) Zoals in hoofdstuk 4 aangegeven regelen de dorpscoöperaties diverse ondersteunende diensten in hun kernen. Dit leidt tot minder ondersteuningsbehoefte van professionele organisaties als Ons Welzijn. Daar staat tegenover dat de dorpscoöperaties ook inzet van Ons Welzijn zouden willen wat betreft bijvoorbeeld meedenken. Dit is met name relevant bij een doorontwikkeling van de dorpscoöperaties. Grofweg betekent dit een verschuiving van taken die goedkoper kan zijn op de korte termijn, maar dat is niet definitief zo. Het gaat wel om een eventuele besparing op langere termijn.

Dagbesteding De belangrijkste korte termijn besparing waar laagdrempelig ontmoeten voor kan zorgen is een alternatief bieden voor dagactiviteiten. Het gaat er dan om dat inwoners ergens naartoe gaan, waar ze een activiteit doen en koffie en eventueel een lunch krijgen. Dit wordt in diverse onderzoeken als een vorm van lichte dagactiviteiten gezien. De dorpscoöperaties in Oss doen dit. Behalve dat er niet altijd een maaltijd is.

Besparing Een vraag is dan wat een verschuiving van dagactiviteit van gespecialiseerd naar een dorpscoöperatie betekent. Wat kan bijvoorbeeld worden bespaard bij één inwoner die behoefte heeft aan twee keer per week dagbesteding. In Oss is het budget voor gespecialiseerde (basis) dagbesteding op basis van een PGB-aanbieder € 643,77 per maand (Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Oss 2018). Het gaat dan om meerdere dagdelen. Kijken we bij enkele andere gemeenten dan is bijvoorbeeld dagbesteding basis, licht intensief (circa twee keer per week) € 460 voor vier weken inclusief vervoer. Op jaarbasis dat € 5.520 (48 weken).

Het is niet zo dat dat bedrag volledig wordt bespaard. Bij ingekochte dagbesteding werken vaak vrijwilligers naast de professionals en dorpscoöperaties hebben kosten voor huisvesting, koffie, eten en dergelijke. Ook is het niet zo dat iedereen die naar een vrije inloop komt van een duurder alternatief gebruik zou maken als de inloop er niet zou zijn. Een deel van de mensen die naar de dorpscoöperatie komt bleef anders misschien thuis.

Indicatie Een dorpscoöperatie in Oss kost tot nu toe gemiddeld een kleine € 10.000 per jaar. Als er op jaarbasis twee mensen komen die anders naar de dagactiviteiten zouden gaan (€ 5.520) dan zijn de huidige kosten gedekt. Iedere inwoner extra die anders naar de dagactiviteiten zou gaan levert dan een besparing op.

Dit met de kanttekening dat bij dagactiviteiten vaker maaltijden worden georganiseerd en dat er bij groei van de activiteiten en diversiteit een professional betrokken zou moeten worden

Hiermee willen we niet zeggen dat de dorpscoöperaties op deze manier kunnen of moeten worden bekostigd. De vraag wat inwoners zelf kunnen betalen (lidmaatschap, koffie, eten) moet daarbij ook mee worden gewogen. Evenals wat de dorpscoöperatie aan ambitie is en uiteraard wat het gemeentelijk beleid is.

5.4.3 Mogelijkheden voor besparing voor ontmoeten: bekostigingsmodellen gemeenschapshuizen

Er is veel commentaar op het huidige model van kostenverdeling tussen de gemeente, gemeenschapshuizen en verenigingen. Daarbij zijn er twee stromingen:

1. voorstanders van het doorberekenen van alle kosten aan de beheerstichtingen. Het gaat dan om het doorberekenen van de eigenaarskosten van de gemeente aan de beheerstichtingen via een huur.
2. voorstanders van het om niet beschikbaar stellen van ruimtes van gemeenschapshuizen.

Daarnaast is er nog een 'tussenvariant' (3) waarbij de kosten van laagdrempelig ontmoeten worden gecompenseerd.

We gaan hier in op deze alternatieven en plaatsen dat in financieel perspectief. We laten uitwerkingsvragen buiten beschouwing, zoals de vraag wat er aan wie aan btw moet worden doorberekend en dergelijke.

Variant 1) Eigenaarslasten doorberekenen

Doorberekenen eigenaarslasten met compensatie voor verenigingen Een deel van de geïnterviewden is voor het doorrekenen van de eigenaarskosten aan de beheerstichtingen. De verenigingen kunnen dan vervolgens worden gecompenseerd. Dit is het model dat in Oss werd gebruikt tot eind jaren '90. De eigenaarskosten zijn € 1,5 miljoen (zie paragraaf 5.1.2). De huren die de beheerstichtingen nu binnen krijgen zijn in totaal circa € 1,0 miljoen (zie paragraaf 5.1.3). De eigenaarskosten doorberekenen betekent een gemiddelde stijging van de huur met 150%. Dit kan voor de verenigingen gemiddeld worden gecompenseerd via de subsidie. Het is dan wel noodzaak dat in de subsidievoorwaarden wordt opgenomen dat er in het gemeenschapshuis wordt gehuurd. Ook moet het voor al het gemeentelijk vastgoed gebeuren, anders wordt het subsidiesysteem te ingewikkeld.

Ook dan is het de vraag hoe het verschil tussen de kosten van de verschillende beheerstichtingen te compenseren. De kosten van

bijvoorbeeld een nieuw versus een oud gebouw lopen bijvoorbeeld uit elkaar (zie paragraaf 5.1.1). Ook is het de vraag of en hoe maatschappelijke huurders worden gecompenseerd.

Tekstkader 7. Huizen van de Wijk in Rotterdam

Welzijnsbeleid Uitgangspunt van het beleid van de gemeente Rotterdam is dat er in iedere wijk ten minste één toegankelijke publieke ruimte is die kan dienen als een soort Huis(kamer) van de Wijk. Er is geen blauwdruk van wat een Huis van de wijk is; dat is ook afhankelijk van wat er al is in de wijk.

Functies Wat er gebeurt in een Huis van de Wijk verschilt. Wel is bepaald wat er in een wijk minimaal aanwezig moet zijn. Het kan zijn dat dit op één plek in een wijk aanwezig is of op meerdere plekken. Wat in een wijk aanwezig moet zijn is bijvoorbeeld: het zijn van een knooppunt voor bewonersinitiatief; ontmoeting/dagbesteding/inloop voor wijkbewoners, ook voor kwetsbare ouderen (bijvoorbeeld lotgenotencontact,zheimercafés, informele taalcurssussen, culturele activiteiten) en participatieplekken voor burgers met een uitkering.

Zelfbeheer en sociaal beheer Er worden twee type Huizen van de Wijk onderscheiden:

- Huizen van de Wijk waar bewoners beheer en programmering in eigen hand hebben (zelfbeheer)
- Huizen van de Wijk waar professionals deze rol vervullen (sociaal beheer).

De rol van de gemeente verschilt. Bij de huizen in zelfbeheer vinden gesprekken plaats over hoe innovatie te stimuleren en te faciliteren. De gemeente werkt dan met de sociale ondernemers samen bij de initiatieven.

Sociaal beheer In wijken waar geen huizen in zelfbeheer zijn wordt er geregeld dat er sociaal beheer is door een professional in een wijkaccommodatie. De gemeente faciliteert de ruimten in de gebieden voor bewoners, sociaal ondernemers en welzijnsaanbieders. Hierbij moet iedereen zich welkom voelen. De professional bewaakt de sfeer en zorgt voor goed contact met de buurt en tussen de vrijwilligers. Het streven daarbij is dat de inzet van de professional tijdelijk is, omdat bewoners zoveel mogelijk zelf moeten oppakken. Dit sociaal beheer wordt geregeld via een aanbesteding.

Financiën De sociale aanbieder betaalt huur voor het wijkcentrum. Deze wordt via een subsidie gecompenseerd.

In het Huis van de Wijk dat wij bezochten (het klooster op het Afrikaanderplein) worden drie typen verhuur onderscheiden:

- om niet aan bewonersinitiatieven
- een sociaal tarief (50% korting op het reguliere tarief)
- het reguliere tarief

Het streven is dat de bezetting verhouding heeft: 20% bewonersinitiatieven, 40% sociaal tarief en 40% regulier tarief is. Ook is het streven van dit Huis van de Wijk om onafhankelijk te worden van de subsidie, zodat het niet meer onder de aanbesteding valt. Het gaat hierbij om een grote locatie met onder andere een theater. Er zijn ongeveer 50 vrijwilligers actief.

Compensatie eigenaarskosten via beheerstichting Een andere optie is de compensatie voor de huur niet in de subsidies aan de verenigingen te compenseren, maar door een subsidie aan de beheerstichting. De beheerstichting rekent dan de 'oude huur' door aan de huurders, waardoor het probleem van de huurprijsstijging van de maatschappelijk organisaties wordt ondervangen, evenals de verschillen tussen de kosten van de verschillende gemeenschapshuizen. Dit model wordt bijvoorbeeld in Rotterdam toegepast voor huizen van de wijk met sociaal beheer, zie tekstkader 7.

Variant 2) Ruimtes om niet ter beschikking stellen

Geen huur Er zijn ook geïnterviewden die vinden dat het huidige stelsel van Oss vooral het rondpompen van geld inhoudt: de gemeente subsidieert verenigingen; deze verenigingen betalen vervolgens een groot deel van hun subsidie aan de huur van ruimtes in de gemeenschapshuizen.

Een ander nadeel van het huidige stelsel dat wordt genoemd is dat de gemeenschapshuizen kostendekkend moeten draaien waardoor ze activiteiten die tot huurinkomsten leiden de voorkeur geven boven meer buurtgerichte activiteiten van initiatieven die geen huur kunnen betalen. De stelling is dan dat ruimtes gratis beschikbaar moeten zijn voor verenigingen en laagdrempelig ontmoeten.

Compensatie via vermindering subsidies Als de schatting klopt dat € 400.000 subsidie aan verenigingen aan huur van gemeenschapshuizen wordt besteed dan kan € 400.000 aan subsidies worden onttrokken en aan de beheerstichtingen worden gegeven. De huurinkomsten zijn € 1,0 miljoen. Als de maatschappelijke huurders € 0,6 miljoen betalen aan huur dan kan het in theorie kosten neutraal zijn.

Complicatie is dat er ook huurders zijn die niet onder de maatschappelijke huurders vallen, maar ook geen subsidie krijgen. Voor de huur van deze huurders kan worden gecompenseerd. Dan is dit model niet kosten neutraal.

Een andere complicatie is dat een verwachting bij laagdrempelig ontmoeten is dat de koffie gratis is. De kostprijs van koffie is laag, maar verkoop van koffie behoort tot het 'verdienmodel' van de beheerstichtingen. Als de koffie gratis wordt betekent dit dat een aanzienlijk deel van de inkomsten uit de horeca wegvalt. De inkomsten uit de horeca zijn circa € 800.000. Een deel hiervan is alcohol en fris, een ander deel is koffie. Het 'koffiedeel' is met name in de stad Oss vrij groot, omdat in de gemeenschapshuizen in de stad een minder grote horecafunctie hebben (zie hoofdstuk 3). Ook de gedeelde inkomsten voor het 'koffiedeel' moeten dan ergens van worden betaald.

Alleen vrije inloop Een nog verder gaande variant is dat gemeenschapshuizen 100% door buurtbewoners gratis kunnen worden gebruikt, zoals dat in Ons huis van de wijk gebeurt. De voorstanders van dit model gaan ervan uit dat er kosten kunnen worden bespaard, zoals op gezondheidskosten en de Wmo. Het lastige daarvan is dat de besparingen niet alleen bij de gemeente terecht komen, terwijl de gemeente wel bijvoorbeeld de kosten aan de gebouwen heeft. Aangegeven wordt dat daarom een netwerkorganisatie van belang is. Er kan, binnen grenzen, worden ontschot. Ook kunnen mensen meer zelf doen. Ons huis van de wijk heeft bijvoorbeeld alle spullen gekregen, inclusief een keuken. De keuken is afkomstig van BrabantWonen. BrabantWonen geeft aan dat vanuit de duurzaamheidsgedachte voor ieder gemeenschapshuis gekeken kan worden naar tweedehands materialen, zoals keukens, toiletten en (restanten) verf. Het kan zijn dat BrabantWonen materialen kan aanleveren of dat aannemers materialen over hebben. Het installeren moet dan door vrijwilligers gebeuren.

Variant 3) Tussenvariant: compenseren voor laagdrempelig ontmoeten

Een andere optie is het direct bekostigen van een deel van een gemeenschapshuis voor laagdrempelig ontmoeten. Dit kan op verschillende manieren.

Er kan een subsidie aan bijvoorbeeld de dorpscoöperatie worden gegeven. Dit kan in het huidige bekostigingsstelsel en ook in het model waar de eigenaarskosten worden doorberekend (variant 1).

Er kunnen ook afspraken worden gemaakt met de beheerstichting over of en hoe laagdrempelig ontmoeten kan worden gefaciliteerd. Er kunnen bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over hoeveel (welk percentage) van de bezetting voor laagdrempelig ontmoeten is, welk percentage voor verhuur aan verenigingen en welk percentage voor verhuur aan maatschappelijke huurders. Dit kan bij het huidige bekostigingsstelsel en bij variant 1. Het kan ook in lijn zijn met variant 2 als het percentage voor laagdrempelig ontmoeten substantieel is. Bij deze tussenvariant kan het zijn dat een gemeenschapshuis nog steeds de exploitatie rond krijgt. Het kan ook zo zijn dat het gemeenschapshuis de exploitatie niet rond krijgt. Het is dan de vraag hoe dit kan worden gecompenseerd.

Tot slot merken we op dat het bij alle varianten essentieel is dat de totale gemeentelijke kosten transparant zijn.

5.5 Beleidskader: wat kost (laagdrenpelig) ontmoeten?

In tabel 4 van hoofdstuk 2 hebben we het financiële kader geschetst voor (laagdrenpelig) ontmoeten. In deze paragraaf lopen we het financiële kader langs aan de hand van de praktijk, zoals beschreven in dit hoofdstuk. We beginnen deze paragraaf met een overzicht van de kosten van de gemeente voor (laagdrenpelig) ontmoeten.

Gemeentelijke kosten

In tabel 22 hebben we de gemeentelijke kosten voor (laagdrenpelig ontmoeten) op een rij gezet, zover we ze weten of kunnen inschatten.

Tabel 22. Gemeentelijke kosten (laagdrenpelig) ontmoeten (jaarlijks)

Type kosten	Kosten
Indirecte subsidie: eigenaarskosten	€ 1,529,000
Directe subsidie (geen compensatie huur)	€ 110.000
Bijdrage aan aandachtsexploitaties	€ 100.000
Huur Zuidergebouw (niet gecompenseerd)	-€ 27.000
Totaal gemeenschapshuizen	€ 1.712.000
Subsidie verenigingen*	€ 400.000
Wijkstichtingen	€ 58.000
Jongerenactiviteiten in de wijken van Oss**	€ 18.500
Budget wijk- en dorpsraden	€ 206.000
Totaal ontmoeten overig	€ 682.500
Ons welzijn	PM
Oss innoveert	PM
Ons huis van de wijk	€ 60.000
Gemeentelijke organisatie (niet de afdeling maatschappelijk vastgoed)***	PM
Totaal laagdrenpelig ontmoeten	€ 60.000 plus PM
Totaal	€ 2.454.500 plus PM

* globale schatting

** waarvan € 11.000 via wijkstichtingen

*** dit hebben we voor de volledigheid opgenomen. De lasten van de afdeling maatschappelijk vastgoed zijn in de eigenaarskosten opgenomen.

Gemeenschapshuizen

Aantal Het minimum aantal gemeenschapshuizen is 11: in elke wijk/dorp (volgens de indeling van de verordening ‘binnengemeentelijke decentralisatie 2011). Ook hoeft de locatie niet per se een gemeentelijke locatie te zijn. De bovengrens is: minder m2 door beter gebruik. Het gaat dan om al het maatschappelijk vastgoed. Hierbij valt op dat de kosten niet inzichtelijk zijn. Wat een gebouw jaarlijks kost is niet transparant. Wat een gebouw zou mogen kosten (al dan niet met een marge) is ook niet duidelijk. Hetzelfde geldt voor de maatschappelijke bijdrage van een gebouw. Wat is een acceptabel aantal m2? Wat zijn aanvaardbare gemeentelijke kosten? Voor welke doelen zijn kosten aanvaardbaar?

Kosten De kostenverdeling tussen gemeente en beheerstichtingen wordt op hoofdlijnen gevolgd. Daarnaast wordt er nog voor € 110.000 aan subsidies verstrekt aan de beheerstichtingen om historische redenen. Ook wordt er nog globaal € 100.000 bijgedragen aan aandachtexploitaties. Beide zijn niet transparant. De subsidies zijn het gevolg van het subsidiestelsel (zie ook paragraaf 4.5). Dit stelsel wordt herzien. Ook de wijze van omgaan met de aandachtsexploitaties en het achteraf bijdragen aan tekorten is niet transparant. Het is transparanter hier vooraf afspraken over te maken en vooraf bij te dragen.

Transparantie kosten Het is niet transparant hoe hoog de eigenaarskosten per gebouw zijn. Hiervoor wordt als oplossing aangedragen de kosten door te berekenen aan de beheerstichtingen. We merken op dat de kosten altijd transparant kunnen zijn door ze (per gebouw) in een rapportage te zetten en deze aan de beheerstichtingen en de gemeenteraad te sturen en openbaar te maken.

Ook de uitgaven en inkomsten van de gemeenschapshuizen zijn niet transparant. Dit komt omdat er geen voorgeschreven opzet is van de jaarrekening. Ook sturen niet alle beheerstichtingen de jaarstukken op. De uitgaven en inkomsten op een rij zetten kan inzicht geven; ook voor de beheerstichtingen.

Facilitering De gemeente faciliteert de beheerstichtingen via het domeinoverleg. Een deel van de beheerstichtingen zou een concretere ondersteuning willen. Dat kan voor de exploitaties zijn. Een aantal gemeenschapshuizen is vrij sterk afhankelijk van grotere huurders. Praktische zaken, als vergunningen, worden als ingewikkeld ervaren. De verdere ontwikkeling voor laagdrempelig ontmoeten is een ander genoemd onderwerp.

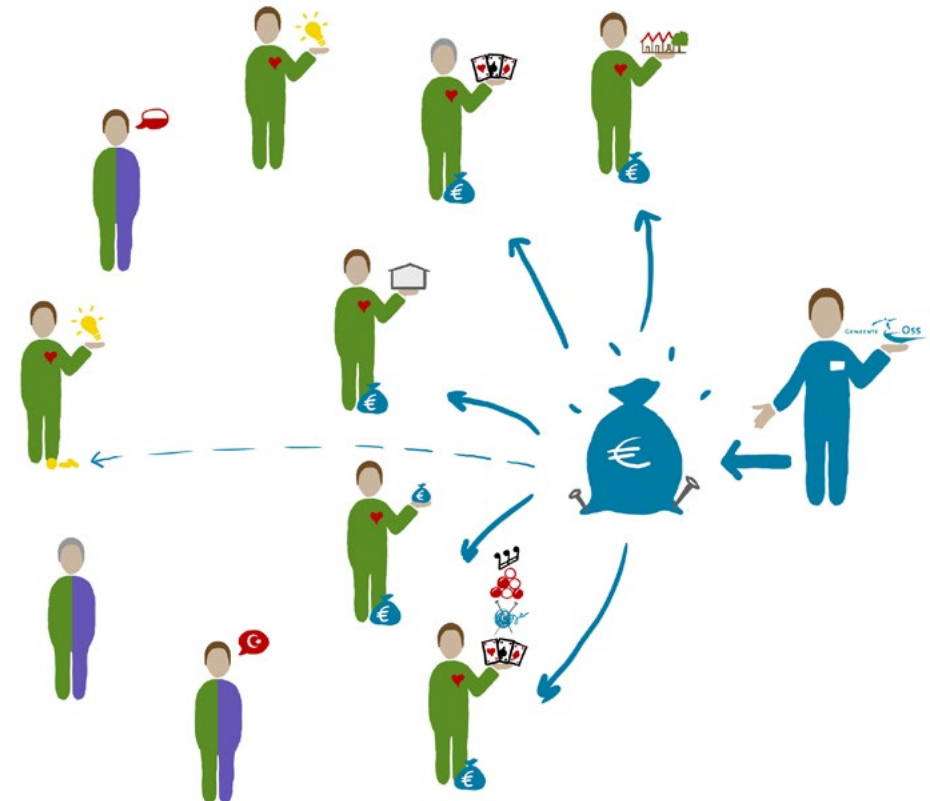
Subsidies verenigingen en wijkstichtingen

Ook de subsidies aan de verenigingen en wijkstichtingen zijn niet transparant. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de subsidies aan bijvoorbeeld de beheerstichtingen. Wie waarom, hoeveel krijgt en waarvoor is niet duidelijk. Het is wel duidelijk wie wat krijgt.

Laagdrempelig ontmoeten

Voor laagdrempelig ontmoeten zijn geen structurele middelen beschikbaar. De dorpscoöperaties vragen een bijdrage van de leden of kunnen dat in de toekomst doen. Daarnaast genereren ze tot nu toe enige extra budget. Afhankelijk van de ambitie is dat voldoende of niet.

Hoe deze initiatieven te bekostigen of anderszins te ondersteunen is een vraag die bij meer gemeenten speelt. Daar waar dorpscoöperaties worden ondersteund is dat door subsidies, de beschikbaarheid over ruimtes en/of ondersteuning door een professional.

(LAAGDREMPELIG) ONTMOETEN IN OSS

VOORWOORD

BESTUURLIJK RAPPORT

BEVINDINGENRAPPORT

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

BIJLAGE 2

OVERZICHT TABELLEN

OVERZICHT TEKSTKADERS

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 LIJST VAN DOCUMENTEN

Documenten gemeente Oss

Algemene subsidieverordening Oss, 2018	Osse sportakkoord; Iedere Ossenaar gaat meer bewegen voor een gezond leven!, 2019.
Beleidskader Wet maatschappelijke ondersteuning 2020-2023, Regio Brabant Noordoost-Oost	Programmabegroting 2020 – 2023.
Beleidskader Subsidiebeleid niet-professionele organisaties gemeente Oss, 2006	Subsidieovereenkomst ONS welzijn, 2018 – 2019
Coalitieakkoord 2018-2022, Kansen zien, kansen pakken; Duurzaam en op maat, 2018.	Subsidieregelingen beheerstichtingen, wijkstichtingen en enkele verenigingen
ICS adviseurs, Algemene bevindingen exploitatiescan, 2016	Transformatie van AWBZ naar Wmo, Brabant Noordoost-oost,
ICS adviseurs, De Berchplaets – Berghem, Resultaten van exploitatiescan, 2016	Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed, 2013
ICS adviseurs, Buurthuis Kortfoort, Resultaten van exploitatiescan, 2016	Verordening Binnengemeentelijke Democratie 2011
ICS adviseurs, Gemeenschapshuis Acropolis - Megen, Resultaten van exploitatiescan, 2016	Verordening burgerinitiatief gemeente Oss 2008
ICS adviseurs, Gemeenschapshuis Haren, Resultaten van exploitatiescan 2016	Voorzieningenkaart 2030, Centrum, Krinkelhoek, Mettegeupel en Oss zuid, Februari 2016
ICS adviseurs, Gemeenschapshuis Vidi Reo, Resultaten van exploitatiescan, 2016	Voorzieningenkaart 2030, Geffen, april 2016
ICS adviseurs, Memo exploitatiescan de Binnenstad, 2016	Voorzieningenkaart 2030, Herpen, November 2014
ICS adviseurs, Wijkcentrum Schadewijk, Resultaten van exploitatiescan, 2016	Voorzieningenkaart 2030, Lith, Februari 2016
Integraal Voorzieningenbeleid Oss “Vooruitzien in Voorzieningen”, 2009.	Voorzieningenkaart 2030, Megen, Haren, Macharen, november 2017
Intentieverklaring laagdrempelig ontmoeten in de gemeente Oss, 2018	Voorzieningenkaart 2030, Oss Noordwest, Februari, 2016
Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Oss 2018, 2018.	Voorzieningenkaart 2030, Ravenstein, Februari, 2016
Nota Sociaal-culturele accommodaties, 2002.	Vrijwilligerswerkbeleid 2016-2020
Oss ontmoet? Onder de pannen! notitie werkgroep Onder de Pannen, 2018	

Beheerstichtingen, verenigingen, wijkstichtingen

Jaarrekening en jaarverslag 2018 van de beheerstichtingen

Websites van de gemeenschapshuizen en wijkstichtingen

Subsidie - aanvragen en verantwoordingen gemeenschapshuizen, enkele verenigingen en wijkstichtingen.

Documenten landelijk, regionaal en andere gemeenten

Aedes – Actiz Kenniscentrum wonen en zorg (KCWZ), Inventarisatie zorgcoöperaties 2014, 2014.

EIM, Evaluatie van de provinciale regelingen Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (IDOP); Cocreatie en corealisatie van beleid, 2010.

Helleman, e.a., Plekken van hoop en verandering. Samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken, 2019.

Gemeente Rotterdam, Nieuw Rotterdams welzijn 2016 – 2019, 2015.

Movisie, Vernieuwing in dagbesteding: 45 projecten, 2015.

Movisie en Vilans, Wat knelt? Inventarisatie knelpunten bij burgerinitiatieven in zorg en ondersteuning, juni 2016.

SCP, Bouwend aan een toekomst in Nederland; De leefsituatie van Poolse migranten die zich na 2004 hebben ingeschreven, 2018.

SCP, De Wmo 2015 in praktijk; De lokale uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning, 2018.

Smit, Vincent; 'Doen professionals er nog toe?', in: Helleman, e.a., Plekken van hoop en verandering. Samenwerkingsverbanden die lokaal verschil maken, 2019.

Websites

Deloitte, State of the state, 2016: <https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/over-deloitte/articles/eenzaamheid-leidt-tot-hogere-zorgkosten.html>

Oss innoveert: https://www.oss.nl/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/oss_innoveert.htm

Ossstat: <https://ossstat.buurtmonitor.nl>

Proeftuin Ruwaard: <https://www.proeftuinruwaard.nl>

Websites van gemeenschapshuizen, wijkstichtingen en enkele verenigingen.

BIJLAGE 2 OVERZICHT GEÏNTERVIEWDEN

Besturen beheerstichtingen gemeenschapshuizen

De Berchplaets	Bert van Deurzen, Ellen Beenhakker
De Koppellinck	Ad Romme, Ans Oude Wesselink
't Slotje	Pieter Pelders, Hans van Erp
Acropolis	Diny Oele (bestuur), Femke Nijboer (bedrijfsleider)
De Hoeve	Mathieu Raemaekers, Leon van Meer
Avanti	Pieter van Grunsven
't Hart van Oijen	Toon van der Heijden
Onder d n Plag	Nelly van Grunsven, Tanja Vos, Ria Vos, Luc Jans, Wichard Rossen
Vidi Reo	Trudo van Oosteren, Ton van Winsen
De Binnenstad	Anny van Erp, Jos Huberts
Meteoor	John Sebregts
De Bonte Hoef	Wiel Holterman
De Hille	Fred Mulder, Jos Luijk
Schadewijk	Rob van Erp, John Brouwer, Jeremy van Leeuwen
Zuidergebouw	Mieke van der Putten

De beheerstichtingen van D'n Iemhof, De Haar, Het Oude Klooster en Kortfoort hebben schriftelijk een vragenlijst ingevuld.

Wijkstichtingen

wijkstichting Stolp	Paul van Hulten
wijkstichting Rucrea	Peter Krop, Kees van Vliet
wijkstichting Schadewijk	Theun Sloot
wijkstichting Oss Zuid	Ernst de Graauw, Jo Zwiers, Ellen Bloks

Laagdrempelig ontmoeten

BerghsLeven	Hans Raadgever, Jan van Leest, Joep Verhoeven, Yvonne Muskens
Geffen Zorgt	Theo Willemse, Rien Oomens, Wilma van Nistelrooij, Karin Vos
't Land van Herpen	Theo de Hosson, Cas Mooijman
Zorgcoöperatie Ravenstein	Bernadien Smit, Willie Peters
Ons Huis van de wijk	Anton Mulders, Diny, Zahide en Herman
Een bezoek is gebracht aan een ochtend koffiedrinken in Macharen	

Gemeente Oss en andere organisaties

Nezahat Akbal	Ons Welzijn
David ter Avest	INHolland
Bart Bakker	Proeftuin Ruwaard
Johan Berendsen	Gemeente Oss
Maartje Bressers	Ons Welzijn
Frank den Brok	Wethouder gemeente Oss
Eize Boonstra	Kbo (bestuur kring Oss) en seniorenraad
Sonja Derks	Gemeente Oss
Sille Dohmen	Gemeente Oss
Herm Droog	Seniorenraad
Mariette Echtermeijer	Coördinator 't Klooster Afrikaanderplein Rotterdam
Wim van Erp	Kbo (bestuur Brabant)
Marc Ghering	SEC
Janet Govers	BrabantWonen
Christel Hoogland	kwartiermaker D'n Iemhof
José van den Elzen	Gemeente Oss
Alex van der Heijden	Ons Welzijn
Piet Hein Jonkergouw	't Heft
Berna Karagöz	Elele
Thijs van Kessel	Wethouder gemeente Oss
Daisy van de Kleut	Gemeente Oss
Gülnur Koç - Altinkaya	Ons Welzijn
Merlijn Kurvers	Gemeente Oss

Bert Lamot	Gemeente Oss
Judith Logger	INHolland
Agnieszka Lonska	Osstoja
Désirée Meulenbroek	Gemeente Oss
Tanya Neijts	Brabant Zorg
Peter Noten	Gemeente Oss
Ria van Peufflik	Bewonersgroep Pastoor Bloemstraat
Rinie van Peufflik	Bewonersgroep Pastoor Bloemstraat
Frank van Putten	BrabantZorg
Chantal Sniijders	Gemeente Oss
Noortje Spierings	Gemeente Oss
Ad Sterkens	BrabantWonen
Wilma Verheijde	BrabantWonen
Annemieke Verstraten	Gemeente Oss
Willem van Wanrooij	Gemeente Oss
Sultan Yildiz	Elele

Andere culturen

- zeven verdiepende gesprekken met Poolse en vooral Turkse sleutelfiguren
- 20 korte gesprekken met Turkse en Poolse mensen op straat (59 mensen zijn aangesproken).

OVERZICHT TABELLEN

Tabel A. Financieel kader (laagdrempelig) ontmoeten

Tabel 1. Overzicht gemeenschapshuizen in onderzoek

Tabel 2. Doelen (laagdrempelig) ontmoeten in het gemeentelijk beleid

Tabel 3. Wie heeft welke bijdrage aan het gemeentelijk beleid?

Tabel 4. Financieel kader (laagdrempelig) ontmoeten

Tabel 5. Type gemeenschapshuizen in de kernen

Tabel 6. Type gemeenschapshuizen in de stad Oss

Tabel 7. Activiteiten wijkstichtingen

Tabel 8. Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de kernen

Tabel 9. Activiteiten dorpscoöperaties

Tabel 10. Laagdrempelig ontmoeten in de gemeenschapshuizen in de stad Oss

Tabel 11. Wie organiseert de belangrijkste activiteiten voor ontmoeten?

Tabel 12. Bereik gemeenschapshuizen in de kernen

Tabel 13. Bereik gemeenschapshuizen in de stad Oss

Tabel 14. Voor wie zijn er activiteiten in uw buurt / kern?

Tabel 15. Voor welke doelgroepen zijn er volgens u te weinig activiteiten in uw buurt/kern?

Tabel 16. Bereik dorpscoöperaties

Tabel 17. Inwoners Oss naar afkomst

Tabel 18. Overzicht gemeenschapshuizen per wijk/dorp

Tabel 19. Overzicht eigenaarskosten gemeenschapshuizen Oss

Tabel 20. Overzicht uitgaven gemeenschapshuizen

Tabel 21. Overzicht inkomsten gemeenschapshuizen

Tabel 22. Gemeentelijke kosten (laagdrempelig) ontmoeten

OVERZICHT TEKSTKADERS

Tekstkader 1. Toelichting tabel 5 en 6

Tekstkader 2. Ervaringen met werving vrijwilligers in andere gemeenten

Tekstkader 3. De rol van de professional bij burgerinitiatieven

Tekstkader 4. Gemeentelijk beleid bij burgerinitiatieven

Tekstkader 5. Type coöperaties in andere gemeenten

Tekstkader 6. Bewonersgroep Pastoor Bloemstraat

Tekstkader 7. Huizen van de Wijk in Rotterdam

Colofon

(Laagdrempelig) ontmoeten in Oss is een uitgave van de rekenkamercommissie Oss, februari 2020

De rekenkamercommissie Oss is een onafhankelijke commissie binnen de gemeente. Zij bestaat uit drie externe leden. Doel van de rekenkamercommissie Oss is om de rol van de gemeenteraad te versterken en een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het lokaal bestuur. Dit doet de rekenkamercommissie door onderzoek te doen naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentelijk beleid.

Leden

Astrid van de Klift (voorzitter)
Elma van de Mortel
Margriet van Tulder

Contact

Postbus 5
5340 BA Oss
rekenkamer@oss.nl
www.oss.nl/rekenkamer

Astrid van de Klift (06 51 59 16 19)
Elma van de Mortel (06 28 08 34 58)
Margriet van Tulder (06 55 78 21 28)

Ontwerp

Studio Mensinga/Bruns

Illustraties

[Janna Kool](#)